

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

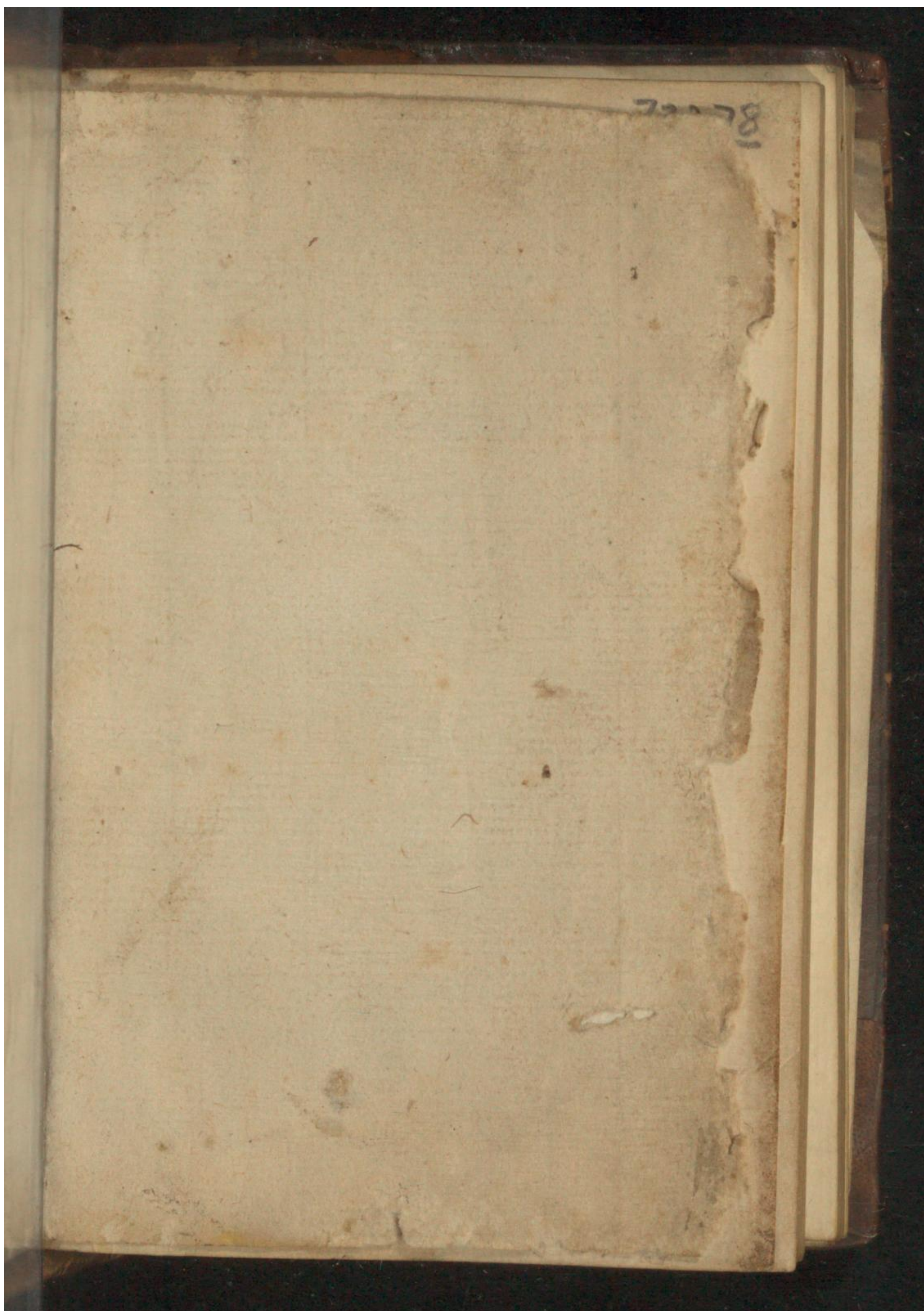
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

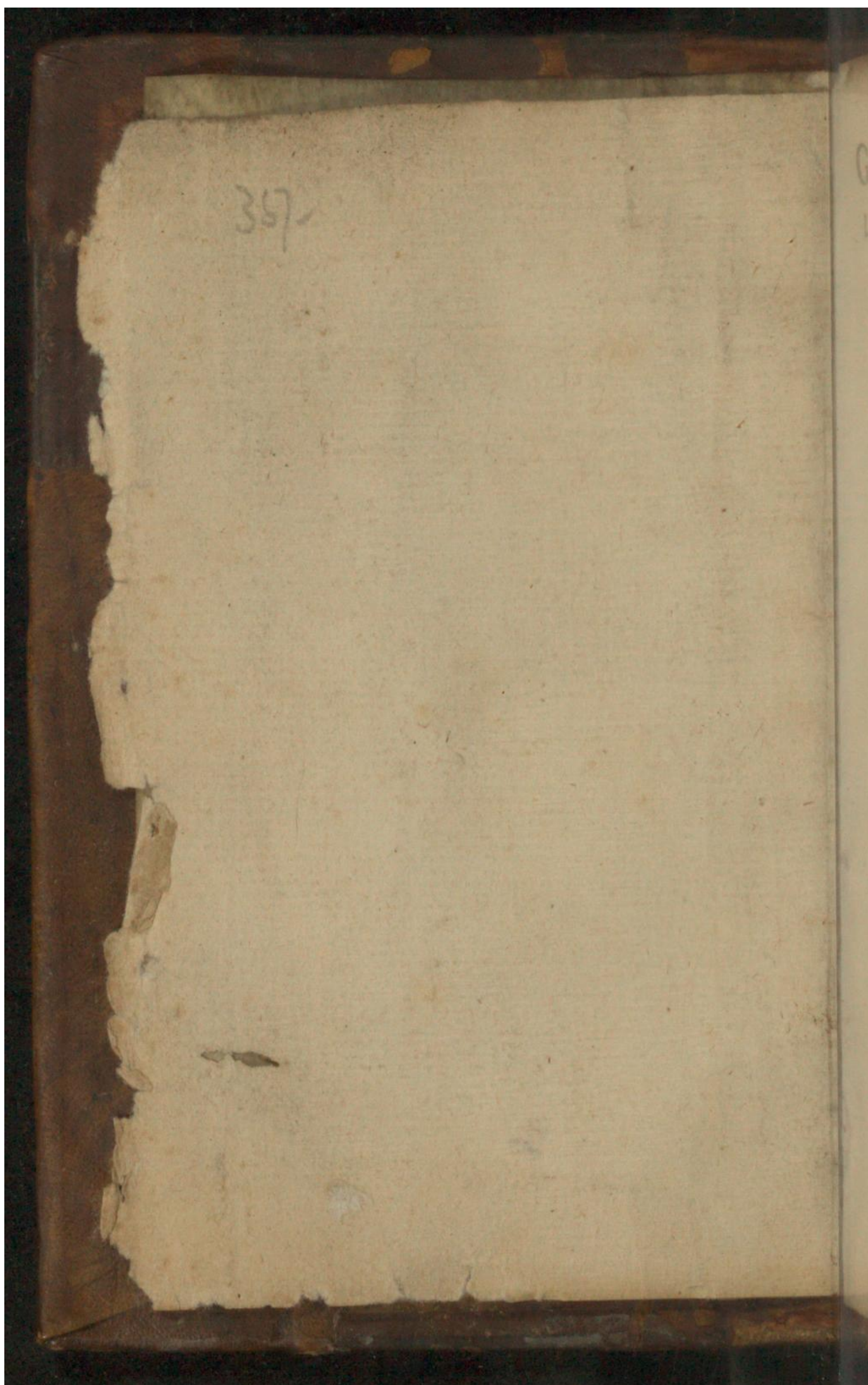
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

D. 9.
No. 3.
2633/A
A
XVIII. c. 17

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

73278

CLAVDII

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTUS RATIONE IN MORBIS ACUTIS COMMENTARIJ QUATUOR,

tis de Victus ratione in morbis acutis Commentarij quatuor,

*

Ioanne Vassæo Meldensi interprete.

Nunc denuò ad fidem veneti exemplaris recogniti, & emendati.

REM MAXIMAM SIBI

PROMITTIT PRVDENTIA.

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium.

Sub scuto Veneto.

1549

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

TYPOGRAPHVS INGENIOSO LECTORI.

VM VEL pharmacis vel victus ratione aut chirurgia morbi curantur lector amantissime: curauimus his diebus transactis omni diligentia atque studio vt libris pharmacorum localium Galeni correctissimis, & percommodis animaduersionibus illustratis vti posses: quod cùm multi homines & eruditissimi iureq; magni nominis summopere probassent, auxerũt (ita me Deus amet) sollicitudinem meam, effeceruntq; vt in præsentia tibi vultu lætiori, animoq; iucundiore offerem hos libros Hippocratis de ratione victus in morbis acutis, vnà cum commentariis Gale. quod ideò tibi gratius forè iudicauimus quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ex tribus medendi rationis partibus nulla hac nobilior inueniatur imò quod nec pharmaca nec chirurgia absque hac quicquam proficere possent tantiq; est momenti vt leuiculum erratum in victus ratione, exitiale est in morbis acutis: Quam ob rem cordate lector illos grato animo accipies quoniam ita perbellè nūc denuò sunt respecti atq; emēdati vt multa illis sint adiecta, quæ antehac non habebantur, sintq; auctiores multò, quàm hactenus vnquam fuerint.

*

Vale & nos ama.

PRISCORVM MEDIcorum tres fuisse familias meminit Galenus libro primo de curandi via & ratione. Vna eorum fuit medicorum, qui Coum insulam incolebant: quorum princeps fuit Hippocrates. Alia Rhodiorum. Tertiæ sectæ autores Gnidy vocabantur, à Gnido insula: vna ex quinque Cycladibus. Horum placita Hippocrates hoc loco Gnidias sententias vocat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRAtis, De victus ratione in morbis acutis, Commentarius Primus.

*

IOANNE VASSAEO Meldensi interprete.

VI GNIDIAS appellatas sententias conscripserunt, hi sanè quæ ægri in morbis singulis patiuntur, & quonam modo nonnulla his eueniant, rectè scripserunt: atque ea quoque quæ medicinæ imperitus quispiam scribere potuisset, si ab ægro vnoquoque qualia patitur probè intellexisset. Verùm quæ medicum non referente ægro ipso perdiscere oportet, multa ex his sunt prætermissa, alia in aliis, & quædam ad coniecturalem cognitionem

(τὴν

(τέκμαρσιν *græcè dicunt*) *peropportuna.*

Non ſolùm nihil eorum quæ ægri patiuntur, prætermiſerunt qui gnidias ſcripſerunt ſententias: verùm quoque & vltra id quod iuſtum eſt, de quibuſdam mentionem fecerunt, vt paulò poſt oſtendam. Neque id artis opus eſt, ſi nihil prætermiſerint eorum quæ à plebe ipſa cognoſci poſſunt. non etenim is artifici eſt ſcopus: ſed quæ ad curationem idonea ſunt, omnia ſcribere. Quapropter ſæpius nonnulla adiicere quæ vulgus non nouit, erit opus: & multa quæ huic nota ſunt auferre, ſi nihil ad finem artis conferre videantur.

Et quædam ad coniecturalem cognitionem (τέκμαρσιν *dicunt*) *peropportuna.*

Τέκμαρσις, eſt quæ per τεκμήριον fit cognitio. τεκμήριον autem appellant veteres ſyllogiſticum ſignum, non autem ſimpliciter ſignum omne, vt in opere de coniectura & ſigno eſt demonſtratum. Quæ igitur medicis ad huiuſmodi cognitionem, tum neceſſaria, tum vtilia exiſtunt, non omnia ait gnidiis in ſententiis ſcripta eſſe, ſed prætermiſſa pleraque.

Quum autem ad coniecturalem cognitionem dicatur quonammodo curare ſin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

gula oporteat, in his multa aliter quàm illi enarrauerunt, ſentio.

Ex quo multa quæ ad coniecturalem cognitionem expedita & idonea exiſtunt, à gnidiis medicis prætermiſſa eſſe dixit: coniecturalem quandam cognitionem aſſerit, quod deinceps demonſtrauit, inquiens. [Quonam modo curare ſingula oporteat]. Nempe quod ad horum inuentionem vtile fuerit, id ex arte eſt. Sed forſan quis opinabitur prætermiſſas eſſe, quæ tum ad dignotionem, tum ad prænotionem conferunt coniecturas. Verùm res non ita habet, quum de neceſsitate in his quæ ad curationem idonea ſunt, hæ contineantur. Si enim ad optimæ curationis inuentionem nihil conferrent morborum dignotio & futurorum prænotio, prorſus hæ ſupervacarent. Nunc autem quod conferant, ob id commodæ exiſtunt. Ergo quod affectuum dignótio ad curationem valde neceſſaria ſit recenſere non eſt opus. Nam in primis quíſnam ſit morbus dignoſcere oportet, deinde curationẽ ipſius ita aggredi. Quòd verò prænotio ad curationem quoq; commoda ſit, demonſtrauit in præfatione prognoſtici Hippocrates. Qui ergo omnia quę ad

ad medicinam ſpectãt, commoda ea vel ad dignotionem vel curationem vel prænotionem eſſe dixerit, virtute idem dicit. Curatio ſiquidem per ſe à medicis exercetur. Prænotio autem & dignotio propter curationem. Quo ſit, vt nemo ſinẽ artis dignotionem vel prænotionem, ſicuti curationem aſſeuerauerit. Intellige autem impræſentiarum curationem, ſublationem morbi, non eam quidem quæ adhuc fit, ſed quę iam facta ſit. Sed de omnibus abundè eſt ſcriptum in eo libro qui de fine medicinæ agit. Nec expedit vt impræſentiarum quippiam præpoſterè & præter inſtitutum faciamus (græcè παρέργον ἔργον ποιεῖσθαι dici ſolet) vtpote qui iam veteris mentem vel ſine exquiſito finis examine cognouerimus. Verùm cum & modo alio dictio præſens pleriſque in exemplaribus, fide etiam dignis ſcripta ſit, de ea mentionem facere non intempeſtiuum fuerit. Differt autem ab ante ſcripta dictione litera vna videlicet ἢ, id eſt vel, vt ad hunc modum græcè ſit: ὁκόταν δὲ ἐς τέκμαρσιν λέγηται, ἢ ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, id eſt: Cùm autem quippiam ad coniecturalem cognitionem dicatur, vel quonã modo curare ſingula oporteat. Qui ita ſcribũt, per τέκμαρσιν dignotionem & prænotionẽ intelligunt: & per verba hæc ὡς χρὴ ἕκαστα

ἰητρεύειν, id est, quonam modo curare singu la oporteat, curationem, nolétes eam in τεκμάρσεως nomine contineri. Quod si ita habet, in ante scripta dictione, qua dicitur, Multa prætermissa sunt, alia in aliis, & nonnulla ad coniecturalem cognitionem peropportuna non rectè sanatoriam artis partem prętermisisse videtur Hippocrates. Sed quod hi respondeant, ob id resumptã scriptamq; quę sequitur dictionem, vt quod sanatorium est adiiceret, nemo est qui ignoret. Verùm quoniam de re ad curationem cõgrua disceptatio nõ fit, ob eas res sermonẽ protrahere est superfluum. Pergamus igitur ad ea, quibus quæ ad sanationem vtilia sunt, docet.

Atque non ob id solùm non laudo, verùm quod & paucis numero sint vsi medicamentis. †*Nempe maximus, medicamentorum quibus in morbis non acutis vsi reperiuntur, est tempestiuè exhibitorum tum elaterij, tum seri, tum lactis,*] *quæ si bona essent, morbisq; quibus dari censerent, congruerent, multò sanè digniora laude erant, quod paucißima satisfacerent. Sed res imprǽsentiarum non ita habet.*

† Ego sic verterem hunc locũ. Nã ex his quæ ab ipsis repta: sunt medicamenta, præterquã in acutis morbis, plurima elaterio cõstant, aut sero, aut lacte tẽpestiuè exhibitis. quæ verò sequuntur ĩ antiquis exemplar. græ. nõ habentur, sicut nec in antiquis versione latina.

Paucis

Paucis quoque numero auxiliis vsos eos ait, nisi in acutis morbis: quasi in his multa dixerint: quod sanè fecerunt. Quæ verò longis in morbis dixerunt, † hæc verè sunt. Nam & per tempestiuam elaterij, seri, & lactis potionem perficiuntur.

Qui verò secundum adornauerunt librum, hi medice magis quæ singulis exhibenda sunt percurrerunt.

Liber secundus à primo scriptus, adornatus digestusque dicitur, quum institutum habens idem, plurimas dictionum easdem, nonnulla quidem eorũ quæ in priore erãt, abstracta habet, alia autem adiecta, & alia permutata. Exemplum rei huius, si perspicuitatem desideras, secundum Eupolidis Autolicum ex priore adornatum, digestumq́; habes. Sic & gnidias sententias à primis secundas gnidij ædiderunt medici: quæ nonnulla quidem haberent eadem omnia, alia verò adiecta, & alia sublata, veluti & alia permutata. Secundum igitur hunc librum, Hippocrates priore medicinalem magis esse asserit.

† In antiquis exẽp. ita legitur is locus ὄντως τοὔμπαλιν καὶ γὰρ καὶ ταῦτα δὲ i. ea reuera contra se habent: nã et per.

Sed de diæta, id est victus ratione, nihil quod effatu dignum sit, conscripserunt veteres, quanquam id magnum esset.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Is curationis ductus contextusq; qui per consuetam materiam efficitur, diæta, id est, victus ratio, nuncupatur: vt qui per consuetas, tum sectiones, tum adustiones, & quæcunque alia manu fiunt, chirurgia. Tertiam ab his medicinæ partem pharmaceuticen dicunt, quæ scilicet per medicamenta absoluitur, perficiturque. Accusat autē priscos Hippocrates, quod de victus ratione nihil effatu dignum conscripserint: idque dixit, non quòd nullum quod ad victus rationem spectaret theorema conscripserint, scripserunt etenim, sed quod non effatu dignum. Quale nam autem sit effatu dignum, docebit in sequentibus.

Fuerunt verò qui varios morborum singulorum modos, diuersasq; horum sectiones diuisionesq; non ignorauerint.

Non solùm varios morborum modos non ignorauerunt, verùm quoque & vltra quàm decet de his scripserunt: vt ostendam in sequentibus.

Verùm morborum singulorum numeros clarè pronunciare volentes non rectè

scri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

scripserunt: quippe cùm non facilè numerari queant, si quis languentium morbos alterum ab altero quadantenus differre, nullumq́ morbum eundem videri, quin idem quoque nomen habeat, cõiectauerit. † Mihi verò placet omni in arte animum tum conuertere, tum appellere. Nam quæ probè vel rectè procedunt officia, probè & rectè singula peragere oportet. Quæ item celeritatem desiderant, celeriter adimplere: & quæ sinceritatem, sincere: & quæ sine dolore administrari postulant, citra dolorem omnẽ administrare. Cætera quoque huiusmodi omnia, secus quàm hi qui rem proprius sunt contemplati, ad meliorem formam nos redigere conuenit. Maximè autem medicũ laudauero qui in morbis acutis, vi quorum plurimi hominum enecantur, secus quàm cæteri in melius procedat. Sunt hi igitur acuti morbi, quos prisci nominatim perstrinxerunt: pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, causus, & quicunque alij hos consequuntur

† Hæc in ant. græ. nõ habentur, vt neque in veteri latina.

tur morbi, quorum febres prorſus continuæ interficiunt.]

Dixi paulò ante gnidios medicos confeſtim ab initio de morbis pluſquam oportet ſcripſiſſe: ſcripſerunt ſiquidem bilis morbos ſeptem: pari modo & paulò infra veſicæ duodecim. Renum quoque quatuor. †Stranguriç quatuor.] Deinde tetanos tres. Morbi præterea regij genera quatuor, atq; tandem phthiſes, tres. Nempe ad*corporum varietates, quæ multas ob cauſas permutabantur, reſpexerunt: morborum identitatem haudquaquam contemplati, quo modo eſt contemplatus Hippocrates, ad horum inuentionem methodo vſus: qua duntaxat morborum numerum inuenire conceditur. Methodum autem eam in methodi medendi principio demonſtrauimus, diximusq́ue aliquid in libro de elementis ſecundum Hippocratis mentem. Habes quoq; & à nobis compendio quodam ſcriptum vnum de morborum differentiis commentarium: ſed hoc in loco dictiones proſequi eſt opus. Nempe is expoſitionis ſcopus exiſtit. Nam ſi quis inter exponendum demõſtrationes ſcripſerit, ſermonem protrahet, & præcipuam quæ ſanationis morborum cauſa exiſtit, dimittet partem: partem inquam quæ ad maximè letalium

† *In ant. deſiderantur.*

* *In ant.* συμπτωμάτων *legitur. i. ſymptomatum ſicuti etiam in veteri tranſlatione & melius.*

taliũ morborũ curationẽ excellit, præſtatq́;. Sũma quidẽ preſentis dictionis hæc eſt, particularia verò dictionis deinceps explicabo.

Quum enim nullus communis peſtiferi morbi modus paßim graſſatus fuerit, ſed morbi σποράδες, id eſt, ſparſim priuatimq́; prehẽdentes, & ſimiles fuerint: ab his plures quam ab aliis omnibus intereunt.

Oſtendit hac oratione Hippocrates morbos multos vno fieri tẽpore: quos, ſi pernitioſi fuerint, peſtẽ appellãt. Si verò mitiores, altera quadã indicãt appellatione, epidemos vel epidemios nominãtes: vt epidemus morbus ſit qui tẽpore anni aliquo, in regione aliqua abũdet inſoleſcatque. Peſtis verò, epidemia pernitioſa. Eſt aũt & aliud morbi genus cõmune multis, quod in regione ſuperuenit acceditq́;, endemumq́; vel endemiũ appellitatur, quaſi patriũ dixeris aut vernaculum. His aũt omnibꝰ aduerſantur σποράδες. i. qui ſparſim priuatimq́; prehẽdunt, ęgros diſcrepãter fatigãtes: neq; ſecũdum cõmunẽ modũ conſtantes. Sed quidnã eſt quod ab Hippocrate dicitur: Sed morbi & σποράδες, & ſimiles fuerint. Nẽpe cõtrariũ dicẽdũ fuit. Et nõ ſimiles eos inter ſe eſſe: ſi vtiq; aliqd morborũ ſimilitudine & endemũ & epidemũ & peſtiferũ

iudicari debuit. Duorum igitur alterum, vel meliorem hanc ſcriptionē exiſtimare oportet, Sed morbi & σποράδες & nõ ſimiles fuerint: vel ſimiles eos dicere oportuit nõ inter ſe, ſed morbis ante dictis, id eſt cõſuetis: quoniam rarius quidem tum epidemij tum peſtiferi fiunt: vocati verò ſporadici frequenter. De quibus & hoc in loco agetur, veluti de epidemiis in libro epidemiorũ morborum, & de endemiis in libro de aquis, aëre, & locis. Nullum autem peculiarem de peſte confecit librum, quoniam ex epidemiis vnum eſſe illam per libros epidemiorum demonſtrauit.

Idiotæ verò non admodum cognoſcunt eos qui huiuſmodi ab his differũt, qui rem propius ſunt contemplati.

Idiotas ait non omnino cognoſcere medicos eos, qui quantũ ad huiuſmodi morbos attinet ab his differunt, qui propius rem attigiſſe videntur. Quod autem acutos dicat, palàm eſt de quibus ante ſermonem fecit.

Aliaq; auxilia magis laudant, vituperantq;.

Neque

Neque cõuenientes,neque laudabiles curationes dignoſcere ait idiotas,ſed alias magis. Quo fit vt illi nequaquam rectè laudent culpéntve. Deinceps tanquam eorum quæ dixit demõſtrationem adiiciens,hæc ſcribit.

Magnum autem rei argumentũ,quod vulgus morbos huiuſmodi ſanationemq́, vtpote rude,planè ignoret,eſt hoc:nempe qui medici nõ ſunt,medici eſſe ob huiuſcemodi morbos videntur:facilè ſiquidem nomina diſcuntur quæ apud ægros vſui eſſe exiſtimata ſunt. Si enim quiſpiam ptiſanæ cremorem,vinumq́, hoc vel illud, & melicratum nominauerit, referre omnia eadem medici tum boni,tum mali plebeis huiuſmodi videntur. Sed res ipſa ſecus habet:nempe hi quantum ad hæc attinet, ſupra modum inter ſe differunt.

Quod materiis huiuſmodi eorum quæ ad victus rationem ſpectant,medici vtantur tum boni tum mali, ob id quiſnam melior ſit,dignoſcere nequeunt idiotæ : vtpotè qui diſcernere nõ poſsint quínam opportunè &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

debito † modo præsidiorum materias ægris administrent, & quínam citra hæc. Hippocrates autem vbi impræsentiarum secundum præfiniuit procœmium, * à consequentibus in oratione præsenti exorditur.

† *In ant. pro modo habetur qualitate* ποιότητος *neẽpe ant. tamẽ trãslatio legit* ποσότητος.
Melius sic: à præsenti oratione sequentia exorditur. & in ant. non ἐπὶ *sed* ἀπὸ *habetur.*

Digna autem scribi mihi maximè videntur quæ quanquam medicis vtilia existant, tamen ignorantur: quæ inquam insignes profectus, & insignes offensas adferunt. Quæ autem ignorantur, hæc sunt. Cur in acutis morbis medici quidam ptisanas non colatas perpetuò exhibeãt, & rectè curare sese existiment: alij omninò contendant, hordeum vt nullum æger voret, subsequuturam inde quæ insignis sit offensam veriti: sed cremorem linteo colatum porrigant. Alij verò neque crassam ptisanam, neque cremorem exhibeant: atque ex his quidam quoad æger ad septimam vsque peruenerit diem, alij perpetuò donec morbus iudicatus fuerit.

Logicam magis speculationem sapere videtur quod ab Hippocrate in quæstionẽ disceptationemq; ponitur: cũ & sine huiusmodi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

di ſpeculationibus rectè ſanare queamus. Nēpe morbos rectè ſanare ineſt medicis ex faciēdorum cognitione, & non ex cauſæ inueſtigatiōe, ob quā ſunt cōtrouerſi q varias in huiuſmodi morbis ſcripſerūt curationes. Eſt verū ſecūdum veritatē id non cōmodiſſimum modo, verùm quoq; & omniū primum, atque quæ ſitu neceſſariū, vt proceden te exponā ſermone: quod enim quæſtione dignū ſit, quod proponit, & quo ſoluat modo, ante percurrere eſt melius. Quod igitur quæſtione dignum ſit, hinc diſces. Nam de philoſophorum controuerſia nullam habemus, quæ euidēs ſit, cōiecturam. Neq; enim ſi genitus mūdus ſit, neq; ſi interitus cōſcius: neq; ſi extra ipſum inane nō ſit, neq; ſi infinitus, neq; ſi is ſolus vnus ſit, neq; ſi plures, neq; quot numero ſi plures, neq; horū multitudo incōprehenſibilis ſit, aut infinita, manifeſtè cōiectari poteſt. Ad hūc ſanè modum & de aliis multis quę in philoſophia quęrūtur, nōnulla quidē iudicare prorſus nequimus, alia verò nō ſine magna cōtemplatione. Verùm de ipſis quæ ægros iuuant, † nō ſimiliter eſt. Nempe etſi ad ipſa inuenienda longo opus ſit tēpore, viroq; à multis diſcrepante, quæ tamen ſeſe reperiſſe quidam iactant, ea facilem habere iudicationem videbuntur. nempe ſi ægris quidem adhibita prę̨ſidium attulerint,

† *Vel lædunt nam in ant. eſt,* ἢ βλαπτόντων.

laudare oportet atque agnoſcere : ſi verò detrimento fuerint, vitare atque repellere. Quæ verò nihil auxilij vel offenſæ effatu dignum præſtiterint, in neutrius horum ratione cenſere conuenit. Sed ſanè medicos ab euidenter affendentibus abhorrere oportet. Si ergo † parum exuperantibus inſiſtant, qui quouis modo ab initio ſunt opinati, nihil mirum videri debet. In his verò quæ admodùm receſſerunt, atque vſqueadeò vt à quibuſdam laudentur, ab aliis culpentur, admirari quiſpiam eos poterit, qui valdè offendentia extollunt, vel eos qui verè iuuantia vituperant. Id ſanè eſt quod Hippocrates particulari vno exemplo proponit. Dictum autem & id, nec ſecus ipſius ſolutio, ab Eraſiſtrato in primo libro de febribus, paucisque & euidenter: vtpote qui Hippocratem planè eſt ſecutus. Percurrens etenim in libro præfato medicos, eos qui aduerſiſsimum febrientibus victum præſcribunt, tum eos qui lõgis inediis ægros ipſos conficiunt, tum Petronã ipſum qui tum carnes tum vinũ exhibebat: in textura ſermonis hoc infert pacto: In multis igitur valde magnis plagis decidebant: ſi autem febrientes omnes ex tali curationis modo malè liberati eſſent, qui ita curabant, à curatione deſtitiſſent. Sed vt videtur non

† In quibus exigua eſt differẽtia ait ipſe in ant. tamẽ legitur βλαβερ. i. quæ parũ detrimẽti afferunt.

febri

febribus omnibus opem fert is ſanatiõis mo dus. Laudandi igitur cum Eraſiſtratus, tum alij qui quæſtionem hanc propoſuerunt, & ſolutionem eius ſcripſerunt: laudandus quoque & qui præ cæteris eam propoſuit. Sciueris præterea & eam non magis de acutis morbis, quàm de aliis omnibus proponi, ſoluiq́;: nempe reſpoſio de omnibus communis eſt. Nõ enim in acutorum modo, verùm quoque & morborum aliorum curatione controuerſi fuerunt medici, atque ob id longo tempore ſua in cibi exhibendi regula permanent, quod nonnullos ab ea euidẽter iuuari vident. In cæteris autem qui nihil inde auxilii recipiunt, citò quidẽ & ægros occultè aliquid deliquiſſe ſuſpicantur: quanquã id nõ ſit, ſed, quod retulit Hippocrates in libro de fracturis: vbi agens de his qui fracturas cum vulneribus perperã ligant, atque ob id lædũt, ait. Non enim deligationem cauſam eſſe exiſtimãt, ſed aliud quodam in fortunium. Sic & eos in victus ratione opinari par eſt. Quod autem præſenti in oratione recẽſuit Hippocrates, id palàm eſt, vbi quis eam ſecum cogitans bis & ter legerit. Nempe ex particulari exemplo cõmunem doceri ſermonem comperiet: quem & vniuerſalem vocare conſueuerunt, non philoſophi modo

verùm quoque & propè omnes Logicæ artis non imperiti. Erasistratus ergo aduersissimarum meminit victus rationum. Hippocrates verò relictis monstrosis alienisque, ad moderatiores se contulit. Mõstrosæ etenim alienæque verè sunt, tum quæ per inediam fiunt summam, tum quæ per repletionem immoderatam, qua vtebatur Petronas. Moderatæ verò, quarum meminit Hippocrates in acutis morbis, ab insignibus exhibentur medicis. Quidam enim hordeaceam ptisanam in his administrant, alij cremorem duntaxat, alij ne hunc quidem in acutis morbis ante iudicationem, sed tempore interiacente solos exhibent potus, aquam, melicratumque, & si opus sit oxymeli. Controuersiæ igitur causa est quam Hippocrates ipse in sequentibus exequetur, & quam ab Erasistrato in primo de febribus bene enuntiari asserebam. Est autem ea quod aliqui solo ptisanæ cremore indigent, alij hordeacea ptisana, & alij horum neutro, sed potibus solis ad iudicationem vsque feliciter seruantur. Demonstrabit autem in sequentibus qui nam hordeacea indigent ptisana, & qui ptisanæ cremore, & qui neutro horum.

Sanè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Sanè quæſtiones huiuſmodi proponere medici non conſueuerunt: neque forſan ſi proponantur, ſoluuntur.

Quòd primus Hippocrates quęſtionē hãc propoſuerit, ſolueritque, ex hac notum euadit dictione. Neque enim, inquit, tales quæſtiones proponi à medicis conſueuerunt. Quòd ſi & eas quis fortaſsis propoſuerit, ſolutio non reperietur.

Calumniam verò vſque adeo grauem patitur apud vulgum ars tota, vt nullo pacto medicina eſſe videatur.

Hac quoque in oratione ex particulari exemplo rem quandam vniuerſalem docet. Nempe in primis qualemcunque ingredientium exercitationem controuerſia, iuſtam ignorantiæ ſuſpicionem oſtendit. Secundo concordia ipſa, iuſtam magnamque cognitionis ſpem demonſtrat, quod nimirum mathematicis diſciplinis valdè contulit. Neque enim diſcipulos ſolum alliciunt, credulosque reddunt: verùm quoque & apud idiotas ſeſe veriſsimas exiſtimãdas præſtãt Mathematicis igitur demonſtrationibus vſos ait

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

qui euidenter quippiam & citra quamuis ambiguitatem demonſtrauerunt. Sed controuerſiæ rationem diligenter in ſequenti oratione proſequitur.

Quapropter acutiſsimis in morbis uſq; adeo diſſentiunt inter ſe artifices, ut quæ alter porrigit optima eſſe exiſtimans, ea alter mala eſſe putet: atque ferè ob id uaticinationi, quam græce μαντικὴν uocant, ars ipſa ſimilis eſſe uideatur: augures ſiquidem alitem eandem ſi ad ſiniſtram, uolauerit, bonam fauſtāq; eſſe putant: ſi ad dextrā, malā infauſtamq;. Talia quoque in aruſpicina, quā ἱεροσκοπίαν dicunt, uidentur: alia in aliis: ſed uaticinantiū nōnulli contraria ſentiunt.† Dico autem ſpeculationem hanc eſſe & pulcherrimam, & germanam propter quāplurima & commodiſsima quæ in arte comperiuntur.

† *In anti. exēpl. tā græ. quam lat. hæc deſunt.*

Μαντικὴν appellauit Hippocrates οἰωνιστικὴν ἱεροσκοπίαν, verò θυτικὴν à pleriſque appellatam: quam vere etiam antiqui alij ἱεροσκοπίαν vocāt, quòd ἱερεῖα, id eſt hoſtias inſpici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſpicientes qui in ea ſcientia graues & præſtantes ſunt, ex ipſis ventura prænuncienti ἱερεῖα autem ſcimus appellari omnia quæ diis ad honorem exhibemus, quales ſunt que litantur victimæ, quarum exta inſpiciente ἱεροσκόποι, id eſt aruſpices prædicũt. Eos verò qui ex auium volatu augurantur, quos οἰωνιστὰς & οἰωνοσκόπους, id eſt aruſpices appellãt, nũc μάντεις, id eſt augures appellauit Hippocrates: quanquam μάντεως nomen & μαντικῆς, de omnibus quæ ita prædicunt artibus proferatur. Nempe μάντεις vocãtur, & ἱεροσκόποι & οἰωνισταὶ & qui appellantur γενεθλιακοὶ: & qui per notas, & qui ex victimis futura prædicunt. Præterea & χρησμολόγοι, id eſt fatidici, & θεομάντεις, id eſt diuini vates. Sunt qui & ὀνειροπόλους, id eſt ſomniorũ ĩterpretes à poëta appellatos inter μάντεις, id eſt vaticinantes collocant. Sed conſtat Hippocratem ſolos οἰωνιστὰς appellare μάντεις, vt poëta appellauit. Nã is in pleriſque ſui operis poëtici partibus οἰωνιστικὴν artem, venturorum prænotionem eſſe demonſtrat: quo modo & in primo Iliados circa initia ait: ἀλλ᾽ ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν ἢ ἱερῆα. ἢ καὶ ὀνειροπόλον, καὶ γάρ τ᾽ ὄναρ ἐκ διός ἐστι. id eſt, Conſulamus itaque augurem quempiam, aut aruſpicem, aut ſomniorum interpretem. Nempe & ab Ioue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

oſtenduntur in ſomnia. ἱερῆα quidem dicens ἱεροσκόπον, ὀνειροπόλον verò qui circa ſomnia verſatur. μαντιν autem οἰωνιστὴν id eſt, augurem auſpiciemque. Sæpius etenim in ſuo opere poëtico huius meminit in maximis rebus, diuinandi etiam arte per alites vſus. Sed forſan hæc & quàm decet plura de huius nominis μάντεως appellatione dicta à nobis ſunt: atque ob id ad quod dicitur tranſire iam eſt tempeſtiuum. Quod enim ait Hippocrates, tale eſt. Qui diuinatorias artes proſequuntur, in particularibus multis nihil minus quàm medici diſcordant. Vidi equidem aliquando augures in volatibus ipſis, quos dextros & ſiniſtros memorauit Hippocrates, diſcordantes. Alter arabs erat, alter Græcus, atque ex Aſia noſtra. Arabs dicebat dextram alitem, laborantes mulieres ſeruare: ſiniſtram, viros. Qui verò ex Aſia noſtra erat, dextram alitem in virorum morbis apparentem, interrogantibus ipſis ſi ſeruaretur aſtruere interrogationem recenſebat, ſiniſtram verò denegare. Interrogabam præterea eos, ſi quomodocunque volantem vel dextram vel ſiniſtram alitem pollere eadem ſignificandi facultate dicerent, nihilque differre putarent, ſi aut celſiſ-

ſima

ſima, aut terræ propinquiſsima, aut media volaret. Et ſi media, an ſi propius vel celſiſſimam, vel infimam, vel adhuc inter has mediam. Pari modo & ſi auis vel propinqua vel longinqua volaret, an ne in his nulla foret diſtinctio. Arabs eas nihil ea, quæ vel in altitudinem vel longitudinem vel latitudinem eſſet diſtantia, diſcrepare reſpondebat. Græcus verò de ſymmetro diſtinguebat, dextro & ſiniſtro: aſſerebatque ab auguribus hæc ſcripta eſſe, atque immoderatas diſtantias moderatis contrarias: teſteſque in eam rem libros Apolletis, Athenæi, Chæremonijs, Artemidori Phocæ, atque aliorum multorum, qui in augurandi arte clari eſſent, proferebat. Deprehendi proculdubio arabem & confuſum & à diſtinguendi arte alienum: Græcum verò diſtinctè loqui, & artificem eſſe. Nempe artis quæ ſuorum theorematum iudicium per experimenta habet, diſsidentia, ex diſtincta & indiſtincta rerum explicatione oritur. Quod ab Hippocrate edoctus, Græcũ augurem in auium volatu artificioſum magis videri iudicaui: quippe qui & ex abundantia quod celebratiſsimos augurum teſtes exhiberet, fide dignus magis erat. Cùm verò arabs plurimos ægrotan-
tium
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

tium quibus vera prædixerat, teſtes citaret, ſuccedentis vt plurimũ eventi ſubſecuti cauſam pronuntiaui. Nempe ſi auis dextra moderatè diſtans viros ſeruat, immoderatè verò diſtans fœminas: ſint autem plures quæ immoderatè diſtent, vna verò duntaxat quæ moderatè: iurè quidem multis ſuccedet ex animi ſententia, paucis verò non ſuccedet. Græcus autem alias adiiciebat diſtinctiones, quibus etſi dextra auis immoderatè diſtaret, intendum tamen ſeruandum virum laborantẽ declararet: nempe qui molle & muliebre ſtudium exerceret, veluti & ſacrificulũ mulieris ſchemate ſeruari dicebat, rurſumque & id ab optimis ſcriptum eſſe auguribus demonſtrabat. Adde quod & alias quaſdam adiiciebat diſtinctiones, in quibus arabs nihil intelligere videbatur. Retuli hęc propter ſequentem dictionem, quam nemo cõuenienter expoſuit, ſicuti neque eam quæ ante ſcripta eſt, vbi ait: Quæſtiones ſanè huiuſmodi proponere non conſueuerunt medici, neque forſan ſi proponantur ſolui reperiuntur. Nam cùm inquit græce τοιάδε, latine huiuſmodi, id eſt quæ ita diſsident, quidam de ptiſana ſola perperam intellexerunt: alij autem paulo his melius de victu acutorum, alij de omni ſimpliciter victu, alij verò

de

de curatione vniuersa prioribus quidem melius:sed neque adhuc absolutè. Causam autē totius disidij quęsiuit Hippocrates in omni arte quæ experimētis iudicari posit. Quod autem id ita habeat,manifestè per sequētem condisces orationem.

Nempe & ægris omnibus ad sanitatem magnum quippiam potest,sanisq; ad securitatem,seseq; exercitantibus ad bonum habitum,atque ad quod quilibet voluerit.

Sermo præsens eos arguit qui Hippocratem existimant præscriptam dictionem de ptisana sola proposuisse, eosq; qui de victus ratione siue acutorum morborum,siue simpliciter vniuersa factum id putant:pari modo & eos qui de curatione vniuersa problema esse existimauerūt.Nempe prior oratio quæ ita habet:Nempe & ægris omnibus ad sanitatem magnum quippiam potest,eos arguit qui de ptisana, atque alios qui de sola vel acutorum vel morborum aliorū victus ratione antecedentem orationem esse opinantur. Neque enim ægri omnes à sola victus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ctus ratione curãtur: cùm multi sint, qui manuum opera & medicamentorũ administratione indigeant: adhuc autem magis neque à ptisana sola. Quapropter, neque de sola in acutis morbis victus ratione, neq; de ea quæ simpliciter morborum est omnium, sermo Hippocrati exiſtit: neque de sola ea quæ ex his oritur, controuersia: sed de omni simpliciter arte quæ experimentis tum discerni, tum iudicari nata sit. Qui etenim communem vniuersalemque locum sententiæ quendam reperit, ex eo quæ particularia sunt iudicat. Particulare autem vnum est, & quod de ptisana medicis in controuersiam venit, sicuti & quod de victus ratione non acutorũ modo, verùm quoque & morborum aliorum, atque etiam quod generalius est de curatione vniuersa, & quod adhuc hoc generalius vniuersaliusq; est, de omni corporis prouidẽtia, & si sanorum ea fuerit. Nempe & hi ea indigent arte, non quæ ad consequendã sanitatem præcepta tradat, sed ad præsentem conseruandã. Quod non prætermisit Hippocrates, cùm inquit: Sanisque ad securitatẽ. Nempe vt talis seruetur, securitate est, opus. Vtilem quoque ait esse speculationem & his qui exercitãtur ad habitum bonum: vt enim
ægro

ægrorum curatio ea quæ nunc ab Hippocrate proposita est, speculatione indiget: sic & sanorum securitas, vt præsens sanitas conseruetur: sic & sese exercitantium prouidentia, vt bonum habitum consequantur. Hæc igitur omnia artis sunt. †Sed quod serie continuata dicitur, ad omnem extenditur artem. Quidnam etenim est quod ait: Et ad quod quilibet voluerit? Nempe augur, aruspex, musicus, rhetor, & artifex omnis simpliciter causam eius quę in sua arte reperitur, cõtrouersię vnã esse existimat, cùm scilicet vnusquisque ex particulari vniuersale facit. Ita sanè & in auguribus factam controuersiam deprehendi, eumque qui veriora loqueretur iudicaui: atque ob id augurum memini arabis & græci. Nempe artis omnis constitutio ex propriorum à communibus distinctione oritur. Qui enim hæc distinguere potest, is optimus censetur artifex. Vt autem constitutio, sic & iudicatio in distinctione substantiam habet. Nempe falluntur qui artes constituunt, cùm quod cuipiam contingit, id vel in omnes vel in plures quàm oportet, extendunt. Quòd siquidẽ nulli prorsus contigit, nemo id in tali arte persuadebit sibi verũ esse. Nã in hoc vere

† Quæ circa corpus versatur. in antiquis enim græc. est τῆς περὶ τὸ σῶμα.

ori-

oritur controuersia, cum vnusquisque rem sibi persuadet, non circa illud quod assumitur confingiturque contentiosè litigãs: quo modo nonnulli de quibusdam secus quàm sentiebant, fecerunt quo modo & qui proponunt ambiguum esse, vtrum vigilamus dormimúsve, aut sapimus insanimúsve. Quod si manifestũ esse id indulgeatur, vtri sanè magis vera loquuntur, anceps inquiunt esse, an qui vigilant his qui dormiunt, vel quàm insanientes qui non insaniunt. Nullus siquidem qui sibi rem persuaserit, aut qui secum opinatus fuerit, ita sermones facit: sed qui contentiosè litigat, secusque quàm sentiat facit. Quidam autem in arte medicinali res nouas quidem sunt aggressi, cum rebus prioribus melius quippiam inuenire nequiuerunt, sed vulgi affectionem quam Hippocrates recensuit, intellexerũt. Nempe quod externum inusitatumque est, & nondum si vtile est intellectum, laudant magis, quàm assuetum quod vtile esse est cognitum. Sunt qui ob victus suauissimi affirmationem persuadentes ægros alliciunt, doli vafriciæque nõ ignari: sed id propter lucri gloriæque cupiditatem aggrediuntur. Reiecta ergo ergo ea quæ verbis fit controuersia, quam viri huiusmodi inter se habent, quæ

secun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſecundum rei veritatem eſt controuerſia: ea oritur quod enuntiatio non diſtinguatur, ſed de pluribus quàm oportet, vel omnibus tanquam ſimiliter habentibus efferatur. Atque ob id iuſtè laudandus venit Hippocrates, qui de ſola ſecundum rei veritatem meminit controuerſia: quam qui artem conſtituere aliquam volunt patiuntur, cùm ſecū ſuaq; in anima differenter opinantur, & non verbis ſubdole ſimulatis id agunt ob gloriæ vel lucri cupiditatem. Nullus enim qui animi conſilia verè per experimenta iudicat, Petronæ victus rationem recipiet, carnes aſſas adminiſtrans, vinumq; nigrum in his qui acuta laborant febre, neque in tanta ſiti ita temperans, vt cotulæ aquæ vigeſimā porrigat partem. Talia ſiquidem diætemata abſurda ſunt, duorumq; alterum exiſtit: nempe aut quòd externa ſunt, vafris ab hominibus exercitātur paranturq;: aut ſummā propter †admirationem id agunt, ſi planè ſoli veritatem reperiſſe exiſtimauerint. Quæ verò ab Hippocrate ſcripta ſunt, ea in prudentibus viris qui verè artem conſtituere ſtudent reperiri poſſunt: cum non maxima ſit, læſio, quando quibus non oportet offeruntur. Talia igitur diſtinctu difficilem habent eam quæ experimentis conficitur iudicationem: quæ autem valde differunt, facilem,

† *Stupiditatem potius.*

Controuersiam igitur in his quæ parum inter se exuperant, iudicare, & quibusnam ptisana sola exhibenda in acutis morbis sit, & quibus hordeacea, & quibus nullo pacto id faciendum sit, sed potus solus ad iudicationem vsque porrigendus sit, demonstrare Hippocratis intelligentia est dignum.

Ptisana igitur frumentaceis gustamentis rectè præferri mihi videtur in acutis morbis: eosq́ qui eam prætulerunt, laudo. Nempe viscositas eius læuis, continua, iucunda, lubrica, & mediocriter humens, sitim minimè infert. & si quid ablui eget, probè abluit. Non astringit, non malè turbat, neque in ventre tumescit. Nempe inter coquendum quoad maximè potuit intumuit.*

* Vbi in impreßis ἐυ ἔκπλυτον, in antiquis ἐυ ἔκκριτον legitur: hoc est facili ad excretionē, et in cōmentario eodē modo.

Orationem hanc tantummodo legisse mihi videntur, qui librum hunc de ptisana inscripserunt: veluti procemij partem primā qui aduersus gnidias sententias titulum fecerunt. Nam Hippocrates in secunda procemij parte non amplius gnidios medicos contra agere, sed sese ad curationis acutorum morborum exercitationes conuertere est visus. Tertia autem procemij pars quam hucusque percurrit,

percurrit, ad eam quæ victum morbis acutis præscribit, artem spectat. Neque tamen ad eã solam est accommoda, verum quoque & alteri qui vniuersalior sit, subiecta est sermoni. Demonstrauimus autem in his quos in scripta de fracturis articulisque parauimus commentariis, Hippocratem subiectos specialesque sermones pro aliis quibusdam vniuersalioribus obsignare consueuisse, doctrinamque vniuersalium ex ipsis quæ tanquam exempla constituit efficere. Neque enim ita ab instituto recedit, neque sæpius præcipit quod multorum commune existit. Quo autem modo in ptisana sermonem fecit, causam eius quæ de ipsa est contentionis, tũ vestigans tum decernens: sic & de omni acutorum morborum victu rectam tulit sententiam. Quinetiam & de venæ sectione & purgatione, & tum glandis tum clysteris vsu: de cataplasmatis item, fotibus, vino, aqua mulsa, oxymelite & balneo, non parua inter medicos exorta est controuersia. Quæ omnia libro in hoc percurrit Hippocrates methodo vna quam nuper dixi: vim cuius † ignorasse visi sunt, qui se empiricos nominauerunt, diorismis, id est, distinctionibus propria à communibus separantes. Consueuerunt autem diastolas magis quàm diorismos appellare sermo-

† *Nouisse græc. ille ait.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

nes eos, qui quod proprium eſt, à communi ſeparant diſtinguuntque. Iam ergo quæ ab Hippocrate de ptiſana dicuntur, videamus. Videntur ergo mihi, inquit, priores medici frumentaceis guſtamentis prætuliſſe in acutis morbis ptiſanam. Frumentacea guſtamenta intelligit, quæ ex frumento fiunt: frumentum autem græcè σῖτον homines appellant, maximè quidem triticum,* ſed iam vnà cum tritico, tum hordeo tum zea veſcuntur. Appellationem verò ad plura extendentes, cerealia quoque appellata ſemina cõnumerant: lentem videlicet, fabam, lupinum, cicerculam, panicum, milium, piſum, fœnum græcum, auenam, tipham, cicera, & quæcunque id genus alia. Horum igitur omnium frumentaceorum guſtamentorum, cætera quidem vulgò damnantur, quod protinus magnum inferant detrimentum. Panis autem vnus & chondrus in acutis adminiſtrantur morbis cum his ſolis ptiſana conferenda eſt. Lens ſiquidem, & milium, & fœnum græcum, tanquam medicamenta ob quoſdam ventris morbos exhibentur, & non tanquam nutritura cibaria. Ptiſanam igitur rectè prælatum eſſe ait frumentaceis eduliis, pani ſcilicet, chondro & zeæ, ex qua fit tragus appellatus. Nempe eorum qui chondrum temporibus Hippocratis

* *Non hoc voluit Galen. græc. ſed quòd iã & hordeũ et zea latiori ſignificatu σῖτος conſueuerint appellari.*

cratis nondum fuisse existimant ignorantiam argues, tum ex quibusdam antiquis comicis quæ chondri meminerunt, tum etiam ex Hippocrate ipso, qui in libro de victu salubri de chondro ipso mentionem fecit. Nam etsi liber ille Hippocratis non sit, sed vel Euriphontis, vel Phaontis, vel Philistionis, vel Aristonis, vel alterius cuiuspiam ex antiquis (nempe ad multos librum hunc referunt) sanè omnes hi veteres viri sunt, atque ex eis quidam & Hippocrate antiquiores existunt, alij verò tempore ipsius vixerunt. Loquor autem de Hippocrate Heraclide filio, qui librum hunc confecit. Nam auus ipsius Gnosidici filius Hippocrates, quorundam iudicio nihil omnino scripsit aliorum verò sententiæ duos scripsit de membris fractis & articulis. Quare autem ptisana frumentaceis edulijs non perperam anteposita sit, ostendetur per ea quę ipse infert, inquiens: Quæcunque etenim ad acutorum morborum sanationem insunt bona, nulli alteri inesse comperies: Rectè autem iudicabis, si & acutorum morborum naturam, & ptisanæ vires cognoueris. Natura igitur acutorum morborum est vti ipse paulo ante dixit, vt horum febres omnino sint continuæ: febris verò ortus, caloris natiui ad igneum est

conuersio, vt alibi demonstrauit, & nunc manifestabit, inquiens: Ex thorace siquidem incipit, atque ad caput flammam mittit. Prætereà in libris vulgarium morborum, febrem magnam ignem vocare consueuit: quasi non aliam habeat naturam præterquàm ignis substantiã. Si igitur contraria contrariorum remedia existant, sanè febris peculiare remedium vt virtute tum refrigerante tum humectante sit, oportet. Id namque febris naturæ, quæ & calida & sicca est, contrarium erit. Talis siquidem naturæ est ignis. Prætereà cum febres & ex humorum putredine, oriantur, non paruam diligentiam adhibere oportet vt quicquid ex ipsis concoqui possit, concoquatur: & quod iam exustum sit, neque amplius concoqui possit, euacuetur. Quòd si febrientibus ipsis cibi vsus sit, qui hæc efficere queat, si etiam facile tum coquitur, tum distribuitur, iam omnia hæc quibus est opus habuerit. Quænam igitur sit ptisanæ virtus, ex Hippocrate audiamus: Viscositas, inquit læuis est. Læue, exasperanti opponitur. Exasperant autem acria, acida, & astringentia: acria sanè omnia calfaciunt, vt eruum, fœnum græcum: acidorum cætera quidem dimittere oportet, de oxymelite verò est duntaxat agendum. Dimittantur pari modo ex a-

ſtringentibus pira agreſtia, & meſpila, & quæcunque huiuſmodi, atque ex frumentaceis, lens & ſimilia. Exaſperantium igitur malitiam ptiſana effugit, vtpote quæ læuorem non tactu ſolùm, verum quoque & facultate habeat. Eſt item & viſcoſitas eius continua. Eſt ſiquidem in omni parte ſibiipſi ſimilis propter exactam coniunctionem†: quod zeæ nullo ineſt pacto. Laudatur præterea non parum quod in ptiſana iucundum & mite exiſtit, quod immiti iniucũdoque opponitur: id eſt, quod dum ſumitur, inſuauitatem quandam facit: ſicut denique & panis inſuauis eſt, dum ſumitur, niſi abundè ipſum maceraueris madefeceriſque. Imò & ita ſuperatur ab ea quæ in ptiſana eſt iucunditate, quæ mandi non indigeat, ſed potum inſtar ſorberi poſsit. Neque paruæ eſt conditionis ptiſanæ lubricitas, præſertim cremoris. Pertranſit enim thoracem, in nulla ipſius parte quippiam dum tranſit, relinquens: veluti faciunt quæ in meatibus infarcta adeò obſtruant, vt vix abſolui poſsint. Quod accidit viſcoſis omnibus excepta ptiſana. Hinc ſanè quæ ex chondro fit ſorbitio, quod quidem viſcoſum ſit, habet ſed lubrico eſt deſtituta. Ptiſanæ autem ineſt & lubricum & detergens: quapropter medici ad deter-

† In antiexemplaribus legimus τοῖς λοιποῖς ζωμοῖς. *i. cæteris iuribus.*

gendum eum qui in ventre infarctus est humorem, vomitibus, exhibito ptisanæ cremore veluti & aqua mulsa, vtuntur. Crudam quoque conterunt ptisanam puerorum mangones, faciesque, vt vitiosos cutis exterant colores, illinunt. Quod autem in ea detersorium existit, id & ad deiectionem est idoneum, distributionemque: præsertim vbi ex sima hepatis ad gibbam transmeare debeat, quæ distribuitur alimonia. Hic etenim infarciűtur quæ crassi succi sunt, & quæ tenaciter collæ modo adhærent. Atque ob id chondrus non in affectis iecinore solùm maximè nocet: verum quoque & in his qui viscus hoc nullo quidem pacto læsum, sed cum meatuum angustia naturaliter afformatum habent. Qui igitur ita natura affecti sunt, ipsis tum viscosa, tum crassi succi omnia infarciuntur, atque opplent: atque ob id grauitatem in eo viscere sentiunt, cum hæc distribuuntur. Præterea ptisanæ viscositas humens est, sed non vehementer, vt aqua & melicratum: sorbitio item ex chondro, & ea quæ sorbentur oua. Nempe ea omnia stomachum languentibus ipsis ita manifestè supinam, vt subuersum ipsum esse existiment. Verùm ptisana humectare quidem valet, sed stomachum subuertere non potest. Stomachum autem hoc

hoc in loco intelligere oportet, vt huiusce temporis homines dicere consueuerunt, non meatum ventriculi tantummodo, verùm quoque & os ipsius. Quod si imbecillum fuerit, atque exolutum, manet diutius in eo quod ingestum est supernatans. Sed contrarium vsu euenire natum est, vbi à cibo aliquo boni succi reductum, quod continetur expellit. Nempe humor protinus ab ipso recedit & coquitur, atque quod ita expulsum est deiicitur. Nec secus quàm crudum manet, tardeque cedit quod in ore ventris supernatat. Nempe partis huius munus est appetere, non concoquere. Quæ igitur astringunt edulia, vt ventriculi os roborant, sic & plus iusto exiccant. Pari modo & quæ ex chondro paratur sorbitio vt humectat, ita & supinare nata est. Ptisana igitur humectantium vim assecuta, malitiam effugit. Deinceps ptisanam sitim minimè inferre ait Hippocrates, maximum quipiam & hoc esse in his qui corpus tum exurunt, tum siccant morbis testatus. Hac sanè occasione ptisana quàm aqua mulsa longè melior existit, quanquam abluendi bonitatem quã deinceps huic inesse ait, similiter aquæ mulsæ nacta fuerit: imò si ptisanam aquæ mulsæ comparaueris, ptisanam ipsam in acutis morbis & superiorem & melioris condi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

tionis esse reperies: quod procedente ostendam sermone. Nam de ptisana sermonem absoluere est tempestiuum. Probè siquidem abluere dixit cum adiectione, si quid ablui egeat: quasi non in omnibus acutis morbis probè abluente vtamur edulio. Nempe cætera omnia quæ de ptisana dicuntur bona, morbis omnino prosunt acutis: sed abluendi bonitas quibus ventrem subduci volumus, vbi cibus in via moratur, est idonea. Probè igitur abluere, febrili affectioni neque tanquam contrarium, neque tanquam familiare auxilium vnum vtile existit: sed bene tanquam symptomatis alicuius emendatorium correctoriumque. Deinceps inquit, Neque astringit, neque malè turbat, viscositas scilicet ptisanæ: sic etenim sermonem de ea inchoauit. Non astringere autem quibusdam maximè bonum existit. Nemo siquidem astringentibus vtitur cibis, nisi vel propter symptoma quod animi deliquium inducat, vel propter immoderatum ventris profluuium. Cogunt siquidem constringuntque corpora, viasque tum distributionis, tum alimoniæ, tum eius quæ foras fit perspirationis conniuere faciunt: quas reclusas apertasque esse conducit. Quod autem non turbet, id est nullam dum concoquitur faciat perturbationem, in laudem & ipsum

ipſum præſtat ptiſanæ. Perturbatio autem huiuſmodi ex multis paritur eduliis: his quidem ventrem mordentibus, aliis verò inflantibus: aliis item quæ pugnantibus facultate partibus conſtant, quod tum in lenticula, tum in braſsica reperitur. Nempe ſolidũ ipſarum corpus ventrem cohibet, ius autẽ ipſum proritat, ſubducitque. Sic & qui cerebrum cum oleo & garo condiunt totum ex ipſis tum diſsimilare, tum ſibiipſi pugnans efficiunt, cerebro quidem ſtabili & tarde meante, mixtis verò ipſi ad deiectionem excitari idoneis: pari modo & de ouo dicendum, ſiue cum melle, ſiue cum ſale, ſiue cum garo adſumatur. Nempe quod ex ipſis conſtat, differentes habet facultates: Iura item ferè omnia. Quapropter & circa ſermonis initia viſcoſitatem ptiſanæ laudans inquit, continua. quod ſanè citra totius in partibus omnibus ſimilitudinem non fit. Verùm in præſentia huic verbo Turbat, adiecit hoc aduerbium, malè: (ſic Græcè, ὄυ τε ἀραδόν κακὸν) ptiſanam non turbare haudquaquam ſimpliciter aſſerens, ſed malè adiiciens. Nihil enim ciborum concoctioni quàm hoc ipſum aduerſatur magis. Quo fit, vt qui de concoctione ſcripſerunt, ciborum varietatem, præſertimque vbi variis conſtent faculta-
tibus,

tibus, nocentiſsimam dixerint, vtpote quæ ingeſta ipſa probè concoqui prohiberet. Obſeruant id maximè, tum qui luctantur tum qui legitimè certant. Prandio ſiquidem panem duntaxat edunt, in cœna vero carnem. Plura de his enuntiarem, niſi ſcirem te inuenire ipſa poſſe, qui ex his quæ de concoctione in commentariis de facultatibus naturalibus dicuntur, ſis inſtructus. Commentarios autem huiuſmodi ſi neglexeris, fruſtra in his verſaris. Quapropter de perturbatione huiuſmodi ſuperſedẽs, ad omnium vltimum me transferam, quod ab Hippocrate de ptiſana adhuc loquente dicitur. Neque in ventre tumeſcit. Nempe multos ptiſanam quod flatuoſa eſſet damnãtes, haudquaquam ignorans non abs re adiecit, Nam inter coquendum quoad maximè potuit, intumuit. Qua ſanè adiectione crimen, controuerſiamque, ſimul & purgationem ſignificauit, coctionemque edocuit. Scribit quædam & nihilominus de coctione in ſequentibus, ſed in præſentia tantillum hoc ſermoni de ptiſana adiiciam. Ptiſanam ſi valde coxeris: cibum haudquaquam flatuoſum efficies. Et nos autem fabaceum (ita Græci dicunt) neque ſi tribus coxeris diebus, flatu viduum orbatumque reddideris. Nempe ex propria ſubſtantia quod flatuo-

ſum

ſum eſt, habet, non autem ob diminutam coctioñe veluti ptiſana. Sunt qui ab ipſius coctione ocyus recedere conſueuerunt, potiſsimumq́ue diuitum coqui. Terunt ſiquidem crudam eam, atque deinde parum calfaciunt. Non enim coctam dominis offerunt. Sed de coctione ptiſanæ, vt dixi, rurſum dicetur. Nunc autem poſteaquam vires ipſius demonſtrauit, deinceps vſus diſtinctiones docebit: ad quem & ego me conferam, vbi me in ſequentibus abſolutu-rum ſermonem de ptiſanæ ad aquam mulſam & alia comparatione præmonuero.

Qui autem in huiuſmodi morbis† ptiſana vtetur, ne vno quidem die vaſa, vt ita dicam, inaniri permittat, ſed ab vſu eius nequaquam deſiſtat, niſi vel propter medicamentum vel clyſterem, eum deſiſtere opus ſit.

† In ant. ὅλῃσι πτισάνῃσι .i. tota ptiſana.

Soluere incipit quod quæritur. Sed quoniam dictionem ipſam non exactè interpretatus ſit, ob id obſcurum ambiguumq́ue reddidit ſermonem. Quapropter, vt quonam maximè expoſitus modo nihil obſcuritatis habeat, referre conabor, ſermonemq́;

ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ab initio hoc repetam pacto. Quænam est causa discordię, cur in acutis morbis alij quidem ptisana hordeacea vtantur, alij solo ptisanæ cremore, alij ne hoc quidem ad morbi vsque iudicationem? hoc sanè est problema. Sed solutionem deinceps audi. Qui acutis laborant morbis, alij quidem à cremore solo, alij à ptisana ipsa, alij ab horum neutro iuuantur. Sed sanè immodestius de omnibus morbo acuto laborantibus tulit medicorum vnusquisque sententiam, non considerata ea quæ in omnibus esse debuit experientia. Sed distinguam ego demonstraboque quínam à ptisana iuuantur, quínam à cremore solo, & quínam neutro indigeant. Tota igitur ptisana vti debent ex acuto morbo laborantibus, qui neque alio quopiam ante egēt remedio, quale vel per sectam venā, vel ventris subductionem, vel quippiam simile fieri solet: neque etiam eis insit quod periculum minetur symptoma. Cremore autem, qui aliquid tum fallacius, tum periculi magis particeps habent. Quos verò vel sanguinis misione, vel purgatione vacuare expedit, vel etiam dolores sedare: his nō ante vel ptisanam vel cremorem dabis, quàm quippiam eorū quæ dixi feceris. Sanè hæc Hippocratem præscripsisse oportuit, & ab vnoquoq; singulariū incepisse; atq; hoc pacto futurum

ser

ſermonem obſcuritate omni viduum priuatumq; feciſſe. Verùm quoniam id non fecit, non abſque cauſa obſcurus abiecto conueniente ordine, eſt effectus. Nos autẽ dictiones ipſius ſequuti, reducamus vnamquãque ad ea quæ ante dicta ſunt capita, atq; in primis diligentia adhibita præſentem exponamus dictionem. Quare me latius explicantem Hippocratis dictionẽ, ſimulq; & verba aliqua gratia perſpicuitatis adiiciẽtem audito. Qui igitur ęgrotantes ptiſana in his morbis reficit (dicam autem paulo poſt quínam ea vtantur) iis quidem nulla die vaſa inaniri, vt ita dicam, permittat: niſi deſiſtere debeat vel propter medicamentum vel propter clyſterem. His ergo ſi bis dederis, cum opus habuerint, bene facies, atque quantum corporis tolerat virtus. Explicabo autem tibi ſcopos, quibus attentus vel per ventrem vel per venas ipſos euacuabis, aut fotibus cataplaſmatiſve vteris. Quos ſi prædixiſſet, deinde vnumquenque ſeriatim reſumens conuenienti expoſuiſſet ordine: non obſcurus fuiſſet ſermo ipſius. Nunc autem quod interrepit, interlabiturq́ue ſemper, ad finem vſque perſequi cupiens, vbi ſermonem non parum ſuſpenſum eſſe voluit, iure obſcurum fecit. Vera autem me loqui deprehendes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

des, si dictiones singulas omnes claras manifestasq; inueneris: orationem verò totam incompositam, & ob id obscuram.

Proinde qui bis die cibari consueuerunt, bis ptisanam dare oportet, qui semel, semel quidem primo die detur, deinde ἐκ προσαγωγῆς, id est sensim paulatimq; si fieri potest: bis quoque detur† si quid putas adiiciendum.

† Si id putas esse ex vsu. ego verterem.

† Sic rectius, Quod si necessitas fuerit, eis quoq; bis offerre qui semel tãtum cibari consueuere.

Bis cibandos ipsos inquit, qui bis cibari consueuerunt: † idq; si adsumendi necessitas fuerit. Quòd si semel tantum cibari consueuerunt, ptisanam bis dabis, ab ipso quidem semel incipiẽs, sed paulatim ad bis ipsum procedens. Nempè ἐκ προσαγωγῆς, i. sensim, id declarat. Fitque res hoc pacto: Semel quidem dabis quod satis sit, sed minimum sit quod secundo exhibeas. Deinde paulatim augebis, idque efficies donec ambas æquari alimonias continget. Sed nondum sermonis huius fides huic patet, qui librum hunc Hippocratis legit, quòd neque ab ipso est præmonstratum, quinam sint qui commodè ptisana vtantur. Verum vbi mediocriter ægrotantes ab ipso ita cibari prędixero, paulo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

lo poſt & Hippocratem ipſum velle id demonſtrabo. Atque hæc tibi ſit pręſentis huius dictionis expoſitio. Sunt autem plerique qui dictionem hoc ſcribant pacto, Qui ſemel cibari conſueuerunt, ſemel quidem prima die dandum ſenſim paulatimq;: quod ſi fieri poteſt, bis quoq; detur, ſi quid adiiciendum putes. Sed mẽte caret dictio hæc. Nam, quòd prima detur die ſenſim paulatimque, fieri non poteſt, cum ſenſim ipſum pluribus ingeſtionibus fieri natum ſit, non ſemel, neque ſtatim in prima.

Verùm inter initia neque multã, neq; craſſam admodum dare oportet, ſed quantum & ob conſuetudinem, & ne multa vaſorum inanitio fiat, ingerere conuenit.

Qui Hippocratẽ replere ęgrotãtes aſſerũt, quòd his qui citra periculũ agunt, bis quotidie ptiſanã dare iubeat, ſi quod in dictione retulit, cõſiderarẽt, ſeipſos cõdẽnarent. Tantum ſiquidẽ ſorbitionis dari præcipit, quantum alimoniæ corpori & ob cõſuetudinem, & nõ multa fiat vacuatio, adminiſtrari conuenit. Si igitur ptiſanæ oxybaphũ, id eſt cotulæ quartã partẽ, quę quotidie ad ſeptimam vſq; vel nonam diẽ exhibetur, minoris eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

facultatis quàm id quo alunt nutrimentum faterentur, mea ſententia à nugis ſeſe cohibuiſſent. Sed paulo poſt id declarabo, atque in præſentia verbum hoc, inter initia, quod Græci dicũt κατ᾽ ἀρχὰς, exponã. Neq; enim morbi principium id ſignificat. Sed ex eo generalius audi ſignificatũ. Nempe cum ægrotans primum ptiſana egere videbitur, tunc protinus neque multam, neque admodum craſſam dato. A multa ſiquidem & ſubita tum repletione, tum vacuatione ſemper abſtinuit Hippocrates.

Verum dandæ ſorbitionis quãtitas hoc obſeruabitur pacto. Nẽpe ſi morbus ſiccior quàm vt quiſpiã exiſtimet fuerit, nõ multum dare oportet: ſed ante ſorbitionẽ, vel mulſam, vel vinũ, vtrũ magis auxiliaturum putaueris, propinare conuenit. quod autẽ modis ſingulis iuuare poſſit, dicetur.

Morbus ſiccior variis dignoſcitur modis, quãquam vniuerſalẽ cõmunemq; rationem habeãt eandem. Peripneumonia quidem & pleuritis, atque omnino qui tum pulmonem tum aſperã arteriam infeſtãt morbi, cũ nihil ab affectis expuitur partibus; Iecinoris verò, vel

vel meſaręi, vel vẽtris, † vel ieiuni, vel inteſtinorum, vel lienis, vbi aluus prorſus cohibita ſit, aut pro neceſsitate excernat, tũ ſicca, tum aridiora, & * in ſeſe cõuoluta ſpiraſq; referentia excremẽta. Morbi tum arteriarũ, tum venarũ dignoſcũtur linguę ſiccitate, & ea quæ † totũ corpus occupat ariditate. Phlegmonę pari modo fiũt durę in his quę tum foris tum cõſpicuè apparẽt vlceribus, vbi ſcilicet nulla ex ipſis ſanies effluat. Sæpius & in oculis phlegmonæ etiã duræ oriũtur nihil excernentes. Cerebri prætcrea ægritudines, quæ neq; per nares, neq; per palatum expurgãtur, iure optimo ſiccæ dicũtur. Et ſanè ſuperfluitatum nihil excernere, ſiccorũ omniũ morborum notam eſſe nõ ignoras. Non immerito igitur Hippocrates humectãtium aliqd ante ptiſanã adſumi iubet, vt vel aquã mulſam, vel vinũ, tãquam hęc quàm aqua magis humectẽt. Sed quoniã vires ipſorũ ſeſe enarraturum pollicetur, ob id & nos eorum quæ ad aquam eſt cõparationem, in eam differemus libri partem, quæ horum vires edocet.

*At ſi os madeſcat, & quæ à pulmone expuuntur talia ſint, qualia eſſe oportet, ſorbitionis quantitatem, * vt dicam ſummatim,] augere cõuenit. Nempe quæ ſunt.*

† *Alicubi* κύστιν *legimus hoc eſt veſicæ.*

* *Alibi* πε- τρώδη *legitur hoc eſt petram duritie referentia.*

† *Alibi* παντὸς δέρματος. *i. totam cutem.*

* *In antiquis græ. vt in lat. tria hæc verba deſunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

citius magisq́ madescunt, indicationis denunciant celeritatem: quæ vero tardius minusq́, tardiorem significant indicationem.

A morborum siccorũ genere ad eos qui cõtrario pugnãt modo cõuersus, deinde me morato citra omniũ adiectionẽ vno, narrationem eius cõmune omnium eiusdem generis exẽplum ratus, non absq; causa obscuritatem fecit. Nempè os madescere, & talia à pulmone expui, qualia oportet, morbi non simpliciter sunt humidi notę, qui omnino in omni sit corporis parte: sed cum cuiuspiam eorũ quæ respirationi subseruiũt instrumentorum affectione. Ob eam rem, vt dixi, dictio Hippocratis obscurior est reddita. Sed quod ab eo enunciatur, verum omnino est: quòd scilicet quæ per sputa, veluti oportet, excreta expurgãtur, celeriter iudicãtur. Contraria verò duorum alterum subeunt: nẽpè aut in perniciem, aut in longum finiuntur tempus. Ergo qui probè expurgãtur, his ptisanam dare oportet: †non vt virtutem roboret modo, verum quoq; & his quæ per tusses ex pulmone fiunt huiusmodi expuitionibus opem ferat. Nempè verba hæc, qualia esse oportet, coctionis habent notas: de quibus

†Vt virtus facta robustior sufficiat ad eas q̃ per tusses ex pulmone fiũt humidorum expuitiones. vbi in antiquis ꝑ ρωϑῆναι, ρωϑẽσαι legitur.

bus abſolutè diximus tum in his quos de criſibus, tum in illis quos de temporibus morborum fecimus cõmentariis. Præterea & in expoſitione aphoriſmi illius, vbi Hippocrates quónam oporteat modo ex apparentibus prænotiones facere oſtendens, ſermonis exemplum pleuritidem ſcripſit hoc pacto: Veluti in pleuriticis ſi ſputum inter initia protinus appareat, morbum breuiat: ſi verò poſtea appareat, producit.

Et hæc quidẽ per ſe talia parte plurima exiſtunt. Sed multa quoque & alia peropportuna quæ præmonſtranda ſunt, prætermittuntur, quæ poſtea dicentur.

Dixi & ego ſermoni huic deeſſe nõ pauca, quæ ad diſtinctè definiteque loquendum commoda exiſtunt: de quibus & ipſe agere pollicetur. Sed in præſentia de his ſolũ vult intelligere, quæ dicta ſunt. Ea ſiquidem per ſe talia ſunt, qualia ipſe percurrit.

Et quãto maior fuerit expurgatio: tãto magis ad iudicationem vſque dare oportet: ſed maximè duos ab iudicatione dies, quibus vtique vel quinto, vel ſeptimo, vel

nono fieri debeat morbi iudicatio: quasi dierum tum paritas, tum imparitas perpendenda sint post hoc autem mane sorbitionem dabis, serò autem ad cibaria tete conferes.

Κρίσιν id est iudicationem, nūc dixit vel perfectam morbi solutionem, vel permutationem eam quæ vsqueadeo insignis sit, vt æger periculū omne euaserit. Duos autem ab iudicatione iubet adnotari dies, vt & eos qui diebus tum paribus, tum imparibus fiant accesionū circuitus, obseruemus. Contingit siquidem interdum, vt tanquam soluto exacte morbo ægri confidant, cibentur deinde negligentius, & eius quæ per circuitum repetat accesionis occasionē præbeāt. Tutum igitur est etiā, si morbus iudicatus fuerit, ad duos vsque dies diligentem victus rationem qua æger vsus fuit seruare. Præteritis autem ab iudicatione diebus duobus, iam securum est plenius cibare, sic vt neque mutationem eā quæ vniuersim subitoque fit, efficiamus, sed mane quidem sorbitionē demus: postea vero dimittente die iam & frumentacea exhibeamus alimenta. Cōstat igitur Hippocratem languentibus ipsis neque aliud quippiam ante præfinitum tempus nuper dictum dare, neque panem, sed ptisana

omnino contentum. Quod ægrum satiantis replentisque non est, sed potius, si quis vitio vertere voluerit, tenuius quàm oportet: sed exuperantiarum exacte est medium, & maxime laudabile. Quod autẽ ita cibare sit medium, argumento est eorum, qui contraria vitio vertunt, contentio. Quo è numero Thessalus, eiusq; sequaces, tanquam ægros replentem accusant Hippocratem: Erasistratus vero tanquam fame necantem. Nempe quæ ab Erasistrato in primo de febribus aduersus Apolloniũ, Dexippũq; Hippocratis discipulos dicuntur, calumniam habent eius qui per famem fit cruciatus, qui ad Hippocratem magistrum refertur. Sed sanè Erasistrato ignoscendum magis, vtpote qui verisimilia dicat: cæteros verò qui Hippocratem ægros replere aiunt Viros Thessalo dignos esse est existimãdum: qui neque aliud quippiam scriptorũ Hippocratis, neque quæ de victus ratione proferuntur, nouerunt.

Talia autẽ parte plurima prosunt his qui protinus tota vtuntur ptisana.

Siue totam, siue hordeaceam, siue ptisanam simpliciter dixerit, vnum & idem ex tribus his significatur vocabulis; ptisanam

vnoquoque non colatam significante. Nẽpe si à decoctione quis ipsam colauerit, deinde cremorem separauerit, dederitque, is neque tota, neque hordeacea, neque simpliciter dicta vti ptisana dicetur, sed solo ptisanæ cremore. Rursus autem in præsentia memorabo quínam sint, qui ptisana tota ab initio vti debeant, breuisq; erit memoratio, nisi segniter desidioseq; quæ prædicuntur, audieris. Si ergo quæ expuuntur vtilia fuerint, ægerq; neque medicamento neque clysteri egere videatur, ptisana hunc cibare iubet. Sed propositi cõsiderationem adiecit, inquiens.

Dolores siquidem pleuriticorũ confestim sponte desinunt, vbi aliquid effatu dignum tum expui, tum expurgari cœperit. Nempe & purgationes longe perfectiores existunt, minusq; purulenti ita fiunt, quàm si quis aliter cibaret. Præterea iudicationes simpliciores facilioresq; & minus reuersoriæ.

Probe autem hæc omnia à ptisana fiunt, tum quòd humectet, mediocriterq; incidat quæ expui debent humida, tum demũ quòd virtutem roboret. Concurrentibus si quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

dem vtriusque, ocyus expurgantur, qui respirationis instrumenta infestant humores: quos quidem & humectare, & secare potest ptisanę modo aqua mulsa: sed virtuti robur non addit. Contraria autem pollent facultate, & panis, & chondrus. Nempe virtutem quidem roborant: sed neque humectãt, neque secant. Quod neque alteri cuipiam inest eorum, quæ medici languentibus dare consueuerunt: verbi gratia, ouis, gallorum testiculis, alis, piscibus, iuuenibus colũbis, & quæcunque id genus sunt. Quare qui lenticulam ex aceto confectam pleuritico in ea morbi declinatione quæ nihil aliud quàm coctorum expuitionem desideraret, exhibuit, is non immerito languenti ipsi qui sequenti nocte suffocatus est, mortis occasionem dedisse est visus: imo lenticulam nemo qui mẽtis compos fuerit, dederit. Quod si æger quam mulsam ptisanamque fastidierit, pisces saxatiles sunt maximè idonei, ex aqua scilicet & † marrubio, & anetho, & sale parati: * atque ex non saxatilibus aselli. Sed antea oxymeli propinare oportet: neque enim id stomacho aduersatur, nisi affectis in languente neruis, & in muliere, vtero. Quòd si oxymelitis loco medicamentum aliud dare volueris, dabis eam quæ ex marrubio & iride fit, confectionem. Nempe hęc

† Porro potius πράσου. enim ait.

** Et cum olei moderata portione, id ab interprete derelictũ est.*

si per se cum mulsa bibatur, maturat probè quæ tum in thorace, tum in pulmone sunt superflua, atque ad expuitiones præparat.

Ptisanam autem ex optimo cõfectam esse hordeo oportet, atque quàm probissime coctam, & maxime si non solo vti debeas cremore.

Probatissimum hordeũ prius quàm experiaris, ex eo solum quòd & plenũ sit, & nihil rugosum in se habeat, iudicabitur. Sed experientia iudicatum per decoctionem deprehendetur, vbi scilicet plurimum intumuerit, & succũ fecerit plurimum: quod stabile ratumq; facultatis ipsius est argumẽtũ. Nempe quod ab † alendi bonitate sumitur, id sciẽtificum nõ est, neque perpetuo verum, quãquam vt plurimum insigne, egregiumque. Ptisanam autem perpetuo optimam esse iubet: sed maxime si non solo vti cremore velimus, verum & ipsa tota. Quare autem id præcipiat, manifeste declarauit, quũ inquit.

† εὐτροφία hic id ipsum significat quod superius plenum, non alendi bonitatem.

Nam præter reliquas ptisanæ facultates, lubricitas eius, ne hordeum cum deuoratur noxam inferat, efficit: neque enim adhæret, neque in recto thoracis manet tramite, ἴξιν eum vocant.

Hippocratem ἴξιν vt plurimum quidem εὐθυωρίαν, id eſt rectum tramitem. Interdũ autem & φοράν, id eſt delationem dicere nõ ignoramus. Quod autem ptiſanæ hauſtæ per thoracem tum rectum iter, tum delatio ad ventrem vſque per ſtomachum fiat, liquido conſtat omnibus: vultque, Hippocrates in ea re nihil ipſi adherere. Nempe cũ multa in thoracis pulmonisque affectionibus exiſtit caliditas, quod adhæret areſcitq; , atque adeo pertinaciter obſtruit, vt vix abſolui poſsit, id ciborum faſtidium quoddam & ſitim facit.

Lubriciſsima autem eſt, ſitim maxime arcet, facillime concoquitur: & infirmiſsima exiſtit ſi optime cocta fuerit: quibus omnibus eſt opus.

Ptiſanam probè coctam nõ lubriciſsimã modo, maximeq; ab inferenda ſiti alienam, & facilis domituræ eſſe adſtruxit, ſed tandẽ infirmiſsimam eſſe adiecit. Quòd maxime lubrica ſit, ſi probè cocta fuerit, iam antea eſt enuntiatum. Sed quòd ab inferenda ſiti maxime aliena ſit, hic propter hordei naturam continuò adiicitur. Eſt autem hordeum temperamento frigidum. Verum quonam pacto ſubſtantiam ipſam, tum

frigidam,tum calidã iudicare oporteat,inter animantia quidem in libris De temperamentis diximus:inter ea vero quæ anima carent,in his quos de simplicium medicamentorum viribus fecimus commentariis. Imo & facillimæ ait esse concoctionis ptisanam huiusmodi,vtpote quæ dissoluta sit,neque quippiam habeat quod & durum sit,& difficulter perfici possit,atq; haudquaquã flatuosam iam propter longam cocturam affectã esse. Quantum vero spectat ad id quòd in dictionis fine dixit,ptisanam huiusmodi infirmissimam asserens:si nihil de probissima ipsius cõcoctione antea egisset,promptum esset,sermonem Hippocratis ad eam quæ in ventre fit domituram referendum affirmare:quasi infirmissimam dixisset quæ in ventre & facile vincatur, & perficiatur, & permutetur.Sed quoniam id prædixit, infirmitatem illam intelligere oportet, quòd vel paucam prestet corpori alimoniam,vel nullam habeat qualitatem quæ vsque adeo vehemens sit,vt vel neruos,vel mentem feriat, quo modo acetum vinumque.

† Sequẽtia ostendunt hoc nõ ad apparatũ ptisanæ, sed ad exhibendi rationem esse referendum.

Nisi igitur quis quantum deest, contulerit, vt ptisanæ sorbitio † sufficienter paretur,crebrius sanè detrimentum afferet.

Docere

Docere incipit, quæ paulo ante se dictu-
rum promisit, cum dixit: Multa quoque alia
peropportuna quæ præmõstranda sunt prę-
termittuntur, quæ postea dicentur. Quod
autẽ verbum τιμωρῆσαι, id est cõferre, tum
apud antiquos, tum apud Hippocratẽ ipsum
sæpius pro βοηθῆσαι, id est auxiliari dictum
sit, demõstratum & in aliis libris per eas quas
in ipsos confecimus enarrationes.

Quibus enim cibus statim inclusus, si quis non vacuato eo sorbitionem dederit, dolorem si adest adaugebit: si non adest, protinus inducet, frequentiorq́; reddetur spiritus: quod malum est. Nempe pulmonem exiccat, fatigatq́;, tum hypocondrium tum ventrem imum, tum septum transuersum.

Cibum dixit, quod ab eduliis in intesti-
nis ipsis continetur excrementũ: quod Græ-
ci & σκύβαλον & κόπρον appellãt. Si igitur in-
cluso eo, id est ex multo tempore haudqua
quam eiecto, ptisanam quis propinauerit, la-
teri offensam fieri est necesse propter intesti
norum opilationem: quam ex collecto in
ipsis stercore, flatuq; propter oblatam pti-
sanam

ſanam haudquaquam pertranſeunte, & demum ob prauam quę ad affectam partem fit diſtributione nacta ſunt. Quo fit vt exhauſta ptiſana, neceſſario dolorē ſi adſit, adaugeat: & ſi conquieuerit, reducat. Nempe vapores flatuoſique ſpiritus, & ſcybalorum exhalationes cū ad latus perueniunt, dolorem ipſi pariunt, adaugentq;: ob eas cauſas & frequentior fiet reſpiratio. Vocauit autem totam reſpirationem ſpiritum, & in prognoſtico, & in libris populariter vagantium morborum. Denſata autem frequensq; reddita reſpiratio, reſpiratoris in organis aſsiduum ob motum caliditatem efficit maiorē, qua ſiccantur tum pulmo, tum ſeptum tranſuerſum: ſiccāturq; vna & calfiunt eæ quæ tum in hypochōdrio, tum in peritonæo exiſtūt animalis partes. Omnes ſiquidem in reſpirationibus vnà cum thorace mouētur. Quod autem principio dictionis dicitur: Quibus enim cibus ſtatim, incluſus, vocem hanc ſtatim ordine habet cōmutato: quæ ſi ſuam pęculiaremque acceperit concinnitatem, compoſitionēq;, dictio ita habebit. Niſi præfato ptiſanaceæ ſorbitionis modo ſuppetias tulerimus, frequentius orietur læſio: ſtatim ſi quidem quibus cibus incluſus eſt, niſi quis prius vacuato eo ſorbitionem ita dederit, maximam afferet offenſam.

Præterea

Præterea si lateris dolor assiduus est, calidisque fomentis non remittitur, sputumque non procedit, sed καταγλισχραινόμενου ἀσαπέως, id est summe citra coctibilitatem glutinosum sit, nisi quis dolorem vel alui subductione vel secta vena pro vtriusuis exigentia soluerit, ptisanam autem ita affectis dederit, præcipitem aget in mortem.

Quòd de pleuritide tanquam exemplo agat Hippocrates, memoria non excidat. Fieri autem pleuritidem ipsam propter inflãmationem eius quæ costas succingit membranæ, ostendimus. Si igitur cum in vigore fuerit inflammatio: ptisanam quis dederit, ægrum grauiter offendet. Vigentis autem inflammationis notæ sunt, dolor assiduus, & quòd nullò pacto à calidis fomẽtis remittatur. Continuo autem & alia adiicitur pleuritidis non magnæ modo, verum & morosæ nota: quòd scilicet sputum abunde glutinosum ab euacuatiõe arceatur, infarctumque affectis partibus sit & detentum. Nempe hoc verbum καταγλισχραίνεσθαι plus aliquid indicat, dictione maximam significante glutinositatem, facta præpositionis

huius

huius κατὰ adiectione. Satis igitur fuerit ex ipsius additamento quod ita glutinosum sit, ab eo quod concoquitur distinxisse. Nēpe quod concoquitur, mediocriter glutino sum existit, non tamen καταγλισχραίνεται, id est neque extreme neq; summe id habet. Et ne quis in ea re falleretur, continuo Hippocrates verbo huic καταγλισχραινόμενον, aduerbium hoc ἀσαπῶς adscripsit, quod idē cum ἀπέπτως, id est, incoctibiliter significat. Nempe καταγλισχραινόμενον ἀπέπτως, id est citra coctibilitatem glutinosum malum est. Aegro autem ita affecto si quis ptisanam dederit prius, quā dolorem vel secta vena, vel ventris euacuatione soluerit, hominem perimet. Nempe in præsenti & tali pleuritide, posteaquàm à calidis fomentis nō remissum esse dolorē dixit, statim duo alia habet aduersus dolorē remedia, sanguinis missionem scilicet & purgationem. Nempe eorū quæ ex opio: hyoscyamo & mandragora conficiuntur medicamentorum vsus pleuritidis dolorem non sanat, sed sensum tollit enecatque. Nunc ergo sectionis venæ meminit simpliciter & purgationis. Sed deinceps super vtriusque vsu distinguetur.

Ob has igitur προφάσιας id est causas, atque ob alias similes adhuc magis, qui

tota

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

tota vtuntur ptiſana, ſeptimo die vel cele rius moriuntur: alij quidem deliri: alij verò ob difficultatem ſpirandi ſtertoremq́ præfocati.

Quod ſæpius appellet cauſas προφάσεις, demonſtratum quidem in his quas in alios libros parauimus enarrationibus. Sed quáſnã alias præter dictas vnà celeriorẽ inferre mortem dicat, adiicere ſermoni oportet. Nunc ſiquidem ſumptionem ptiſanæ prius quàm ſoluatur dolor, recenſuit, ſputiq́; ob frequentem reſpirationem glutinoſitatem, ob quam & ſuffocantur. Sed lædi quoque aſſerit, ſi prius, vt ſupponitur, quàm vacuati ſint, vinum ſumpſerint, aquã item mulſam & oxymeli. Nempe de aliis omnibus neque idiotis ipſis non conſtat. Non abs re igitur ait alios mente læſos mori. Id enim contingere natũ eſt, ſi vinũ vinoſaq́; intẽpeſtiuè ſumpſerint.

Non perperam autem hos antiqui ſideratos eſſe exiſtimauerunt, tum maximè ob id, tum non minimè quod mortuis latus liuidum plagæ ſimile videretur.

Veteres talis prehendit opinio, tum propter necis celeritatem, tum quòd nonnullorum latus affectum liuore videretur, vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſcilicet inflammationis erat radix. Sanguine etenim in latus ob dolorem perueniente, quicquid in cute diuiſum ſolutumq; eſt, id in morte refrigeratum nigrorem contraxit: ſimiliter illis qui ita ex plaga affecti ſunt.

Rei huius cauſa eſt, quoniam prius quàm dolor ſoluatur, pereunt: celeres ſiquidem fiunt reſpirationes.

Quòd autem hoc reſpirent pacto, deinceps ipſe oſtendit, inquiens.

A multo autem frequentiq; ſpiritu, vt iam dictum eſt, ſummè tum viſcoſum, tum incoctum affectum ſputum, fieri egreſſum prohibet.

Quod prius ἄσαπτις dixit, nunc ἄπεπτον, id eſt incoctum dicit: fidemque facit quod & probè tunc vocis tranſpoſitionem fecimus.

Nempe & ſputum quod intus retinetur prohibet aëris ad interna delationem, cogitq; ipſum celeriter egredi.

Non omnis aër in huiuſmodi affectionibus ad interna ferri prohibetur. Nempe ſi id fieret, hominem protinus mori eſſet neceſſe, non ſecus quàm his accidit qui ſtrangulantur. Verùm quod vſui reſpirationis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

conferat, introferri prohibetur: quapropter ad dies aliquot ſufficiunt, ſed tractu temporis aucta indigentia moriuntur.

Et ita aduerſus malum ſibi inuicem opitulantur. Nempe retentum ſputum, ſi ſequentẽ ſpiritũ reddit: qui frequẽs effectus ſputũ adglutinat, atq; expui prohibet.

Quòd verbo hoc τιμωρεῖν pro opitulari tum antiqui alij, tum Hippocrates vſi ſint, ſæpius ante dictum eſt: & nunc ſanè συνιτιμωρεῖν ἀλλήλοις εἰς τὸ κακὸν, dixit pro συμπράττειν καὶ † λυσιτελεῖν, id eſt, opitulari & prodeſſe: atque quonam modo ſibi inuicem opitulẽtur, proſintq́;, perſpicuè quidem ipſe oſtendit: ſed & à nobis dicetur. Sputum in bronchiis pulmonis tenaciter adhærens, pulmonis canali anguſtiam parit: atque ob eam anguſtiam minus ægri inſpirant. Quo autem minus inſpirant, eo magis inſatiabilem reddunt reſpirationis neceſſitatem: atque ob id citius à priore inſpiratione, ad ſecundam properant: quod denſum frequentemq́; ſpiritum vocant.

†*In anti.* συντελεῖν.

Prehendunt autem hæc non ſolùm ſi ptiſana intempeſtiuè vtãtur, verùm & multò magis ſi quippiam aliud quod ptiſana deterius ſit, vel ederint vel biberint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Iam rei huius paulò ante meminit, quum dixit: Ob has igitur causas, atque ob alias similes magis. Imò eo in loco de vino, aqua mulsa, & oxymelite mentionem fecimus. Hic autem & alia intelligere est opus, quæ ita affectis non aliter plerique medici exhibent: quæ etiam quàm aqua mulsa, vinum & oxymeli nocent magis.

Bene igitur vt plurimum similia sunt auxilia tum iis qui tota vtuntur ptisana, tum iis qui cremore ipsius: verùm qui neutro horum, sed potione sola vtuntur, his interdum non vno est auxiliãdum modo.

Auxilia inquit similia sunt & iis qui ptisana, & his qui cremore ipsius vtuntur. Sed qui potione duntaxat vtuntur, his interdum differenter opitulari oportet. Sed qualísnam sit huiusmodi differentia, in sequentibus perdocet.

Verùm omnia hæc ad hunc modum facere oportet. Si nuper pasto cuipiam: & alui oneribus haudquaquam purgato febris vel cum dolore, vel sine dolore inceperit, à sorbitione tantisper est temperandum, donec cibum ad infernam intestini partem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

partem descendisse coniectum fuerit.

Sermonem lacerum, frustatimq; sectum, neque continenter & cōuenienti digestum ordine fecisse sese deprehendit Hippocrates: quapropter resumens ipsum, ad accommodum perducit principium. Hoc autem ideò ipsi accidit, quod quæstionem super medicorum controuersia soluere conatus, in ea solutione de rationibus curatoriis mentionem fecit: qui sanè re intellecta, atque his quidem permutatis, sermonem ab initio aliter percurrere debuit. Nempe & ita mihi aliquando felicius contingere est visum: vtpote qui his quæ ante scripta fuerant permutatis, alio de ipsis scripserim modo. Sed quonā pacto & quęstionē ab ipso propositā soluere, & sermoni ordinē dare debuit, his exponam ego, qui talia interpretari, exponique desiderant, viamque delucidabo. Iam ergo animum conuerte, sermonem ab initio auditurus. Quare contingit vt interdum præstantes medici, de curatione dissideant? quòd scilicet in nonnullis expertum, conuenire omnibus putauerunt. Sic sanè & in victus ratione in morbis acutis fuerunt controuersi: alij quidem ægros ad iudicationem vsque ptisanæ cremore seruantes, alij ptisanam ipsam exhibentes, alij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

autem neutrum horum administrantes. Ex parte autem verùm quidem dixerunt omnes : sed ex parte falsi , circumuentique sunt. Nempe quidam ex acutis morbis ptisana indigent, alij cremore, alij horum neutro ad iudicationem vsque. Verùm lucis gratia de acuto morbo vno tanquam exemplo, sermonem faciam : & demum pleuritidis super curatione agere proponatur. Si languenti non multo ante tempore cibato, neque ventris oneribus expurgato febris inceperit, sorbitionem huic non dabis donec quæ administrata est alimonia, penetratis plurimis intestinis, ad vltimum vsque peruenisse videbitur. Principium huius modi vbi quispiã sermoni fecerit, atque deinceps omnia proprio dotauerit ordine, doctrinã in his haudquaquam obscuram pariet.

Vbi autem dolor aliquis vexauerit, oxymeli bibendum dabis: hieme calidum, æstate frigidum: quod si multa sitis fuerit, melicrato vtendum & aqua.

Siticuloso existente ægro, ab oxymelite admodum multò maximè temperandum præcipit: quapropter continuata serie tum melicrati, tum aquę mentionem fecit. Nempe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

pe quantum ad morbum ſpectat, oxymelite magis eſt vtendum: verùm ſi æger accepto multo oxymelite, adhuc ſitiuerit, melicratum dare oportet. Quòd ſi & ab ea re ſitiuerit, aquam offerendam putato. Nempe aqua per ſe pota culpa non caret. Cauſas verò ob quas aqua pota culpetur, in ſequentibus atq; in ea libri parte quæ de virtutibus ipſius agit, perdiſces. Nunc autem quod præſenti appoſuit orationi, recenſebimus: qua ſcilicet præcepit oxymelite vtendum hieme quidem calido, æſtate verò frigido. Nempe id ad eam quæ in acutis morbis magno eſt adiumento, nos hortatur gelidæ aquæ potionem, quam omnino prætermiſiſſe * videtur Hippocrates: atque ob eam rem à quibuſdam eſt culpatus. Res etenim doceri, non negligenter incurioſeque narrari debuit. † Si ergo de aquæ frigidæ potu intellexerit, præſenti ex ſermone dignoſci valet. Nempe ſi Hippocrates ſitientibus oxymeli frigidum aliquando exhibeat, quòd & aquam daturus ſit, eſt manifeſtum. Quamuis ſi quidem non prorſus de frigidæ potione id præceperit, verumtamē præceptionem ſequitur ipſius: vtpote qui febrem ex natiuo calore ex ardeſcente ſuſcitari exiſtimet, atque contraria contrariorum eſſe remedia. Cùm autē ignis tum calidus, tū ſiccus

*In anti. habetur τισι.i.aliquibus.

†Forſitan ſic melius. Si ergo frigidã aquã potandam cenſuerit.

sit,atque ob id etiam febris: sanè aqua febris naturæ aduersissima est,corpus tum refrigerans,tum humectans. Et sanè ab ea si tempestiuè detur,febres protinus extingui videntur. Dictum sanè abundè in libris methodi medendi: sed & nunc rei summa dicetur. Cùm ergo febris fuerit, constante virtute, tunc non solùm non offendes,verùm & iuuabis abundè. Potio autem frigidæ huiusmodi tanta sit,quantum frigidæ aquæ æger inspirando haurire possit. Oxymelitis verò exiguum datur, neque singulis oblationibus plus dimidio:in hoc ergo exhibitionis scopus est dissimilis. Nempe ad febris extinctionem frigida affatim atque ad laborantis vsque satietatem bibitur. Quæ enim ita bibitur aqua,sanationis occasio* efficitur. Oxymeli verò æstate datur frigidum, ne laborantis adaugeat sitim: imò vt aduersus etiam contrarium conferre possit. Ob eas etiam causas,frigidum oxymeli ante morbi coctionem dari iubet, quasi frigidam aquã ad satietatem vsque, in eiusmodi affectione dare æstate haudquaquam debeamus: densat siquidem inflammationem, si ex ea febrierint: crudosque refrigeratione reddit humores, vbi ex ipsis morbum contraxerint:sed ab oxymelite reducuntur, quo secandi vim habeat. Nempe quod secat, pe-

*πίνεται habēt antiq.i.bibitur sanationis gratia.

netrat

netratque, id spissanti, cogentique corpora, est contrarium.

Postea si dolor quispiam vel periculum comparuerit, sorbitionem dare oportet, neque multam, neque crassam: sed post septimam† vel nonam, si validus sit. † *In exempla. antiq. nõ est vel nonam.*

Qui Hippocratẽ ægros ἐμπιπλᾶν, id est replere, dixerunt (ita enim verbo sunt vsi) dictionem hanc prætermittere mihi videntur: vt qui fame necare ipsum dicunt, solam hanc legisse apparent. Quod si vtrique animaduertissent, eorumque quæ ab ipso bene enarrata sunt meminissent, quonam scilicet pacto naturæ inter se valde differant, forsan eos contraria Hippocrati imponere puduisset, & potissimum si reliqua animo volutassent, quæ ipse demonstrauit, regiones inter se differre ostendens, anni tempora, ætates, consuetudines, & proprios peculiaresque languenti vnicuique ante morbum victus. Si ergo in omnibus quæ dicta sunt, contrario habentes modo inter se comparaueris, maximas in victus ratione comperies differentias. Quas vbi è regione inter se ordinaueris, iam & hoc pacto multas consistere in medio exactè videbis. Sed de huiusmodi differentiis dictum quidem absolutè in libris methodi medendi: dicetur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

quoq; & nunc rei summa. Statue igitur quẽpiam natura siccum quidem corporis habitu, sed superficie densum spissumque, latis venis, virtute vitali valida, cibisque non multis assuetum ægrotare hieme non admodum frigida, in loco tali, atque prius quàm ægrotaret otio deditum, insatiabiliterq; † ciborum varietate abusum: præterea & os ventris validum sit: quod & stomachum quidam appellant. Sit autem & alter contrario affectus modo: humidus quidem & mollis, & virtute vitali imbecilla, & qui plures cibos ingerere consueuit: ægrotetq; æstatis tempore æstuoso, regione eiusmodi: statuamusque hominem antequam ægrotaret, tum curis, tum asiduis necesitatibus fatigatum, pauca præter consuetudinem edisse, & oleracea, & quæ haudquaquam nutriunt: ventris item os non validum, sed natura imbecillum habere. Atque his ita habentibus, vterque eodem, si volueris, morbo infestetur, ea scilicet, quam Hippocrates veluti exemplum hoc in loco constituit, pleuritide. An ne vna tibi victus ratio in vtroque definienda videtur? An posterior à prima die alendus? prior verò potu solo ad septimam vsque gubernandus, vbi morbum non longius protracturum sese speraueris? Ego sanè qui long

> † In anti. legitur πολυτρόφοις ἐδίσμασι. id est cibis multũ nutriẽtibus, non πολυτρόποις.

longa experientia vtrunque probauerim, optimam ita fore victus formam assero. Nam si vice versa feceris, priorem scilicet à principio nutrire aggressius, posteriorem verò ad septimum vsque sine cibo seruare volueris, trucidabis sanè ante quartum diem vtrunq;: nempe alterum citissimè præfocabis, alterius vero vires prosternes. Cæterum adiice si velis ętatem vtrique contrariam, priorem quadragenarium constituens, posteriorem puerum. Nam hoc pacto citius adhuc ad mortem vterq; properabit. Sed sanè omnia hæc, quæ nunc dicta sunt, ad vnum reducuntur scopum, qui vno verbo ab Hippocrate est declaratus. Quid enim ait, Sorbitionem dare oportet post septimam, si validus fuerit? Verbum siquidem vnum est: sed ex omnibus quæ nuper dicta sunt inuenitur. Si enim validus ad septimum vsque diem fuerit, oxymeli, & melicratum, & aquam dare satis erit: per quæ vt dixi omnia † tum liberabitur tum sanabitur. Quasi sanè ex ipsis alia quidem præstò sint, alia verò non: quorum vires si vice versa comparaueris, quot diebus sufficere ex tali victus specie æger posit, deprehendes. Verùm hæc nostris in tractationibus demonstrata sunt, quas si legisti, memoriæ mandes oportet: si non legisti, in eas te prius transfer,

† *In antì. legitur* εὑρεθήσεται τέ καὶ γνωσθήσεται, *& fortè melius:*

ſed tūc ſic erit is locus verten dus. Si.n. valeat ad ſeptimum vſque diē victū ex oxymelite aut melicrato perferre ex his omnibus, quæ dixi inueniri & cognoſci poterit.

transfert, ſi ſententiæ Hippocratis veritatem cognoſcere volueris. Omnia ſiquidem in operibus omnibus dicta ſunt à nobis, qui veriſsima Hippocratis dogmata ſequimur. Sed cùm fieri non poſsit, vt homo vnus conuenientem methodum & ſingularia quæ in ea ſunt omnia doceat: neque ideò ab Hippocrate ſingularia omnia auditurum te exiſtimaueris. At potius culpa eos, qui cum ea quæ ab Hippocrate bene præcepta ſunt, elaborare & conficere deberent, laudis appetentia ducti, ſectam aliam conſtituunt. Verum nos qui veritatem honoramus, laudamus Hippocratem cùm in cæteris omnibus tum quod in vnoquoque opere proprium ſcopum ita docuerit, vt huic attentus omnino quiſpiam definitam certamque inuentionis auxiliorum habeat viam. Sic ſanè & cibandi ſcopum vnum communem prorſus tum ſanis, tū languentibus eſſe demonſtrauimus. Is autem facultatis vitalis cuſtodia eſt, quam nunc manifeſtè explicuit, cùm dixit, ſi validius fuerit. ob eandem ſanè facultatem ſani edimus & bibimus, aliaque omnia vitæ munia exequimur. Propter hanc eandem & ægri ad cibos potusq; procedimus. Nempe morbus ſuæ affectionis indicat auxilia: phlebotomiā videlicet, clyſma, cataplaſma, purgationem, oxymeli, aquam

mulſ

mulſam,atque aliorum vnũquodque. Virtutis verò cuſtodia ſolam indicat alimoniã. Si igitur morboſam affectionem nullo pacto offenderet alimonia,nos virtuti ſoli attendẽtes,ægros vt ſanos aleremus. Sed quoniam ſæpius noxam, vti oſtendimus, affert, ob id morbi affectionem,non tanquam cibi indicatricem,ſed tanquam prohibitricem contemplamur. Vbi ergo non prohibuerit, facultasq́; præceperit,tunc nutrimus. Neque enim cibus morbi affectionem ſua ratione iuuabit. Id ſanè dixi,quoniam ſæpius materia vna,vim tum cibi,tum medicamenti obtinet: vt ptiſana. Nempe quod virtutem roboret,id ea efficere tanquam alimentum nata eſt:ſed quoniam & ſecat & humectat quę expui oportet , ideo medicamenti obtinet rationem . Chondrus ergo pleuritico cibus tantum exiſtit : oxymeli verò medicamentum. Sed vtranque facultatem ptiſana obtinet, vſumq́ue languentibus ipſis exhibet:ſed ingeritur virium quidem conſeruandarum gratia tãquam alimẽtum,vt vero ſoluatur morbus,tanquam medicamentum. Cum igitur virtus ad morbi vſq; iudicationem ſine ptiſanæ ſorbitione ſuffecerit,oxymeli & aqua mulſa ſatis ſunt:oxymeli quidem vim medicamenti ſolam habens,aqua mulſa verò cibi pauci & imbecilli. At ſi iu-

dicationem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

dicationem ſeptima die citius futuram ſperaueris, vt, verbi gratia, vel quarta, vel quinta, ægros ſanè multos ſufficere citra ptiſanæ ſorbitionem poſſe cōperies. Quòd ſi ad ſeptimam vſque protrahatur, paucos omnino: ſuntq; qui & virtutem habent valētem, corporisq; habitum tum durū, tum, ęgre trāſpirabilem, ſuccosque vel craſſos vel viſcoſos, atque ſi ambiēs aër calidus non fuerit. Nēpe ſi nihil è noſtro efflueret corpore, alimento opus nō eſſet;* ſed quoniā huius ꝓportione effluit, cibi ideo quantitatem definimus. Quibus igitur per cuticulares meatus parum exhalat, fieri poteſt vt his ſummā cōſulamus inediam, & magis vbi virtutē ab initio validam habuerint: quaſi velociter laboret quæ imbecilla veluti ſenū fuerit, & ſi corpus parū exhalauerit. Quapropter & paulo ante quadragenarij meminimus, & nō ſeptuagenarij.

**Sic melius, ſed quoniam effluit, ideo huius ꝓportione cibi quātitatē &c.*

At ſi nuper cibato cibus prior non deſcenderit, virtusq́ valida fuerit, & floruerit ætas, ſubluere oportet: ſi verò virtus imbecilla fuerit, glande eſt vtendum, niſi aluus ſua ſponte probè deiecerit.

Rurſus & hoc in loco remediorum indicationē ab affectu corporis accepit, ſimulq; virtu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

virtutem cõſiderauit: neque tanquam remediorum vſum aliquãdo indicantem, ſed tanquam cõtrario indicantem modo, interdum autem & prohibentẽ. Non enim quod æger valida ſit virtute, ob id clyſmate eſt opus, ſed clyſmatis indicatio ex ventris deſumitur affectu. Si verò virtus valida fuerit, vacuationi non reclamat: quę ſi imbecilla eſt, vacuationem ipſam inhibet. Sed rurſus ad Hippocratis conſuetudinem conuerte animum, qui in talibus aliquando de ſola agit virtute, ſicut in ante dicta videre eſt dictione, ſed interdum adiicit ætatem. Præcipuus ſiquidem eſt virtutis ſcopus: ſed ad notitiam eius confert etiam ætatis cognitio, citò quidem in pueris laborante propter copiam effluuij virtute, in ætate verò florentibus abunde ſufficiente. Cæterùm quo modo in pueris corporis ſubſtantia, tum mollis, tum humida, præcipua exolutionis virium cauſa efficitur: ſic & in regionibus & anni temporibus res habet. Nempe horum caliditas velociter confeſtimq́ue virtutem vacuationis quantitate ſoluit. Iure igitur Hippocrates ex virtute interdum ſola diſtinctionum huiuſmodi doctrinam efficit: interdum & quippiam ex aliis adiicit, vnà cum ipſis & cætera commemorans.

Tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Tempus autem dandæ ſorbitionis: tum per initia, tum per omnem morbi decurſum, hoc maximè ſeruare oportet. Nam ſi pedes frigidi fuerint, non à ſorbitione modo: verũ quoque & maximè à potu temperandum. At quum caliditas ad pedes deſcenderit, tunc dare expedit. Sanè tempus valere admodum putandum cum in morbis omnibus, tum præcipuè in acutis, & potiſsimum quibus febris vehementior ſuberit, periculumq́ ſummum.

Quomodo dixi vnum quidem eſſe alimoniæ ſcopum cuſtodiam virtutis, neceſſario autem ſimul morbi affectionem cõtemplandam eſſe: ita cibi offerẽdi tẽpus ex morbo non prohibente inuenitur. Quantum ſiquidem ex primo virtutis ſcopo eſt, interdum & per acceſsionum initia alimoniæ exiſtit neceſsitas, ſicuti & in ſanis, vbi primum in naturalibus euacuationibus* quis ob educationis viriũ focillatricis neceſsitatẽ probè laborat. Sed quoniam in acceſsionum tum principiis, tum incrementis ingeſta alimonia lædere admodum nata ſit, ob id differimus ipſius exhibitionem, quanquam corpus ipſum

** Sic verterem hunc locũ: quis eo deuenerit, vt ꝑpè laborare incipiat, refocillatione eget.*

ipſum iamiam indigere videatur. Quódnam igitur optimũ languẽtibus ipſis dãdæ alimonię tẽpus? Sanè cũ moderatiſsimè habuerint, tum thorax, tum vẽter: deterrimũ verò, cum ea deterrimè habuerint. Deterrimè autẽ habent in acceſsionũ principiis: moderatiſsimè verò in declinationibus Cõſtat igitur optimum cibi miniſtrandi tempus in ægrotantium declinationibus eſſe. Acceſsionis autem principium fit calore omni † toto ex corpore ad cor, thoracemq́; concurrente: incrementum, cum paulatim ad extremas corporis partes ſeſe expandit: Status, cum ex æquo corpus totũ occupat. Verum declinatio contrarium principio modum habet, perſpirãte ſcilicet caliditate, atque medium corporis relinquente, quod vno oſtendit verbo, inquiens. Cum ad pedes calor deſcenderit. Neque enim idem eſt calidos ex frigidis fieri pedes, & caliditatem in eos tranſire. Nam deſcendere commutationem caliditatis ex alia parte in aliam manifeſtat. Fieri autẽ poteſt, vt pedes calfiant, manente in corporis medio caliditate, quod in vigore ipſo contingit.

† *vbi impreßi habent* ἐξ ὅλου τοῦ σώματος anti. καὶ τὰ μέσα τοῦ *id est, & ad medias corporis partes.*

In primis autem & maximè cremore, deinde ptiſana vteris, præſcriptis coniecturis diligenter attentus.

Postea quàm Hippocrates prædixit quãdo potu solo regere ægrotantes oporteat, & quando ptisana: nunc quando cremore solo, & quando ptisana ipsa vtendum sit, distinguit, breui quidem & conspicua distinctione. Nempe ad coniecturas, quas recensuit, animum conuertens, quisnam ex languentibus ptisana vti posit, comperies: sic tamen vt à cremore ipso exorsus, ad ipsam sensim paulatimque te transferas. Dico autem sensim paulatimque, vt primùm quidem solo vtaris cremore, deinde cremoris quidem plus exhibeas, ptisanæ autem exiguum: deinceps æqualiter vtrunque, mox ptisanæ plus, atque tandem eam solam: sciẽs ptisanam ipsam ad corporis nutrimentum virtutisque robur exuberare, cremorem autem ad concoctionem confectionemque facilem esse. Cum igitur morbi conditionem virtutisque robur vergere ad melius videris, auge & tu ptisanę oblationem.

***

GAL

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS De victus ratione in morbis acutis Commentarius secundus.

*

IOANNE VASSAEO *Meldensi interprete.*

Lateris dolorem siue is per exordia fuerit, siue postea obortus sit, tentare calidis fomentis dissoluere, non abs re existit.

Quod à me sæpius est enũtiatum, ad memoriam & nũc id reuocare est melius. Nẽpe quod exponũtur explananturq́; quæ obscuritatem habẽt dictiones: neq; tamen expositores id tantummodo in commentariis faciunt, verùm quoque & ea quæ dicuntur in libris in quos commentaria parant, astruunt & demonstrant. Ob eum igitur morem cogor ego & his consentire quos non probo, atque vt plurimum ad ea quæ

explicatione egent, ſententiam meam prodere, & efferre. Neque tamen eorum quæ in huiuſmodi commentariis vera mihi apparent demonſtrationes ſcribo, vtpote qui de his peculiariter in eorum vnoquoque ſcripſerim: ſed ſolas earum quæ cęteris in tractationibus demonſtratæ ſunt rerum ſummas ad memoriam reuoco: quod & hoc loco in mentione doloris ſum facturus. Ergo quod dolor in ſenſilibus fiat corporibus, cum ea ipſa in id quod præter naturam eſt, ſubito ſimulque tranſmutantur, diximus & in libro de elementis ſecundum Hippocratis mẽtem, & in eo quem de ſymptomatum cauſis fecimus. Præterea & quónam pacto tranſmutatio ea bifariam fiat, corporibus huiuſmodi aliàs tum ſubitò ſimulq; tum violenter ſecundum qualitatem alteraſcẽtibus, aliàs vni tatis diſſolutione. Alterantur autem ſubitò ſimulq; ab efficientibus qualitatibus, cum & calfiunt, & refrigerantur, & ſiccantur, & humectantur. Verùm vnitas diſſoluitur corrũpiturque, vbi corpora illa vel †diſtenduntur, vel comprimuntur.] Ad hũc igitur modum dolor lateris in pleuritricis affectibus, de quibus agit Hippocrates, ortum habet. Nam phlegmone illis in locis præ caloris qui præter naturam eſt copia, partes eas quæ phlegmone obſidentur, per diſtemperantiam con triſtat,

† τεμνομενων ἢ θλιβομενῶν. *.i. quum, ſecantur vel cõprimuntur. ant. tamẽ habent* θλωμένων *.i. quum cõtunduntur.*

triſtat,& repletione diſtendit. Primo autem auxilio ſi doloris vel ſanari, vel mitigari fomentis calidis poſsit,tentandũ præcipit Hippocrates. Nempe fomẽta calida cutim ipſam ad perſpirationes rariorem efficere,phlegmonesq́ue ſanguinem tum tenuare,tum per halitum digerere conſueuerunt. Quæ ſi facta fuerint,non ſolùm ſanguinis aliquid euacuabitur,verùm quoque & affectæ quæ minus diſtenduntur partes, mitius exinde & manſuetius dolebunt. At cum ſanguis in phlegmone non diminuitur,vel etiam ſpiritus vaporoſus ex calore generatur, tunc dolorem augeri contingit. Sanguis autem non diminuitur propter eam quæ in toto corpore eſt, humorum redundantiam. Nam pars quæ calore afficitur,plus trahit quàm euaporet. Nempe quæ calfaciunt,ſuapte natura hęc vt quod vicinis continetur partibus digerunt, ſic & quod redundat ex propinquis trahunt. Cum igitur fomenta calida dolorem non ſoluerint, corpus totum inſigni aliqua vacuatione præuacuabis. Vacuatio autem inſignis in morbis acutis, aut per ventrem, aut per venæ ſectionem fit. Quarum alteram adſumi præcipit Hippocrates, ſcoposq́; eius quæ pręſidio magis eſſe poſsit,edocet. Summa ergo præſentis narrationis hæc eſt. Verum quæ particulatim ab eo dicuntur, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

quæ multis tum obſcura, tum ambigua exiſtunt, in ſequentibus explanabo. Multis dixi: quoniam his qui ſeſe in dictionibus antiquis intelligendis exercuerunt, pauca omnino obſcura ſunt. At in hiſce commentariis intentionem non eò tantum dirigimus.

Fomentorum calidorum probatiſsimum eſt aqua calida, vel in vtre, vel in veſica, vel in vaſculo aut æneo, aut teſtaceo poſita.

Fomenta calida procul dubio vocat, quæ corpus quouis modo calfaciunt. Quorum alia prorſus humida, alia ſicca, & alia ex vtriſque mixta: mordentia præterea alia, & alia mordendi facultate carentia, & ex his commixta tertia. Primum igitur horum genus, cuius in dictione meminit, morſu caret, atque humidum exiſtit. Secundum ex vtriſque, ſicco & humido, mordenti & morſu priuato commixtum eſt. Tertium autem ſiccum quidem, ſed vel mordens vel morſu carens. Quòd ſi & affectiones quæ vnoquoque dictorum generum egent recenſuiſſet, orationem profectò ſuam tanto perfectio-

rem,

rem melioremque, quanto & legẽtibus ipsis vtiliorem fecisset. Sed quia non recensuit, propterea neque id recensere necessariũ erit nobis, qui doctrinam alterius explanamus, non nostram persequimur. At verò quoniam partes meæ sunt contra quàm expositores cæteri agere (nempe illi suis in enarrationibus sophisticas, quæ discẽtes ipsos ad finem artis nullo pacto iuuare posit, superseminãt quæstiones: ego autem semper quę commodissima sunt prosequi molior) ob id & nunc doctrinæ Hippocratis prætermissa quidã ab eo, sed quæ toti sententiæ dogmatisque atque vniuersalibus præceptis quodã accedunt consequio, adiicere nõ cunctabor. Quanam igitur ratione fotus omnis dolori bus sæpiusculæ adiumento sit, prius dictum est. Dictum quoque & de his est doloribus, qui à fotu nullo pacto, nisi prius vacuato vniuerso corpore, iuuantur. Verùm cum hęc fotibus omnibus cõmunia sint, humidi quidem phlegmonis his quæ à biliosiore succo factæ sunt, opitulantur: Sicci verò his quæ à tenui aquosoque sanguine exortæ sunt. Perpetuò siquidem contraria cõtrariorum esse remedia, meminisse oportet. Hoc igitur scopo fotus morsu carentes aduersus mordẽtes succos prosunt. Mordentes verò, quod tenuent, cõtra crassos viscososque valent humores.

Eam ob rem quisnam in ea quæ phlegmone obsidetur parte euincat humor obseruabis, ab his quæ retuli auspicatus, ætate scilicet laborantis, naturali tẽperatura, anni temporibus, locis, & vita antecedẽte: & si phlegmone videatur, ex his quę ipsi tũ in colore tum in magnitudine, tũ in duritie, tũ in mollitie, cõtigerũt. Et si pleuritidẽ vel peripneumoniã curaueris, ex his quę spuẽdo excernũtur. Verùm quum præfata omnis dignotio coniecturalis sit & non scientifica, non certa, cõpertaq;, præsertim vbi in corporis imo sita sit, quæ dolore afficitur, particula: ab his inchoare te oportet, quæ quàm cætera magis auxilio esse tibi videbuntur. Quod si nihil præsidii tuleris, ad alia etiam te transferre cõueniet. Dolore autem non sedato, ad aliam totius corporis accede euacuationẽ. Videtur ergo Hippocrates ab eo incepisse fotu, qui periculo omni vacat. Is autem est, qui minimè mordet, humidusque existit. Nẽpe tametsi nihil aduersus malum fecerit, non tamen magnum, & insigne adferet detrimentum. Cæterùm fotus qui ex aceto, vel orobo, vel sale fiunt, nisi propitiam conuenientemque consequantur affectionem, non solum non salutares erunt, verùm quoque & malum augebunt, vtpote qui fortem efficacemque habeant facultatem.

Verum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Verum prius molle quippiam lateri, vt & mitior & iucundior fotus fiat, sup ponere oportet.

Postea quàm in vtre, vel vesica, vel vascu lo aut æneo aut testaceo positam aquam la teri exhiberi præcepit, hac in dictione prius molle aliquid supponi his quæ lateri tum quadrare, tum cohærere debeant, vt nullo pacto angat prorsusq; iucunda sit eorũ quæ exhibẽtur applicatio, præcipit Hippocrates: cuiusmodi fuerit lana mollis, vel linteũ mul tiplex, vel quippiam eorum quę tum tenera, tum mollia existunt. Sed Paulo post de eo qui per spongiam fit fotu agens, nihil sup- poni iubet.

Vtilis autem & spongiæ mollis, ma- gnæq;, atque ex aqua calida expressæ ap- plicatio. Sed fomentum linteo vestiendũ, vt vis eius pluſculo sufficiat tẽpore, per- maneatq;: atque simul ne halitus ad la- borantis spiritum feratur, nisi forsan & id prodesse aliquãdo videatur: nempe in- terdum prodest.

Cætera quidem, quæ in dictione conti- nentur, liquida manifestaq; existunt: sed de

halitu eſt diſcutiendum, qui & lædit, & contriſtat, nō ſpirandi difficultatem caloris incremento ſolum proritans, ſed pulmonis anguſtiam, qua ob replentem, qui humidus eſt halitum afficitur. Solis igitur laterum doloribus tum ſiccis, tum quibus nihil expuitur, idonea eſt halitus inſpiratio, plus auxilii quā noxæ adferens. Hoc igitur in loco ſcriptum eſt primùm fotus genus: mox ad ſecundum ſeſe conferens inquit.

Præterea & hordeum & eruum in aceto ita diluto, vt paulò acidius ſit, quàm vt quis bibere poſſit, madefacta, perfuſaq́; & feruefacta, atque in ſacculos coniecta lateri apponuntur: atque ad hunc modum furfur.

Hordeum eruumq́ue nō ſemina quæ integra ſint, ex aceto & aqua excoquere præcipit, ſed prius conciſa comminutaque: conſtatq́ue Hippocratem velle id ex verbo hoc διεντα. (διημι ſiquidē madefacio & perfundo ſignificat) atque aliter ex actione ipſa certior fies. Nempe hoc pacto tum blandior tum efficacior erit fotus. Furfur denique & hoc pacto parare præcipit: fotus autem huiuſmodi, priore efficacior virtute aceti redditur

ditur. Quòd si & ex orobo paretur, confe-
ret sanè & is nō parum. Nempe eruum cras-
sos humores tum secare, tum conficere, tum
euaporare potest: atque ob id fotibus huius
modi vtemur, vbi crassos viscososque hu-
mores in ea quæ phlegmone obsidetur par
te collectos suspicabimur. Tibi autem sanè
id constabit ex antecedente victu, si humo-
res huiusmodi produxerit, anni temporibus
& locis, & ætate. Præterea & si beneuoli hi
mansuetiq;, quos prius memorauimus, fo-
tus nihil præsidii attulerint. Nā vbi de cor-
poris totius repletiōe distinxeris, cum vide-
licet neque huius notæ apparuerint, neque
beneuoli mitesque hi fotus quippiam iu-
uerint succorum existimabis crassitiem,
quæ in halitum soluitur, flatuosumque
spiritum, qui ob denegatum exitum contri-
stat, grauatque. Flatum ergo hunc, parien-
tesque ipsum humores, præfati discutiūt fo-
tus: & potissimum qui ex eruo parātur. Præ-
terea & sermonem percurrens Hippocrates,
manifestè simul & optimè metricam aceti
ad aquam temperaturam memorauit. Nem-
pe acetum ita dilutum esse oportere inquit,
vt paulò acidius sit, quàm vt quispiam bibe-
rit, vt scilicet & acrius ob mordēdi facultatē,
& aquosius propter operationis ignauita-
tem vitemus. In incidendis igitur atque per
halitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

halitum digerendis, tum crassioribus, tum viscosioribus succis, aquoso oxycrato congruentius fuerit quod acrius. Sed quoniam medicamenta huiusmodi non tolerant quæ phlegmone obsidentur partes, ob id mediã vtriusque exuperãtiæ temperiem fecit. Hoc tibi sit secundum fotuum, quos ab initio trifariam separauimus, genus.

Siccis Ex fomentis maximè conueniũt quæ ex sale milioq; frictis torrefactisq;: atque in sacculis conclusis parantur. Leue siquidem quippiam & beneuolum iucundumq; est milium.

Cum de sale & milio agit Hippocrates, ad tertium fotuum, quos ab initio distinximus, genus sese transfert. Est autem communis vtrique siccitas sali verò peculiariter inest siccitas. Milium autem morsu caret.

Fomentum huiusmodi, & dolores ad clauiculam humerumq; pertinẽtes soluit.

Ex actione huius coniunctionis, & ostẽdit & dolores alios soluere, vtpote eos qui ad hypocondria pertinent.

Sectio autem non similiter tollit dolorem, nisi is ad clauiculam pertingat.

Sectio, inquit, venæ scilicet, quam nõ similiter

militer ſoluere inquiens, auxiliari & ipſam non negauit. Sed de huiuſmodi auxilio, in ſequentibus fuſius latiusque ſcribit.

Verùm ſi fomentis dolor non placetur, nõ diutius calefacito: ſiccat enim id pulmones, atque ad ſuppurationem excitat.

Fomẽta varia, alia quidem humida, alia ſicca, & alia mordentia, aliaq́ue mordacitate carentia, vbi percurreris, ſi ab horum experientia dolor non leuetur, totum corpus vacuabis à fomentis deſiſtens, cum pulmonem exiccẽt, & ſuppurationẽ excitent. Fit autem ſuppuratio huiuſmodi, lateris inflammatione non exhalante, ſed in pus tranſeũte, mox pure ipſo in mediam thoracis pulmoniſq́ue regionem confluente.

Si verò dolor ad clauiculam pertigerit aut moleſta ſit vel brachio, vel mammæ, vel partibus ſepto trãſuerſo ſuperioribus grauitas, internam cubiti venam ſecare expedit: neque vt copioſè ſanguis detrahatur, eſt cũctãdum, ſed eouſque auferendus donec rubidior multo, vel pro puro rubidoq; liuidus fluxerit. Nam vtrunque contingit.

Pro

Pro eorum qui inflammationem pariunt humorũ vergentia inclinationeque, vacuationes facit Hippocrates. Nempe quod dicitur: Quò natura vergit, per loca conferentia eò ducere, Id verissimum existit. Contingit autem interdum id ob differentiam partium eius quæ costas succingit membranæ. Nẽpe superiores ipsius partes cum inflammantur, † ad humerum, brachiumque, & mãmã condolentiam extẽdunt: inferiores verò ad septum trãsuersum & hypochondrium. Cũ igitur superiorum condolentia signum fecerit, venam in cubito secare eam oportet, quę sanguinem ab affecta parte & magis & velocius tum reuellere, tum vacuare possit: verum si partibus infernis affectus consenserit, purgatione vacuare expedit. Rectè autem grauitatem circa brachium esse, & nõn dolorem dixit. Nempe quòd hoc in loco sanguis magis aceruetur, repatque, signum est grauitas quæ ex multitudine fit. Tensiones autem & in sola affectus participatione fieri consueuerunt: cũ videlicet partes his quę inflammantur attiguæ, citra sanguinis redundantiam tenduntur. Ob id igitur, sanguinẽ redundantem secta interna vena vacuandũ præcipit. Sunt autem in interno cubiti articulo plures quas secare consueuimus venæ de quibus abũde quidem in anatomicarum tracta

† Ad claviculam.

tractationum tertio, atque in alio libro qui ſeorſum de venarum arteriarumque ſectione ſcriptus eſt, diximus: ſed in præſentiarum de ipſis ſummatim agemus, ab initio ducentes orationem. Vena caua ex gibba hepatis ſurſum ad dextram cordis aurem ſanguinem deferens, partibus quidem interiacentibus exiguum ipſius diſtribuit, ſed cordi ipſi plurimum elargitur: Deinde ab eo tanquam ab initio progreſſa ad collum recto feſtinat tramite, atque in duas rectas ſcinditur in thoracis parte venas, easque inſignes, quas iugulares vocant. Propagantur autem ab ipſa prius, quàm ad cor ipſum pertingat, inſignes quidem venæ ad ſeptum tranſuerſum: paruæ autem ad inferiorem thoracis partem, quæ octo coſtis conſtat, contendentes. Pars autem hæc ab vna, quæ coniugio caret, nutritur vena: quæ in quibuſdam animantibus ſupra cor adnaſcitur: in cæteris verò, vt in hominibus, ex ea emergit parte, qua iam cordis aurem vena caua tangit: hinc ſiquidem emergens, humilius, depreſſiusque per cor defertur, atque in ſpinam contorquetur. Vena igitur quæ ad inferiorem thoracis partem defertur, vtrinque coſtis octo ad ſeptum vſque tranſuerſum diſtribuitur. Cæteræ autem ſubli-

mioies

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

miores thoracis costæ quatuor, ab alio venarum nutriũtur coniugio: quod à vena caua propagatur prius quàm ea in iugulares scindatur. Ab his igitur duabus venis deinceps sunt quæ ad manus per axillas pertingunt. Verùm quæ humerariæ appellantur, ab ipsa caua postea quàm in iugularias fissa est, vtrinque vnà iam thoracem extra progignuntur, habẽtq; radices his quæ in superficie extant iugulariis communes. A iugulariis siquidem quæ in superficie extant vt partes ferè omnes, tum colli, tum capitis in superficie constitutæ nutriuntur: sic & à iugulariis altius profundiusque latentibus partes omnes altius profundiusque latentes ali contingit. Verùm quæ circa scapulas atque in collo†dorsali existunt loca, venas habẽt quæ ex inferioribus præfatæ radicis communis partibus ad ipsas ascendunt. Communẽ dico radicem, quam proximè dixi, & his quę in superficie cõstitutæ sunt iugulariis & humerariis communem esse. Non immerito igitur humeraria superiores clauicularũ partes, easq; quæ & in collo & capite existunt, tum magis, tum velocius euacuat. Axillaria vero thoracis partes, & magis eas quæ in sublimi sitę sunt, præsertimque in hominibus ipsis: nẽpe infernas, demissasque omnes vena vna altera nutrit, quę sub corde à vena caua

†νωτιαῖον, hoc est *spinæ medullã ait ipse.*

caua procedit. Ex ſiniſtra autem parte venæ illius quæ infernas thoracis partes alit, atque ad coſtarum radices prona fertur, aduſque ſeptum tranſuerſum ſingulis intercoſtalibus ſpatiis, tum ſiniſtris, tum dextris rami diſtribuuntur. Verùm quod reliquum ex ea eſt ſeptum tranſuerſum penetrat, primisq́; ad eo corporibus diſpenſatur. Cæterùm quæ per axillas ad manus feruntur venæ, proximas his quæ ſublimes thoracis alunt partes, radices habent, ſuntq́ue quàm quæ per humerũ ad manus contendunt, longè maiores: aſcendunt autem ad internam brachij vtriuſque atque cùm per ipſam pronè feruntur, muſculis ipſis qui inibi ſitum habent, notabiles diſpenſant ramos. Verùm cùm ad cubiti articulum propè venerint, venas brachij internas ad ipſius cubiti oſsis nodum, qui hic poſitum habet, producunt: quicquid verò reliquum eſt, bifariam ſciſſum diuiſumq́ue per cubiti flexum defertur, parte ea quæ in ſuperficie conſtituitur, venam eam quæ in eo cubiti flexu ſecatur efficiente: penitiore verò eam quæ cum arteria diuiditur. Secatur quoque & vena alia in cubito obliqua, veluti & ea quæ in vtraque manu vna eſt humerariæ non exigua portio. Nempe & humeraria ipſa per brachium ſubter cutem conſpicue percurrens, in ipſo cubiti articulo

qua ſublimiores extant partes, figurata ſcilicet, vt Hippocrates in libro de mẽbris fractis manu, diuiditur. Quæ igitur ſublimior venæ ipſius à fiſſura portio per externa cubiti loca defertur, ea poſt fiſſuram ipſam ſecatur, qua primæ venæ radici è directo maximè reſpondet. Eam ob cauſam & ſublimiora clauicularum loca citiſsimè euacuat. Portio autem quæ in cubiti flexum oblique fertur, minus quidem ea, ſed cæteris magis eas euacuat partes. Pars verò quæ ab interna notabili vena obliquè etiam fertur, minimè quidem præfatas vacuat partes, verùm maximè thoracis ſuperiora, quod radices tum eius quæ per axillam ad manum fertur, tum eius quæ ſuperiores thoracis alit partes, vicinæ admodùm exiſtant. Secare igitur hanc iubet Hippocrates prius quàm venæ quæ ex humerariæ fiſſura prouenit, præſens ſit, inſeraturque. Quæ ſi aliquando non comparuerit, vice huius ſecamus aliquam ex internis quas recta in os cubiti ſidere mergiq; didicimus. Quod ſi & eæ non comparuerint, accedimus ad eam quæ ex præfatarum duarum venarum obliquarũ inciſione progignitur. Verùm & cum ea interdum non apparere poſsit, humeraria apparente, ſeca humerariam: qui ſcilicet vacuationes ab vniuerſo animalium corpore fieri noueris:
quam

quamquam neque celeriter, neque ſimiliter ex vena omni fiant. Nos verò partem eam quæ phlegmone obſidetur, tum celeriter, tum quàm cæteras partes magis in acutis præſertim morbis vacuare contendimus. Quod ſanè interna cubiti vena facit, multoque magis vbi ſanguinis redundantia ad ſuperiora vergere videatur, aut ſuperiores thoracis partes affectæ ſint. Nempe in eo malo tum brachium, tum mamma grauari ſolent. Verùm quæ partes thoracis inferiores prope ſeptum tranſuerſum infeſtant phlegmonæ, non abs re dolorem ad hypochondrium tranſmittunt. Quo fit, vt dolores huiuſmodi non admodùm iuuet quæ in cubito fit vacuatio, corde ſcilicet medium occupante. Nempe venam quæ inferiores thoracis alit partes, ſub corde emergere audiuiſti. Dicta quidem mihi hæc ſunt ſuper eo quod ab Hippocrate bene ſcriptum eſt, de ſecanda ſcilicet interna cubiti vena. Sed quod vacuandi ſanguinis terminum coloris mutationem poſuerit, deinceps eſt diſſerendum. Quicquid ergo ſanguinis in phlegmone continetur, id caloris abundantia colore permutatur. Reliquum autem in partibus omnibus ſimile manet. Eam ob cauſam ſanguine qui in totum ſpargitur corpus pituitoſiore exi-

ſtente, rubicundior ſanè erit, qui in eo quod phlegmone obſidetur, latere continetur. Quòd ſi ſanguis in corpus totum diffuſus, rubidus fuerit, is proculdubio qui ad phlegmonem eſt aduſtus, aſſatusque, in nigrum permutabitur. Liuidus autem in ea quæ fit à rubido ad nigrum tranſmutatione, medium obtinet. Coloris igitur mutatio, ſanguinis ex particula inflammata tranſlationem ſufficienter commonſtrat. Vacuationis igitur modum menſuramq́;, quæ affectui peculiaris ſit, diximus. Sed cùm interdũ virtus tantum vacuare prohibeat, parti ipſi quæ phlegmone obſeſſa eſt, minus quidem futurum auxilium ſcire oportet. Quo fit, vt non virtutem exoluere melius ſit, quàm ſanguinem vacuare redundantem.

Si verò eas quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt partes dolor infeſtat, nullumq́ ad claviculam ſignum fecerit: ventrem vel nigro veratro, vel peplio mollire oportet. Sed veratro nigro, vel dauicũ, vel ſeſeli, vel cyminum, vel aniſum, vel aliud quippiam boni odoris miſcebis: peplio verò ſilphij ſuccum: quamquam & hæc inter ſe mixta non diſsimiliter agant. Cæterum*

In aliqb⁹ exẽp. ꝑ ſeſeli legitur σὶλινον, hoc eſt apium.

terum veratrum nigrum tum melius, tum ad iudicationem iuuantius quàm peplium ventrem soluit: sed peplium flatum magis excutit. † Dolorem præterea ambo hæc sedant. Sedant quoque & alia quæ expurgant medicamenta. Verùm omniũ quæ nouerim, viderimq́ hæc potißima existunt. Nempe & quæ in sorbitionibus dantur purgantia medicamenta, soluere possunt, quæcunque scilicet non valde insuauia existunt, vel propter amaritudinem, vel aliam quámpiam iniucunditatem, vel quantitatem, vel colorem, vel suspicionem aliquam.

† Hæc in *antiquis manu scr. græ. sicut & in latina träsla. non inueniuntur.*

Quòd medicamenta purgantia per experientiam inueniantur, & quósnam expurgent humores, & si omnino purgent, in libris de simplicium medicamentorum viribus, didicisti. Quòd verò purgationis necessitas sit, si redundantes humores deorsum repant, est quoque ratione scitum animaduersumq́; : sed id testimoniũ ratamq́; fidem ab experimentis habet. Edocuit autem Hippocrates facultatem medicamentorum, quæ in huiusmodi affectibus propinat: veratrum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

quidem nigrum κρισιμώτερα, id est ad iudicationem iuuantius vacuare, peplium verò flatus magis excutere affirmans. Quæ autem ab Hippocrate κρισιμώτερα, id est ad crisim iuuantiora dicuntur, ea morbi iudicium faciunt magis: quod facultate verbo huic ὠφελιμώτερα, id est iuuantiora, idem existit. At cùm purgantia omnia medicamenta ventrem, præsertimq; os ipsius, quod maximè tũ neruosum, tum sensile existat, affligant, lædantq;, ob id eorum quæ boni sunt odoris mixtio excogitata est, ne sola, synceraq; purgantium medicamentorum virtus os ventris tangat. Permixta quoque inter se tum peplium, tum helleborum, ὁμοιότροπα, id est modi similis esse ait, quod est facultatibus conuenire, & in nullo cõtrouersia esse. Nã & in purgantium medicamentorum permixtione controuersia est, non quando aliud quidem bilis, aliud verò pituitę excretorium fuerit: (Nam eodem tempore vacuari tũ bilis, tũ pituita possunt) sed quando aliud quidem protinus, aliud verò longo à propinatione tempore purgationem mouere natũ sit. Nempe hoc pacto inæqualis eorum quæ simul ingesta sunt, fit vacuatio: inæqualem dico, cùm iam altera quidem desinere, altera verò incipere videatur. Nẽpe quod citius purgare consueuit medicamentum, id & ex alio

alio quippiam ſimul vacuat. Quo fit, vt quod exiguum ipſius relinquitur, imbecillius reddatur, & longè tardius ſuam inchoet purgationem. Præfinita igitur vacuationis lege, ſimile eſt helleboro peplium, poteſtq; helleboro ſimiliter nigrum ſubducere humorem. Cætera tum dictionis huius, tum ſequentium patent. Conſiderare igitur hæc atque in memoria tenere nos oportet, ſed non perpetuò in pleuriticis vti debemus, ad memoriam reuocantes Aphoriſmum illum, vbi dicitur: In acutis morbis raro & in principiis, purgantibus medicamentis eſt vtendum. Vbi igitur (inquit) non ſolùm acutus morbus fuerit, cuiuſmodi eſt pleuritis, verùm & cum febre vehementiſsima multò magis vitanda eſt purgantis medicamenti adminiſtratio, atque per ſectionem venæ, vacuandum magis, etiam ſi ad hypochondrium dolor finiatur. Nempe & ſi minus quidem auxilium quàm per purgationem ſequatur, ſecurius tamen multo exiſtit. Imò nullum ex eo quod per venæ ſectionem fit, periculum impendet, eo diſcrimen maximum ſubeunte quod per purgationem tentatur: & potiſsimum ſi laborantis naturam expertus quis nõ fuerit. Nẽpe alij difficulter natura purgantur: alij modico aſſumpto medicamento, purgantur copioſè. Quibus

igitur dare quadrabit, his medicamenti tantùm propina, quantùm in plurimis mediocriter vacuari tum nouisti, tum sis expertus. Si enim hominis naturam non noueris, metus est ne plus iusto vacues, vel nullo pacto vacuationem moueas: aut si moueris, non tamen sufficienter vacues. Quæ omnia magnas in morbis acutis pariunt offensas: quod non facile, vt in his qui nō febricitant, emendatur. Cùm igitur febris vehemens non fuerit, naturamq́ue laborantis expertus fueris, ad medicamenti purgantis potum te confe-res, his quæ ab Hippocrate dicta sunt, vel etiam aliis similis naturæ vsus. Quo è numero est quod ex colocynthide paratur medicamentum: quod iam ex vsu hieram vocant, id sanè variis parant modis. Sed quod helleborum accipit, scammoniamq́ue non habet, id his qui medicamen subductorium omnino adsumere possunt, optimum est.

Vbi autem quis medicamentum ebibit, ptisanam protinus sorbendam dato, neque insigniter minore quàm consuetum est quantitate.

Et maximè quidem ventris ori, quod & stomachum vocant, vt in ipsis purgantium medicamentorum potibus, illæsum maneat,

consu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

consulere oportet: præsertimq; vbi febrientibus tale quippiam propinatur. Verùm præcipua ne offendatur, cautio est, si medicamentum quod propinatur, purum non sit: sed cum aliis quæ malitiam ipsius hebetare nata sunt, temperatum mixtumque. Nempe purgantium omnium medicamentorũ natura, corporum quæ expurgantur naturis contraria est, atque vt quispiam dixerit, letalis, & deleteria, id est, pestilens. Vt autem succi papaueris, mandragoræque, & hyoscyami, atque aliorum huiusmodi multorum, quæ nobis & substantia & viribus aduersa corpus perimere nata sunt, portionem exiguam adsumentes, magnam percipimus commoditatem: sic & purgantium medicamentorum quorum natura corporibus nostris aduersa est, exiguam aliquam partem præcidentes ad suppetias ferendas vtimur. Quo item modo in horum medicamentorum potu seminum aliqua quæ boni sint odoris miscemus, quæ & malitiam obtundere nata sint, & operationem ipsorum non prohibeant, tenuentque ita incidantque, vt & crassos incidant humores, & vias quibus vacuatio fiat, aperiant, patefaciantque: sic & à sumpto medicamento, ptisanam sorbere confert. Nempe purgans medicamentum ipsum tanquam exiguum ad ventris qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

dem fundum peruenit: verùm dum transit, stomachus & quæcunque ventris sublimior pars non qualitatem medicamenti purgantis modo, verùm & substantiæ, quæ in transitu hæret, aliquid adsumens, vehementer læditur. Ptisanæ igitur cremor superingestus commoditatem affert: nempe & deorsum trahere, quod viæ adhæret, & qualitatem medicamenti, quod his adhæret partibus, tum temperare, tum permutare potest. Ob eas igitur causas à purgantis medicamēti potu, ptisanam superforberi præcipit: sed vbi purgatio cæpit, ab ea vult abstinendum, purgantis medicamenti operationem exolui veritus. Atque ob eam rem ait.

Et quoniam ab re non est, purgatione in media sorbitionem dare non conducit. At vbi purgatio desierit, tunc sorbitio detur, sed consueta minor: deinde liberalius perpetuo exhibeatur, si & dolor cessauerit, & nihil aliud obicem fecerit.

Contra quàm plerique huius temporis medici rem hanc docuit Hippocrates. Nempe hi vbi vacuauerunt, copiosè nutriunt. Hippocrates verò à purgatione, ptisanæ minus ministrari iubet. Nam corporum quæ expurgata sunt natura expurgatione agita-

ta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ta,labefactataq;, tolerare alimonia non potest: neque probè eam conficere,nisi omnino pauca fuerit. Purgatis igitur tantùm cremoris prima die exhibendum,quantùm domare possint. Deinde paulatim, sensimque adaugere oportet,si & dolor, vt inquit, cessauerit,& nihil aliud prohibuerit. Quod de dolore ait, est manifestum: sed nihil aliud prohibere ad præfatas referre oportet, si intelligere volueris, distinctiones, in quibus demonstrauit quonam pacto morbis acutis laborantes absq; sorbitionibus regere oporteat. Summa verò horum est, cùm vel morbum ante iudicationem nulla sorbitione indigere sperabimus, vel in quibus summa est, quæ phlegmonem facit, cruditas.

Sermo autem mihi idem est, si & ptisanæ cremore vtendum sit.

Tempus exhibendorum tum ptisanæ, tũ cremoris ipsius,& antea simile esse demonstrauit:re vna duntaxat differentiam horum definiens: nempe à cremore principium exhibitionis facit.

Melius siquidem esse dico, vt protinus à morbi initio sorbere incipias,quàm inanitis, vacuatisq; venis vel die tertio, vel

quart

quarto, vel quinto, vel sexto, vel septimo, si ante hoc tempus morbus haudquaquam iudicatus fuerit, sorbitionem inchoare.

Quod in aphorismis scripsit Hippocrates, id & impręsentiarum persequitur, in morbi omnis vigore tenuissimo vtendum victu pręcipiens. Si igitur quinta die morbi vigor futurus sit, & æger solo vsus potu sufficere non posit, melius esse ait, si protinus ab initio ptisanam dederis, & neque tertio die, neque quarto sorbitionem inchoaueris. Sic sanè & eos, qui vel quinto, vel septimo sorbitionem inchoant, falli, circumuenirique, si ante hoc tempus morbus non fuerit iudicatus. Per iudicationem intelligo, vt dixi, non perfectam morbi mutationem solũ, verum quoq; & effatu dignam transmutationem.

Præparationes autem & his tales fiãt, quales dictæ sunt.† De sorbitionis igitur exhibitione ita sentio.

† Hæc etiã in ant. desiderãtur.

Et quibus ab initio sorbitionem daturus sis, præparationem similiter fieri præcipit. Id est, siue sectionis venæ, siue clysmatis, siue balani necessitas fuerit, illud ante faciendum iubet.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

De potu quoque qualemcunque ex declarandis putaturus quiſpiam ſit, eadem omnino mihi eſt ratio.

Si laborantem potu ſolo, citra ptiſanæ ſorbitionẽ rexeris, præfatas quoq; præparationes te facere iubet: id eſt, aut venam ſecare, aut clyſmate, vel balano vti.

Verum & medicos contra omnino, quàm oportet agere ſcio. Nempe omnes, languentes ipſos per initia morborũ, duos vel tres vel etiam plures dies inedia ſiccare, atque ita tum ſorbitiones, tum potus exhibere volunt, idq́; forſan quòd magnæ corporis mutationi, magnam quampiam obiicere mutationem ipſis decens eſſe videatur. Verum mutatio ipſa bene quidem habet† non modica, ſed rectè transferenda venit. Iam autem & ciborum exhibitio mutationis rationem maximè ſubit.

† In ant. pro μὴ habetur ὡς, & erit contrarius ſenſus: in aliis etiã εἰ.ι. ſi modica.

Medicos culpat Hippocrates, qui lãguentes ipſos in abſoluta ciborum abſtinẽtia ſeruant: deinde eos protinus alij quidem ad ſorbitionem, alij ad potuũ ingeſtionem deducunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

cunt. Non tamen mentionem eorum fecit, qui cibos validiores ante morbi concoctionem ministrãt. Consueuit siquidem, vt antea dixi, interdũ prætermissis quæ maxima sunt erratis, culpare minora, & inde eam quæ ex illis oritur demonstrare offensam. Qui autem ita transmutant, forsan (inquit) rationabiliter trãsmutare arbitrãtur, in magna corporis transmutatione effatu dignam victus permutationem facientes. Quod sanè bene eos existimasse ait, nõ tamẽ de trãsmutatione omni, sed bene aliqua est putandũ: de qua partim prædixit, & partim quippiam est dicturus, sermoni adstruens, declinandas esse repentinas mutationes.

Maximè ergo lædentur, qui tota vtentur ptisana, nisi rectè transferantur: lædentur quoque & qui solo vtẽtur cremore, quanquam minus: lædentur præterea & qui solo vtentur potu, sed hi minimè.

Dictã paulò ante subitã victus mutationem, qua primis diebus in absoluta ciborum abstinẽtia seruatos languẽtes circa diẽ quartum nutrire incipiũt, maximè quidẽ nocere ait, si in ptisanam totam transferantur, minus verò si in cremorẽ: sed ἥκιστα, id est ἐλάχιστα, quod minimum indicat, offendi eos, qui ad

solos

ſolos procedunt potus. Nempe ex magnitudine virtutis eorum quæ offeruntur, magnitudo oritur offenſæ.

Oportet aũt & ex ſanorũ hominũ victu diſciplinã quæ conſerat, facere. Nã ſi ſanis qbuſdã tales vel tales cibi variare videãtur cũ in aliis qbuſdã tũ in nõnullis mutationibus, quo modo & in morbis qbuſdã.

Incipit Hippocrates præfatã ab ipſo de victu ſentẽtiã demõſtrare, arguẽs vnà & eos, q cõtrario victũ inſtituũt modo. Sed vt dilucidus cõſpicuusq; reddat̃ ſermo, ſummã ipſius omnem pręfari melius eſſe mihi videtur. Eſt autẽ earũ quę in eã rem adſumũtur ſumptionum dignitas altera vniuerſalis hæc: Si bene valentibus lęſionẽ afferãt repẽtinę victus ad cõtraria mutationes, multò magis ægrotãtibus ipſis. Quod variis etiã modis poſſumus interpretari, aliud in aliam trãſſumentes dictionẽ, vt hoc pacto: In repẽtinis victus mutationibus q ſani ſunt, ægris minus lædẽtur. Vel ſic: Aegri ſanis magis lędunt̃. Vel ad hũc modũ: Detrimẽta ſanos minus q̃ ægros afficiũt. † Generalior hęc interpretatio: Validiores minus afficiũt, imbecilliores magis detrimẽta. Licet & aliter vim ſermonis interpretari, aut ex eo quod per ſe & primum vtile ſit

† *Præterea generalius hoc: legitur in ant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſit ad quod demonſtratur: aut ex aliqua continentium ipſum vel dignitatũ vel ſumptionum. Talis quidem tibi ſit per ſe credibilis ſumptionum altera (lemmata Gręci dicunt.) Lemmata, id eſt ſumptiones, vocare conſueuit Ariſtoteles dignitates, vel proloquia, vel poſtulata. Sed alteram cui fides per experientiæ lucẽ acceſsit, deinceps audi: Sanos etiam repentina victus mutatio offendit. Ex vtraque hac ſumptione concluditur, languentes à repentina victus mutatione lędi magis: ſed multò magis qui acutis infeſtantur morbis. Hæc eſt vis ſermonis. Verum Hippocrates alterã ex ſumptionibus per ſe tum prius, tum credibilius, protĩnus citra ſtucturam accipit. Alteram verò his quæ ſingulatim per experientiam noſcuntur, fide donat & autoritate. Quod & ſequens declarat oratio.

Atqui quod vitioſus tum cibus, tum potus ſemper ſibi ſimilis ad ſanitatem tutior ſit, quàm ſi quis ſubito ad alterum vel meliorem ſe transferat, facilè diſcitur, intelligiturq́ue.

Alteram ſumptionum earum quæ ad pręſentis ſermonis demonſtrationem præſtant, nunc

nūc ex multis particularibus exēplis adstruere incipit, fidē ipsius in vnam colligens summam, quæ talis est: Magnæ & repentinę prę. ter consuetudinem mutationes non paruam sanis adferunt læsionem. Quanquam sermo hic conspicuus sit, tamen si quippiam quod explanatione indigeat intercidere videbitur, his qui exercitati non sunt, in sequēti serie explanare non cunctabor. Nempe hic commentarius proposito non horū modò qui in sermonibus sunt exercitati, verū quoque & eorū qui exercitati non sunt: tum liberalis, tum benignitatis plenus existit. Quòd si quis prefatas disciplinas neq; didicerit, neq; expertus fuerit, aliud quippiam agat.

Nempe tū his qui bis die comedūt, tum his qui semel, noxā imbecillitatēq; pariunt repētinæ mutationes: quiq; prādere nō cōsueuerūt, & prādent, statim ægrè habēt, toto item corpore graues reddūtur, & parum valētes, & desides. Quòd si supercœnauerint, alios † alui læuitas exercet: nempe ventriculus præter consuetudinem grauatur, supersiccescere consuetus non bis tumescere, neque bis cibos coquere.

† *Acidum ructāt, ait Hipp. sicut & paulo post ipse transfert.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Non solùm quod in repentina consuetudinis mutatione valde lædantur, verùm quoque & quænam læsiones fiant, & quónam modo singulas emendare oporteat scribens Hippocrates, ob id sermonem prolixum facit, quo modo si duntaxat quòd in repentina consuetudinis mutatione lædantur ostenderet, ob id sermo illi totus breuis foret. Prima igitur consuetudinis mutatio, quam nunc exprompsit, est de his, qui prandere non assueti, pransi aliquando sunt. Ait enim tales & ægre habere, & toto corpore graues fieri: parum item valere, & desides reddi. Contingunt autem hæc ipsis grauata ab alimento, veluti à pondere facultate. Neque enim ægre ea habet propria ratione, veluti in cibi penuria fieri consueuit. Ob eam igitur caussam hoc in loco sermoni adiecit, totum corpus grauari his qui bis cibati sunt, eosque fieri desidiosiores. Verùm in assuetis prandere, & non pransis imbecillitatem quidem virtutis scripsit, sed grauitatem non adscripsit. Nempe & in talibus mutationibus imbecillitatur sua ratione virtus. Præterea cùm desides fieri in præsenti victus mutatione asserat, in contraria timidos esse, dixit quasi opus omne perosos & veluti opus aggredi veritos diceret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ceret. Nempe res ita habet. Nam qui affecti ſunt, virtutis imbecillitatem verè ſentiunt: atque ob id eas quas ante promptius obibant, obire non audent actiones. Quin etiam & his qui diminutè cibantur, viſcera opinione pendere ait, eosque tum calidum, tum χλωρὸν, id eſt viride meiere. Calidũ inquiens, id eſt ſolito calidius: χλωρὸν verò, id eſt viride, iuxta morem quendam Aſiaticorum Græcorum, qui & nunc obſeruatur. ὠχροὺς ſiquidem, id eſt pallidos, quoſdam videntes, cauſam cur ita χλωροὶ, id eſt virides facti ſunt, interrogant: χλωρὸν & ὠχρὸν, id eſt viride & pallidum, nihil referre exiſtimantes: viſumque quendam χλωρότερον, id eſt viridiorem dicunt: ὠχρότερον, id eſt pallidiorem ita ſignificantes. Eſt autem ὠχρὸν-χρῶμα, id eſt color pallidus, † veluti ignis, & color ὤχρας vocatæ, cuius prima ſyllaba acuitur, Fitque talis color, permixta aquoſa excremento pallida & amara. & flaua appellata bile. Nempe flauus color quantum à rubro in albiorem ſecedit, tantum à flauo pallidus. Scripſit & alia quædam ſymptomata quæ ita affectis fiunt. De quibus cum ad eam quæ de ipſis eſt mentionem peruenerimus, agemus. Præſentem autem dictionem diſcutiamus. Quæ in non aſſuetis prandere contingere ait, his

† Quod in impreſsis οἷον πῦρ in ant. οἷον περ legitur: & ſic nulla erit ignis mẽtio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

adhuc & hoc adiecit: Si autẽ ſupercœnauerint, acidum ructant. Quod autem ructus acidi fiant, & propter ventriculi frigiditatem, & propter pituitam ſæpius in eo aceruatam, & propter ciborũ multitudinem, aut ſi pauci quidem ſint, poteſtate tamen frigidorum, didicimus. Omnium autem præfatorum commune eſt, calorem ventris ingenitum vinci à cibis, non eos vincere, neq; his præſtare, neq; probe ipſos cõficere poſſe: vt ſi modicæ flammæ lignorũ multitudinem ſuperaceruaueris, vel & citra multitudinem, tum viridia, tum humida ſuperpoſueris. Cæteris ita cibatis πατίλην, id eſt alui lęuitatem, ſiue humidam deiectionem fieri ait. Verùm in exemplaribus non paucis nõ πατίλην ſcriptum inuenies, ſed ἄσην: vt eo vocabulo ῥιπτασμὸν, id eſt proiectum intelligamus corporis hominis huius, qui ita cibatus eſt: corporis in quam ob cibi multitudinẽ ἀσωμένου, id eſt grauiter, moleſteque habentis, atque implacidi, inquietique, dum in lecto iacet, & ſeſe permutantis. Cæterùm quod circa dictionis finem, cibi confectionem coctioni ſimilem eſſe oporteat, manifeſtè oſtendit, tanquam à calido fiat non ſicco ſqualentique, cuiuſmodi eſt febrilis, ſed ab humido vaporoſoq; cuiuſmodi eſt qui in animalibus ſecundum naturam exiſtit.

Conue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Conuenit autem his permutationem æqua virtute compensare. Dormire siquidem eos oportet, tanquam noctem à cœna, hyeme quidem citra frigus, æstate verò citra calorem agant. Quòd si dormire non queant, plures lente ambulando absol uant circuitus, neque stent, nihil cœnent, aut pauca & innocua. Minus præterea bibant, sed meratius & non dilutũ. † Magis præterea & is afficietur, qui ter die replebitur, ac etiam multo magis qui crebrius: quanquam sint nonnulli qui ter die satiati facilè ferant, vtpote qui ita sunt consueti.

† Neq; hæc in antiq. tam græ. quàm lati. habentur.

Hoc in loco referre hęc nõ erat necesse, Nempe docere proposuerat quonam pacto repentinæ consuetudinum mutationes nos lædant, nõ autem quo tales læsiones modo curare oporteat. Verùm quoniam Hippoc. hoc tẽtare est visum, propterea quæ scripsit persequemur. Maximè quidem is dormire ipsos plurimũ iubet, & si dormire nequeant plures lẽta ambulatione absoluãt circuitus, idq; vt quamplurimi expositorũ aiunt, post cœnam: sed vt eorum quæ dicuntur sensus

præcipit, poſt prandium. Nam oratio hæc, tanquam noctem agant, de ſomno meridiano non de nocturno dici expoſtulat. Præterea quòd continuata eſt ſcriptum ſerie, vbi inquit, Si verò dormire non queant, plures lentè ambulãdo abſolubãt circuitus, neque ſtent nihil præterea cœnent vel pauca & innocua, teſtatur Hippocratem velle eos à prandio dormire non à cœna. Duorum igitur alterũ: Nam aut emẽdanda tanquam errati conſcia ſcriptio, atque ita ſcribendum, Dormire ſiquidem eos oportet poſt prandium tanquam noctem agant: hieme quidem citra frigus, æſtate verò citra calorem. vel ſi ſeruare volumus orationem hãc à cœna, intelligenda eſt hoc pacto dictio: Dormire ſiquidem eos oporter vt à cœna ante dormiebant: ſic & nunc poſt prandium tanquam noctem agant. Quòd autem velit Hippocrates eos vel nihil omnino, vel parce, vel leuiter cœnare, ſenſus eſt manifeſtus. Ventrem ſiquidẽ vult requieſcere, laboremque quo grauatus afficiebatur refoueri, quòd pręter conſuetudinem pranſus homo fuerat. Hinc ſequens eſt & minus bibere, ſed non aquoſum, nõ dilutum. Nẽpe fluctuationem humiditatemque & refrigerationem vitare oportet, vbi à ciborũ multitudine vẽter grauatus fuerit. Potum autem qui exhibetur,

non

non aquoſum eſſe conuenit,ſed ventris tum calfactoriã,tum roboratoriam obtinere facultatem. Cætera quæ continuantur,liquida ſunt & manifeſta.

Præterea qui bis die cibum ſumere coſueuerunt,ij niſi pranſi fuerint, ægre habent,parum valent,timidiq́ ad quoduis opus fiunt,& cardialgici. Nempe his viſcera pendere videntur,calidum mingũt & viride,id eſt pallidum, ſtercuq́ exuritur. ſunt quibus os amareſcit, oculi cauantur,& tempora ſaliunt, parteſq́ frigeſcunt extremæ.

Cætera quidem huius dictionis in eorũ comparatione quæ præter conſuetudinem pranſis contingere diximus,ſunt explanata: ſed de reliquis nunc dicam. ἄφοδον, id eſt ἀποπάτημα, id eſt ſtercus ipſorum ſiue alui purgationem incendi exuriq; inquit,à calore ſcilicet aſſatã. Nempe corpus magis tum ſiccescit tum igneſcit iis qui conſuetum relinquunt prandium. Aliis os amaricare ait, vtpote iis qui bilioſiorẽ habent naturã. hisq; caui fiũt oculi ab eadẽ qua excrementũ aduritur cauſa ſicceſcẽtes. Quòd autẽ in amaræ bilis naturis vernaculus calor in id ꝙ igneũ

eſt digrediatur,propterea & tempora ſaliũt, id eſt temporum arteriæ euidenter pulſant. Partes præterea corporis extremæ frigidiores fiunt, quòd venter billioſis repleatur humoribus,quorum morſu atque contriſtatione affectus, virtutem diſſoluit,corporiſq; extrema refrigerat.

Plurimi quoque horum qui pranſi nõ ſunt,cœnare nequeunt. qui ſi cœnauerint, ventris grauitate afficiuntur: ac difficilius cubant multo quàm ſi pranſi fuiſſent.

Picrocoli natura præter conſuetudinem impranſi permanentes, cibos auerſantur faſtidiuntq;, ventre ſcilicet male tum tractato tum afflicto. Verùm qui coacti cibum ſumpſerint,grauantur:atque ob id δυσκοιτοῦσι,vt ipſe inquit,id eſt male habentes in lecto per manent & traducunt.

Cum igitur talia ob dimidiatæ diei victus à conſuetudine digreſsionem ſanis cõtingant, neque adiici quicquam neque ſubtrahi commodè videtur.

Rurſus inter exponendum quæ contingunt valentibus iis qui ſubitò conſuetudinem permutauerunt,ſermonis ſummam obiter atque veluti appendicem adiecit,cuius gratia omnia hæc exponit quæ ſanis cõtingunt.

gunt. Nempe vt constat, si beneualentibus victus dimidiatæ diei permutatio adeo molesta sit, quo modo nõ admodum languẽtibus ipsis molesta erit? Deinde rursus ad explanationem eorum quæ sanis contingunt reuertitur in sequenti dictiõe quæ ita habet.

Qui igitur præter consuetudinem semel pastus toto die exinanitis vasis quãtum consueuit, cœnauit, si tunc impransus laborauerit, parumq; valuerit, atque assumpta cœna tunc grauatus fuerit, multo magis eum grauari par est. quòd si adhuc plusculis horis venæ exinanitæ fuerint, atque repente cœnauerit, magis adhuc grauabitur.

Quod ait huiusmodi est. *Si* qui præter cõsuetudinẽ impransus permanens minus consueto cœnauerit, nocte grauetur multo magis grauabitur qui solito plura est cœnatus. Qui autẽ plusculo tempore exinanitis vasis repente cœnauerit, magis adhuc grauabitur. Nempe qui impransi præter consuetudinẽ permanent, horum alij ad minus temporis inediam protendunt, alij ad longius interuallum: hos igitur grauari adhuc magis ait.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Quibus igitur præter consuetudinem venæ sunt inanitæ, ij eodem die veniunt reficiendi. Vitent in primis frigus, calorẽ, & laborem. Nempe hæc omnia molestè feruntur. deinde cœnam solito minorem faciant, eamq́ non siccam, sed humẽtiorem. deinceps bibant, neque dilutum, neque minus quàm ingestorum ratio postulat. Postero autem die pauca prandeãt: vt accessione sensim crescente, ad consuetudinem redeant.

Vt eorum qui præter consuetudinem prãderunt detrimenta emendauit, sic & eos qui quòd semel duntaxat die præter consuetudinem ederunt afflicti sunt, vult in primis vitare tum calorem tum frigus tum labores: hæc nempe omnia molestè ferri ait. Adde quòd & minus solito cœnare ipsos iubet: quanquam plerique maxime contra agant. Nam prandere ob negocium aliquod prohibitos, volunt in cœna & eam quæ in prãdio omissa est assumere alimoniam, haud scientes quòd eget quidem vere alimonia omissa corpus, sed ipsam conficere nõ possit ventriculus ob longiorem abstinentiam læsus afflictusque. Quinetiam Hippocrates

vt

vt alimoniæ minus vult exhiberi,ita & eam humidiorem. Nempe huiusmodi alimonia exiccatis tum ventri tum corpori vniuerso peculiare auxilium præstat. Roborare præterea & ventrem ipsorum iubet vini potu, neque dilutum,neque minus quàm cibi pro portio exigit potandum præcipiens. Dilutum enim ventris robur exoluit. Minus vero quàm cibi proportio expostulat, ventri arefacto inhabile existit. Postero tandẽ die ita affectos victui prospicere iubet qui Hippocratis præcepto consuetorum ciborum minus ingerere debeant: vt sensim paulatimque in pristinã redeant consuetudinem.

Talia verò molestius ferunt, qui parte superiore picrocholi existunt.

Iam & ego paulo ante dixi picrocholos, id est amaræ bilis homines, subitariam eam quæ à victu ad abstinentiam fit digressionẽ pituitosis difficilius molestiúsve ferre. Bilescit siquidem ocyus his totus tum corporis tum ventris habitus. Sed quare non simpliciter dixit picrocholi?at parte superiore? Nẽ pe cùm flaua bilis quam & pallidam & amaram nominant, superiori supernatat ventri, iure optimo tales parte superiore picrocholos dicimus. Cùm verò per sedem

demit

demittitur, parte inferiore picrocholos asse-rimus. Paulo siquidem rhetori qui toto corporis habitu pituitosus erat, diebus singulis supernatabat flauabilis, primamq; ipsam vomebat à lauacro non paucam. Eudemo autem philosopho qui temperamento biliosus erat, per sedem demittebatur: raroq; is, quãquam aliquando, pallidam vomebat bilem. Vt autem Pauli excrementa bilis exiguum habebãt, ita & Eudemi multum. Qui igitur præter consuetudinem non prandent, si & toto corporis habitu, & superiore ventre picrocholi fuerint, his necessario contingunt quæ paulo ante dixi omnia. At qui ventre duntaxat superiore picrocholi existunt, his tolerantiæ difficultas similiter cõtinget: sed ex reliquis symptomatis alia quidem nullo pacto erunt, alia erunt quidem, sed moderatiora. Prædixit quoque & eos qui præter cõsuetudinem non prandent, timidos ad quãuis operationem esse, stomachi erosionibus affici, pensilia videri ipsis viscera, calidum & viride meiere, exurique excrementa : aliis os amaricare, oculos cauari, tempora palpitare, & extrema perfrigere. Sed horum alia toto habitu picrocholis contingunt magis, alia autem superiore duntaxat ventre talibus. Atque ob id ad quãuis operationem timiditas, extremorum perfrictio, mictus calidus viridisque

viridisque, deiectionũ adustio, cauatio oculorum & temporum saltus, toto habitu picrocholis vsu eueniunt. Vtrisque autem pẽsilium viscerum opinio, & oris amaritudo. Nam ob insuetam abstinentiam, tum suspẽsa, tum pendula percipiunt viscera. Verùm ob bilis † exuperantiam picrocholis toto corpore os amaricat: non quòd affectio in ore magis fiat, sed quòd sentiendi partem eã natura generis humorum discretoriam fecit. Venter autem magis quidem his exuritur, quibus ex hepate in ventrem bilis effusa supernatat, minus autem quibus deorsum mittitur. Nam his quidem intestinum proritat ad excretionem, illis verò stomachum mordet. Ob eam rem Eudemus diebus singulis bis, & interdum ter deiiciebat. Paulus autem interdum nullo pacto excernebat. Nisi etenim intestina à mordente aliquo irritẽtur, vel copioso excremento grauentur, excretionis promptitudinem non accipiũt. Neutrum horum impransis contingit, neq; enim mordentur intestina bile in os ascendente, atque illa non mordente contristanteque. Neque grauitas his fit: qui nullo pacto comederunt.

† πικρίαν legitur ant .i. amaritudinem.

Non assuetam autẽ cibi abstinentiam facilius omnino ferunt qui parte superiore

pituitosi

pituitosi sunt: quo fit vt si semel die cibo vtantur facilius etiam ferant.

Prius quidē parte superiore picrocholos vsum cibi qui semel die sit, difficilius tolerare dixit. Nunc autem ad pituitosos se trāsferens, pro cibi vsu qui semel die sit, inediæ meminit: ex habente manifestius detrimentum, ad minus noxium translationem ex proportione faciens. Nam si magis quidem lædi eos qui sine cibo totum præter consuetum permanserunt diem æquum sit, minus autem qui non prandent: & pituitosi picrocholis cibi vsum qui semel die sit, facilius ferant, quòd sanè & inediam facilius ferant, palàm est omnibus. Causa autem cur pituitosi facilius cibi vsum qui semel die sit, ferant, ex his quæ antea de biliosis dicta sunt euadit conspicua. Nam bilis humor in ipsis inediis amarior redditur. Pituita verò temporis processu coquitur, sanguisque efficitur, neutra bile in sanguinis substātiam redire valente: cùm ex sanguine quidem plus calfacto flauabilis generetur, ex eodem verò assato adustoque atque etiam ex crasso atra. Pituitæ autem generatio in pituitosis eduliis sanguinem perpetuò antecedit: atque generatione ipsius media cibi in sanguinem transeunt. Neque hoc deterioribus tantum

cibis

cibis contingit, verum & quibusdam eorum qui salubres admodum esse videntur, vt pani, chondro, semidali. Ego sanè eam quæ mihi optima esse videtur narraui conscriptionem. Nempe quod in ea docetur, per se verum est: atque continuatam cum his quæ ante dicta sunt, habet seriem: qui optimæ explanationis sunt scopi. Non tamen in exẽplaribus omnibus consimilem inuenies descriptionem, sed in aliis & aliis pugnantem. Cæterum aliter in libris ferè omnibus reperitur dictio hæc falso sermone, & nullã quæ antedictis continuetur seriem seruante.

Potißimum sanè & hoc argumentũ, quod maximæ mutationes eorũ quæ† circa naturam nostram habitũq; cõtingũt, maximè morbos committunt. *† Nõ περὶ sed παρὰ legitur in ãtiquis. i. præter.*

Multa quidem apud Hippocratẽ φύσεως id est naturæ, nomen indicat: sed hoc in loco temperaturam significari quispiam existimauerit, veluti & partium ipsarum structuram compositionemque, ἕξιν, id est habitum appellari: quo in structuræ genere cõtinetur & bilis ad partes superiores fluctuatio, & ad inferna deiectio, & viscerum tum suspensio, tum constantia stabilitasq;. Nẽpe cùm venter magnus existit, viscera cõfirmat

& sta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

& ſtabilit, tametſi cibis vacuus, deſtitutusq́; fuerit. Verùm cum paruus eſt cibis quidem refertus confirmat: vacuatus verò ſubſidentia relinquit. Hinc fit vt ſuſpenſa ſentiant viſcera. Quibus autem bilis flaua ſurſum natat fluctuatque, ante eſt dictum, meatu bilem ipſam ex hepate ad id inteſtinũ quod Græci ἔκφυσιν vocant, quaſi è ventre enatum dixeris, deferente, neque ſtructuram habente, eandem. Nam interdum quibuſdam portio aliqua ab ipſo ad ventrem procedit: his quidem ſupernatat bilioſum excrementum, cæteris verò deorſum omnino voluitur.

Non igitur intempeſtiuè neque fortes vaſorum inanitiones moliri, neque cum morbi vigent, feruoremq́ habent, cibum dare, neque repentè huc vel illuc in toto negocio quicquam mutare licet.

Dictio hęc præter ordinem ſcripta eſt, copulari ſi quidem debuit cum ea quæ ſcripta eſt ante, vt tota oratio talis foret: Talia verò moleſtius ferunt qui parte ſuperiore picrocholi exiſtunt. At non aſſuetam cibi abſtinentiam facilius omnino ferunt qui parte ſuperiore ſunt pituitoſi: quo fit vt cibi vſum qui ſemel die ſit facilius etiam ferant. Non igitur intempeſtiue, neque fortes vaſorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

inanitiones moliri, neque cum morbi vigent, feruoremq́; habent, cibum dare licet. Nam postea quàm sermonem, quo magnas victus mutationes ostendit sanos ipsos, non quo modo languentes lædere, compleuit, absoluitq́; : iure intulit cuius gratia mentionem de his omnibus fecit, inquiens: Non igitur intempestiuè neque fortes vasorum inanitiones moliri licet. Quanquam autem & institutum etiam per relata sufficienter demonstrauerit: videtur tamen & ad alterum transire sermonem qui hæc commonstret, liberaliter testimonio vsus. Principium igitur sequentis sermonis iure censetur dictio hæc, Potissimum sanè & hoc argumentum, quod maximæ mutationes eorum quę † circa naturam nostram habitumque contingunt, maximè morbos committunt. Cui quidem dictioni continua fuerit, quæ ita sequitur: Multa autem his germana eorum quæ ventri contingunt, atque alia quis dixerit. Dictionem sanè hanc sum explanaturus: sed nunc ad præsentem reuertar, quæ hanc habet mentem. Non intempestiuè neque vehementer fame necare, neque in morborum consistentiis victum ex inedia ad cibi oblationem permutare licet, sicuti neque subito ad contrarium. Ex quibus sequitur, talem instituendam victus rationem, qua- †Præter.

lem is præcepit. Summa autem horum eſt, declinandas eſſe ſubitas repentinasq; ad contrarias permutationes.

Multa autem his germana eorum quæ ventri contingunt, atque alia quiſpiam dixerit: Vt exempli gratia: Cibos quibus vti conſueuerunt, facilè ferunt, tametſi natura haudquaquam boni fuerint: ſimiliter & potus. Cibos verò quibus vti non conſueuerunt etiã ſi mali nõ fuerint, moleſtè ferunt: conſimili modo & potus.

Quæ ſimilia congruentiaque exiſtunt, atque, vt quiſpiam dixerit, genere iuncta cognataq; conſueuit vocare Hippocrates ἀδελφιζόμενα, id eſt germana: quòd eorum quæ genere iunguntur & familiariſsimi & genere omnium iunctiſsimi ſunt ἀδελφοὶ id eſt germani. Nam propinquitates cæteræ his poſteriores ſunt: vt patrum matrumq; fratres ſororesq;, & fratrum ſororumq; filij filiæq;, & quæcunque id genus ſunt. Cætera dictionis clara ſunt. Nam demonſtrat Hippocrates ſermonem eundem quem ab initio demonſtrauit, cuius ſumma eſt: Conſuetudo maximè poteſt, repentinaq; ab ea digreſsio corpora non parum offendit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Si ergo multa præter solitũ carnis deuoratio, vel allia, vel silphion, vel ipsius succus† vel caulis vel alia consimilia, quæ seorsum insignibus sunt prædita viribus, ventriculis quibusdam magis quàm alia labores inferant, minus quis admirabitur. † At iure admiraberis si didiceris quantam maza turbationem, tumorem, flatum, torminaq́ maζam deuorare non assueto pariat, si præter consuetudinem ingesta fuerit, vel qualem panis ipse calidus deuoratus sitim inferat, & repentinam plenitudinem, quòd tum exiccet, tum tardè descendat: & quàm varia inter se pariant purißimi confusaneiq́ panes si præter consuetudinem deuorentur, & maza similiter vel arida vel humida, vel tenax: qualiter item & polentæ afficiant, recentes quidem eos qui recentibus vti nõ consueuerũt, & aliæ eos qui recẽtibus ex cõsueto vtũtur. Ad hæc quid faciãt vini, & aquæ potationes præter cõsuetudinẽ in aliud subitò trãslatæ, quid di-

† In anti. addi. vel fructus.

† His omnibus carent anti. exempl. tã græca quã latina.

lutum item vinũ, meracumq́ repente po ta. Dilutum enim cum infirmitate humentem reddit ventrem superiorem, flatuosumq́ inferiorem. Meracum verò venarum pulsationem efficit, capitisq́ grauitatem, & sitim infert. Præterea quid vinum album nigrumq́ præter solitum mutata: quæ si ambo vinosa fuerint, valde alterãt corpus. Quare dulce vinosumq́ minus quis dixerit mirum esse non idem posse vbi repentina fuerit mutatio.

Sermonis totius sensum intelligentiamq; vbi prius dixerimus, ad particulares quæ in eo sunt dictiones perueniemus. Orationis igitur totius sensus talis est. Victus mutationẽ in eos qui insigni præditi sunt virtute, tũ cibos, tum potus nemo qui lædentem corpora viderit, admirabitur: verùm eam quæ fit neque sine læsione in cibos potusq; non insigni præditos virtute, iure quis admirabitur. Talis quidem est sermonis totius intelligentia. Sed vt particulatim dicam, orationis totius principium mentionem eorum facit ciborum, qui fortem vehementemq; habẽt facultatem: vt carnium deuorationis, alliorum, silphij, succi eiusdem & caulis. Nem-

pe ſilphium totum fortem habet facultatem, ſigillatimq; ſuccus ipſius & caulis. Verùm hæc quidem ſimpliciter dixit: ſed cum carnium deuorationis meminit, adiecit hoc verbum, multa. Nempe multa carnium deuoratio magnam habebit facultatem, mediocris verò non magnam. Quæ huic ſuccedit dictio, ad eos accedit cibos qui nõ magna conſtant virtute: mazam videlicet & panem vel calidum, vel frigidum, vel ſyncomiſton, id eſt confuſaneum. Quod panem non purum ſyncomiſton appellet, conſtat & ex quæ ad purum eſt oppoſitione. Panem hunc homines huius temporis autopyron appellant, non diſcreto ſcilicet furfuraceo, ſed vnà cum ſyncera puraq; farina macerato conſperſoque. Poſt hæc de polentis mentionem fecit, recentesq; vocauit ποταίνιας, Ionum voce vſus & antiquorum. Memorauit poſtea & vini & aquæ potationes præter ſolitum mutatas. Meraciorem item & dilutiorem potum. Quibus adiecit dilutum vinum in ventre ſuperiore πλάδον, id eſt humiditatem infirmitatemq; facere, flatumq; in inferiore: Meracum verò palpitationem temporum, † capitis grauitatem & ſitim, idque caliditate: dilutum autem contraria, tum humiditate, tum frigore. Mentionem quoque & de vinorum ipſorum

† Et venarum adduntur ĩan t.

differentia fecit, ex his omnibus colligens, quod in vniuersum ab initio ipsi propositū institutumq́;, omnem scilicet consuetudinis subitam permutationem non paruū corpori adferre detrimentum.

Cæterùm partem hanc sermone contrario τιμωρητέον, id est iuuare oportet. Nempe his victus mutatio facta est, corpore neque ad robur vt cibos adiicere: neque ad infirmitatem vt cibos diminuere oporteret haudquaquam permutato.

Verbum hoc τιμωρητέον, opitulandum siue iuuandum indicat. Neque autem opitulatio alia sermoni huic fuerit præter patrocinium quod vera loquitur. Nempe cùm ex duobus sermonibus vnus ipsi placuerit, alter verò aduersetur: & ei quidē qui placuit, hucusque est patrocinatus, nunc ad alterius patrociniū descendit. cuius sententia quis conuenire dixerit, vt languentes ab insigni victus mutatione iuuentur, quando & corporis affectio in contrarium his quidem qui antea sani viuebant, nunc verò ægrotant, permutata sit. Sanè & in huius sermonis gratiā vniuersaliter antea est loquutus his verbis, Transmutatio autem bene habet non modica: sed ὀρθῶς, id est rectè transferenda venit.

venit. Deinde quid aduerbiũ hoc ὀρθῶς indicet, nõ paucis ostendit, sed ad summã subducens, colligensq; dixit, Non igitur intempestiuè neque fortes vasorum inanitiones moliri, neque cùm morbi vigent feruoremque habent cibum dare, neque repentè huc vel illuc in toto negotio quicquam mutare licet. Quare & ambiguitatem soluere iam anticipat, quam nuper enunciauit sermoni consentiens. Adiicietq; impræsentiarum aliquid, cũ inquiet: Cõiicere autẽ oportet & robur, & morbi cuiusq; speciẽ. & cætera quę his succedunt, quæ in sequẽti dictione explanabo.

Coniicere autem oportet & robur, & morbi cuiusque † speciem: hominis item naturam, atque ægrotantis in victu consuetudinem, non in cibis solùm, verùm quoque & in potionibus.

† τρόπον, hoc est modum, dicit ipse.

Conuenienti in acutis morbis victus institutioni quã docuit, & roboris cõsiderationem, & morbi speciem, prætereà & hominis naturam, consuetudinemq; ipsius adiicere iubet Hippocrates. Nempe summa quam adstruit est, non permutandam esse victus speciem prius, quàm signa coctionis manifesta sint. Id autem fiet, si quot diebus ad vigorem morbus venturus sit præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

cognoueris. Verùm quum victus, quem manifestabo, pro maioris minorísve ratione permutari posſit, quod laborantes inter se differant virtutis tum robore, tum infirmitate, naturali item temperamento & morbi specie, atque antecedente consuetudine, si ad ea respexeris, poteris artificiosè † tum magis tum minus animaduertere, si videlicet vel oxymelite, vel melicrato ægrum regere debeas, aut solam aquam bibendam adusque coctionis notas dare: aut ptisanam, aut ptisanę solum cremorem: deinde si bis & semel die. In victu verò tum magis tum minus per ea quæ dixit coniicere oportet. Nam si ęgrũ ptisanæ cremore indigere comperias, iam tibi constat quantùm de eo sis propinaturus. Consimili modo de oxymelite, melicrato & aqua. Verùm quomodo ad generis victus inuentionem operæpretium est, vt cognoscas an robusta vel infirma sit laborantis facultas, quod item diebus morbis coctio futura sit: sic & considerandum quantum vel robusta vel infirma fuerit. Nempe in virtutis tum robore tum infirmitate magis & minus valde discrepant: Sic morbi quoque discrimina differentiasque coniicere oportet. Neque enim satis est cognoscere quòd pleuritis vel peripneumonia sit, sed & qualísnam ea sit cognoscere oportet in dolore,

† Nõnulla in impresſis videntur desiderari, quæ si restituãtur, sic erit vertendũ: ea quæ dixit cõiicere, si plus vel minus, & victus etiã speciẽ, victus quidem speciem, si.

lore, febre, & ſputis. Nempe pleuritidum quæ cum dolore ſunt, aliæ quidem magis, aliæ verò minus tales exiſtunt: febremq; vehementem habent, tum magis tum minus particulares pleuritides. Cæterùm non parua eſt in his quæ expuuntur differentia: vt in prognoſtico eſt dictum. Cùm igitur particulatim in dictis differentiis varient ægri, fieri nequit vt in Empiricorum appellatis ſyndromis reperiatur diſciplina. Neque enim eorum qui in virtute competiuntur exceſſuum differentiæ ſcribi poſſunt, neque febris vehementia, neque ſputorum quantitas, neque in particularibus coloribus, diſsimilibusque eductionibus magis minusque. Verùm cuiuſque rei virtute intellecta, omnes inter ſe comparare, ſummamque omnem ex ipſis colligere oportet. Qua quidem in re tum meliores, tum deteriores reperiuntur medici, quamquam eadem didicerint. Nempe qui perſpicaci magis pollent ſenſu, his qui hebetiorem habent, euadunt probatiores. Laboris item amantiores ſegnioribus, exercitatioresque minus exercitatis, atque qui memoriam tenaciorem habent, his qui minus ea valent. Ex particularium igitur omnium virtute colligere† in ſummam omnem formam totam ſingulorumq; ciborum quan-

†Ex anti. exemp. ſic vertendū. in vnū caput vniuerſam victus formā ſingulorumq; &c.

titatem commodius est. Nam imbecillitas sæpius quidem sed paulatim cibandum indicat. Fidemque rei huic facit quod æger bis cibari suetus sit. Facultatis autem robur contrarium indicat. Nam si in homine semel cibari sueto videatur, semel ipsum cibare oportet: quod indicant ambæ coniecturæ. Sic & corpus bene difflabile ad cibationem stimulat, quod ægrè difflatur ad contraria agit. Quod item tenues habet succos, id cibandum indicat. Quod his non constat, contrarium commonstrat. Atque in singulis quæ dicta sunt, magis minusque proportionaliter sibi & auxiliorum vsum tum auget, tum remittit. Sed de huiusmodi, omnia in methodo medendi deinceps & ordine ita exarata sunt, vt tum citissimè condiscere, tum facillimè ad memoriam reuocare posis: fieri siquidem nequit vt libro vno præsenti bene omnia scribat Hippocrates, atque ordine doceat: vtpote qui primus horum inuentionem sit molitus. Qui tamen hæc ab Hippocrate tum trãsuersim, tum inordinatè scripta didicerit, totamq; suam vitam in eam quæ ex operibus docetur, meditationem exercitationemque deuouerit, is & lucem & ordinem doctrinæ adiicere poterit. Quod si & pluribus libris fecerit, quanta futura sit clari-

tatis

tatis eorum quæ docentur exuperantia, liquido patet. Nemo ergo vitio verterit si hoc in loco confundatur Hippocrates, scoporum multitudine affatim circunceptus. Nam si quòd particulatim horum vnumquodque à nobis in methodo medendi demonstratum sit intellexerit, atque ad illam translatus † laboriosè singula didicerit, ea sanè quæ nunc incompositè inordinateq; dicuntur, liquido cognoscet: speculationemq; in ipsis artis operibus exercens, veritatem ipsius laudabit. † Sedulo.

Ciborum autem adiectioni intendendum multo minus: subtrahere verò omnino sæpenumero expedit, cùm æger sufficere possit donec morbus maturescat.

Quoniã victus cuiusq; species ex his quæ antea dixit inuenitur: atque inde quę in ante scripta dictione referũtur, cõiicere operępretium sit, vt in singulis victus formis quãtitas reperiatur, præsenti dictione, Ciborũ autem adiectioni intẽdẽdum multo minus, prorsus verò subtrahere sæpenumero expedit, cognoscens præsidiorũ singulorũ quãtitatem artificiosa egere cõiectura, artificiosè autem cõiicere viri esse, qui vires omniũ quę in arte sunt didicerit, memoriæ mandauerit, atque diligen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

diligentia omni adhita sese in operibus artis exercuerit, paucíq; tales existãt, iure optimo quæ præsenti inquam dictione referũtur adscripsit, in quantitate ipsa ad id quod minus sit procedendũ esse magis quàm ad id quod exuperat vbi quis à iusto modo abscedit, admonẽs. Nempe quod plus est, exuperatq;, noxas interdum inemendabiles facit. Verùm quod minus est, facilè emendatur. Nempe si virtus elabi videatur, cibi exiguũ ministrare possumus. Verùm si in vẽtrem absortus fuerit cibus, quod redundat superfluitq;, si aliàs, multò magis in acutis morbis tollere est difficile. Nempe prorsus subtrahere sæpenumero expedit, cum æger sufficere posit donec morbi vigor ad maturitatem perducatur. Rursum præfatæ dictionis partem hanc assumpsit, nos familiaris huius scopi admonẽs, qui tum hic tum in Aphorismis habetur. Nempe si æger ad morbi vsque vigorem sine cibo sufficere posse videatur, in omni ciborum abstinentia eum & potu solo moderaberis, cum tibi videbitur necessitas.

Quibus autem id faciendum sit, scribetur.

Quod prædixerit Hippocrates, cõmonstrata vniuersali victus ratione in hoc libro,

se

ſe tranſiturum ad cæteras omnes acutas ęgritudines, liquido cõſtat. Verũtamen opus huiuſmodi non reperitur. Nempe quæ in hoc libro à balneorum conſideratione extant, ſiquis veluti in typo ab Hipppocrate ad futuram memoriam ſcripta, in domo reperiens poſt viri mortem deprompſit: forſan ratione quidem hoc fecit, verũtamen vt liber digna Hippocratis mente non ſunt, ſicuti neq; ea quę de morbis & affectibus inſcripta ſunt, quanquam multa in his bene ſcripta ſint. Sed ſuper ea re in his quæ in ea ſcriptæ ſunt expoſitiones diſceptabimus.

Multa autem & alia his quæ dicta ſunt, germana quis ſcribere poteſt.

Rurſus ad eum reuertitur ſermonẽ, quem multis certũ ratumq; fecit exẽplis, mutationem cõſuetudinis languẽtibus noxã afferre demõſtrans: ſed quoniã à ſanis in eos trãſiit, ob id quæ ſimilia ſunt & congruentia, bene ἀδελφιζόμενα, id eſt, germana dixit. Quod autem poſtea dicturus eſt, ſermonis huius teſtimonium exiſtit, quanquam non ſimile, non congruens, nec germanum, vt ipſe appellauit, ſed id quod perueſtigatur. Patebit autem tibi mens Hippocratis in ſequentis dictionis expoſitione.

Hoc

Hoc autem verius efficaciusq́ testimonium. Neq enim † rei de qua plurimus factus est sermo germanum exstitit: sed res ipsa commodissimum est documentum. Nempe quidam per morbi acuti exordia eodem quo laborare cœperunt die, comederunt, alij postero die, alij quiduis, alij cyceonem sorpserunt. Sanè hæc omnia deterius quidem habent, quàm si modo alio cibaretur quis: sed quæ hoc tempore peccata fiunt, ea minus multo lædunt: quàm si prius quidem diebus vel duobus vel tribus vasa quis integrè exinaniuerit, mox quarto vel quinto talia ministrauerit. Sed sanè deterius aget qui omnibus his diebus vasa antè exinaniuerit, & sequentibus quibusdam diebus ita pauerit prius quàm morbus maturus reddatur. Nempe hoc pacto mortem plurimis liquido affert, nisi morbus omninò beneficus fuerit. Quæ verò in principio committuntur delicta, ea non similiter his domantibus renituntur, sed facilius domari possunt.

† Antiqua exēp. habent hic μόνον.i. solum.

Ante

Ante ab his quæ bene valentibus ex consuetudinis mutatione cõtingunt, ad lãguentes ipsos per similitudinem transiit: transiturus autem & nunc, atque ipsum quod nunc instituitur ferè ita habere est demonstraturus. Sed quídnam id fuit? sanè quod neque à principio neque primis diebus fame cruciatos ægros cùm propè vigorem iam peruenerint, replere oportet. Tota autem dictione vult ostendere, grauiorem contingere ægris offensam cùm propè vigorem erratum sit, quàm si in morborum principiis quippiam delinquatur. Inquit enim: Quæ hoc tempore peccata fiunt, ea minus lædunt, quàm si primis diebus, duobus vel tribus vasa quis integrè exinaniuerit, mox quarto vel quinto talia ministrauerit, atque etiam antequam morbus, vt græco verbo inquit, πίπειρος reddatur. Quod πίπειρον appellet πεπεμμένον, id est, quod ad maturitatẽ est perductũ, palàm est omnibus. Morbos præterea, εὐήθεις, id est beneficos dixit, non quidem maleficos morosósque, quos Græci κακοήθεις vocant: sed εὐτρέπτους, id est, qui facilè ad bonum vergunt. Scimus etenim veterum multos ita vti dictione, ita quoque & Hippocratem, vt alibi est dictum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Hoc ſanè maximũ reor eſſe argumẽtũ, quòd primis diebus quauis ſorbitione nequaquã eos priuemus, qbus futurũ eſt vt paulo poſt ſorbitiõibus qbuſuis vti debeãt.

Sermonem hoc in loco eum dixit quem ſępius antea demõſtrauit, nutrire ſcilicet ſorbitionibus, ab initio præcipiens eos qui ad vigorẽ vſq; ſufficere citra ptiſanæ ingeſtionem nõ poſſunt. Nam eos prope vigorẽ nutrire compellemur, cum ad tenuiorem victus formam, etiam ſi antea plenius cibati fuerint tranſeundum ſit.

Πυθμενόθεν *ergo qui hordeacea vtũtur ptiſana malè paſſuros ægros ignorant, ſi duobus vel tribus diebus antea exinanitis vaſis ſorbere incipiant: neque etiã qui ſolo vtũtur cremore, quod ſorbẽtes lædentur: intelligũt, cũ ſorbitionem nõ rectè inchoabunt. Sed tũc cauẽt magnamq́; intelligunt læſionem, ſi æger ante maturationẽ morbi ptiſanã hordeaceam ſorbeat, cremore vti ſuetus.* † *Quæ omnia efficaciter demõſtrãt medicos nõ rectè ægrotãtes ad cibos inducere, quippe qui vaſa exinaniant in his*

† In antiquis exempla. græ. deſiderãt hæc ſicut in latina veteri tranſlatione.

morb

morbis, in quibus ſorbitionem exhibere oportet. Et contra in quibus ex vaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeundum non ſit, in illis tranſeant.

Aduerbiũ hoc πυθμενόθεν vel παντελῶς, id eſt omnino, vel ἐξ ἀρχῆς, id eſt ab initio Hippocrati indicat. Nam medicos ignorare ait quãdo primum vel ptiſanam vel cremorem ægrotis dare oporteat: bene tamen ſcire ſi ante morbi coctionem ptiſanã hordeaceam dederint, ſe ægrum læſuros. Sequentem autem dictionis huius ſeriem, quæ eadem ex eiſdem ſępius dictis oſtendit, de induſtria ob claritatem tranſgrediar.

Et vt plurimum ἀπάρτι, id eſt exquiſite. Interdum autem hoc tempore, interdum & alio ex vaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeunt, vbi ſæpius à ſorbitionibus ad vaſorum inanitionem tranſire expedit, ſi ita ex morbi acerbatione contigerit.

Hoc aduerbium ἀπάρτι & apud autores atticos, & apud Hippocratem eſt in vſu pro ἀπηρτισμένως καὶ ἀκριβῶς, id eſt exquiſitè & abſolutè. In quo ſignificatu & nunc eſt vſus

Hippocrates,demonstrare volés medicos in illo maximè tempore permutare victus rationem ex abstinentia cibi ad sorbitiones, quo ad abstinentiam accedere oportet. Atq; hinc manifestissimè ostendens cùm morbi vigor adest, tunc tenuissimo de necessitate victu esse vtendum.

Interdum autem & cruda tum à capite tum à thorace attrahuntur biliosa, vigiliæq; his accedunt, ob quas non coquitur morbus: tristesq; & amari hi fiunt. desipiunt. Incerti & discurrentes lucis splendores oculis obiiciuntur: aures implentur sono, frigent extrema, vrinæ crudescunt, sputa tenuia fiunt, salsa, colore syncero, & exigua, sudores circa collum, anxietates inquietationesq;, & spiritus offendens in ea quæ sursum fit aeris latione frequens vel magnus, supercilia quadantenus amplificantur, deliquia animi fiunt, vestium à pectore reiectiones, manuum tremor, atque interdum labij inferioris concußio.

Vniuersa

Vniuersa hæc contingere his ait qui perperàm cibati sunt à medicis: qui primis diebus exiccatos ęgros die tertio vel quarto vel quinto vel sexto repente ad edulia non peracto morbi vigore permutauerunt. Quasi peracto morbi vigore, conuenienter eos victum permutasse dicat. Quod autem dicebat: Permutare quidem oportet sanorũ victum in morbis: neq; tamen temere id agendum, iam patere ex prædictis arbitror. Nempe cum vna quidem corporis conditio sana sit, altera quæ à morbi initio ad statum vsq; extenditur, mox & tertia quæ ad perfectam vsque morbi solutionem sese prorogat, deinde & quarta quæ totius conualescentiæ tempus adusque sanitatis habitum occupat: in nulla harum quatuor conditionum permutationes victus insignes facere oportet, nisi prius in alteram cõditionis speciem peruẽtum sit. Qui igitur ægros morborũ exordiis in omni ciborũ abstinẽtia seruant, si ad vigorẽ vsq; talem victus speciẽ seruare possint, nemo eos culpauerit. Quod si facere nõ possunt ob inter labẽtes ęgrorũ vires, quod perperàm inedia vtantur προταριχεύσαντες, id est exiccantes ægros, palàm est omnibus. Hoc autem verbo abstinentiæ importunitatem plus iusto corpus exiccantem euidenter demonstrat: vbi etenim quo tempo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

re propè vigorem tenuius cibandum fuit, in eo cibum dare coacti sunt, quod ægros abstinentia immoderatè exiccauerint est manifestum, quod vocatur ταριχεύεσθαι. Ob id igitur modo cibandi huic succedere ait symptomata multa,& praua: quæ omnia cõtinuata recenset serie, à biliosis crudis exorsus. Nempe biliosa cruda ita appellauit, quoniam & excremẽtorum coctionem appellat, quãquam mutata nutrire nõ possunt, vt bilis vtraque & qui græcè ἰχῶρες dicũtur. Veruntamen quoniam & talia euincit natura, cocta quidem vocare consueuit Hippocrates excremẽta huiusmodi quæ à natura ipsa euicta sunt: cruda verò quæ non sunt euicta. Ob id & pus in phlegmonis quæ cõcoquuntur fieri ait, quãquam pars nulla ex pure alimoniam accipiat, veluti accipit ex crudis appellatis humoribus & pituita, quæ reliquum perfectionis assecuta & prorsus cocta, corpus nutrire possunt. Sic igitur biliosorũ humorum concoctio existit, vt sanguinis qui in phlegmone est in pus migrantis: intelligentibus nobis coctionis nomẽ in suo vniuersaliore significato. Est autem vniuersalius, cum natura causis fortior fuerit, permutaueritque eas suo robore. Quæ igitur veluti in anima carente corpore putrescunt nihil ad permutationem conferente innato, ca

lore

lore à cōcoctionis ratione degenerant: hoc ſanè contingit aquoſis his humiditatibus quæ per vrinas excernuntur: atque ob id crudas vrinas concoqui dicimus, quāquam corpus ex coctis vrinis ali non poſsit. Generali præterea hoc concoctionis ſignificato vtimur, cum vel catarrhum, vel coryzam, vel fluentes ex his humiditates, vel eas quæ ex oculis manant, aut crudas aut coctas eſſe dicemus. Ad hunc modum & bilem vel crudam vel incoctam, vel coctam eſſe pronuntiamus. Cruda quidem flaua admodum eſt & acris & malè olens: Cocta autem & pallidior, & minimum malè olens. Bilem igitur crudam incoctamque, ait ad ventrem de neceſsitate confluere, quæ ob prauam victus rationem tum ex capite, tum ex thorace trahitur, idque cum fame ægros necant, nullo vtili ſolatium ventri præſtantes, atque cum ex inedia ad validos cibos propè vigorem intempeſtiuè tranſeunt. Recenſet deinceps & ſymptomata alia, quæ prauam ob victus rationem oriuntur. In primis quidem vigilias, quæ longam inediā ciboſque intempeſtiuè exhibitos conſequuntur, quæ vtroque nomine medicorum culpant victus rationem. Quòd autem vigilias morbi cruditas conſequatur, manifeſtum ſanè exiſtit, ſi ſomnos concoctio ſequi debeat. Cæte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

rùm, Per triſtes, inquit, fiunt tum ob longam inediam, tum ob validum repentinum alimentum, quo grauatur venter, grauatuſque languidos reddit & mœſtos. Adde quòd & amaros fieri ait, quippiam manifeſtè præfato conſimile adſtruens: vt etenim ſunt qui ex melancholia tum languidi, tum mœſti fiunt, ſic alii quidem ſæpius acriter excandeſcunt, tanquam collecta aceruataque in ſtomacho bile. Vel ſanè cùm amaros fieri ait, eam quæ in ipſorum ore ex tali bile fit amaritudinem indicat. Deſipientiæ & acres excandeſcentias & bilem amaram, vel in ſtomacho, vel in cerebro collectam, conſequi natæ ſunt. Incerti & diſcurrentes lucis ſplēdores, qui μαμάριγες græce dicuntur, oculis fiunt propter eam quæ à ventre eſt exhalationem euaporationemque, & propter ſanguinis qui ad caput fertur, abundantiam. Atque ex his prius quidē ex importuna interdum fit ciborum oblatione, alterum autē propter eam quæ commodo futura ſit ſanguinis eruptionem, vel delirium imminens. Conſimiliter & aures ſonis implentur. tum propter eos qui à ventre ſurſum feruntur vapores, tum propter flatuoſum ſpiritum, qui in capite ipſo oritur. Corporis extrema, quæ ſunt pedes & manus, prompte perfrigere, male habente ventris ore haudquaquam nos

prǽterit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

præterit, vtpote cùm vel propter longam inediam vehementer à mordentibus morde tur humoribus, vel ob importunã cibi mul titudinem grauatur. Patitur autem vtrũque ex ea quæ antedicta est victus ratione, qua medici ægros primis diebus vbi fame exic- cauerint, tunc cùm tenuiter cibandum sit, ad frumentacea repente transeunt edulia. Ob eandem rationem neque eorum qui ita cibã tur, vrinæ concoquuntur. Nam in ea quæ citra vel cremoris ptisanæ, vel melicrati, vel oxymelitis oblationem fit exiccatione, san guis propterea quod non purgetur bilescit, propterq; subitã ad esculenta permutationẽ venter compatiente ipsi facultate vitali gra- uatur. Quod fit vt stomachicæ appellatæ syncopæ manifesto nobis indicent faculta- tis vitalis ad os ventris condolentiam. Hoc siquidem tum magis tum primum ex im- portunis tum inediis, tũ cibis affligitur. Ob id igitur sputa, & tenuia, & salsa, & parua, & synceris coloribus fieri ait, & sudorem cir- ca collum duntaxat, & anxietatem inquie- tationemque & spirandi difficultatem. Cru dus siquidem manet morbus propter ex- cessum vtrunque, longam scilicet inediam, & intẽpestiuam cibi oblationem. Cruditatẽ autẽ ipsam consequuntur sputa commemo- rata, veluti & circa collũ sudores, virtute &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ob famis anginam languescente, & ob cibum intempestiuũ grauata. Consimili modo & anxietas inquietatioque, quàm græcè ἀπορίαν dixit, commune est vtrisque symptoma, & ob longam inediam quæ vẽtrem
† ἰχώρων † humoribus replet, & propter cibum intempestiuum grauantem. Verùm spirandi difficultas qua spiritus offendit, ob cibum intempestiuum magis quàm ob indigentiã oritur. Nam spiritum inter inspirandum & offendere & quasi sisti, tum angustiæ tum conuulsionis est nota. Latio etenim quæ sursum fit expirationem facit. Tali autẽ spiritui contrarium, tum in secundo tum in tertio de morbis populariter vagantibus libro percurrit inquiens: Duplex intro reuocatio veluti aspirantibus. Quod autem ob cibum intempestiuum & non propter penuriam talis fiat spirandi difficultas, patet ex sermone Hippocratis, spiritum frequentem vel magnum, valde perperam cibatis fieri asserentis: fit siquidem frequens magnusque, acto in angustiam septo transuerso ab ea quæ in ventre continetur alimonia, cum videlicet neque victa, neque probè à ventre confecta inflationem parit. Nempe tunc ob septi transuersi angustiam de necessitate minus aëris inspiratur, quanquam thorax se, ea qua prius dilatabat dilatatione dilatet.
Erg

Ergo quod nunc aëris deest priori qui inspirabatur, id deficientem diminutumque respirationis vsum facit, atque ob eam rem animal maiorem respirationem facere cogitur, vel frequentiorem vel vtranque. Dictum autem abundè de spirandi difficultatibus omnibus in libris de spirandi difficultate, vbi tum harum tum aliarum difficultatum spirandi causas vnà cum propriis demonstrationibus scripsimus: verùm quantum ad præsens attinet, hæc sufficiunt. Ait præterea & ex præpostero cibatu supercilia quadantenus amplificari. Verùm id bifariam scriptum inuenitur. Nempe in quibusdam exemplaribus singulari numero, ad hunc modum: † Supercilium quadantenus amplificatur]. In cæteris verò pluraliter: * Supercilia quadãtenus amplificantur. Significatur autẽ ex ea dictiõe, supercilia ipsa quodam modo euelli vel retrahi. Fitque illud interdum quidem ambobus conuulsim intentis, aut altero solo: interdum autem & altero resoluto. Deinceps ait deliquia animi fieri, sermonem ad symptomata referens, per quæ & vestium reiectiones fiunt ardentibus ægris. Interdum autem & manus totæ tremulæ fiunt, plus aucto malo. Concussio autem labri inferioris, morsum in ore ventris vehementem si-

† ὀφρῦς δὲ γνώσιως μετίχουσα.

* ὀφρύες δὲ γνώσιως μετίχουσι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

gnificat. Quo fit vt tale ſymptoma, vomitus acrium humorum etiam ſignum ſit.

Hæc ſi ab initio apparuerint, delirium graue vehemensq́ indicant, atque vt plurimum ægri moriuntur.

Dicta, inquit, ſymptomata ſi circa morborũ initia fiant, deliriũ vehemẽs denunciant. Morbi initiũ nunc intelligere oportet totũ illud tempus in quo nondum exiſtunt cõcoctionis notæ. Nempe & in libris de iudicationibus dictum eſt nomen principii & plura ſignificare & ſignificatũ quod nũc dictũ eſt, ſecũdum eã eſſe diuiſionẽ qua morborũ tẽpora diuidẽtes morbos ipſos cõſtare ex principio, augmento, vigore & declinatiõe aſſerimus. Ergo cùm nuper dicta ſymptomata vbi prope morbi vigorem apparẽt iudicationem futuram conſtantibus in morbis ſignificent: ſanè ſi in principio fiant, iudicationem quidem non denunciant (nihil enim in principio iudicari poteſt) ſed delirii notę exiſtunt. Scriptum autem & de his abũde in libris de iudicationibus, ex quibus totum qui de his eſt ſermonem perdiſcens, cũ illic plenior ſit quàm vt nunc omnino percurrere oporteat. Sed ſanè vt in cæteris, ita

in his summatim perstringere satiserit. Ergo quoties natura ad excretionem properat, effatu digna in corpore fit permutatio, ob quam symptomata huiusmodi cum manifestissimis coctionis signis apparent. Verùm cùm perturbatio efficitur similis, nullo à natura ad infestantium excretionem facto apparatu, tunc periculosissimum est signum. Dictum iam & cæteris in commentariis de κρισίμοις, id est iudicatoriis symptomatis qualia sint, & quænam ipsorum natura, & quonam pacto ab his differant quæ ἐπιφαινόμενα, id est superapparentia vocantur, quo in genere erunt & ipsa coctionis signa. Nempe & prognosticum, & librum de humoribus, & aphorismos iam ante hũc librum exposuimus. Sanè semper de his eadem dicere, ad eum spectat qui prolixioribus vti consueuit sermonibus.

Qui autem euadunt, hi vel cum abscessu, vel sanguinis è naribus fluxione, vel puris crassi expuitiõe euadunt, neque aliter.

Cùm mori ipsos dixit, non simpliciter dixit, sed vt plurimum adscripsit: quaproter quonam pacto quidam ex ipsis seruentur dicere sequens erat: quos nunc percurrit, atque quosdam ex ipsis seruari ait, aut per sanguinis eruptionem, aut per abscessium, aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

puris abundè cocti expuitionem, ſimul quæ retulit ægros in huiuſmodi ſymptomatis incurrere propter multitudinem ſignificans.

Neque ſanè horum ita peritos video medicos, qui vt oportet dignoſcãt eas quæ in morbis contingunt virium infirmitates, & quæ ob vaſorum inanitionem, quã κένεαγγίην, dicunt, & quæ ob aliam quãpiam irritationem, & quæ ob πόνον, id eſt labore, & quæ ob morbi acumen fiant. Quas itẽ natura noſtra habitusq; ſingulis affectuũ ſpecies omnigenas fabrefaciat: quanuis cognitæ ſalutẽ, & mortem ignoratæ ferant.

Quoniam de ægri robore imbecillitateque ſermonem fecit, qui victus ſcopi ſunt non contemnendi: ob id nunc ſermonem de imbecillitate repetit, quibus hæc fiat modis medicos cognoſcere debere aſſerens. Nempè quod quædam fiat ob vaſorum inanitionem, hoc enim vocabulum κενεαγγία id propriè & primum ſignificat, atque ob id ἀσιτία, ideſt, ciborum abſtinentia, κενεαγγία, id eſt vaſorum inanitio ſæpius dicitur, tanquam nomine generis etiam in ſpecie homines omnes vti conſueuerint. Alia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

autem ob πόνον, ideſt laborem, ſeu propriè dictum vt dolori idem ſit, ſeu vt quiſpiam dixerit, malam affectionem, qua in acutis morbis malè ægri afficiuntur. Aliam præterea virium imbecillitatem ob aliam quandam fieri ait irritationem. Nam ſi morſum dixit vel ventris, vel inteſtinorum, ſymptoma hoc ſub dolorum nomine intellexiſſe eſt viſus. Verùm ſi vel vigilias vel oris ventris affectionem dixit, non propriè interpretari viſus eſt. Cæterùm virtus exolui videtur, & ob euacuationem quæ fit vel ſanguinis eruptione, vel vomitu, vel deiectionibus, vel ſudoribus, & † ob longiorem quàm par ſit inediam, & propter tum dolorem aliquem, tum vigilias, tum aſsiduas purgandi ventris ſuſcitationes, atque etiam cum os ventris ita affligatur, vt ſyncope inſultet, idq́ue vel propter grauantis alimoniæ multitudinem, vel contriſtantem quandam ipſius qualitatem. Nempè hæc virtutem celerrimè tum fatigant, tum diſſoluūt. Omnes igitur hæ virium offenſæ ex manifeſtis quidem fiunt cauſis, ſed aliæ ex non manifeſtis: vt quādo abſq; manifeſta vacuatione vel vigiliis vel inedia vel oris ventris ſenſu ægri ad talē ſubtrahūtur corporis affectionē, quā in prognoſtico ſcripſit Hippocrates, inquiens: Naris acuta, oculi concaui, collapſa tempo-

ra. &

† Alicubi legitur δὶ ἀσιτίαν μακροτέρου τοῦ νοσήματος. ideſt ob inediā ex longiore morbo.

ra. & quæ deinceps sunt. Nam hæc corporis conditio fit quidem & ob vigilias & ob excretionem quandã quæ multa sit, & ob inediam: fit quoque & absque his, cùm scilicet corporis humores tenues fuerint, & febris calor acris. Nam euaporantur qui ita extenuantur, per incensibilem euacuationẽ. Cęteris autẽ & ob intẽperaturã principis vnius partis affectæ imbecilla redditur facultas. Primum siquidẽ affecta prima laborat, deinde affectuũ participatione & reliquæ duę. Didicisti enim vnã esse in neruis facultatẽ, quæ principium habet cerebrum, alteram in arteriis cuius principium est cor: tertiam verò in venis quæ ex hepate oritur. Ergo partis, vnius quæuis illa fuerit, intemperatura propriam interdum facultatem violauit: cui affectus participatione consenserunt reliquæ duę facultates. Velocissimę igitur fiũt corde patiente, mortes: Deinde affecto cerebro: Tardissimę ab hepate prodeũt. Vt enim partes hæ intemperie affectæ maximam facultatis vnaquæque suæ offensam incurrũt sic partes aliæ principio vnicuique propius appositæ, si forti intemperatura affligantur, virtutum principia ad sympathiam agunt. Sunt etiam aliæ, quæ quanuis propius appositæ nõ sint, ob generalem tamen communitatem vel quandam affectionis proprietatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

tem partes virtutum principia continentes lædunt. Os igitur ventris cùm vitalem facultatem ad sympathiã agit, syncopas infert: cũ verò proprie animalẽ appellatam, desipientias vel conuulsiones. Vterus interdum & apnœas, quas non spirationes propè dixeris: interdum & neruorum contensiones. Verũ singula hæc completa † simpliciter cognoscuntur: cùm verò fiunt & sensim increscũt, medicos plerosque latẽt. Quæ sanè nõ quãdo ob magnitudinem auxilio iam carent, tunc cognoscere oportet, quod vulgo contingit, sed & cùm incipiunt, & fiunt: hoc siquidem optimum est. Quod si fieri non potest, saltem omnino cùm increscunt, dignoscere est necesse. Sanè hæc omnia Hippocrates significasse mihi videtur cũ inquit: Quas item natura nostra habitusq; singulis affectionum species omnigenas fabrefaciat. vbi naturam temperaturam dixit, & habitum struem corporis cõpositionemq;. Nam qui raram ex natura habẽt texturam, tum euaporantur, tum syncopam facilè incurrunt. Qui verò densiore constant textura, hi in morbis cunctantur, diutiusque trahunt. Sic autem & partes nonnulli habent, alias quidẽ frigidiores, alias calidiores, aliàs sicciores, & alias humidiores: sed omnibus peculiare tẽperamento malum.

† *Melius in antiq. exẽpl. legitur* ἅπασι *pro* ἁπλῶς. *i. ab omnibus.*

Ingens

Ingens ſiquidem malum eſt, ſi ob laborem morbiq́ acumen imbecillitato porrexerit quis potum vel ſorbitionem copioſiorem, vel eſculentum, imbecillitatem eam ex vaſorũ inanitione cõtigiſſe arbitratus. Neque ſanè calumniã effugere poteſt, qui ægre valentem ex vaſorum inanitione non cognoſcit, torquetq́ victus genere. Periculum ſiquidem adfert erratum hoc: ſed longe minus quàm alterum, atque riſu dignum magis. Nam ſi medicus alius vel plebeius ægrum interuiſerit, cognoueritq́ ea quæ contigerunt, dederitq́ tum edẽdum tum bibendũ quod alter vetuerit, is præſidium attuliſſe exiſtimabitur. Talia autẽ maxime ab his vituperantur hominibus, qui res ad nigrum vertunt. Nempe qui ægrũ interuiſit vel medicus vel plebeius, hunc à mortuis ſuſcitaſſe ipſis videtur.

Ob dolores ſæpius ægri ſine pulſu redduntur, animiq́; deliquia incurrunt, & nullo pacto queũt moueri, ſimiliter & ob morbi acumen. Sunt autem quibus non ob hæc virtus offenditur, ſed ob vaſorũ quomodo libet

libet factam euacuationẽ. Siue igitur ob euacuationẽ sensui manifestã, siue ob eã quæ ꝑ halitũ fit discußionẽ, siue ob inediã virtus labefactata fuerit: qui ita affecti sunt, cibari quàm celerrimè expostulãt. Cõtra autẽ qui ob dolorem vel morbi acumen parũ valentem habent facultatem, vacuatione interdum magis quàm repletione indigent: imò qui cibum his exhibet, maximum adfert detrimentum. Verùm qui ex vasorum inanitione parum valent, hos si quis diæta tenui presserit, lædet: quamquam non æquæ euidenter vel celeriter. Ignorare autem si æger parum valeat ob vacuationem, magis quàm ob dolorem, probro vertitur. Cætera dictionis manifesta sunt.

Scribemus autem & horum notas, quibus singula dignosci poßint.

Rursum & hic pollicetur Hippocrates, sicuti, paulò ante, se librum alium quendam de morbis acutis scripturum.

Similia porro his quæ ventriculo contingunt, hæc existunt. Nam si corpus totum præter consuetudinem valde quieuerit, non confestim robustum magis euadit: quòd si diutius otiatum ad labores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſeſe repentè verterit, vile profectò quippiam euidenter operabitur. Ita de cæteris corporis partibus eſt existimandum. Nẽpe & pes, & cæteræ quæ articulis prææditæ ſunt partes laborare non conſuetæ, tale quippiam patiuntur, ſi poſt longum tempus ad laborem ſubitò ſe vertant. Hæc tolerabunt oculi & dentes, & quicquid huiuſmodi eſt: prætereà & cubile præter conſuetudinem & molle & durum, laborem facit. Quod item ſub diuo eſt, præter ſolitum corpus indurat.

Rurſus ad inſtitutum rediit Hippocrates, abſoluto de virtutis imbecillitate ſermone, quem per digreſsionem à priſtino mutauerat inſtituto: aitq́; quæ nunc dicuntur ſimilia quodam modo eſſe his quæ ventri contingere dicta ſunt. Nempe ſcopum dirigit ad ſummam eam in qua mutationes ſubitas magnam languentibus adferre læſionem aſtruit. Quod autem hoc in loco ſcribit, huiuſmodi eſt. Vt venter diutius omnino otiatus functionem perficere probè non poteſt, niſi prius ſenſim rurſum aſſueſcat, & ſuas exerceat operationes: ſic corpus vniuerſum, ſingu

singulæq; aliæ partes. Deinde & partes aliquas serie continuata nominatim commemorat, atque tandem in fine sermonis, eius quæ in cubili fit mutationis mentionem fecit, astruens sanè & nunc quod ab initio de cõsuetudinis mutatiõe est ab eo propositũ.

Sed horum omnium exempla quædam perstringere satis fuerit. Nam si quis vlcus neq; admodùm insigne, neq; valde vile in tibia acceperit, fueritq́; homo cui neque admodùm difficulter, neque valde promptè vlcera sanentur, & prima protinus die ita iacens curetur, vt nequaquam crus tollat: hoc sanè pacto sine inflammatione manebit, citiusq́; sanitati restituetur, quàm si delinquens curetur. Quòd si vel quinto, vel sexto, vel superiore adhuc die surrexerit, atque ambulare voluerit, magis laborabit quàm si statim ab initio errans curatus fuisset. Porrò si & multũ & repentè se fatigauerit, multò magis laborabit quã si ita curatus in diebus huiusmodi sese lassũ & defatigatũ reddiderit.

De repentina adhuc mutatione, vt antea

in exemplis aliis, ita & nunc in vlcere sermonem facit Hippocrates. Nam si quispiã (inquit) vlcus in tibia habens, qui & quiescere & iacere indigeat, quiete ambulet (hoc enim significat πλανώμενος ἐκπεσόντο. id est peccans curetur) lædetur quidem prorsus: sed minus quàm qui primis diebus quieuerit, deinde subitò circa quintum vel sextum, vel diem etiam ἀνωτέρω, id est superiorem, tertium videlicet vel quartum ambulare cœperit. Sunt qui vocabulum hoc ἀνωτέρω, de sequentibus dici diebus existiment, septimo scilicet, octauo & nono: quod si ipsis placebat, eos principium dictionis per ε, &, ξ, ἐξωτέρω & non ἀνωτέρω, per α, &, ν, Quale autem inquiunt, tale fieri non valet vlcus, vt scilicet non parum lædatur qui septima vel octaua ambulare cœperit, & antea quieuerit: & grauiter dixerim si vlcus magnum fuerit, vel laborans fuerit vnus ex his, quibus vlcus difficulter curatur, & magis si ambo cucurrerint. Quòd si neque vlcus magnum fuerit, neque laborans fuerit cui difficulter vlcera curentur, curetur autem conuenienter, (nam & hoc subaudire in sermone oportet) iam circa septimam aut octauam bene habebit, & ambulare citra læsionem poterit. Quam ob causam sermoni adiecit: Vlcus neque admodùm ἐπίκαιρον, id est notabile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

insigneque, neque valde εὔηθες, id est vile: simplex, scilicet εὐηθες, vocans. Fueritq; item homo cui non admodùm difficulter vlcera sanentur. Is siquidem si nihil aliud circa curationem erratum sit, solùm quia mediocriter ambulet, & incedere indigeat, lædetur quidem, sed non ita grauiter, vt si primis diebus quieuerit, mox tertia, vel quarta, vel quinta, vel sexta obambulare ca perit. Qui verò magnum vlcus habuerit, & is sit cui difficulter vlcera sanentur, non mediocriter, sed grauiter lædetur ab initio obambulans: veluti & qui paruum vlcus habuerit, atque is sit cui faciliter admodùm vlcera sanentur, si primis diebus quieuerit, & quinta, vel sexta ambulare cœperit, non grauiter, sed mediocriter offendetur. Ob eam igitur causam Hippocrates de eo, qui in vtraque oppositione medium obtinet, sermonem fecit. Oppositionem autem dicit, tum eam quæ in magno & paruo vlcere comperitur, tum eam qua homo dicitur δυσελκὴς & εὐελκής, id est cui tum difficile, tum facile vlcera sanantur. Quòd nihil referat dicere insigne vlcus, vel magnum, palàm est. Nempe, ἐπίκαιρον, id est insigne, propter loci naturam tale fit. Magnum verò virtute perficitur, etiam si sectione corporis paruum sit, vel ipsa sectionis magnitudine insigne

fiat. ἰωνηθὲς verò, id est vile, quod simplex est & paruum, vel propter loci naturam, quæ vilis & abiecta est, vel propter sectionem ipsam paruam factam, dicitur.

Omnia igitur hæc inter se subitam omnem supra modũ huc & illuc mutationem nocumẽtũ inferre perpetuò testatur.

In exemplis singulis præsentis sermonis mentionem facit Hippocrates, quapropter & nunc in exemplo quod de vlcere facit, idẽ est exequutus. Nempe διὰ τέλεος, id est perpetuò, idem significat quod διὰ παντὸς & ἀεὶ, id est vbique & semper.

Multiplex itaque in ventre est læsio. Nam si ex multa vasorum inanitione repentè quid plus iusto ingeratur: similiter si reliquum corpus diutius otiatum subitò ad laborem vehementem sese verterit, multo magis lædetur, quàm si ex multo cibo ad vasorum inanitionem transferatur. Corpus re vera his cessare oportet, etsi ex multa fatigatione subitò ad otium, ignauiáq; desciuerit. Oportet autem & illis ventrem à ciborum cessare multitudi-

ne.

ne, alioqui læsio in corpore fiet, corpusq́ totum grauabitur.

Quod primum omnium demonſtrare decreuerat, id de ſubitis in ventre mutationibus fuit. Deinde ab hoc ad generalius, quod & vniuerſalius dicunt, tranſiens, de repentina omni conſuetudinis mutatione hucuſque percurrit. Nam cùm ſpecialiora in generalioribus, & particularia in vniuerſalibus contineantur, ventrisq́; permutatio cũ ſubita omnium mutatione demonſtrata ſit, nunc rurſum ad ventrem reuerſus, mutationum quæ in eo fiunt differentias edocet. Aitq́ue longè grauiorem in victus mutatione eſſe læſionem, cùm ex multa inedia repentè plus modico ingeritur, quàm ſi ex multo cibo ad inediam tranſmutatio fuerit. Simile huic fieri in toto corpore deprehẽditur. Nã minus læduntur qui ex motione ad quietem ſubitò trãſeunt, quàm qui ex quiete ad motionem demigrant. Rurſum & hoc in loco permutationis intempeſtiuæ emendationes correctionesq́;, veluti & in præmiſsis adſcripſit, quamquam id ad præſentem non videatur pertinere ſpeculationem. Quæ autem adſcripſit, hæc ſunt: Qui ex motu quidem, actioneque in otium, ſegnitiemq́; tranſeunt, eos ἐλινύειν, id eſt ceſſare, &

toto quiescere corpore præcipit: quod idem huic sententiæ existit: Vbi fames, laborandum non est. Verùm qui ex multa fatigatione ad quietem transeunt, eos pauciora ingerere iubet, quod est & ventriculum quiescere. Quoniam qui toto corpore non laborans, consueta ingeret, is multitudinem subalet. Qua efficitur ratione, vt totum corpus grauetur, laboretque. πόνος, id est labor, nunc Hippocrati læsionem indicat, multis particularibus læsionibus genus existens.

De mutatione quæ in hæc vel illa fit, plurima sum loquutus, quod reuera hæc nouisse commodissimum sit, cum ad omnia, tum ad id de quo nũc agitur. Nam & in morbis acutis ex vasorum inanitione ad sorbitione transitur. Transeundum quidem præcipio ego: sed sorbitionibus haudquaquam vtendum prius, quàm morbus ad maturitatem perductus fuerit, aut signum aliquod aliud apparuerit, vt in intestinis vacuatorium vel proritatorium, vel in hypochondriis qualia scribentur signa.

Rursum sermonem totum in summam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

vnam coēgit. Hippocrates. In habentibus quidem ſimiliter, victum haudquaquã permutare pręcipiēs, verùm in his qui ex ſanitate ad morbum tranſeunt permutare quidem, non tamen vt cęteri permutant. Deinde compendio quodam victus ſcopum in acutis morbis declarauit. Nam ſi morbus maturuerit, tranſeundum ad cremoris ptiſanæ exhibitionem præcepit: & ſi adhuc crudus fuerit, non tranſeundum, niſi forſan ſymptoma aliquod, quod vires proſternat, apparuerit, vt vel vacuatio ventris immodica vel aliud quippiam quod proritet. Cōmuni autem proritationis nomine comprehendit omnia, quæ quouis modo virtutem ad infirmitatem agunt: quo in numero cenſentur & morſus quem acris humor, ſiue in inteſtinis, ſiue in vētriculo, & præſertim ipſius ore parit, & vigilia, & ira, & mœror, & lumbrici elminthes, qui ab inteſtinis ad ventrem vſque aſcendunt, & cutis totius, aut membri alicuius qui nocte aggrediatur pruritus: ita vt virtus non ſolùm ob irritationem, verùm quoque & propter vigilias exoluatur. Præterea inquit: Vel in hypochondriis qualia ſcribentur ſignat. Nam & ipſa dandam vel non dandam commonſtrabunt alimoniam. Fieri ſiquidem poteſt, vt intelligatur vtrunque: ſed alterum magis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

pro ſermonum intelligentia. Nempe præcipiens à ptiſana abſtinendum ante morbi maturationem, cum ſcilicet æger ſufficere poſsit, adiecit: Niſi ſignum aliquod apparuerit, vel in inteſtinis vacuatorium, aut proritatorium, vel hypochõdria qualia ſcribentur. tanquam hæc cremoris exhibitionem ante morbi maturitatem admoneant. Forte hypochondria dicit, quæ vehementer exaruerunt, & ſqualida admodùm exiſtunt. Talia nempe contingunt & mortiferæ faciei, de qua in prognoſtico dixit: Naris acuta, oculi concaui, & collapſa tempora. Nempe is ſignorum concurſus hypochondrium habet ita compreſſum, vt quempiam ex inexercitatis fallat, tanquam reuulſum videatur. Verùm diſtendi vehementer ob ſiccitatem, & propter phlegmonem reuelli idem non ſunt, quamquam exuperans corporis ſiccitas tenſionem ſepto tranſuerſo & hypochondrio pariat maiorem. Sed maximè animaduertas, diſtinguasq; à ſiccitate phlegmonem, quòd ſanatio non vna ſit, oportet. Nẽpe qui hoc ipſum ob phlegmonem habent, tenui egent victu: qui verò ob ſiccitatem, cõtrario, vbi ſæpiuſculè paucum exhibemus ptiſanæ cremorem.

Fortis vigilia, potus, ciboſq; tum crudos,

dos, tum incoctos reddit: verùm ea quæ in alia fit transmutatio, corpus dissoluit, excoctionemq́ue & capitis grauitatem parit.

Sæpius existimaui librum hunc in typis repertum, post mortem Hippocratis esse publicatum. Non secus etenim quàm hoc pacto facta esse videtur inordinata sermonum compositio. Nam quæ ab Hippocrate inueniebantur exempla, hæc in libro ad fidem vniuersalem scripta sunt, alia quidem in facie, alia in tergo. Neq; enim vnicuique, tum adscripto, tum addito suum asignare ordinem potuit. Ergo quod ab Hippocrate in præsentiarum dicitur, id manifestè tum incompositum, tum inordinatum existit. Neque enim hoc in loco ascribendæ rei huius occasio fuit: quanquam bene paulò ante, cum de ea quæ præter consuetudinem ad contrarium fit mutatione exempla scripsit. Nempe illis adscribi debuit. Quæ etenim ad vigiliam insueta fit mutatio, crudiores tum cibos, tum potus efficit. Ad somnũ verò multum, eumque studio quodam accersitum, segniciem corporis & capitis grauitatem. Si enim dixit ἐφθότητα, id est excoctionem, & dissolutionem, & capitis grauitatem, verbo vno cóiunctã, comprehensamq; manifestat

robo

roboris exolutionem. Commonstrat autem & nomen ἐφθότητος, id est excoctionis, quæ ob calidam humiditatem fit, non ob siccitatem. Nempe vigilia per halitum digerere & siccare, nõ quę in imò sunt coquere nata est: somnus verò humectare, spiritumq́; & effluuia cohibere. Non igitur absque ratione in eorum qui plurimum præter consuetudinem dormiunt corpore halituosa redundant excrementa: atq; ob eã rem tota ipsorũ constitutio excoctis similiter exoluta redditur.

*

GAL

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS De victus ratione in morbis acutis Commentarius tertius.

*

IOANNE VASSAEO
Meldensi interprete.

Vibus autem vinum dulce, vinosumq́ & album, & nigrũ, melicratumq́, & aqua, & oxymeli insigniantur, in morbis acutis, distinguere oportet.

Non incompositè solum, inordinateque, verũ quoque & diminutè vinorum catalogum fecit. Est siquidem vna ipsorum differentia in colore: alteram qualitas in gustatu facit: tertia consistentiam respicit: quartam odor progignit: & quinta in virtute reperitur. Quæ ergo in colore est, ea album, nigrum, fuluum, flauum, & rubrum dicitur.

Verum

Verùm cum & aliæ quæ medium obtineāt, sint differentiæ, sanè vt in colore, sic in virtute permixtæ reperiuntur. Quæ autem ex vinorum gustatu est differentia, ea in dulce & austerum diuiditur: & ex his mediū, tum quod nullam quæ manifesta sit habet qualitatem, tum quod ex vtraque cōstat qualitate. Præterea & in id quod acre appellitatur. Verùm quæ in consistentia reperitur differentia, in aquosum secatur, & tenue, & in valde crassum, & in horum medium, atque in ea quæ medium hoc & extrema interiacent. At secūdum eam quæ in odore est, alia quidem boni odoris sunt, alia verò non boni odoris existunt, sed ferientem quandam, & insuauem nacta sunt qualitatem: alia nullo pacto odorem habent, sed sunt aquę instar inodora. Differētia verò in facultate est, ob quam aliud quidem potens, aliud verò imbecillum, aliud medium, atque aliud quod medium hoc & extrema interiacet. Vinum potens, vehementer celeriterque corpus calfacit, caputque ferit: imbecillum cōtrario agit modo. Quæ verò medium obtinent, nota euadunt, si ab extremis distinguantur. Potens, vinosum appellatur, imbecillum, aquosum. Nempe in quo vinum aquam euincit, id cum in aliquo vehementissimum esse videbimus, iure vinosum appellabimus. Sicuti

&

& contrarium aquoſum, quod aquæ maximè in omnibus ſimile exiſti, tenuitate ſcilicet, & colore: & odoris carentia, & non manifeſta calfactione. Hæ igitur in vinis propriam ſecundum naturam reperiuntur differentiæ. Sunt qui his adiiciant eam, quæ ex tempore deſumitur differentiam, qua vetuſta quædam ſint admodum, alia recentia, & alia quæ in medio horum conſiſtant. Sed quòd differentiæ huiuſmodi eorum ſint, quæ extrinſecus accidant, palàm eſt. Nempe quatenus tempore acriora & calidiora fiunt vina, atque vnà cum his tum colorem, tum ſubſtantiam, tum odorem mutant, eatenus differentiam aliquam in vinis tempus facere videtur. Quòd ſi nihil horum immutetur, neque ab aliquo vinum vetus dicetur, neque recens. Imò neque nunc ita dicunt tanquam vini ipſius annis opus prima ratione habentes, ſed tãquam ſimul cum annis facultatem commonſtrantes. Non enim ob tempus vina vel iuuant, vel lædũt, ſed ex propriarum differentiarum mutatione id habent. Ergo cũ de vinorum agimus differentiis, temporis mentionem facimus per accidens, & non propriè, neque primum. Cæterùm inter proprias vinorum differẽtias quędam iuuant, læduntque prima ratione, aliæ non per ſe, proprieque, ſed per accidens.

Dulcedo quidē & austeritas propria ratione: sic tum potētia, tum imbecillitas, tum tenuitas, tum crassities. Sed differentię quę tum colore, tū odore desumuntur, nō primū, sed per accidens: quoniā vinorum hæc quidē & aquosa, & alba, & fulua, & nigra: alia aquosa & inodora vt aqua, vel instar aromatis, vnguentique bene olentia. Si igitur vinorum hæ sint differentiæ, quæ & secundum propriam virturem & per accidens numerentur, iam tibi constat de eo tum ordinis, tum numeri, qui in præsenti dictione sit defectu. At si in sequentibus omnium quæ commodæ sunt, differentiarum meminisse Hippocrates videtur, veniam inter exponendum defectis dabimus.

Vinum dulce vinoso minus caput grauat, minusq́ mētem ferit, atq́ quouis alio facilius per intestina descendit: lienem tamen, iecurq́ tumefacit, picrocholisq́ nullo pacto est idoneum. Nempe his sitim facit, superiusq́ intestinum inflat, non tamen inferiori pro flatus ratione est inimicum, etsi non admodùm penetret qui à dulci vino est flatus, sed diutius circa hypochondria moretur.

Vinum

Vinum dulcè ſecundum guſtandi quali_
tatem nominatur, qua & auſterum & acre,
vt aquoſum prætermittamus, quod non o-
mnino ab aſtringente degenerat, tametſi
languidam, exolutamque habeat aſtringen-
di qualitatem. Nam ſi aquæ comparaueris,
percipies manifeſtè ex ea comparatione gu_
ſtum huiuſmodi vinorum, eorum eſſe, quæ
modicam nacta ſunt aſtringentiam. Aquo_
ſum autem vinum appellant homines, quod
aquæ tum colore, tum ſubſtantia ſimile eſt.
Perſpicuum ſiquidem vt aqua, ſplendidum
& purum, & ſubſtantia tenue videtur. Proti-
nus autem & facultate aquæ ſimile exiſtit,
neque imbecillum caput feriens, neque infir_
mos neruos, quando ne quidem manifeſtè
calfacit. Sed de vino hoc rurſum tractabi_
tur. Dulcè igitur vinum hoc quidem modo
ab ea quæ in guſtu reperitur qualitate eſt no
minatum, ſed multis numeris ab aqua & co_
lore & ſubſtantia receſsit. Neque enim te_
nue exquiſitè, neque album vidiſti aliquan_
do vinum dulcè: ſed plus minus dictis rece_
dit, & neutrum horum habet. Dulcia autem
vina maximè ſunt theræum & ſcybelites,
craſſa vtraque & nigra. Dulcia quoque & ea
quæ in Mæonia ſunt, therinũ, & caryinum,
tanto dictis & craſsitiæ & nigritiæ ſuperio-
ra, quanto dulcedine inferiora. Præterea

quod hepsema & sireon à Græcis & à Latinis sapa appellatum, ex cocto musto conficitur: quo dulcius vino perficitur, eo & colore nigrius, & substantia crassius apparet. Quarto autem de simplicium medicamentorum viribus, dulcem omnem saporem à caliditate, quæ non immoderata & vehemens sit, fieri demonstrauimus, sicuti & acrem in vehementer calfacientibus. Acrimonia siquidem horum est inseparabilis. In vsu verò vinum dulce mediocriter calfacere videtur, sitimque facit propter tum caliditatem, tum crassitiem. Ita sanè & mustum quo diutius in igne versatur, eo tum crassius, tum nigrius, tum dulcius euadit: quanquam supra modum coctum amaritudinem contrahat, quo modo & mel ipsum, quod quanquam omnium dulcissimum sit, longa tamen coctione amarum redditur. Sed vt iam retuli, de qualitatibus omnibus gustabilibus in quarto de simplicium medicamentorum viribus est tractatum, atque hoc in loco, vt in aliis, super Hippocratis libros expositionibus non demonstrationes, sed conclusa tantummodo recenseo. Cùm igitur vinum dulce viscus calfaciant, sitque vt dictum est substantia crassum, particulares ipsius facultates quas epotum commonstrat, secundas qualitates consequuntur.

ſequuntur. Color ſiquidem ſua ratione nullo pacto vel iuuare, vel lædere poteſt. Ergo vinum huiuſmodi pro ſubſtantiæ craſsitiæ tarde meat: quapropter tantum abeſt, vt ex obſtructis partibus aliquid adimat, vt etiam obſtructiones adaugeat. Atque ob id hepati adfecto maximum adfert detrimentum, præſertimque vbi vel phlegmone, vel ſcirrhus occupauerit. Sed moderatius lædit, vbi vel ab humorum craſsitie viſcus oppilatur, vel propter imbecillitatem afficitur, vti in affectionibus, quæ propriè hepaticæ nuncupantur. Poſt hepar, lien à vinis craſsis læditur: non tamen pulmo, cum bronchia craſſum habent humorem. Nempe in hepate ex amplis portæ vaſis ad anguſta ſtrictaque vaſorum, tum gibbæ, tum ſimæ proceditur extrema: per quæ eorum omnium quæ in corpus totum digeruntur tranſmeatio fit. At in pulmone contrario euenit modo. Nam per venas multas digeſta, cõfectaq; in amplam brõchiorum & primo minorum irruunt capacitatem, atque ab his ad maiora excipiuntur, ſecum & craſſos tollentia humores, quibus non calidiora ſolum, verum quoque & tenuiora exiſtunt. Scis autem pulmonem ipſum ab humoribus craſsis, viſcoſisque per tuſſes expurgari. Nam qui aquoſi ſunt, & exquiſitè tenues,

aërem qui tussiendo extra mittitur, circunfluunt. Aër etenim tanquam manus quędam existit, quæ sursum crassos humores secum ferat. Sed crassitiem humorum talem esse oportet, vt ab aëre sursum ferri possit, & non vt lutum bronchiis illitam esse & infarctam. Ob id sanè viscosos humores tusses non expurgant: nempe manent, & interna visci instar occupant bronchia. Ergo quæ ad eductionem eorum qui in pulmone continentur crassorum humorum futura sunt idonea medicamenta, moderatam humiditatem habere debent. Quòd si viscosi humores fuerint, non humiditate solùm est opus, verum quoque & ea quæ ab acidis fiat succis detersione. Ob eam rem melicratum quidem ad crassorum humorum expuitionem est conuenientissimum, oxymeli verò ad viscosorum. Post melicratum ptisana est, atque ab ea vinum dulce, si coctis iam tum peripneumonia, tum pleuritide propinetur, idque non vexatis inflammatione corporibus. Quod si vinum huiusmodi epotum sitim faciat, ad expuitionem minus idoneum redditur. Verùm vt vno absoluam verbo, vinum dulce in acutis morbis ad expuitionem, tum propter dictas operationes, tum propter communem vinorum omnium rationem qua vires roborant, idoneum exi-
stit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſtit,& maximè his qui quæuis humida, quæ tum in thorace,tum in pulmone continentur,expuunt. Didiciſti autem humida illa varia tum ſubſtãtiis,tum qualitatibus,tum virtute eſſe in Prognoſtico,vbi ſputorum expoſui differentias. Nullum ſanè bonũ aliud vinum huiuſmodi habet febrientibus propinatum. Minus tamẽ vinoſo quod vehementer calfacit, lædere poterit. Commodum præterea aliud nihil habet præter ante dicta, niſi quod ventris permeationem modicè iuuet. Ob id igitur Hippocrates,vbi à minus lædentibus quæ multa ſunt,doctrinæ exordium fecit,ad iuuamenta ipſorum quæ pauca ſunt circa finem ſermonis tranſiit. Percurramus igitur quæ recenſet, dictionem ipſius perſequentes. Vinum dulcè minus quàm fortia potentiaq́ue mentem ferire ait,id eſt,minus deliria progignere:fortia ſiquidem vina vehementer calfacientia caput humoribus, vaporibusq́ue,& caliditate replent. Vina igitur dulcia,quo magis à vehementi caliditate abſunt ,eo minus tum caput grauant, tum mentem lædunt. Sed facilius per inteſtina deſcendere ait, & viſcera tumefacere , id eſt, viſcerum tumores augere. Sed de his dixi paulò ante. Præterea dulce vinum non idoneum eſſe ait picrocholis,id eſt,qui amaram bilem ſibi aceruant. Nempe medici χολὴν,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

id est bilem, simpliciter & pallidã & flauam dicere consueuerunt: μέλαιναν verò χολὴν, id est nigram bilem hoc toto appellare, & non χολὴν, id est bilẽ simpliciter: sed hæc quidem acida est, amara autem quæ flaua. Ob eas res picrocholos appellat Hippocrates, qui redũdantem habent huiusmodi bilem. Permixta autem aquosis humoribus & liquidissima & pallida videtur. Sola verò cũ existit, & crassa, & flaua est. Quę autem huiusmodi bilem procreant, sunt calida & sicca temperamenta, ad cuius generationem idonei sunt & dulces omnes humores. Quo fit, vt omniũ horum maximè mel bilescat, quod dulcissimũ sit, deinde & dulcia vina. Non solùm autem quod caliditas multa tales humores amaros reddit, propterea dulce vinum febrientibus & præsertim vbi calidi & sicci temperatura fuerint, idoneum non est: verum quoque & quod crassa sint huiusmodi vina, neque per vrinas velociter descendant, neque citò difflentur, transpirentque. Quo fit, vt biliosos humores neque secum agant, neque excernant. Solis ergo his vnum inest bonũ, quod ventrem emolliant: quod si non fecerint, omni pacto nocent. Præterea & siticulosa sunt, hac re quod facilè bilescant, commonstrantia. Flatuosum quoque vinum huiusmodi esse asserit. Nempe incalescentes crassi

humo

humores, flatum sibi similem generant, tum vaporosum, tum crassum. Quod autem tale est, inflationes parit. Quapropter ex tenuibus vinis non prodit flatus, quanquam interdum quippiam generetur, quod & tenuiũ sit partium, & aerosum, non nebulosum vaporosumque. Cæterum dulce vinum inferioribus intestinis non esse inimicũ ait, quãquam tarde meet qui ab ipso est flatus, moreturque circa hypochondrium. Ea autem occasio est ob quam non admodum turbet inferiora intestina, quia circa hypochõdriũ moretur, donec perfecte coctus & tenuatus fuerit: quòd si semel coctus fuerit, commeabiliorem tenuiorumque partiũ habebit naturam. Qua igitur ratione à supernis ad infernas expellitur partes, eadẽ ab infernis extra mittitur.

Vrinas siquidem hoc minus, quàm vinosum album omnino mouet.

Quod nam vocauit vinosum albũ, considerabimus. Nam antea vinosum vinum tum esse, tum appellari diximus, quod iure optimo aquoso opponitur. Valenter igitur ipsum & calfacere, & caput replere, & desipientias procreare, & calorem febrilem augere est operæ pretium. Sed vinum hu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

iusmodi album non est, neque cum nouum existit, neque cum vetus quando nequidem aliud quippiam antiquorũ vinorum manet albũ, etsi quàm maxime circa initia tale fuerit: imo semper fuluius redditur, & tandem flauum. Visus est ergo Hippocrates dixisse vinosum album austerum, quod neque vrinas mouet: sed si tale crassum fuerit, circa hypochondriũ moratur: si vero non crassum, neque multum moratur, vt nigrum: neque albis simul & mediocriter austeris similiter ad vrinas descendit. Nempe vina hæc vrinas cient quod vtranque tarde per vrinas descẽdendi effugerũt proprietatem, tum eam quę aquæ est, quam ob frigiditatẽ nacta est, tum eam quam vinum nigrum propter crassitiẽ habet. Vinum siquidem album & austerum minime calidum inter vina existit: atque ob id iis quæ ad ventrem fiunt destillationibus idoneũ. Non tamen abunde ciet vrinas hoc vinum. At forsan Hippocrates vino huic nigrum comparans, minus ciere vrinas ipsum ait.

Sputum autem alio efficacius educit quod dulce est.

Quodnam aliud dicit: vtrum ne præsens ad quod dulce comparans dixit: Vrinas siquidem hoc minus quàm vinosum album

omnino

omnino mouet. An non hoc solũ, sed simpliciter omne id quod dulce non est. Cùm ergo Hippocrates, quantum ad dictionem hãc attinet, obscurus sit, credibiliusq́; sit ipsum nunc de vinoso albo sermonem intelligere: rursum & alia oritur ambiguitas, quid nam sit vinosum album, quòd nõ valde manifestum sit: vtrum ne id quod vehementer calfacit, an quod valde astringit? quod acerbum Græci appellitãt, veluti quod moderatius, austerum. Quonam igitur pacto habeat quod in dictione est, ego in præsentiarum exponam. Sputum maximè omnium vinorum dulce educit, vbi non supra modum crassum fuerit, veluti & quoties non vsqueadeo ad fuluum secesserit, vt exoluta in eo sint, tum crassities, tum dulcedo. Prauum autem febri auxilium est vinum fuluũ, quod vehementer calidum sit: verùm post vinum dulce nõ admodum crassum ad eorum quæ in pulmone sunt eductionem cõueniens est aquosum vinum, virtutem scilicet roborans, & humores tum humectans, tum madefaciens mediocriter. Quod cæteris vinis omnibus innocentius febrientibus exhibetur.

Et sane quibus propinatum sitim facit his minus quàm vinum aliud educit: qui

bus vero ſitim non facit, vino alio magis educit.

Vinum aliud nunc dixit, quod omnino ſiticuloſum nō eſt. Quare autem vinum ſiticuloſum minus ſputa educat, facile intelliges, ſi quæ ante dicta ſunt ad memoriam reuocaueris. Nēpe ſitis his perſeuerat qui dulce vinum bibunt, quod febrilis calor in ipſis tum moroſior, tum maleficentior exiſtat. Qui ſi talis fuerit, ſputum ſiccat, craſsiusq́; & viſcoſius reddit. Quod autem ſputum huiuſmodi difficulter educatur, verbis non eſt opus.

Vinū autem album vinoſum iam plurima maximaq́ parte laudatum quidem & culpatum in vini dulcis enarratione. Ad veſicam vero vino alio magis penetrat, vtinasq́ prouocat, & perpetuo purgat: atque multa ad opem his morbis ferendam facit. Nempe etſi vino alio ad cætera inhabilius exiſtat, veruntamen quæ in veſica ab eo fit purgatio liberat, ſi propinetur quale oportet. Bonæ hæ coniecturæ ſunt de vino tum profectus, tū detrimēti: quas qui me ſeniores ſunt, non didicerunt.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

De vino hoc in dulcis vini mentione diximus, postea quam vires ipsorum comparauit, perquisiuitque. Dixi autem non paruam esse quæstionem, si album simul & austerũ vinum, album vinosum dixit, vel quod vehementer inter vina alba calfacit. Nempe ex vinis albis nullum valenter calfacere potest. Quod enim summè calidum est, id cõtinuo & flauum existit, veluti & quod ab ipso est fuluũ. Mox ab his rubrum, & deinde dulce. Album autem minus quidem his omnibus calfacit: sed differentias particulares, aliaque omnia pro pluris, minorisque ratione habet interualla. Quòd autem vinum huiusmodi dulci facilius ad vesicam penetret, dictum antea. Sed ad alia dulci inhabilius esse ait, quæ sunt ventris subductio, & eductio sputorum. Bonas autem has ait coniecturas esse id est notas facultatis vinorum.

Fuluo autem vino & nigro * *austero in morbis huiusmodi ad hæc vteris, si neque grauitas capitis fuerit, neque mentis concußio, neque sputo via cõcludatur, neque teneatur vrina: excrementa autẽ & humentiora, & ramẽtosa magis fuerint. In his autem ex albo migrandum, & his quæ ijs similia existunt.*

** Alicubi legi nigro & austero.*

Dulce

Dulce quidem vinum continuo & nigrũ existit:non tamen nigrum omne continuò & dulce. Nam ex his quædam austera sunt, qualia apud nos in Asia prope Pergamum in Perperine & Aegis. Quod autem in Cilicia est †albates, austerum simul & dulce existit, qualitatibus constans cõtrariis: quo fit vt prauum sit:quia neque distribuatur, neq; descendat, sed plus iusto in ventre permaneat superiore,atque ipsum inflet. At quod citra dulcedinem nigrum austerum est, id ventri vtile existit, quando vel plura iusto descendunt vel ramentosa,tunc enim est idoneum sicuti & vinum album austerum,& quæcunque alia astringentia. In eum vsum & fuluum vinum prodesse ait,nõ omnino simpliciter fuluum affirmans, sed fuluum austerum. Nam de vtrisque te intelligere oportet,quod in principio dictionis existit, qua dicitur: Fuluo autem vino & nigro austeris,in morbis huiusmodi ad hæc vteris. Duplex siquidem fuluum, vt nigrum:aliud siquidem dulce,aliud austerum. Atque cùm tertiũ præter vtrunque existat,ex vtriusque qualitatis permixtione constans, attamen quod vna est præditum qualitate,id colore vtroque duplex existit. Caput autem & mẽtem fuluum magis ferit,quod & calidius nigro existat:febres quoque ratione eadem auget

† Alias sybates.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

auget: qbus idonea sola ea quę aquosa sunt. Non immerito igitur vinis austeris vtendū prohibuit, siue ea colore fulua, siue nigra fuerint, in capitis grauitatibus, & mentis læsiōe, vbi febris ipsa percusserit: atque amplius in thoracis, pulmonisque ægritudinibus, in quibus sputū detinetur, vina huiusmodi inhabilia esse ait: atque cum vrinæ supprimūtur, propter crassitiem videlicet, & † astringendi facultatem.

† In impreßis legitur ψύξιν, idest refrigerandi facultatem.

Quòd autem superiora quidē omnia, vesicamq́, minus offendet, si dilutius fuerit: intestina verò iuuabit magis si meracius, neminem latere debet.

Vinum meracius, vt dixi, intestinis magis cōuenit: quo fit, vt non abs re iuuet ipsa astrictionis ratione, propter quam omnino iuuamentum habet. Verum huiusmodi astrictionem labefactat, exoluitq́;, si aqua temperatum fuerit, atq; ob eam rem minus ipsa iuuat. Quo autem modo hæc iuuat magis astringendi ratione vbi meracius fuerit, sic thoracē, caputq́ue magis offendit. Hæc sunt sanè quæ manifestauit, inquiens: Superiora quidem omnia lædit, lædit quoque & corpora ea, qbus per vrinas expurgari est opus.

Nemp

Nempe austerum vinum, excretiões omnes cohibet. De vinis hæc loquutus Hippocrates, continuo ad melicratum transit, cæteris quidem ferè omnibus de vino demõstratis: at prætermisso vno, quod non absoluit, & ego obiter percurram, quod scilicet febrientibus maxime idoneum aquosum sit. Est autem vinum hoc album colore, substantia tenue, nullam earũ quæ cæteris vinis insunt, habens qualitatem, neque austeritatem, neque astringentiam, neque dulcedinem, neq; acrimoniam, neque odorem. Nempe vino huic omnium soli, vt tum aquæ, tum vini mala effugeret, est datum. Prodeunt autem talia in vnaquaque gẽte aliqua. In italia imbecillum Sabinum, quod febrientibus admi nistrant. In Asia, titacazenum & tibi cenũ. Sed vini huius notas vbi intellexeris, talia facile in qualibet gente reperies: vbi & valde tenuia & aquosa producuntur vina. Reperi equidem talia in Cilicia, Phœnicia, Palæstine, † Scyro & Creta. * Imo, vt retuli, in regionibus vidi omnibus, & quod mirum magis fit, in Aegypto. Crassa siquidẽ vina & odora & valde fortia, in feruidis progignũtur regionibus. In Italia verò, & Bithynia, & Asia si multa producãtur aquosa, nihil mirum. Sed quęret quispiam, quam obrẽ Hippocrates in antecedente dictiõe peculiarem de

† Cyro alibi & melius legitur.

** Antiqua exempla huic loco hæc addunt: quibus in locis non facile gignũtur vina tenuia & aquosa.*

de his vinis prætermiſit ſermonẽ, cũ febriẽtibus quàm cætera omnia ſint iucundiora. †Sanè qui id petit, Hippocratem vinum huiuſmodi neſciuiſſe haudquaquam oſtendit. Nempe poſt paulo, cùm de melicrato agit, hæc ſcribit: Cæterum vino albo tenui, paucifero, & inodoro quodã modo fortius eſt, & quodã modo infirmius. Hæc ait Hippocrates, vino albo tenui, & paucifero, id eſt, parum aquæ ferenti & inodoro melicratũ comparans. Vini igitur vino ſi notas, tũ cõſpicue, tum exacte recenſens, percurrensq́ue quonã, ſcilicet pacto, tũ caput, tum mentem feriat, de aquoſo ipſi contrario diſciplinam ſufficientem eſſe exiſtimauit, cum aduerſa contrariaq́ue ipſi ineſſe ratiocinari poſſumus.

† Græcorum verborũ is ſenſus videtur. Nam neque dicẽdum eſt quòd non nouerit Hip. vinũ id.

Melicratum, id eſt mulſa, per totum morbum in acutis epota parte plurima tũ picrocholis: tũ his quibus tumefacta ſunt viſcera (μεγαλοσπλάγχνους vocant) minus quàm non huiuſmodi eſt idonea.

Oratio hæc, Per totũ morbum, oſtendit Hippocratem de his intelligere morbis, in quibus cremorẽ exhibere idoneam non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

esse demõstrauit prius quàm ad morbi peruentum sit vigorem. Nam si eger acuta febre laboret, neque tum in thorace, tum in pulmone fuerit morbus, viresque valuerint, & morbus quintum vltra diem sese prorogaturus non sit, aqua mulsa sola epota abũde ægro sufficere potest. Cæteris quidem omnibus in morbis huiusmodi est conuenientisśima: sed picrocholis minus propitia existit. Nam in ipsis bilescit, nisi prius vel intestina, vel vesicã pertransierit, non solum nihil lædit, verum quoque & maxime iuuat: nam secum biliosa deducit excrementa. Hac sanè cum ratione temperaturam quoque ipsius demonstrauit. Nempe in huiusmodi naturis, dilutior exhibita mulsa confert. Neque enim hoc pacto siticulosa existit, neque bilem generat. Vt autem picrocholis, ita megalosplanchnis haudquam idoneam esse ait. Megalosplanchnos nunc dixit non eos quibus magna ex natura ipsa sunt viscera, sed quibus ea ex affectu aliquo intumuerũt, siue scirrhum, siue phlegmonẽ, siue œdema nacta sunt. Mala siquidẽ in his quod cito pertransire viscera ipsa non possit, & facile bilescat, præsertimque in phlegmonis propter caloris magnitudinem: in cæteris autem qui præter naturam sunt tumoribus, minus detrimenti affert.

Porrò

Porrò & ſiticuloſa minus quàm dulce vinum exiſtit. Nempe & pulmonem mollit, & ſputum mediocriter educit, & tuſſes mitigat. Habet etenim vim quandam exterendi, quæ plus quàm † mediocriter viſcoſum facit ſputum.

† *Alicubi pro* μετρίου *legitur* κιῤῥοῦ *.i. fuluum.*

Quam ob cauſam aqua mulſa minus quàm vinum dulce ſiticuloſa ſit, dixi antea cum vtraque quatenus dulcia ſunt, eatenus facile bileſcere demonſtrarem. Verùm quòd tenuior, penetrantiorque, vt omnia ſubeat, exiſtit, ea ratione minus vino dulci eſt ſiticuloſa. Quo fit, vt ſi aliquando pluſculo tempore in ventre manſerit, tunc vino dulci non minus ſiticuloſa reddetur: quod rarenter contingit. Aqua verò mulſa, vino dulci citius ventrem, inteſtinaque omnia penetrat. Nec ſecus hepar aduſque tum renes, tum veſicam non rarenter quidem, ſed perpetuò. Ob hæc igitur vino dulci minus ſiticuloſa exiſtit. Hippocrates idem, quamquam non ita, ſed modo alio dixit, mulſæ virtutem ex his quæ in pulmone facit demonſtrans. Nempe quòd hæc nõ efficeret, niſi vias meatusq; ipſius penetraret, abſtergeretq;, palàm omnibus exiſtit. Prętereà ſputum educere non ſimpliciter dixit, ſed hoc

aduerbium, mediocriter, adſcripſit. Neque enim valenter educit vt oxymeli, ſed mitigat: quo oxymeli priuatur. Nempe oxymeli tuſſes incitat, tum irritans, tum aſperans, quatenus ſcilicet vehementer detergit. Mulſa verò & præſertim aqúoſa, dilutaq́;, deterſoria quę minima ſit participat facultate. Vocatur autem huiuſmodi facultas σμηκτικὴ, à qua & nunc Hippocrates nomen fecit σμηκματῶδες, de mulſa ita ſcribens: ἔχει γὰρ σμηκματῶδές τι, id eſt, habet etenim vim quandam exterendi, detergendiq́;. Mediocri autem participare ipſam facultate huiuſmodi oſtendit adiiciens vocabulo huic σμηκματῶδες vocabulum hoc τί. Nempe quibuſuis adiiciatur, paucitatem indicat. Ergo quod mulſæ parum abſtergit, non quod abſtergens ob id impotens infirmumq́;, ſed quòd paucum. Ad glutinoſum ſiquidem ſputum, medicamentũ vehementer abſtergere oportet, quod glutinoſum eum, qui in bronchiis pulmonis continetur, detergere poſsit humorem. Quòd ſi talis quiſpiam in thoracis, pulmoniſq; medio aceruatus fuerit, iam & maior vt probè ſpuatur, tum inciſoriæ, tum deterſoriæ virtutis eſt neceſsitas, quæ id à ſuccingente coſtas membrana detergat, diſſecet, & tenuet. Nam fieri non poteſt, vt talis humor aliter per membranam, quæ

viſcus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

viscus ambit, ad pulmonis bronchia transferatur. Non igitur bene est vsus dictione Hippocrates, cùm huic orationi: Habet enim vim quandam exterendi, eam quæ sequitur adiecit: Quæ plus quàm mediocriter καταγλισχραίνει, id est, viscosum reddit sputum. Nam melius dixisset: Habet enim vim quandam exterendi, detergendiq;, quæ exigua sit, & quæ sæpenumero viscosum fieri sputum sinit. Non enim ob mulsam glutinosum fieri sputum contingit, cùm id sanè sputo huiusmodi proprium inest. Mulsa igitur nil iuuat, sed excrementi naturam talem permanere sinit. Quapropter melius dixisset, nihil glutinosum sputum iuuari, & non tale à mulsa fieri. Nam hoc verbum καταγλισχραίνειν quod ab Hippocrates dicitur, sputum à mulsa tale fieri, cum emphasi significat.

Ciet autem & vrinas abundè mulsa nisi ex visceribus aliquod prohibuerit.

Mulsam ante, quòd vias omnes quæ ventrem, renesque interiacent facile penetret, ciere vrinas dixi: atque vbi iecur malè afficitur, vsui haudquaquam conuenire demonstraui. Lieni præterea si phlegmone obsideatur, molesta est: atque multò magis intestinis, ventriq;. Nam citò igne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſcens ob phlegmones caliditatem in bilem conuertitur. Melle ſi quidem ob dulcedinem delectantur tum viſcera, tum venter: quo fit, vt tum citius tum raptim magis eliciant. Melli quoque & dulcia alia idem habere quis dixerit, atque ideo vt ad ventrem, ita ad viſcera accommodari. Venter autem his oblectari videtur. Nempe vbi ea deglutiuit, manifeſtè quodam modo ab aſſumptis delectatur, veluti è contrario ab aſperantibus, amariſque offenditur: neque ſolùm cùm aſſumuntur, verùm quoque & vbi aſſumpta ſunt, ad aliquod vſque tempus. Quo fit, vt nemo ea niſi interdum vice medicamenti, vt ob collectos præter naturam in ventre humores, ingerat: vbi enim ſecundum naturam habuerit, iniucunda ipſi talia omnia ſunt: iucunda autem ſola quæ dulcia exiſtunt. Sanè in appellato * gutture maxima ex deuoratis dulcibus exoritur voluptas, corpore ſcilicet loci illius peculiare quippiam cum ſucco huiuſmodi habente. Corpus autem hoc facit ventriculi interna tunica, vt & ea quæ linguam ambit. Verùm in lingua euidentiſsimam habet dulcedinis ſenſionem: in gutture autem voluptatis. Senſio verò manifeſta continuo efficitur & in ventris ore, quod dulcibus aſſumptis delectatur,

** Λαιμὸν ait ipſe. id verò non eſt guttur propriè, ſed pelliculа quæ veſtit fauces et guttur, & eſt continens cũ tunica interna ventriculi, vt ipſo paulò pòſt affirmat.*

modo

modo animans ſecundum naturam habuerit. Viſcera igitur hoc pacto dulci gaudere ſucco, plurimumque ipſius celeriter euocantia cùm valent, frui, alique: cùm verò febriunt & phlegmone obſidentur, in id quod bilioſum eſt, dulcem ſuccum conuertere par eſt. Videntur igitur quæ συκωτὰ, id eſt ficata ex caricarum eſu appellantur, tum maxima, tum ſuauiſsima eſſe, iecinore ipſo, vt liquet, ex dulcium eſu alimentum vberius accipiente. Verùm in phlegmonis febribusque rerum huiuſmodi ingeſtio non in probam alimoniam, ſed in bilis generationem demigrat: febrilis ſiquidem calor exuperat, natiuus autem deficit, qui bene temperatus erat.

Bilioſa quoque alui deiicit magis: interdum quidem bona, ſed interdum quàm decet redundantiora, ſpumantioraq́; quod bilioſis magis, & his quibus tumefacta ſunt viscera, contingit.

Reuocare ad memoriam oportet dictionem ante enuntiatam: in qua mulſam vino dulci comparans, dicebat: Porrò & ſiticuloſa minus quàm dulce vinum exiſtit. Nam & hoc in loco mulſam eandem ad vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

num dulce comparans, biliosa a sui excrementa deiicere magis pronuntiauit. Nempe & biliosa deiicere vinum dulce potest. Verùm mulsa, biliosa interdum quæ bona sunt subducit, interdum & vitiosa, quæ syncere admodùm biliosa existunt, bilem scilicet vel igneam, vel flauam habentia, crassamque. Bilis igitur ea spumam accipit sæpius quidem ratione ea qua in his quæ vehementer igne calfiunt, spuma exurgit: sæpenumero autem & in his quæ à flatu agitantur humidis. Horum primum caliditatis exuperantis nota est: Secundum verò instrumentorum angustiam, & flatuosi spiritus interclusi, viamq; haudquaquam liberam habentis agitationem denotat. Biliosa autem huiusmodi magna ex parte subducuntur in his febribus quæ liquefaciunt, † & ad tabem perducunt, quibus fermè omnium aduersissima, nocentissimaque est mulsæ potio, veluti & modo contrario potio aquæ frigidæ iuuantissima. Excrementum huiusmodi ait à mulsa magis generari his qui natura biliosi, id est immoderatè calidi existunt, atque in his morbis quibus viscus aliquod phlegmone infestatur. † Commune siquidem nomen hoc in loco eorum qui inflammantur, peculiare fieri volumus. Neque

† Hoc non *habet Galen.*

† Nomen *phlegmones quod erat antè commune, nunc peculiare factum est i. apud iuniores, ait ipse Gale. quod & aliàs sæpissimè repetit.*

que enim propter ſcirrhum vel œdema febris inceuditur. Ergo quod in acutis morbis, de quibus agit Hippocrates, vbi tumor in viſceribus fuerit, phlegmones ſymptoma ſit, non œdematis, vel ſcirrhi, conſtat omnibus. Hos autem nunc μεγαλοσπλάγχνους appellauit, quaſi viſceroſos dixeris.

Mulſa prætereà quæ dilutior eſt, ſputum educit magis, pulmonemq́ue lenit. Meracior verò ſpumoſa excrementa, atque plus quàm conuenit valde bilioſa calidioraq́ue quàm dilutior agit magis.

Mel in acutis morbis bileſcere, atque ob id nobis afferre moleſtiam antea dixi. Aquam prætereà tardè penetrare, atque in hypochondriis diutius morari, atque ob eas res fugiendam. At quod ex vtriſque mixtum ſit, conueniens redditur: quod ea conſtet temperatura qua aquæ plurimæ tantùm mellis permixtum fuerit, vt viam aquæ paret, & ad diſtributionem agat. Nempe his ita temperatis, vrinæ facilius penetrabunt, ociusque ſputum educetur. Quòd ſi mellis plurimum admixtum fuerit, ſitim facit, & viſcoſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

reddit ſputum. Atque ob eas res aquoſior mulſa, tum ad ſputi eductionem, tum ad penetrationem vrinarum idonea magis exiſtit: Meracior verò ad ventris deiectiones. Nempe quantò magis proritabit, tantò magis & velocius ſubducet. Clyſteribus ergo infuſa quo meracior, eo magis excretoria reddetur. Cauſaque erit deiectionum, tum earum quæ κατακορέως, id eſt ἰκαρῶς, hoc eſt valde bilioſæ exiſtunt, tum ſpumoſarum. Talia ſiquidem trahere magis poteſt † quàm inteſtina tum mordere, tum detergere. Adde quod & in bilem flauam tranſiens, ea occaſione bilioſorum excrementorum copiã, ſimul adauget: quo fit vt ipſius vſum non laudet Hippocrates. Declarat autem ex horum verborum adiectione: καὶ μᾶλλον τοῦ καιροῦ κατακορέως χολώδεα, id eſt, atque plus quàm conuenit valde bilioſa. Nam μᾶλλον τοῦ καιροῦ dicere conſueuit pro μᾶλλον τοῦ προσήκοντος, id eſt plus quàm conuenit. Spumoſas item deiectiones & in prognoſtico dãnauit. Et κατακορέως, id eſt, ἀκράτως, hoc eſt ſincere bilioſa mala ſunt. Neque enim κατακορέως neque ἀκράτως, ſed mediocriter talia eſſe oportet. Horum igitur non immemor, cùm vel ex mulſa epota, vel abſq; ipſa quis ſpumoſa ſimul & ſincere bilioſa deiecerit febrẽ ſcieueris eſſe quæ liquefaciat,

† Ego verò ſic verterem: ob id quod inteſtina tũ mordeat, tum detergat.

&

& ad tabẽ perducat:atq; ob id ab vſu mulſæ abſtineto,atque in ptiſanæ cremorem deuenito, ſignum quodpiam coctionis morbi quantumuis momentaneum ex vrinis obſeruans. Nam ſi tunc frigidam dederis, maximo eris præſidio.

Deiectiones autem huiuſmodi habent quidem & alias quæ graues ſunt offenſas. Neque enim hypochondriorum extingunt ardorem,ſed excitant:inquietationemq́; & membrorum iactationem faciunt: inteſtina etiam ſedemq́; exulcerant.

Conſueuit Hippocrates βλάβας, id eſt offenſas σίνεα dicere, vt in libris de fracturis & articulis eſt demonſtratum. Nam σίνειν Iones dicunt pro βλάπτειν, id eſt lædere. Imò & βλαβερὰ,id eſt nocua,σινάμωρα ſæpenumero appellauit. Graues igitur offenſas habent (inquit) præfatæ deiectiones, id eſt purè bilioſæ ſimul & ſpumoſæ. Conſueuit autem Hippocrates inter ſigna notaſque, vocibus vti tum cauſarum, tum quæ læduntur corporum. Deiectiones ergo huiuſmodi ſignificare commodius dixiſſet ſed habere dixit : quanquam corpora af-

fecta læſiones habeant, cauſæ faciunt, & ſigna indicent. Sed quænam ſint quæ à dictis proueniunt deiectionibus offenſæ, ab Hippocrate audi inquiente: Neque enim hypochondriorum extinguunt ardorem, ſed excitant. Hoc autem ideo dixit, quoniam ſæpius bilioſorum deiectio hypochõdriorum feruorem protinus extinguit. Quare in malignis, maleficisque bilioſis adiecit, quòd talia excernentibus ipſis non extinguuntur, ſed omnino vice verſa increſcunt, augenturq́;. Neque ardor hypochondriorum ſedatur, quin potius vehementior redditur. Adde quod ῥιπτάζονται, id eſt ἄσην & δυσφορίαν habent, id eſt implacidi, inquietique fiunt. Deiectiones ſiquidem huiuſmodi, flammantis in hypochondriis ipſis affectionis ſymptomata exiſtunt, atque in inteſtinis ramentoſam parit acrimonia affectionem. Sanè affectionis huius quæ ſyncere bilioſa ſunt, cauſæ exiſtunt. Eius verò quę in hypochondriis exiſtit, ſigna. Verùm Hippocrates, vt dixi, vocabulis cauſas indicantibus inter ſigna vti conſueuit.

Sed horum auxilia ſcribentur.

Quod morborum ſingulorum remedia ſe ſcripturum dixerit, vt antea expoſuit: ſic hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

hoc in loco non minus. Verùm si & quæ libro huic post sermonem de balneis adiecta sunt, digna Hippocrate existant, & quæ in libris de morbis vel de affectionibus scripta sunt, ea inter exponendum considerabimus.

Qui ergo in morbis huiusmodi relictis sorbitionibus mulsa potionis alterius vice vtetur, is vt multa feliciter consequetur, sic ei nequaquam præter animi sententiam succedent multa. Verùm quibus danda sit, & quibus non, & quam ob causam, iam magna ex parte est dictum.

Significauit & nunc manifestissimè, ad morbi vsque iudicationem sola vti mulsa consulens. Nempe in solis quæ colliquè faciunt morbis, vel in quibus hominum virtus ad morbi vsque iudicationem sufficere non posit, ad ptisanæ cremorem peruenienmus. In aliis verò solam exhibere mulsam est commodius.

Damnata autem propterea ab hominibus est mulsa, quòd bibentes ad vltimum imbecillitatis agat, atque ob id citam adferre mortem sit creditum. Verùm id ob † languētes ipsos dictum fuerit.

† ἀποκαρτεροῦντας i. qui inediā sponte tolerant.

Sunt

Sunt enim qui ſola vtantur mulſa, tanquam huiuſmodi exiſtat.

Dicere ſummè à mulſa imbecillitari, & mulſam nullo pacto nutrire, vel exigue, idem non eſt: quippè cùm tria hæc inter ſe diſtent. Nam quæ vires euertunt, vt ſanguinis eruptio, deiectio ſuperflua, ſudor immodicus, & per accidens cibi abſtinentia, ſummè imbecillitare dicuntur. At quæ nullo pacto nutriunt, vt aqua, ea virtutem neq; ſummè imbecillitare, neque roborare quiſpiam verè dixerit, niſi id aliquando per accidens contingat. Aqua ſiquidem non vt alimentum vires recreat, ſed bene vt medicamentum ad temperamẽti ſymmetriam quæ propter ipſius immoderationem imbecilla ſunt, reducens. Tertio deinceps loco ſunt quæ exigue nutriunt: quibus qui tantummodò vtitur, tametſi interire poſsit, non tamen tanquam vires ſubuertentibus, ſed tanquam eas non quod ſatis ſit roborantibus: quo è genere eſt mulſa. Nam ſi quis diebus quatuor cibo priuatus interiturus ſit, poſſet is mulſæ vſu non quintum modo, verùm quoque, & ſextum attingere. Sermonem hunc & de melle intelligas. Nempe mellis natura mulſam ipſam inter modicè nutrientia facit. Nam humiditatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

tatem non modo Hippocrates, verũ quoq; & medicorum probatiſsimi ferè omnes, cibi vehiculum, non cibum cenſuerunt. Hęc ſanè eadem quæ nunc dicuntur de mulſa & melle ſcripſit non obſcurè Hippocrates in ſequentibus.

Sed hoc non omnino ita habet.

Non omnino ſiquidem verùm eſt ęgros ipſos propter mulſam mortem obire. Moriuntur etenim & ſi aquam ſolam biberint: ſed quòd exiguam corpori præſtet alimoniam, ob id ſolùm vitam ſeruare non ſufficit. Quod etiam accidit, vbi quis ſolius ptiſanæ cremorem perpetuo ſorbeat.

Sed mulſa quàm aqua multo potentior eſt, ſola epota, niſi aluum perturbet.

Indicare videtur per hanc vocem, potentior, quòd & aqua aliquam vim habeat nutriendi: euenit autem eo quòd corporis ariditas irrigatur, vt diu, qui aquam bibant, magis durent, quàm qui nihil aſſumunt. Securè autem, niſi aluum perturbet, addidit, de mulſa ſermonem faciens, illos enim iure peius habere facit propter euacuationem, quibus aluum perturbat, ſimulque verbum id, perturbat, immoderatam ſignificat excretionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

nem & non mediocrem. Scire quidem opor tet mulſam crudam aluum magis ſoluere, coctam autem bene, magis nutrire. Hoc autem obiter à te ſit cognitum. Videamus autẽ quę deinceps ſcribit vino mulſam comparans.

Cæterum vino albo tenui, paucifero & inodoro, quodam modo fortior eſt, & quodam modo infirmior.

Sunt qui dictionem ſcribãt ſine hoc verbo, eſt, hoc pacto: Cæterùm vino albo tenui, paucifero & inodoro, quodam modo fortior, & quodã modo infirmior. Alij pro quodam modo, legunt interdum, ad hunc modum: Cæterùm vino albo, tenui, paucifero & inodoro, interdum quidem fortior, interdum autem & infirmior. Sed ex omnibus vis eſt eadẽ, atq; idem intellectus. Nam Hippocrates mulſam vino huiuſmodi quadantenus imbecilliorẽ dicet. Feci autẽ mentionem vini huius in ea quam de vinis feci tractatione: quod tanquam neſcientis vice functus Hippocrates ſubticuit, ſed nũc quædam manifeſtauit, tum ſubſtantiam memorans, ex hoc verbo tenui, tum virtutis imbecillitatem, cùm adiecit, oligophoro, id eſt paucifero. Vocatur ſiquidẽ oligophorum,

ſiue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

siue pauciferum, quod vt bibatur, minima eget aquæ mixtione. Contrario autem modo polyphorum, vel multiferum appellatur, quod vt benè tẽperetur, multã exigit aquã. Aequiualenter dixeris, quod aquæ multum sustinere† debeat ad tẽperatam mixtionem. Quod verò pauciferum appellatur, id fractum, infirmumq;, & ad potum inutile redditur, si multa dilueris aqua. Atqui inodorum in vino, hoc est carentia odoris, ea imbecillitatis, frigiditatisq; efficacissima existit nota, nõ secus quàm fortis odor efficacissimum roboris signũ. Vinum siquidem aquosum, leuissimam in ligno vitis habuit transmutationem: leuissimam quoque & elementi terrei permixtionem: †quod vt aqua foret, paulum terrei, calidæque substantiæ occupauit, atque in horum coniunctionem leuissima indiguit confectione. Contrarium autẽ, tum vinosum, tum multiferum, neque à leui coctione tale efficitur, vtpote quod ab aqua longissimo recedat interuallo. * Quo itum est, vt insignem consecutum fuerit, tum caliditatem, tum odorem.

† δυνάμενος alibi legitur. i. possit.

† Ita vt aqua sit, quæ paululum terræ calidæq; substãtiæ sit particeps & cui nõ fuerit opus ad horum vnionem multa ope. ita verterem locum, vbi μετειληφὼς. habẽt ant. co. nõ προειληφὼς vt impressis.

* Quo fit, vt: dicerẽ ego.

Vini autem, mellisq; meracitas, si robur vtriusq; contẽplatus fueris: insigne recipit discrimen. Nam si duplã vini meri men-

suram,

suram ad mellis delictum quis biberit, à solo nimirum melle validior longè reddetur, nisi ventrem turbauerit: nempe multo plus stercoris deiicietur.

Si mulsæ & non mellis dixisset Hippocrates, manifestius enũtiasset. Nam de mulsa hucusque egit, ipsamque vino ex aqua diluto cõparauit, neq; ipsam per se, sed vt iusta, fieret cõparatio. Ob eas res sermonẽ suũ ad mel, vinumque reuocauit. Sunt autem qui in huiusmodi comparationibus, non reliquos modo volentes, sed † nos quoque inuitos circumueniant, fallantque. Cæteri meraciora, purioraque experti, non puris solis, sed quouis modo temperatis vires contribuunt. Non secus alij aquosiora experti, ex illis de omnibus quoquo modo temperatis sententiam ferunt. Non ita tamen de rebus iudicium est faciendum. At si iustam facturus sis de ipsis comparationem, mulsam ad eorum quæ bibuntur vinorum temperaturam in aquæ permixtione, ita ex proportione existimabis, vt vinum non meracius & mulsa aquosior fuerit. Sed quoniam in mixtione proportione exactè seruare difficile est, ob id ad ea quæ verè immixta & propriè pura appellata, transtulit sermonem Hippocra-

† Seipsos quoque inuiti.

tes,

tes, vino nullo pacto dilutum mel ipſum comparans: aitque duplum vini epotum minus alere quàm mellis ſimplum. Verùm quoniam plura vinorum genera exiſtunt, non quæ fortia ſunt, caputque feriunt, & deſipiẽtias creare poſſunt, in hoc exprompſit ſermone, ſed vinum imbecillum, aquoſumque: melque ipſum huic comparans, plus alere enuntiauit. Cæterùm cum vini duplo mel dimidium comparare voluerit, nõ quod ſolùm vtrunque per ſe & citra aquæ mixtionem æger ſumere debeat aſſeruit: ſed ſi poſt vtrunque dimenſum pro arbitrio ingerat, non minus vtile eſt. Poteſt ſiquidem, ſi res tulerit, mellis cyathum vnum vel per ſe accipere, vel aquæ quantum volet mixtum ingerere, atq; id quotidie bibere: vel denuo vini cyathos duos, diebus ſingulis vt volet aqua temperatos. Tali ſiquidem experimento tum in plurimis ſimiliter in cæteris habentibus hominibus, tum etiam in vno magis per idem temporis ſpatium cognoſcetur exquiſita vtriuſque facultas. Si enim mel non ex naturæ proprietate ventrem turbat, qui melle vtuntur, diebus pluribus abundè ſufficient. Si ergo res ita habet, cur in principio orationis dixit Hippocrates: Cæterùm vino albo tenui, paucifero & inodoro, interdum fortior & interdum infirmior eſt

mulsa. Non enim interdum fortior, & interdum infirmior, sed semper fortior secundum nuper dicta videtur: quoniam prius quàm de cõparatione iusta distinxisset, docuissetq; citra distinctionẽ absoluto sermone, bene & securè dixit: Inuenietur mulsa vino quadantenus fortior, & quadãtenus infirmior. Si enim tẽperamenti vtriusque analogiam quis nõ distinxerit, interdũ quidem infirmius vinum, interdum & mulsa esse videbitur. Verũ si hæc distinxeris, vt est dictũ, atq; eam quam mel in ventre facit turbationem cõtemplatus fueris, mulsam ad nutriendum validiorem semper deprehendes, quàm vinũ proportione dilutum, temperatumq;. Quòd si & execrementum quod ex mulsa ita moderatum excernitur, vt virtutem non exoluat, adnotaueris, tibi etiã magis ex mulsa copiosior videbitur nutritio, quàm ex vino. Nam etsi duplum exeat excrementum, laborans tamen pluribus diebus ex mulsa sufficiat, certè ad nutritionẽ mel vino, tum potentius, tum validius videtur.

Mulsa tamẽ post ptisanæ sorbitionẽ epota valde replet, inflat, & hypochõdriorũ visceribus est inutilis. Sed si ante sorbitiones bibatur, nõ vt superepota lædit, sed iuuat.

De

De ordine ait Hippocrates, quem in vsu mulsę, ptisanæq; quis optimè seruare debeat. Verùm vno mulsæ, ptisanæq; edoctus exemplo, vniuersalem hūc accipe sermonē. Nam perpetuò prius ingerenda sunt, quæ & facilius corrumpuntur, & quę subducuntur magis. Posterius verò contraria. Ptisana autem, quàm mulsa difficilius corrumpitur, & descendit tardius. Si ergo mulsa primo sumpta fuerit, ex ea quędam ptisanæ ad deiectionem fit prouocatio. Verùm si ptisana primū sumpta fuerit, subduci mulsa prohibetur: inflabit hypochondria, atque tandem in bilem conuersa, ptisanæ detrimentum afferet.

Cocta autem mulsa, facie quidem cruda longè est melior, splendida siquidem & tenuis, & alba, & pellucida existit. Sed qua ab ea euariet virtute, non habeo. Neque enim est suauior, si mel bonum fuerit, imbecillior tamen & minus stercoris habens. Quorum neutro vt auxilietur mulsa opus habet. Cocto tamen probißimè vtendum, si mel vitiosum fuerit, impurum, nigrum, & mali odoris. Nempe coctura plurimam malignitatum turpitudinem tollit.

Tota dictione coctæ crudæque mulsæ differentias docet Hippocrates, sed nullam desiderat expositionem.

DE OXIMELITE.

Oximeli vocatum potum, sæpius quidem in his morbis commoditatem habere reperies. Nam sputum educit, & facilem reddit spirationem.

Καλούμενον, id est vocatũ, aut quod vocatur: & καλεῖσθαι, id est, vocari, atq; his similia adiicere Hippocratem nõ ignoras: interdum quidem quòd hæc appellatio Græcis omnibus nullo pacto vsitata sit, interdum verò quòd abrogata, atque interdum quòd artificiosum quippiam demonstret vt ἐπὶ τῶν κροταφίτων καὶ μασσητήρων μυῶν, id est temporalibus & masticatoriis musculis declarauimus. Sed quod artificiosum nihil indicet oximelitis appellatio, cõstat omnibus. Appellationem igitur ex adiectione τοῦ καλεομένου vel damnauit, vel tanquã inusitatam indicauit: potest autẽ & vtrunq; fecisse. Nam forsan & primum in cõmunem cœpit vsum, forsan & vocem dãnat tãquam ex solis aceto & melle cõstare medicamẽtum explanãtem, vel tã quam mellis differẽtiã indicãtem,

qua

quaſi ita quiſpiam diceret: Mel autem, accetumque tali ſunt prædita facultate. Ergo de verbi huius καλεομένα adiectiõe nemo ignorat, quapropter ad id quod commodat, deſcendamus. Non enim ex aceti, mellisq; mixtione tantum oxymelitis eſt compoſitio, verùm ex mulſa paulum aceti accipiente. Sed vt conquoquatur, melius eſt. Nempe virtus aceti ita coctura imminuitur, vt mulſa quidem ab eo cui miſcetur auxilium ſumat, offenſam autem non habeat. Auxilium autem in orationis exordio enunciauit, atque ab his enunciabit. Offenſas verò ad dictionis totius calcem adiiciet. Dictum eſt igitur in exordio: Sputum ſiquidem educit, & facilem reddit ſpirationem. Quæ autem deinceps ſunt dictiones, conſecuti ab eo diſcemus.

Tempora vero hæc habet.

Καιρὸς, id eſt, tẽpora dixit, vel tẽpora quibus ex conſuetudine vtendum ſit, vel tempora quibus iuuare ſoleat. Nempe & in hoc ſignificatu καιρȣ̃, id eſt temporis appellatione interdum vti Hippocratem oſtendi.

Quod valde acre exiſtit, nihil mediocriter in his quæ non facile educuntur ſputis efficiet. Nam ſi quæ detinentur educeret, gut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

turáq; lubricaret, & veluti gestiĩtem reddéret, pulmonem certè leniret, nẽpe ipsum molliret. Quæ si cõtingerent, maximè prodesset. Interdum vero accidit, cùm valde acre fuerit, vt sputum non educat, sed viscosum reddat, adferatq́; detrimentum.

In quibus acri oxymelite vtendum sit, in his fieri aliquãdo ex eo offensam docet Hippocrates. Nempe in quibus nemo prorsus talis quod acre est medicamẽto vteretur, tales recensere offensas, superfluũ est. Neq; enim simpliciter de acri oxymelite sermonem fecit, sed aduerbiũ hoc κάρτα, id est valde, adiecit: quod λίαν & σφόδρα, id est, admodũ, vehemẽterque significat. Tale igitur oxymeli nihil mediocriter in crassis glutinosisq; pulmonis sputis efficere consueuit, in quibus eo solo quispiam vtatur, sed ea vel secat, detergit, educitq;: vel facere id nõ valens, exiccat. Nempe vt huiusmodi medicamẽtum secãdi vim habet, ita & exiccãdi. Vtimur autem eo in crassis pulmonis sputis, non tãquam exiccante (nempe hoc pacto detrimentum adferret) sed tanquam incidente, & detergente. Cùm igitur hæc facere non valet. tantum abest vt vtilitati sit, vt etiã maxime noceat:

ceat:ſed quãdo neque ſecat neque detergit, in ſequentibus docebit. Volo autem impręſentiarum de ea quæ in multis reperitur libris ſcriptura agere. Non enim per ο, ſecundam huius nominis μίσσ ſyllabam, ſed per ζ, ſcriptam inuenimus, vt dictio tota talis ſit: τὸ μὲν κάρτα ὀξὺ οὐδὲν ἂν μίζον ποιήσειεν, id eſt, Quod valde acre exiſtit, nihil inſigne efficiet. Sed id falſum eſt: nempe inferẽs magnũ aliquando fieri ab eo iuuamentum oſtẽdit, interdum & detrimentum. Quare perpetuo inſigne quippiam facit, & nullo pacto leue, paruumq́ue. De quo autem eſt verũ dicere, quod perpetuo magnum, vel malũ, vel bonum facit, de illo melius nihil mediocriter ab eo fieri quiſpiam dixerit.

Potiſsimum autem ita afficiuntur, qui maxime pernicioſe habentes, neque tuſsire, neque quæ intus continentur, excreare poſſunt.

Sputa craſſa vehemente glutinari nihilq́; ab exhibito, quod acre ſit, oxymelite iuuari ait his contingere, qui maxime pernicioſe afficiuntur, id eſt, quibus crudus ſupra modũ exiſtit morbus: nempe hi nihil expuunt.

Cùm hæc ita habuerint, Vires hominis perpende, Nam ſi de eo ſperaueris, da is.

Postea quàm eos qui maxime perniciose ægrotãt, ab acri oxymelite nihil iuuari prædixit, paucique ex ipsis adiuti liberentur: ob id & ipsius, quod rarenter contingit, non tacuit auxilium. Fit autem auxilium huiusmodi ab acri supra modum oxymelite, cùm ægri vires valent. Nempe si non valent, non iuuabit quod tale est oxymeli. Duorũ siquidem alterũ efficiet: Nã vel prorsus nõ secabit, sed quod glutinosum est glutinosius reddet, vel dissecabit, abstergetq;. Verùm subitam vniuersamque tum eductionem, tũ vacuationem quam molietur, non sufferente natura, continget strangulari hominem.

Cum autem dare volueris, perquã tepidum, paulatimq;, non affatim dabis.

Si æger ob sputorum tum crassitiem, tũ viscositatem nihil expuerit, virtusq; valida fuerit oxymeli dari iubet valde acre, paulatim & ἀκροχλίαρον, quod est ἄκρως χλίαρον, id est, per quàm tepidum. Id autem calidi, frigidique exacte est medium. Nam quòd vehementem habeat facultatem, propterea copiose ipsum vno haustu offerre veretur. Pari modo & æstate frigidum porrigere, vt antea præcepit, ideo timet, qa tũ pleuritides tũ peripneumoniæ, in qbus nihil expuitur: cru

crudæ ſunt. Coctioni aũt perpetuò calidum opitulatur, confertque, frigidum verò renititur, & aduerſatur. Sed quam ob cauſam calidum etiam oxymeli deuitat Hippocrates? Certe ob morbi malignitatem, malumque morem, ne videlicet protinus ex tali potione cruda perſiſtat affectio hominemq; à calido oxymelite ſiticuloſiorem fieri contingat. Nẽpe quòd ſymptoma hoc viſcoſum reddat ſputũ, expoſuit. Tutius ergo mediocriter tepidum eſſe oxymeli arbitratur Hippocrates, vtpote qui calidi eam quæ ſuccedere poſſit, frigidiq; de neceſſitate ſucceſſuram fugiat læſionem.

Quod autem parũ acre eſt, os, faucesq́; humectat, ſputum educit, & ſitim ſedat: qua occaſione hipocondrio, viſceribusq́; eſt beneuolum, mellisq́; inhibet noxas: nempe quod in melle bilioſum eſt, temperat, caſtigatq́;.

Poſtea quã de ſupra modũ acri oximeli te ſermonem abſoluit, ad id quod mediocriter acre eſt tranſiit, humectare ipſum os, faucesque, & ſputum educere, & ſitim ſedare in textura orationis inquiens. Nẽpe quod omnia, quibus iuuari ægritudines natæ ſunt, habet, id eorum quæ nocere valent ob vim

tẽperaturæ nihil habet. Nam mulsæ tantum aceti est admixtum, vt quod in ipso biliosum sit, queat sufficienter κολάσαι id est, καθελεῖν & ταπεινῶσαι, id est castigare, inuertere, & supprimere. Nempe in quarto de simplicium medicamentorum viribus, dulcem succũ acri maxime potentia aduersari demõstrauimus. Cùm itaque mulsæ facultas cætera quidem omnia quibus morbi huiusmodi opus habent, contineat, in vno autem duntaxat contraria: quòd scilicet supercalfacta ipsa bilescat, migrationem sanè huiusmodi permixtio aceti cohibens, optimum efficit medicamentũ. Nempe minime siticulosum erit, atque ob id sputa quę nõ omnino crassaque glutinosaque sunt, facile educet: has autẽ quæ duo numero existunt operationes consequitur partium oris, fauciũque humectatio. Qua vero occasione hoc facit, ea tũ lieni, tum hepati, maximam adfert suauitatẽ, viscera suauiter, iucundeque expurgans.

Flatum præterea discutit, & vrinas mouet.

De mediocriter acri oxymelite adhuc disserens, hæc protulit. Nam in pulmonis, thoracisq; affectionibus plurimo est vsui maximeque insignem habet patrocinatum ob metricam illam aquæ, acetiq; & mellis per-

mixti

mixtionem. Tale siquidē oxymeli spiritum crassum, glutinosumq́; in hypochondrio secat, flatusq́ue abrumpens vias omnes expurgat, atque ad vrinas, tum serosa, tum biliosa agit excrementa.

Sed partem intestini imam reddit humentiorem, facitq́ue ramenta.

Eam quæ supra id quod secundum naturam est, innascitur partibus humiditatē, πλάδον. Hippocratem nominare neminem ex nobis præterit: hoc igitur efficere ait oxymeli. Nam quicquid crassi, glutinosique succi superius infarcitur, id abradit, secatq́ue, atque ad excretionem subducit facile item & hac facultate ab iecinore facit excrementorum eductiones, ita vt collectis superioribus cunctis humiditatibus in intestinis ipsis & potissimum infernis, ob multitudinem quidem innascatur ea quæ supra naturā est humiditas, ob qualitatem verò intestini abrasio. Nempe & oxymeli detergente preditū facultate, tandē abradet intestinum. Eiusdē quoque est facultatis quod cum oxymelite descendit chylosum excrementum. Quapropter & sine oxymelite, si aliquādo exuperauerit, intestinum abradet.

Interdum autem & in acutis morbis eſt inutile, & potiſsimũ quod non flatum modo foras prodire vetet, verùm quoque & reuerti faciat. Præterea & maxime vires frangit, & extremas infrigidat partes.

In acutis interdum morbis abradi inteſtinum bonum non eſt Nempe ea qua elici ramenta ſolent affectio, partium quæ in ſuperficie conſtant vlceratio eſt. Quæ cùm talis exiſtat, ab irrumpẽtibus omnibus, & præſertim mordentibus, moleſtiam recipit inteſtinum. Quod affectum niſi protinus mordentia excreuerit, ad regionem ſuperiorem, ea quæ irrũpunt, remittit. Quo fit, vt ea occaſione flatus etiam ſurſum recurrat. Naturalem ſiquidem functionem circũſtringentem, exprimentemq́; ſortita ſunt inteſtina, vt in commentariis de facultatibus naturalibus eſt demonſtratum. Sed quæ irrumpunt, à partibus quibus continentur reiici, † velocitatis eſt opus. Cùm igitur ſuperne motus exordium habet, quæ continentur deorſum habent excretionem. Verùm ſi motio inferne capit exordia, ſurſum feruntur. Quod ſanè in habentibus ſecundum naturam vſu venire videtur: cũ ſcilicet vniuerſim raptimq́; ſubeunte

† *Vetus interpres videtur legiſſe non* ταχύτητος, *vt habent nũc græ. cod. ſed* ταύτης δυνάμεως *& fortaſſe melius.*

ſubeunte ad inferna inteſtina bile cõtinemus excretionẽ, aut propter aliquã, quę prõpta ſit negotij curã, quę interpellari non poſsit, aut ꝙ nõ prope ſit, quo vẽter exoneretur locus. Nempe tũc*emergere, ſurſumq́; ferri bilẽ ita percipimus, vt non adhuc excerni poſsit. Sũt quib⁹ ex huiuſmodi bilis recurſu, ſtomachus male habet: aliis caput repletur, & ob morſum dolet: alij patiuntur vtrunque. Hoc igitur pacto quæ ramenta habet inteſtinorum affectio, deorſum interdum excernit celeriter, ægrorum moleſtiam nequaquam ſuſtinens. Interdum autem & à partibus inferioribus ad ſuperiores, vbi quæ irrumpunt non protinus ad ſedem prodierint, ſed is qui ſedem circulariter ambit muſculus, tum contractus, tum recti inteſtini extremum, ipſum aſtringẽdo complexus, principium motionis obſtrictoriæ ex infernis partibus ad ſuperiores fecerit. Ob eam igitur cauſam non flatus modo, verum & excrementum in huiuſmodi affectionibus reuertitur. Contingit autem & vires offendi ob eum qui in trãſitu ipſo ſequitur morſum. Nempe abradẽtia, tametſi quod irrũpit breuiſsimũ habeat morſum, vehementer tamen infeſtant. Scimus autem dolorem omnem vires exoluere, euertereq́ue, atque ob id partes infrigidare extremas.

* *Recurre re melius.*

Et hæc sola est quam nouerim oxymelitis noxa, quæ scribi digna sit.

Oxymeli mediocriter temperatum, noxas omnes quæ ex mulsa, vino, & aqua emergunt, effugisse paulo ante est demonstratũ. Quod si aliquando nocuerit, solum nocet, quòd abradat intestina: idque facit in his qui imbecillam habent facultatem, & pati idoneum intestinum.

Exiguum autem potionis huius nocte quidem & ieiuno ante sorbitionem dare expedit, quanquam & à sorbitione, modo longum intersit tempus, nihil vetet bibere.

Vbi facultatem quam habet percurrit, ad rationem temporis quo maxime ipsum quis porrigere debeat, in præsenti peruenit: & potissimũ, cum qui oxymelite vti debet, is sorbitionibus alatur. Nempe vbi quis non sorbitionibus, sed potione sola regatur, tempus in illis postea docet. Ait ergo, in sorbitione vtentibus illud duntaxat obseruandum tempus, quo sorbitio ingeri debet. Ptisanæ autẽ cremor sorbitio est, qui vt corpus alat roboretque, adsumitur. Ad quæ confert, si nutri-

tionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

tionis tempore, solus in ventre contineatur. Nempe antea didicisti cibos multiplices, & præsertim facultate disimiles magnã progignere in ventre turbationem. Ob eã igitur causam, non porrigendum oxymeli, nisi cremor concoctus fuerit. Qui si coctus fuerit, licet tum nocte, tum appetente die, ante sorbitionem sumere. Tempus autem inter sorbitionem, oxymelique medium satisfacit, si ptisanæ cremor vacuum simul & purũ ex ea quæ ab oxymelite facta est abstersione, ventriculum ingrediatur.

Qui autem non sorbitionibus sed potione sola vtuntur, his non semper oxymelite vti expedit, præsertimq́; quòd intestina abradantur, fatiscantq́; & succũbant. Nam cum stercore vidua & destituta sint, vacuæ item venæ, atque ablatæ à melicrato vires, citius inducuntur.

Qui victus rationem non ex ptisana, sed ex potu solo sibi instituunt, iis non per totum morbum est conueniẽs oxymeli, quòd vehementius intestinum ipsum tum nudum, tum humore alio destitutum abradat. Nempe à ptisana quodammodo inungitur vbi eam assumpserint, & cum corpus nihil à mulsa auxilij acceperit. Mulsæ autem

auxi

auxilium quod corporibus adfert, cum de mulsa ageret, prædicit.

Quod si potum hunc, & quidem multũ per totum morbi tempus profecturum existimaueris, paulum aceti, tantumq́ʒ vt dũtaxat sentiri poßit, infunde. sic enim & iuuabit, & lædens, minimum lædet. & ea quæ oportet præstabit.

Cùm sitim quidem mulsa inferat, sputa autem in bronchiis pulmonis contineantur, vel glutinosa vel admodum crassa, tunc solo est vtendum oxymelite. Neque memoria excidat dicta hæc fuisse, cùm de iis ageretur, quibus relicta sorbitione potionis solius est vsus. Si igitur, vt dixi, solo vtendum sit oxymelite, paulum aceti mulsæ infundere conuenit, vt aceti vsu commodoq́ue fruatur, & fugiat quod ab eo est detrimentum. Sed acetum mulsæ commixtum excoquere oportet. Nempe hoc pacto ad nocendum infirmus redditur.

Vt autem in summa dicatur, quæ ab aceto est acredo, picrocholis magis quàm melancholicis prodest: amara siquidẽ dissoluũtur, desciscuntq́ʒ in pituitam cum ab

aceto in ſublime attolluntur. Nigrà autem fermentantur: attolluntur & multiplicantur. Nempe atra educit acetum.

Picrocholas naturas appellat Hippocrates, quæ amarum ſibi contraxerunt ſuccum: cuius generis eſt bilis flaua. his idoneum eſſe ait acetum, quod melancholicis aduerſiſſimum exiſtit. Nam & bilem nigram acidam eſſe contingit, cùm ſcilicet præter naturam habente corpore, & ſyncera, & impermixtá fuerit. Nempe cùm rectè valet, plurimum quidem prædictæ habet qualitatis, non tamen exquiſitam ipſam. Reliqua dictionis manifeſta ſunt. Docet ſiquidem in ea quonam pacto acetum picrocholis, qui in temperamento calido cæteros vincunt, adiumento ſit, vtpote quòd frigidum ſit.

Mulieribus autem longè magis quàm viris aduerſatur acetum. Nam vterum dolore afficit.

Quòd acetum ſuaptè natura neruos offendat, teſtatur experimentum, & ratio demonſtrat: nempe exangues ſunt, & ideo frigidi, facileq́; ab his quæ refrigerant ſimul & tenues habent partes, afficiuntur medicamentis. Læduntur præterea & à reliquis refrigerantibus omnibus: ſed ſubſtantia aceti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

quod tenuium eſt partium in eorum mergitur profundum, atque in omnes ita irrumpit partes, vt ne minimum quidem ex eis illæſum maneat. Sic igitur acetum neruoſas offendit partes. Vterum autem anatomici ferè omnes neruoſum eſſe dicunt. Verùm & abſque eorum adnotatione, quam ex anatomica inſpectione fecerũt, poteris & tu de ea ratiocinatione colligere. Nempe ad maximam laxatur molem, & ad minimam contrahitur. Quantus etenim fœtus fuerit, tantũ ipſum perpetuò circulariter ambit: impleturq́; ſpatiũ omne ab eo, etiam ſi fœtus paruus fuerit, vel magnus, veluti venter à cibis. Sed ventris nõ magna eſt ad contraria permutatio, vteri autem maximè. Plurimum autem dilatari, laxariq́; neruoſorum proprium eſt corporum, & non carnoſorum.

DE AQVA.

Aquæ quæ in acutis bibitur morbis, nullum ſanè aliud habeo quod illi concedã officium. Neque enim in peripneumonicis tuſsim ſedat, neque ſputum educit: imò cæteris minus, ſi quis aquæ potione prorſus vtatur. Verùm ſi inter oxymeli & mulſum paulum aquæ inſtilletur, ob qualitatis potionum tranſmutationẽ ſputũ educit.

Nempe

Nempe intus inundationem parit. Aliàs neq; sitim sedat, sed amarescit. Nẽpe ei qui suapte natura biliosus existit, ea est biliosa. Hypochõdrio præterea est infesta, malaq́; atq; etiam pessima, biliosissimaq́; & viriũ maxima labefactatio, vbi in vacuitatẽ venerit. Adde quod lienẽ auget, iecurq́;, vbi phlegmone obsidetur, fluctuatq́; & innatat. Tardè siquidẽ meat, quòd frigida & incoctibilis sit, neq; aluũ deiicit, neque vrinas mouet. Atque ex eo quoque nocua est, quod stercoris suaptè natura expers sit. Quã si pedibus frigentibus aliquãdo quis biberit, ea his omnibus multò magis nocebit, ad quoduis eorũ venerit.

Neq; incidẽdi vim habet aqua vt acetũ, neq; calida est vt mel, quod sanè nõ calfacit mõ, verùm quoq; & detergit, secatq́;. Tardè igit iure optimo meat oĩs aqua, difficulter cõcoquitur, atq; ægrè descẽdit: q̃q̃ alioqui & optima sit, & culpa omni vacet. Nã quæ vel limosa, vel malè olẽs, vel salsa, vel alterius cuiuspiã medicamẽtosæ qualitatis particeps existit, ea nõ simpliciter est aqua, sed cũ tali quadã permixtione medicamenti, vt si mel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

vitiosum, vel ptisanã, vel acetum, vel vinũ vel quippiam talis designaueris. Non enim ex illo genus totum culpabis, sed id solum, ad quod conuertis mentem. Cùm igitur super singulis, de quibus enunciat Hippocrates, sermo de optimis sit, ita & nũc intellige, singula, quæ dicuntur ad optimum referens aquam. Ea autẽ purissima est, & omni aliena qualitate destituta. Hæc igitur quanquã optima sit, multo tamen tẽpore in ventriculo manet, fluctuationesq; plurimum parit. Quo fit, vt cùm biliosus ventriculus fuerit, corrumpatur & illa. Prætereà & cum ex ventriculo ad ieiunum intestinum ægrè perueniat, non facilè distribuitur, neque in hepar, & minus in renes, thoracem, & pulmonem. Quo fit, vt neq; vrinas mouere nata sit, neque sputum educere: imò neque per totum corpus molitur transpirationes. Id nanque substantiæ, quæ tenuium sit partium, opus est, calidæq;, non frigidæ & crassarum partium. Neq; prætereà sitim sedat, quod in amplis tum ventris, tum intestinorum animalis instrumẽtis plusculo maneat tempore. Neq; prorsus imas penetrat partes, neque siccitatẽ humectat. Quòd autem non alat, antea est dictum. Quo fit, vt neque facultatem vitalem roborare posit. Atq; est causa, propter quam Hippocrates ad mulsam, oxymeli, & vinum

vinum se contulit, in ægris ab aqua absti-
nens. Iam igitur ob eas causas nunquam ea
quis vtatur. Vtuntur tamen & alij quidam
medici, atq; etiam Hippocrates: sed hic mi-
nus, cæteri magis. Nempe quod cæteris per-
peram vtantur circumuēti ad aquam ipsam
recurrunt, quæ non insigniter quod præter
animi sententiam succedat, habet, quādo ne
virtutem quidem. Sic enim Erasistratus di-
cebat: Fortes tum ciborum, tum potuum fa
cultates tempestiuè quidem assumptæ ma-
ximum iuuamentum: intēpestiuè verò ma-
ximam offensam adferunt. Quem autem
vitiosum esse dico, tum oxymelitis, tū mul
sæ, tum vini vsum, is quidē oritur & ob re-
pentinas mutationes, vt ipse ostendit, & ma
gna ex parte ob synceram quæ à medicis fit
permixtionē. Cùm igitur seni cuidā ægro-
tanti quotidie vinum aquosum exhiberem,
quidam ex huiusmodi medicis præsens, me
vini minimum aquæ ipsi instillantem con-
templatus risit, ægrumq; vinum non bibe-
re, sed duntaxat videre dixit: non sanè intel-
ligens mixtionis vini, quod gratia volupta-
tis datur, ad aquam aliam esse symmetriam,
& aliam esse eius quod ad opem ferendam
ministratur. Nam vini omnino minimum
veluti excitationem quandam, quæ ad di-
stributionem aquam trahat, permiscemus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

quo duntaxat aquæ tollamus ſynceritatem, non autẽ aquã vinũ faciamus. Sunt autem pleriq; ex ſanis, qui vinũ aqua dilutũ bibãt, ſed in his aquam guſtatu ipſo euincere non oportet: In ægris verò ita vt modica ſit vini repręſentatio. Sic & de oxymelite paulò ante dicebat, aquoſum laudãs. Quod itẽ tutius quiſpiam ea vteretur, quæ aquoſa eſt mulſa. Nã ſincera, puraq;, niſi vẽtrẽ ſubducere anticipauerit, magis nocebit, & potiſsimum in amaræ bilis hominibus, & his quibus præter naturã tumefacta ſunt viſcera. In his & aqua detrimentum adfert, cũ plus iuſto in hypochondriis morata bileſcit. Nempe & præter hæc omnia quæ habet mala, ſtercoris adhuc eſt expers, neq; vllo pacto aluum ſubducit. Aquã autẽ in principiis acceſsionũ potã lædere, (quod manifeſtauit, cũ dixit: Quam ſi pedibus frigẽtibus quis aliqñ biberit, ea his omnibus multò magis nocebit.) eorum eſt quæ omnibus & nota, & certa, & confeſſa ſunt. Quando igitur bibi idonea eſt aqua? Cum ſcilicet potu ſolo æger vſus fuerit, nullo pacto accepto ptiſanæ cremore. Tunc enim in potionũ aliarũ medio aquã tempeſtiuè quis ingeſſerit, & præſertim cũ ſiticuloſus æger fuerit. Nempe eam πλημμυρίδα quandã, id eſt humidi cuiuſpiã copiã abundantiãq; facere ait. Quo fit, vt inter mulſam

oxyme

oxymeliq;,parum aquæ exhibeāt, quòd his quæ expui debent,conferat ad humectationem. Imò & cùm vinum grauiter nocet,tūc aquam propinant. Quonam autem pacto id demonstraturus sit Hippocrates, audiemus.

Cùm verò in huiusmodi morbis fortè capitis grauitatē, vel mentis læsionē suspicatus fueris, à vino penitus est abstinendum, aquamq́ tunc dare oportet, vel vinum aquosum, flauumq́, & prorsus inodorum, atque ab ipsius potione, aquæ exiguum superbibendū. Nam hoc modo vini potentia caput mentemq́ minus tentabit.

Mens tentari, lædiq; dicitur, cum æger febre correptus desipuerit. Nunc ergo mētis læsionem desipiētiam dicit, in qua vino abstinendum præcipit. Pari modo & in vehementibus capitis doloribus. De vtroq; antea est dictum. Sed in præsentiarum vbi in prædictis symptomatis à vino omnino abstinēdum prædixit, consequenter aquosum, flauumq; omnino, & quod odore careat, dandum ait. Aquosum quidem & inodorū dare bene dicitur, sed flauum non admodum recipio. Nam ad ea omnia aquosum album melius existit. Etiam verò in eam gratiam, cum vina talia sunt, superbibendam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

confeſtim aquã tutius pręcepit. Minus enim (inquit) vini robur quod vehemens eſt, caput, mentemq́ue tentabit. ἅπτοιτο quidem verbo vſus ſibiipſi vſitato, conſuetoq́;, quo ἅψιν τῶν φρενῶν, id eſt, mentis læſionem ab huiuſmodi verbo quod ἅψεως nomine hominibus vſitatius eſt, ſeſe feciſſe oſtẽdit. Caput autem, mentemq́; vino tentari ait, quod propter caliditatem celeriter ad caput feratur, feruentesq́; in corpore ſecum ferat humores. Qua autem ratione caput malè afficit, ea & mẽtem. Nam in capite ſapere ipſum ſitũ eſt, & ea animæ pars quæ ratiocinatur.

In quibus autem maximè aqua vtendũ ſit, & quando valde multa, & quando modica, & quando gelida, & quando calida, partim quidem antea dictum eſt, partim verò ſuo tempore dicetur.

Eraſiſtratus quidem in libro de febribus malitioſè ſatis criminatur Hippocratem, diſcipulos ipſius propè accuſans Appollonium & Dexippum, quos ait cereos cyathos duodecim in ſextantali cotulæ cyatho effinxiſſe, atque vnum ex his vel duos febrientibus admetiri. Verùm Hippocrates non hic ſolùm, verùm quoque & in antedictis potionibus omnibus copioſius largiúſve manifeſtè

festè vti visus est. Quod & in præsenti dictione liquido ostendit, inquiẽs: In quibus autem maximè aqua vtendum sit, & quãdo valde multa. Nam & τὸ κάρτα πολλῷ τὸ λίαν πολλῷ, id est valde & supra modũ multa significat: sed sanè satis erat dicere multã aliquando dari aquam sine adiectione aduerbij huius κάρτα, in ostensionẽ malitiæ Erasistrati, qui de Apollonio & Dexippo mentionem facit, nec vllum horũ librũ ostendere potest: nec Hippocratem ipsum intelligit, apertè dicentem, Et quando vtendum valde multa. Quinetiã & superiore oratione mulsam inter oxymeliq; aquam porrigens vtilem esse ait, quod πλημμυρίδα, id est humiditatis abundantiã parit. Scripsit & antea de mulsa & oxymelite aquosis, quod os humectant, & vrinas cient: non vtique cyatum horum porrigens, sed quantitatem insignem, qua & hos humectari, & vrinæ cieri, & quæ pulmonem infestent expui possit. Prætereà & de oxymelite ita scripsit: Quod si potum hunc, & quidem multum, per totum morbi tempus profuturũ existimaueris. adiiciens hic multum. De malitia autem Erasistrati aduersus Hippocratem dicta hæc sufficiant: Cæterùm recordemur Hippocratẽ quomodo ante, ita & nunc polliceri se in morbis singulis propriã facturũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

doctrinã: cum hoc in loco victus instituendi artem non sufficienter conficiat: sed vniuersalia sola in exemplo morbi vnius scilicet pleuritidis prosequatur.

De reliquis potibus, cuiusmodi est hordeaceus, & qui ab herbis viridibus, vua passa, vinaceis, piris, cneco, myrtis, punico, & aliis parantur, cum horum aliquo vti tempestiuum fuerit, in morbo ipso scribetur, vbi & de compositis agetur medicamentis.

Habet quoq; suam & hæc dictio doctrinæ alterius, quæ de morbis singulis fit, promissionẽ. Verùm quicquid sit, liquido constat vel libros, qui de singulorum acutorum morborum curatione ab Hippocrate scripti sunt, non extare, vel prorsus nõ scriptos: hac siquidem occasione quæ nunc inferuntur præstantiæ Hippocratis non sunt. Sunt autẽ multa quæ mentem ipsius oleant, veluti & quæ huic libro adiacẽt ab eo qui de balneis est sermone. Sed, vt dixi, de singulis in horũ expositione commodius disseremus.

DE BALNEIS.

Balneum in plerisque morbis confert. In his quidem perpetuò, in aliis verò non:

est

estq́ quando minus vtendum sit quod imparatum homines habeant. Nam in paucis domibus parantur necessaria, reperiunturq́ qui rem vt oportet curent. Quòd si exactè quispiam non lauetur, non mediocrem incurret noxam. Tecto siquidem est opus quod fumo careat, copiosa item aqua, & crebra lauatione: sed quæ immediocris non sit, nisi res ita postulauerit.

Balnea huiusmodi, temporibus Hippocratis nondum parari videbãtur. Nempe dicere paucis in domibus parari necessaria, & reperiri qui rem probè curent, opusq́; prætereа tecto esse non fumoso, copiosa aqua, & quæcunque deinceps dixit: quòd item in domibus calefiat adhuc intra lebetes aqua, labrisque infundatur, argumentum habet. Quod autem in fine dictionis ait, crebra opus esse lauatione, sed quę immediocris nõ sit, nisi res ita postulauerit: si vtique memoria non excidat, in sequenti doctrina obseruabimus. Nam ipse inquiet: Sunt qui immediocri aliquando egent lauatione: id autem est cum æger multa, dum lauatur, perfunditur aqua. Quod si dicere non videatur, nos ipsi non simpliciter quidẽ, neq; vt inciderit, sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſed cum eorum quæ ab ipſo ſcribuntur con ſequentiæ obſeruatione percunctabimur.

Neque etiam abſtergere oportet: quòd ſi aliquando abſtergendum ſit, calido aliquo, atque multiplici plus quam existimetur vtendum abſterſorio, perfundendaq; aqua multa, & celeriter poſt perfundēda.

Nullus æger cùm lauatur detergi expoſtulat, niſi ſordidus ſit, & pruritu vexetur. Nempe qui ægrotant, aqua citra laborem omnē, leſionemq; prolui debent. Deterſio autem purgamentis fit, tum mordentibus, tum ſiccantibus: quo fit, vt ea tum virtuti, tū balneorū vſui aduerſiſsima ſit. *Si* verò ęger detergi debeat, vel propter ſordes, vel propter pruritum, vim medicamenti deterſorij multa admixta aqua, in miſſo quoque oleo, ſupprimere oportet. Quo circa inquit Hippocrates: Atque multiplici plus quàm existimetur. id eſt, quàm ſanis conſuetum ſit, vtendum abſterſorio. Non enim ſubſtantiam medicamenti abſterſorii in ægris multiplicem accipiendam pręcipit, cum non abſtergere magis, quam abſtergere velit: ſed deterſorii † qualitatem in ægris multiplicem fieri iubet per aquæ * adauctionē. Ea ſi quidem ratio detergentia quoque vitare præcipit

† Quantitatem potius.

** Μίξιν habēt antiqui codices. i. mixtionem.*

cipit non excitante vel ſorditie, vel pruritu: acribusq́; ipſis & ſynceris non vtendum. Vt autem multa immixta aqua acrimoniã diſſoluit ipſius detergentis medicamenti, ſic & totius deterſorij vim, aquam calidam puramq́; affatim ſuperinfundens, atque illi rurſus, aliam, diſſoluit.

Via ad ſolium breuis ſit.

Commune id eſt, ſiue in balneo hominem laueris, ſiue in domo aliqua extruxeris pyrã, & labrum aqua impleueris. Quod & nunc in caſtris fit ſæpius, cum lauari quempiam deficiente balnei loco oportet.

Facilisq́; tum ingreſſus, tum egreſſus.

Prorſus ſiquidem citra fatigationem laſſitudinemq́; ægrum ſeruare iubet, atque ob id ſolium facilem tum ingreſſum, tum egreſſum habere voluit. Id proculdubio fiet, ſi paries qui aquam continet neque ſublimis, neque anguſtus fuerit. Maximè autem laudabile & à labore omni alienum eſt, quod in aquarum ſponte naſcentium conficitur lauacris: nempe ſolia humilia ita depreſſaque propè omnes conficiunt, vt nihil ſolij pauimento quod propè eſt emineat.

Qui lauatur, componat ſeſe, taceat, & nihil agat: ſed cæteros tum perfundere,

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

tum abstergere ſinat.

Hæc quoque prædictis ſimiliter vt æger non laboret, conferunt. Nempe & ęgrotantis quies vt corpus in balneo, tum laxius, tum mollius reddatur, eſt idonea. Nam cum mouetur corpus, muſculi extenduntur, qui minus tum molliuntur, tum relaxantur.

Multæ quoque aquæ mixturæ parentur.

Cum Hippocrates, inquit, καὶ μετακέρασμα πολὺ ἑτοιμᾶσθαι, id eſt, multę quoq; aquæ mixturæ parentur, poteſt vnico legi verbo, μετακέρασμα, atque intelligi hæc præpoſitio μετὰ per ſe, & ſeorſum κέρασμα. Nam Hippocrates non in hoc ſolùm libro, verùm & in aliis Ionum more per defectum vti prępoſitione μετὰ videtur. Plenè autem atq; integrè ita legetur: καὶ μετὰ ταῦτα κέρασμα πολὺ ἑτοιμᾶσθαι. id eſt, multæ quoq; poſt hęc aquę mixturæ parentur. Siue autem quis vno intelligat verbo μετακέρασμα, ſiue diſtinguat, diſtrahatq; pro μετὰ ταῦτα κέρασμα, vna eſt dictionis vtriuſque intelligētia. Vult ſiquidem mixturā parari, eum qui in ſolio lotus eſt perfuſurus: quod medici huius temporis omnes efficere cōſueuerunt, cùm ægrum lauerint. Neq; enim in labrū frigidum ingredi permittūt, ſed tepida perfundūt aqua. Alij

ſolia tota aqua huiuſmodi replent. Nam vt corpus, tum laxius, tum rarius, calida lauatione eſt redditũ, ita rurſum quiete paulatimq́; contrahere ipſum, & cogere, & denſare in animo habet. Nẽpe id ad virtutis robur confert, facitq́; vt non facilè homo lædatur, niſi ſubita quædã in ambiente aëre fiat ad frigidum permutatio. Ob id, qui rectè valent, à balneo calido ſeſe in frigidã proiiciũt aquã: ſed qui ægrotant, cõtactum frigidæ non ſuſtinent circa læſionẽ. Quapropter frigidam calidæ mixtiõe ſupprimimus. Mixtionis aũt modũ inueniemus, in primis quidẽ ſi corporis affectionem inſpexerimus: deinde & propriam laborãtis naturam, ætatemq́;, & anni tempus, & regionẽ, & præſentem cœli ſtatum. Probè autẽ faciẽt, qui à calido balneo tepidas nõ minus triũ generum aquas, quæ inter ſe differãt, parabũt: vt prima quidẽ admodũ tepida ſit, ſecũda verò minus, & tertia adhuc quæ magis ad frigidũ declinet. Tale autem quippiam velle viſus eſt Hippocrates cũ præcepit mixturas parari. Nẽpe quod paratur, id non ſimpliciter modo multũ, verũ & variũ, multiplexq́; eſſe eſt melius, vt paulatim à calido ad frigidum procedatur: cum ſubitam ad cõtrarium mutationem æger non ferat.

Celeresq́; faciant perfuſiones.

Ταχείας, id eſt celeres, referre oportet non ad eam ſolùm, quæ in perfuſione fit, actionem, verùm quoque & ad illud quod actiones interiacet ſpatium: vt primam inter perfuſionem ſecundamque parum ſit interualli. Quod, ſi quis propriè nominauerit, non ταχείας, id eſt celeres, ſed πυκνὰς, id eſt frequentes dixerit. Quanquam apud veteres vſus horum nominum πυκνῶ & ταχέως confundatur. Nam aliquando πυκνὰς, id eſt frequentes actiones, ταχείας, id eſt celeres vocant.

Et ſpongiis pro ſtrigili vtantur.

Neque ſtrigilibus in ægris ipſis, neque ſpongia medici huiuſce temporis vtũtur, ſed à balneo eos linteo cõtegunt, alij veſtibus, & potiſsimum puris, vt plurimum ſudẽt, obuoluunt. Sed nõ ſemper ęgrum ipſum à balneo copioſè ſudare conuenit. Nempe ſæpius laborantem ad balneum non vacuandi corporis gratia ducimus, ſed prorſus contrariam ob rationem, vt ſcilicet humectetur, madeſcatque quod immoderatius exaruit. In talibus igitur non in balneo ſunt expectãdi ſudores multi, ſed quamcitiſsimè ſoli aquam ingredi, & poſtea balneo egreſſos, reſiccare expedit.

Et non valde ſiccum perungant corpus.

Ora

Oratio hæc, succedit quidē huic: Et spongiis pro strigili vtantur. Sed qui sermonis proprietatem contemplatus fuerit, is de vnctionis in balneo vsu intelliget, ne eorū quę de necessitate dicenda sunt, quippiam prætermissum esse videatur. Nam vbi post balneum spongia aquam detersit Hippocrates, obscurum quidem est, si corpus vnxerit: bene tamen ægri corpus cum humidum existit, perungendum † esse constat, nisi quispiam *oleum cum aqua, hoc ipsum resiccare dixerit. Est igitur vtile, vt de vnctionis in balneo vsu discutiatur: sed necessaria magis est super vnctionis tēpore discussio, si oleum perfundere conueniat, vel vbi qui lauatur sudauerit, vel cum siccus adhuc est, confestim vbi sese exuerit, & prius quàm sudauerit, vel horum neutrum fuerit, sed vbi humescere cœperit. Sanè quicunque eorum meminit, quæ de olei facultate in simplicium medicamentorum tractatione dicuntur, is exactè nouit optimum esse olei † vsus in his qui lauantur tempus quod tertio dicitur loco: nouitque quónam pacto calfactum corpori exhibere conueniat. Nempe id corpus mollius reddit, laxiusque, cum frigidum suo contactu non solùm horū neutrum efficere natum sit, sed & eos qui lauantur frigentes reddat.

† Pro χρῖσ μὴ habent antiqui cod. vnde erit vertendum, non esse,

* Q d' itē hoc ipsum oleū aquā resiccare dixerit.

† In antiquis χρίσεως per non per ν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Caput verò spongia, quoad maximè fieri poterit resiccare oportet.

Quod in balneo caput curiosè resiccandum sit, vt ne minimũ quidẽ supersit humiditatis, nequaquã est ambiguũ. Nam quicquid relinquitur, refrigerare consueuit. Non tamen à spongia vt fiat, effici potest, nisi statim ab initio post mixturarum vsum. Capitis tamen aquam linteo resiccare est melius.

Neque caput ipsum modo, verùm & extrema, & quãuis aliam corporis partem à frigoris iniuria prohibere conuenit.

Dixisse id per se seorsumq; parũ esse mihi videtur: quòd enim pars nulla omnino nuda esse debeat, cum à balneo aquam eorum qui lauantur resiccant, constat liquido omnibus. Nam quæ ita denudantur partes: cito eas refrigerari nemo ignorat.

Lauari quoque is non debet, qui nuper vel sorpsit vel bibit.

Non in ęgris modo, verùm quoque ex in sanis, nullus confestim à cibi vel potus sumptione lauari debet. Nam qui biberunt, his caput repletur: qui verò cibum sumpserunt, his non caput modo, verùm & corpus totum alimoniam ad se prius quàm concocta fuerit, trahit.

Neque

Neque confestim à balneo sorbẽdum, neque bibendum.

Sedata quæ ex balneo est turbatione, tũ esse tum bibere melius est, veluti & cõposita ea quæ ab exercitatione oritur. Nam cibum protinus vel potum sumere, caput replet, deuoratumq; interdũ superfluitare facit.

Magni autem admodum pendere oportet si æger cũ rectè valuit, balneum valde affectauit, & lauari fuerit assuetus. Neq; tales magis appetunt, iuuãturq; cũ loti fuerint, adeo vt lædantur si non fuerint loti.

Demonstrata sunt hæc per totum ferè horum commentariorum secundum, vbi dictiones exposuimus, in quibus parte plurima consuetudinum vires enarrauit.

Peripneumoniæ autem magis quàm ardenti febri confert. Nam lateris pectorisq; & dorsi mulcet dolorem, sputum maturat, educitq;, & spiritum facilem reddit. Laßitudines tollit, mollit articulos & cutem per summa apparentem: vrinas ciet, capitis soluit grauitatem, & nares humectat. † *Tot ergo insunt*

† Hæc non habẽt ant. cod. græ. sicut nec veteres latini.

balneo bona, quibus omnibus est opus. Cæterùm si in apparatu re vna vel pluribus defectum sit, metus est ne nõ prosit: vnum siquidem horum, quoduis fuerit, si à ministris non vt oportet præparetur, valde lædit.

Quare peripneumonias magis quàm febres ardentes iuuet balneum, ostendit Hippocrates cum inquit: Nam lateris pectorisq; & dorsi mulcet dolorem, sputum maturat, educitque, spiritum facilem reddit. Ob hæc etenim omnia peripneumonicis maximo est præsidio. Sanantur siquidem qui cõtenta in pulmonibus sputa expuunt. Pleuritici quoque ob doloris mitigationem valde iuuantur. Quapropter duorum alterum, nempe vel ita scribendum: Peripneumoniæ autem & pleuritidi magis quàm ardenti febri confert. vel in peripneumonia pleuritidem subaudire oportet. Nam pleuritis dolorẽ in latere habet peripneumonia non habet. Cęterùm cum peripneumoniis magis quam ardentibus febribus conferre balneum inquit, docet quoque & æstuantibus quibusdam auxilio esse: verùm oratio hæc distinctionem expostulat, quam nõdum efficere possumus, quia tempus quo lauari ægrotantes velit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

velit, non definierit. Vbi autem sequenti di-
ctione enarrantem Hippocratem, quósnam haudquaquam lauare velit intellexerimus, ad balnei tempus ita perueniemus.

Qui in morbis aluum plus iusto humidiorem habent, ij non sunt lauandi, neque hi quibus magis quàm decet detinetur, & soluta non sit: neque quibus vires languent, nec cibum fastidientes, nec nauseabundi nec biliosa ructantes, nec quibus sanguis è naribus profluit, nisi minus quam decet fluxerit: nec quod decet te latuerit. Nam si minus quàm decet fluat, lauabis, etsi vniversum corpus in cæteris, etsi caput duntaxat iuuerit. † Si igitur apparatus hi conuenientes fuerint, æger que feliciter balneum suscepturus sit, quotidie lauare oportet.

† Hæc non habent ant. cod. græ. nec latini.

Quibus cõplura per ventrem subducuntur, his balneũ sistit, ea ad corpus vniuersum reuellens: atque hac occasione detrimentum affert. Quòd autem qui nullo modo deiecerunt, eos antea vetustã fecem euacuasse me-

lius sit, nemo ignorat: sicut neque quòd γεγυωμένους, τοῖς ἰσι, τοὺς καταλελυμένους, id est, quibus iam nõ vigent sed cessant vires, balneũ amplius euertit. Ait preterea & ἀσώδεις, id est cibum fastidientes & nausebundos haudqua quam lauãdos. Nempe hos viribus ita defici metus est, vt succedat ea quæ stomachica appellatur syncope. Succedunt his quibus os ventriculi bile redundat: quos nota indicaui, inquiens: Nec biliosa ructantes. Pari modo neque eos lauare conuenit quibus profluit abũde è naribus sanguis. Nam si minus fluxerit, lauare est consentaneũ. Sunt autem hi qui vehemẽtiore egent balneo, id est, qui multa aqua perfundendi sunt, vt sanguis qui †post caput est, vehementius moueatur. Cõ similiter lauabimus si sanguis nullo pacto erumpat, & erumpere debeat. Ex adiectione autem huius sermonis: Etsi vniuersum corpus in cæteris, et si caput dũtaxat iuuerit: Clarius adhuc significauit quonã pacto sæpius in domo calfacta ægrum absque solio collocent, & caput duntaxat citra reliquas corporis partes calida perfundant aqua.

† κατὰ habent ant. cod. non μετὰ. i. sanguis qui in capite est.

Lauandi autem cupidos si quotidie bis laueris, nihil † peccabis.

† βλάψεις hoc est nocebis habẽt ant. cod. & ita legit vetus interpres.

Qui Victori Romano principi librũ de victus ratiõe Hippocratis tradidit medicus, is

is dictionẽ hãc & alias quaſdam de curtatas ſcripſit: ſicuti & illã in qua dicit: Non protelentur primi ſorbendi dies. Præterea &, Qui bis die cibum ſumere ſunt aſſueti, his bis dare oportet. Verùm vtriuſque harum dictionum dimidiam partẽ ſubtraxit: ſed præſentis quidem nihil, tempus verò †non adiecit, vbi φιλολουτρῦντας, id eſt lauandi cupidos, eos intelligit, qui cum ſani ſunt, lauari gaudent, atque ob id ſæpius lauantur. Nẽpe hi quum lauantur, eũ accipiũt qui ex cõſuetudine eſt, ſcopũ. In ſequentibus autem ab Hippocrate tempus quo ægros lauari velit, audiemus.

† *In cod. ant. non habetur non.*

Tutius autem longe balneo vti poſſunt, qui tota vtuntur ptiſana, quàm qui ſolo vtuntur cremore: quanquam & hi interdum vti poßint: minime autem qui potu ſolo vtuntur.

Tempus quo lauandũ ſit hoc in loco patefecit Hippocrates: quod ſi ab initio pronũciaſſet, multa ſanè quæ loco medio dicta ſunt, nõ obſcura & ambigua eſſent. Ptiſanã autem totã porrigunt iis qui mitius quietiusq; habent: ſolũ verò cremorem his qui deterius degunt verùm his qui periculoſius acutiusque laborant, potus ſolos. Quòd autem toto in hoc commentario de thoracis pulmonisq; affectibus egerit, plurima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

quidem exempli vice in his morborum partibus, & pręſertim pleuritidis vniuerſalia pręcipiens ſæpius eſt demonſtratum. Eſt expoſitum quoque quonam pacto coctis morbis ptiſana vti velit, quo tempore & balneũ ſine periculo conciliatur, vtpote quod ad ſputorum quæ in thorace & pulmone continentur, expurgationem maxime conferat. Qui igitur ita habent, & quæ ex conſuetudine eſt acceſſerit iudicatio, his lauationem multiplicare nihil prohibet. Ait præterea balneum ἥκιστα, id eſt, minimum, iuuare eos qui ſolo vtuntur potu: vbi ἥκιστα ἐλάχιστον. id eſt minimum ſignificat, & non, vt quidã aiunt, ἀδωμῶς, id eſt nullo pacto. Nam inferens, inquit.

Eſt ſanè & quando vti poſsint. † *Ex his autem quæ ante ſcripta ſunt, quoſnam in ſingulis viuẽdi modis iuuaturũ ſit balneum, & quos non, coniicere oportet. Nã quibus aliquid eorum quæ balneum & bonum reddere et iuuare poſſunt, deeſt: hos lauare nõ expedito. Quib⁹ verò nihil deeſt ſignumq́ adeſt ipſis in quo lauare conueniat: lauare oportet.*

† Hæc omnia nõ reperiuntur in antiquis cod. & forſitã neq; Hippo. ſunt, vt & ex Gal. cõiicere potes.

Non adiecit quidem quando his balneo

vten

vtendum sit, sed nos qui sententiam ipsius sequimur, dicemus. Potum solũ his exhibet. Hippocrates quos acuti infestant morbi vbi vires ad morbi vsque vigorem, qui interdũ cum ipsa coctione existit, veluti in morbis thoracis pulmonisq́;, suffecturas sperauerit. Coctis siquidem qui affectum progignunt humoribus, confestim excreabunt. Quòd si qualia oportet solum expuere cœperint, in neutro adhuc modorum neque in affectu, neque in symptomatis morbus augebitur. Nam sæpius affectio ipsa qua laborant, mitior quidem existit, sed symptomata augentur, vt in phlegmone obsessis particulis, quo ipse inquit modo: Cum pus conficitur, tunc dolores & febres fiunt magis, quàm cum factum fuerit. Sæpius autem mutuis exultant incrementis & decrementis symptomatum magnitudines, & ea quæ affectionis est: fitq́; id in his phlegmonis in quibus pus effluit quod iam est confectum, vt in vulneribus quibusdam fieri cõsueuit, & in peripneumoniis pleuritidibusque. Possunt ergo in his morbis & hi quibus potus solus vsui est, nõ inutiliter lauari. Nempe dolorẽ ipsorum balneũ mitigare ait, & sputa maturare. Sed sanè vacuato prius corpore, id factitandum. Sciuerisque in vniuersum de balneorum viribus, quòd si nõ antea vacuato corpore ex-

hibeatur, membris affectis fluxionem parit: vacuato autem si exhibeatur, coctionem iuuat. Nempe corpore toto ante vacuato, adhibitum aduacuatoriã obtinet facultatem. Quo fit vt ex febre ardente laborantibus, his tantum opituletur qui sine tumore vel phlegmones vel erysipelatos laborant, feruente in ipsis per totum corpus bile. Quòd si coctionis signa habuerint, his multo magis conferet. Verùm si æstuosa febris ob salsam pituitam putrefactam oriatur, aduersissimum illis esse balneũ scire oportet. Neque enim pituitosus humor vt biliosus p cutim euacuatur, propterea quod tũ crassus tũ glutinosus sit: neq; extinguitur lõga egẽs cõcoctione. Nõ sum autẽ immemor verborum. Hippocratis, quæ in principio libri huius hoc refert pacto. Quæ autem medicũ ante animaduertisse ægro nõ referente oportet, plurima dimissa sunt. Hæc siquidem qui Hippocratem dogmaticum esse putant, locos affectos esse dixerunt. †Sed qui Hippocratem empiricum esse existimant, anni tẽpora esse, regiones, ætates, *& ambiẽtis nos aëris conditiones affirmauerunt. Hæc equidem omnia tum quę à dogmaticis, tum quę ab empiricis dicuntur, vtilia esse non ignoro. Verùm scopos multos hoc in libro recensens Hippocrates, ad quos quis respiciens victus

† *Et ipsorũ affectus, & causas addit codex græcus.*

* *Consuetudines, add. græ.*

ctus formã inuenire posſit, nullius eorũ quę dicta ſunt, præter quàm conſuetudinis mentionem fecit. Sed ſanè nonnulla quæ reminiſcentiam exigunt, præpoſuit. Atque ob id ſermonem ſum remoratus, vt hac quæ breuis ſit interpretatione eos, qui totum legerunt librum, habeam ſermonis huius per intelligentiam aſſecutores. Vnus ſanè & præcipuus ſcopus tanquam in exemplo pleuritidis talis in dictione ab Hippocrate enarratur: Siquidem ſiccior fuerit morbus quã vt quiſpiam putauerit, non multum dare oportet, ſed ante ſorbitionem vel mulſam, vel vinum, vtrum magis auxiliaturum putaueris, propinare cõuenit. Poſt hæc deinceps: At ſi os madeſcat, & quæ à pulmone expuũtur talia ſint qualia eſſe oportet, ſorbitionis quãtitatẽ, vt dicam ſummatim, augere cõuenit. Verùm tum hæc, tum quæ ſerie continuata dicuntur, non ſunt à gnidiis ſententiis definita. Poſt hæc & morbi coctionẽ animaduertendã eſſe ait Hippocrates, qui ſanè ſcopus totius propemodum eſt Hippocrati victus inſtituẽdi generis, atque earũ quæ in eo particulariter fiũt permutationũ. Alias quoque & ſubinde apponit definitiones, quæ tales ſunt: Quibus enim cibus ſtatim incluſus eſt, ſi quis nõ vacuato eo ſorbitionẽ dederit dolorem ſi adeſt adaugebit, & ſi non adeſt

pro

protinus inducet. Et amplius: Præterea si lateris dolor assiduus est, calidisque fomentis non remittatur, sputumque nō procedit, sed extremè citra coctibilitatē glutinosum sit, nisi quis dolorem vel alui subductione vel secta vena pro vtriusuis significatione soluerit, ptisanam autem ita affectis dederit, præcipitem aget in mortem. Proinde & rursus definiens, ait: Si nuper pasto cuipiam, & alui oneribus haudquaquam purgato febris, vel cum dolore vel sine dolore *inceperit*, à sorbitione tantisper est temperandum, donec cibum ad infernam intestini partem descēdisse coniectum sit. Tum rursus: Si nuper cibato cibus prior non descenderit, virtusq; valida fuerit, & floruerit ætas, subluere oportet. Si verò virtus imbecillior fuerit, balano est vtendum, nisi aluus sua sponte probè deiecerit. Adiecit ergo in hac dictiōe eum qui à virtute est scopum, veluti in sequentibus sæpenumero, & id considerari præcipiens quænam causa & affectio sit quæ virtutem prosternant: vbi & hoc à medicis ignorari adiecit, pręterea adiecit quòd iis qui dolorē ad hypochōdrium pertinētē habent, ea quæ per talia medicamēta fiat, auxilio sit purgatio. Cæteris autē qbus dolor vel grauitas ad brachiū vel pectus extēditur, venæ sectio. Hæc autem & reliqua huiusmodi, quæ item

de

de cõſuetudine dicta ſunt, à gnidiis medicis omnino ſunt prætermiſſa, multoq́ue magis naturæ & corporum temperamenta, de quibus ſæpenumero in hoc libro egit: hos picrocholos appellans, alios melancholicos. †Scopo autẽ ſuccedente, de ea quæ tum in ſanis, tũ in ægris fit victus ratione agit, quonam pacto & emendare & corrigere oporteat demõſtrans. Præterea & in eo quem de vino, oximelite, & aqua facit ſermone, ſcopos recenſuit eoſdem. Meminit quoque & coctionis morbi ſæpius, non paruum ſcopũ vniuerſæ victus formæ, earũq́ue quæ in ipſa fiunt, mutationum hunc efficiens. Pari modo & in morbi vigore quippiam dixit, ad quem reſpiciens neque tanquam ad abiectiſsimum in victus ratione ſcopum alimoniã miniſtrat. Cuncta hæc & reliqua talia à gnidiis medicis prætermiſſa ſunt, quæ medicum ante animaduertiſſe non dicente ægro oportet.

†His autem ſcopis inſiſtens, ait græ.

*

GAL

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRAtis De victus ratione in morbis acutis Commentarius quartus.

*

IOANNE VASSAEO *Meldensi interprete.*

VAE in libro de victus ratione post eum qui de balneis est sermonē scribuntur, iure optimo pleriq; medicorum Hippocratis non esse sunt suspicati. Nam ab iis quæ ante scripta sunt, & vi interpretationis & theorematum integritate longo discedunt interuallo. Neque tamen abs re adducti sunt, q & Hippocratis esse existimauerunt. Nempe eorum quæ scripta sunt sententia, propositum ipsius mētemq; vsque adeo redolet, vt discipulum Hippocratis aliquem scripsisse suspicio sit: imo & ex his multa dictionem vna cùm sentētia ita absolutam inculpatamque habent, vt rursum & ea ab Hippocrate scripta esse suspicandū sit, vtpo-

te

te qui librum componere, vbi singulariter morbi cuiusque acuti curationem doceret, vt in libro de victus ratione in morbis acutis promiserat, sese apparauerit. Praeterea & alias in praesenti libro reperies dictiones, quę Hippocrate ita indignae sunt, vt legitimis iustisq; adscriptas esse suspicari te oporteat: sicuti & in aphorismis ipsis quidam huiusmodi visi sunt, partibus libri vltimis adiecti adscriptiq;. Qui enim interserunt,† in memoriam multis primas cōscriptiones vltimis adscribunt. Quod & in libro de capitis vulneribus factū esse videtur, & in secūdo de morbis vulgaribus. Nec secus in eo qui nūc nobis proponitur libro reperimus quae interseruntur, atque adhuc magis partibus vltimis. Cū igitur quatuor, vt quispiā dixerit, in eo reperiantur genera, vnū quidem & dictione & † sententia Hippocrate dignum: alterum quidem altero solum, vel dictione, vel sententia: nonnulla verò horum neutro: in singulis eorum quae ad expositionem nobis expromentur dictionibus idipsum declarabimus.

† Quòd principes librorum partes multis in memoria sint vltimis sic ego vertere

δύναμιν. i. virtute habent ant. cod.

Causus, id est febris ardens fit, cum venulae tēpore aestiuo exiccatae, acres & biliosas quae tenues sint, trahunt ad se humiditates, quas ἰχῶρας vocant.

Aesti

Aestiuum anni tempus dixit calidum & siccum, siue vltimo vere fuerit, siue prima æstate, siue in horum temporum mediis vel extremis, siue primo autumno. Quod autem aëris nos ambientis temperamentũ dispositionem corporis secum mutet, siccum quidem ad sicciorem, humidum verò ad humidiorem, in commentariis epidemiorum morborum est demonstratum. Quod item & anni tempus mediocre & temperatum naturalem seruet temperaturam, cæteris quæ in vniuersa victus lege agunt homines modo habentibus simili. Demonstratum prætereà, & corpus quod à naturali moderataq; conditione sese alienauit, commutauitq;, id, propter quod alienatum est & commutatũ, ob illud peculiari egere auxilio, vt arefactũ humectatione, humectatũ exiccatione, calfactum refrigeratione, & refrigeratum calfactione. Cùm igitur ob aliquam rerum quarum exempla dicit Hippocrates, circunstantiam venulas aliquas qualibet in parte corporis exiccari contigerit, à vicinis partibus trahũt hæ humiditates. Si ergo quæ ad arefactas venas ferũtur humiditates, vt substantia humidam naturam, ita & vim humectatoriam habuerint, pars naturalem commoderationẽ recipit. Verùm si humiditas qualitate aëris fuerit, & facultate siccatoria, corpus

pus incenditur: vt si ex nobis quispiã siticulosus effectus liberaliter biberit vel vinum, quod quia aqua marina largior mixta sit, tethalassomenon dicũt, purum, vel aquã salsam. Scio equidem me aliquando ex æstiuo itinere siticulosum redditũ, bibisse vini veteris paulò sincerioris calicem vnum, atque ex eo sitim magis auxisse, non placasse. Vt igitur nos quanquam mente quę appetitum moderetur præditi interdum quidem negligentius, interdum autem & incontinentius, atq; etiam cùm in promptu melius non sit, ad potũ aliquem qui & salsus & acris sit peruenire cogimur, sic & venarum facultas attractoria perpetuò vicinis ex partibus humiditatem attrahit, substantiam ipsius qualisnam sit, nullo pacto discernens. Ratione etenim caret, qua quippiam ex meliori scrutari posit: sed vt pueri brutaq; ad casũ oblatum humidum cùm sitiunt irruunt, hoc pacto & illa. Si ergo in vna quapiam corporis parte affectio ea fiat, in ea solùm qui erysipelas referat, affectus quispiã erit. Verùm si venæ totius corporis supra modũ exiccatæ calidas carnosis è partibus humiditates traxerint, in toto corpore fiet quæ causum referet affectio. Causus verò propriè dictus nõ caliditatis quæ per totum sit corpus præstat modò vehementia, verùm quo que & siti. Nam

ſitis in eo vehemens eſt, & incompeſcibilis. Deeſt ergo præſenti dictioni de cauſi generatione ſermo de partibus, quem nos nuper adiecimus. Nēpe in vna corporis parte quęuis illa ſit, interdũ cauſus gignitur, interdũ & toto in corpore. Verùm cùm in toto fit corpore, ſitim omnino parit: cùm verò in vna parte, non de neceſsitate, niſi pars ipſa ſitim pariat. Omnium autem primum & maximè id facit ventriculi: deinde ventriculus, atque ab eo ſtomachus, pòſt pulmo, & ſubinde ieiunum inteſtinum. Vtrum igitur ita tantummodò fit cauſus vt dixit, cùm ſcilicet acres & bilioſas quæ tenues ſunt humiditates ad ſe traxerint venulæ? An ne & carne id ferente erit cauſus? ſiue in parte vna, ſiue toto in corpore pati eã contigit? Oſtendimus etenim eam vim habere eorum quorum indiga eſt attractoriam. Præterea & fieri poteſt vt modo altero ſimilis affectio fiat. Modum alterum dico cùm ex validioribus partibus ad imbecilliorem aliquam mittantur excrementa. Nempe quòd membris ſingulis vt attractoria, ſic & expulſiora inſit facultas, eſt declaratum. Fieri ergo poteſt vt interdum quidem ex parte vna, interdum verò & ex pluribus acres & bilioſæ quæ tenues ſint humiditates exactè ad dictas fundantur particulas, quæ ſcilicet imbecilliores ſunt.

Quòd

Quòd Hippocrates ἰχῶρας, tenues humiditates appellet, liquido conſtat.

Febris quoque vehemens habet, corpusq́ veluti ab oſſearia laſsitudine habitum laborat, doletq́.

Febris ergo vehemens habet, propter naturam tenuium humiditatum, quas & acres & bilioſas ait. Nempe his ſuperueniunt febres vehementiſsimæ, id eſt quæ multam & acerrimam habent † qualitatem. Sicuti & pituitoſos ſequuntur ſuccos quæ & minorem & minus acrem habent. Laborat, autem corpus totum laſsitudine vlceroſa propter tenuium humidatum acrimoniam. Sed de laſsitudinum omniũ differentiis abſolutè in libris de tuenda valetudine eſt tractatum.

† *Caliditatem ait ipſe.*

Fit autem magna ex parte longum ob iter, longamq́ ſitim: cùm venulæ arefactæ, acres calidasq́ fluxiones ad ſe traxerint.

Tum in principio dixit, tum rurſum hoc in loco adiecit verbum hoc arefactæ: procatarcticas appellatas cauſas veluti exemplo manifeſtans: primitiuas nunc dicunt. Siquidem calidæ omnes, & ſiccæ cauſos progignere poſſunt. Scio equidem nonnullos ob liberalem vini, quod tethalaſſomenon

vocant, potionem, causo fuisse correptos: veluti & alios ob salsamentum salsarumq; carnium, atque aliorum quorundam salsorum vsum immoderatum. Alius ex ambulatione & æstu veniens, primum quidem lauit se, deinde domum perductus, vini mixti plus bibit, cœpitq; protinus affici causo. Alius autem ob iram, & alius ob vigilias causum incurrerunt.

Fit quoque & lingua aspera, sicca & valde nigra, ventrisq; morsu dolet, deiectionesq; & liquidæ & pallidæ fiunt: vrgetq; sitis vehemens, & vigiliæ, atque interdum mentis aberratio.

Percurrit hoc in loco quæ causum subsequuntur, quæ & συνεδρεύοντα, id est cōsidentia siue consistentia vocant. Sunt autē hæc: lingua sicca, aspera & nigra, ventris morsus, deiectiones pallidæ, vehemens sitis, & vigiliæ, interdum quoque & desipiētia. Lingua sanè arescit, quòd tota corporis affectio sicca sit & calida, febrisq; talis. Vētris verò morsus propter tenuiū humiditatum, quæ illuc confluunt, oritur. Deiectiones autē pro succi redundātia. Liquidasq; eas dixit, nullo pacto concoctas exprimens. Coctio enim omnia cogit incrassatq;. Qui autē ita habēt,
vigilant

vigilant ob ſiccitatem. Nempe humiditatẽ immoderatam profundas ad ſomnum delationes, multam verò ſiccitatẽ vigilias procreare eſt demonſtratum. Accedit quoq; & ab aliis ſymptomatis fatigatio quę ob vigilias efficitur. Deſipientiam autem fieri ſciuimus ob eam quæ ad caput recurrit bilem, & ob temperaturæ caliditatem ſiccitatemq́;. Quod autem vbi quiſpiam bilem ſimpliciter dixerit, amara ſignificetur, antea eſt enũtiatum: quod item bilem eandem & pallidã & flauam appellent. Vt ergo nihil eorũ quæ ad cauſum biliosũm ſpectant prætermiſſum videtur, niſi quod non ſolùm fit per attractionem, ſed & per tenuium humiditatũ effluuium, ſic † abundè fuſeq́; ſcripta quædam ſunt. Nempe ex his quæ dicta ſunt, quædam ſunt ſymptomata cauſum indicantia, quæ παθογνωμονικὰ dicunt: alia verò συνεδρεύοντα, id eſt cõſident. Verùm quæ cauſos procreant, alia quidem προηγούμενα, id eſt antegredientia, alia verò προκατάρχοντα, id eſt præincipientia à medicis appellãtur. Omniũ autem quæ dixi † pręgredientium ſymptomatum, potes tibi vt lubet catalogum facere. Sed qui librum hunc ſcripſit, à prægredientibus fecit exordium. Venulas etenim exiccari prægrediens cauſa eſt. Deinceps autem cum præincipientia, vt ambulationem

† ἀτάκτως i. confuſè vel ſine ordine habent ant. cod.

† In anti. cod. nõ habetur illud, prægrediẽtiũ neque videtur ſenſus id exigere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

longam & ſitim dicere quum deberet, non ea dixit, ſed ex his quæ affectum indicant quippiam dixit, vt febrem vehemẽtem. Debuit & hic ſitim vehementem adiicere, quã poſteà ſimul cum aliis quæ conſidentia vocantur ſymptomatis dixit: quorum quędam aliquando, alia perpetuò cauſis inſunt, quod & ipſe oſtendit, inquiens: Interdum autem & mentis aberratio. Nam interdum perpetuò opponitur. Ego autem dico, & ventrem morderi, & bilioſa deiicere, non eſſe ex his quæ perpetuò inſunt. Nempe quòd vehemens morbus ſit, motuſque acrium & tenuium humiditatum ad interna ſit, propterea hæc contingunt, his quidem qui ventrem heparq; cauſi veluti ſedem habent. Verùm his qui pulmonem veluti ſedem habent, hæc non admodùm contingunt, ſed quæ de lingua dicuntur & deſipientia magis. Difficulter etiam & hiſpirant, ea ſcilicet quæ denſa & magna eſt ſpirandi difficultate, efflantq; continenter os aperiẽtes, igneiq; ſpiritus effuſione leuantur. Verùm totam ſpirandi difficultatem prætermiſit, quam in prognoſtico dictam oſtendimus. Cæterùm incompoſitè atque inordinatè ſymptomata linguæ recenſuit. Nempe debuit primum ſiccam dixiſſe, deinde aſperam. Nam ob immoderatam ſiccitatem lingua aſpera redditur

tur: vt si aspera sit, omnino & sicca existat. Quòd autem ob caliditatem immoderatam nigrescat, vt his quibus cutis sole vsta sit, iam ante didicimus.

Huic aquæ, mulsæq́ coctæ & aquosæ quantùm voluerit bibendum dabis.

Liber hic etsi Hippocratis non sit, † eum tamen legitimo operi iam temporibus Erasistrati adiectum esse, vetus res est.] Quapropter mirandum quonam pacto Erasistratus calices cereos in Apollonium & Dexippum retorsisse ausus sit. Nam qui librum hunc scripsit, mentem Hippocratis Erasistrato melius intelligens, causo laborantibus quantum placet bibere concedit. Demonstrauitque & in legitima voluminis huius parte ita sentire Hippocratem. Sed de Erasistrati malitia satis hæc sint: & iam scrutemur quæ in oratione dicuntur. Præcipit siquidem neque aquam olam, neque mulsam solam, his propinandam qui causo laborant. Scis etenim aquam quòd natura frigida sit, tardè penetrare, & quamplurimo tempore in hypochondriis manentem corrumpi in acuti morbis, mel autem facilè bilescere. Ob id mulsam aquosam dari iubet, vt aqua, nulla in superiore ventre facta mora, à mixto melle ad distributionem trahatur.

† Antiquus tamē est (ait ipse) vt qui temporibus Erasistrati iā fuerit adiectus legitimo operi.

Ob eas causas & coctam ipsam exhibent. Nempe quàm cruda sitim magis arcet, & flatu magis vacat, vrinasq; magis ciet; vt quæ cruda est, deiectionem. Minus siquidẽ acris quæ cocta est, non solùm quòd in coctura peragatur conficiaturq;: verùm quòd & spumosum ipsius omne tollitur. Nempe quod acre & flatuosum existit, in † mulsæ est substantia. Cocta autẽ, tũ morsu caret, tũ flatu vacat, distribuiturq; melius * quã per intestina descendat: quo fit, vt eã ob causam magis alat quàm cruda. Cæterùm qui ita laborãt, citra ptisanæ succum mulsa nutriendi sunt. Sed quomodo in acutis morbis solos exhibere potus oporteat, in libri huius nõ spuria parte est prædictum. Hæc omnia quæ ad præsentis orationis expositionem pertinẽt, his qui & ante legerunt, & meminerunt eas quæ in illis factæ sunt expositiones, ad hunc modum & dicta sunt & dicentur.

† Mellis est in anti.

** Ex ant. exemp. sic vertẽdum melius quàm cruda, vel per intestina descendit,*

Quod si os amarum fuerit, vomere confert, & ventrem subluere.

Bilis amaritudo amarum os reddit. Nempe communem vnamq; efficiunt tunicam & quæ ventri interna est, & omnis ea quæ os subiungit. Nõ ergo sine ratione sermonis huius scriptor bilem tum per vomitum, tum per clysterem euacuat.

Ve

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Verùm si ad hæc non aperiatur, lacte asinæ cocto purgabis.

Quòd omnino quidem eam quæ in ventre est bilem vacuare præcipiat, timeat autem purgantia medicamenta, quòd & acria & calida prorsus existant, ob id ad lac asinæ diuertit, vtpote quod nullam vt non aliud vllum habeat acrimoniam, sed præ omnibus vnum humiditate exuperat, atque ob id solum vẽtrem subit. Præcoquit autẽ ipsum ob flatus. Sed sanè solo vti sero poteris, per oxymeli ipsum vbi lac ante coxeris, separãs. Vas quoque æneum frigida plenum aqua continenter in lac demites. Nam & hæc si probè fiat demissio, serum à caseo separat.

Salsum autem nihil neque acre exhibendum: non enim descendet.

Salsus succus qualisnam sit, ex sale apparet. De acris autem tum substãtia, tum facultate, dictum est in quarto simplicium medicamentorum. Piper siquidem, sinapi, pyrethrum & quæcunq; viribus calida sunt, acria quoque gustantibus apparent. Quo fit, vt tum acria tum salsa tanquam causum augentia vitare iubeat. Hæc autem acribus magis siccant, quanquam illis non similiter, sed minus calfaciant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Sorbitionem verò nisi dies iudicatorij transierint, non dabis.

Sermonem ita vt robustam esse virtutem subaudiĕdum sit, intellige. Nempe hoc pacto Hippocrates doctrinam facit, magna ex parte quæ singulis in scopis præcipiuntur scribens. Quo pacto cùm semel dixit, comparare inter se quæ demonstrata sunt consideratis ipsorum viribus oportet. Quod sorbitio ante iudicationem danda non sit† in prima huius libri, quæ legitima est parte, est demonstratum.

† *Si vires sufficiăt, habĕt græci cod.*

Et si è naribus fluxerit sanguis, soluitur ægritudo: atque si sudores superuenerint iudicatorij legitimi cum vrinis albis crassisq́; & læuibus subsidentiis.

In acutis febribus quod ex sanguine feruet, ad caput fertur. Cùm igitur rescissis ruptisq́; venis natura idipsum vnà cum aceruatis vaporibus effuderit, cæteris promptius dominatur & imperat. Pari modo & cũ per sudores eas quæ tenues sunt humiditates expulerit, morbum sanat, si vtique morbo iam cocto superuenerint. Nam de re huiusmodi iam sæpius in aliis explanatoriis commentariis est dictum, atque in his qui de iudicationibus sunt confecti. Vt igitur in prima

libr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

libri huius parte, quam omnes legitimã fatẽtur, eum qui è morbi coctione est scopum ad victus rationem commodissimam accẽpit, sic & nunc ad prædictionem. Subticuit quidem coctionis nomen, sed constantissimam ipsius notam scripsit. Optima igitur vrina est, quæ albam & læuem habet subsidentiam, vt in prognostico est demonstratum. Neq; tamen ad spem salutis semper apparere expostulabis, cũ si enęorema naturali tum colore tum substantia commodum videris, satis tibi erit. Et iam his ita habentibus, in interpretatione exuberauit dictio. Nam ob dictas vrinas constat & sudores iudicatorios esse: quapropter & frustra adiectum. Legitimi præterea non propriè in ipsis dicuntur. Nam pro morborum genere talem inferre consueuerunt appellationem, cùm alij medicorum probatissimi, tum Hippocrates ipse.

Et si abscessus aliquis factus fuerit.

Rarissimè per abscessum iudicatur causus, atque adhuc magis si citra partis corporis adiectionem, recensionem quis fecerit. Nempe parotidibus, id est, abscessibus qui post aures fiunt, causos scio iudicatos, sed nõ legitimos. Id autem paulò post condisces post expositionem.

Verùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Verùm si absque his soluatur, reuertetur ægritudo, vel coxa vel crus dolebit, expuetq́; crassa si sanus est futurus.

Vbi de sanguinis eruptione sudoreque egit, si absque his causus desierit, suspectam ait esse solutionem: nam paulò post reuertetur. Erit siquidem, ait, in recidiua crurum dolor, vel coxę, spuetq́; crassa. Nempe quòd iudicandus, sanguinis eruptione vel sudore vel abscessu opus habeat, potest quis arbitrari †ad sanitatem dictum esse, si dictis adiecerit quæ curationi intendens ipse scripsit, vomere scilicet præcipiens atq; aluum subducere, potumq́; aquam & mulsam aquosam coctam comministrans. Quare si cum his quidem & sanguinis eruptionem, & sudores, & abscessum causum soluere quis dixerit, alias autem solui nõ posse, sermonem fortasse iustum æquumq́; dicere videbitur. Iustum autem æquumq́; dico, quasi mediocriter vera loquentem atque priore magis, non tamen integrum absolutumq́; prorsus. Neque ènim verus est sermo. Nempe quod in aphorismis dicitur: A causo habito rigore superueniente solutio. verissimũ existit. Rigorem autem hunc de necessitate sequitur interdum quidem sudor solus, interdum verò & biliosorum vomitus solus, atque

†ὑγιῶς. i. rectè hoc loco.

inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

interdum deiectio sola:sed plerunque ex dictis tribus duo fiunt, & rursum quandoque tria. Nempe horum duorum de necessitate alterum in causo fit, si ad integritatem desinere debeat. Nam biliosi humores vel perfectè vacuabuntur vel extinguentur. Prætermissa itaque videbitur præcipua causorum sanatio: frigidæ scilicet potus, quo causos prorsus curauimus nullo ex his moriente, quibus frigidam tempestiuè propinauimus: cuius expositionem priore quidem libri huius parte paucis percurrimus:at in cęteris tum commentariis, tum operibus fusius. Sed fortè quispiam me asserere putabit, nullum ex his qui causo laborant moriturũ qui aquam tempestiuè biberit: quanquam id non asseram, sed quòd omnibus quibus propinaui, cum adeo multi extiterunt, vt numeri non meminerim, successit auxilium & salus: quod idem non est, vt si diceres causo laborantes si frigidam biberint seruandos. Nam qui perniciosè insalubriterque habent, eos neque per aliud quippiam, neque per aquam seruari est possibile: quibus neque ministrare sum conatus. Quod autem in fine dictionis narratur: Expuetque crassa si sanus est futurus. In his tantum causis obseruare debes, qui passo pulmone oriuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Causi genus aliud: aluus soluta, sitis magna lingua aspera, sicca, salsa.

Veteres Græcos reperio nomen generis interdum in homonymis vſurpare: homonymis inquam, quæ vnum quidem habent ſignificatum, ſed ex ipſius diuiſione ad plures deducuntur differentias. In quo ſæpius dicere conſueuimus genericas rei huius differentias eſſe vel duas vel tres vel quatuor, vel quotquot eſſe poſſunt. Sed cum homonyma duplicia ſint, aliqua quidem nullo pacto inter ſe communicantia, vt cùm canem dicimus & terreſtrem & marinum: alia verò quę cum ſynonymis aliquatenus communia exiſtant, cùm ab vno factam appellationem habuerint, ad quam interdum referantur: conſiderandum, vt dictum eſt, duo eſſe cauſorum genera: quod exactè quidem cognoſcetur, ſi ſubſtantiæ vtriuſque ratio quæ in appellatione eſt, oſtenſa fuerit. Sed quoniam à mentis conceptu ratio iudicium accipit, perſcrutandum ſi mentis conceptum cauſi ita conſonum habemus vt hominis, bouis, & equi. At cùm oratio cõmentario prolixior futura ſit, tum ipſam tum cæteras ad breuem contrahere ſummam conabimur, hoc exorſi modo. Febrem cauſum medicos reperio appellantes, cũ vrens caliditas, ſitisq; incom

incompeſcibilis hominem torquet. Quod ſi ita habet, eum in quo corpus non vritur, ſitisque leuis ſit, cauſum quidem ſimpliciter, exquiſitum autem legitimumque non dicemus: quumq; pro dimidia parte talis ſit, breuioris doctrinæ gratia cauſum nothum appellare, haud perperàm fuerit. Quo autẽ modo tertianis in febribus appellatione huiuſmodi vti conſueuimus, ita duo cauſorum genera eſſe intelligemus, vt tertianarum genera duo eſſe quiſpiam dixerit, vnum exquiſitum legitimumque: alterum verò nothum ſpuriumque, cui videlicet ex legitimi quidem ſymptomatis nonnulla inſunt, aliqua verò non. Quod autem ſecundus cauſus de quo in hac parte docere inſtituimus, tanquam diminutus quidam ſit, atque non exactè abſolutus, certior fies ſi mentem ad ea ſymptomata quæ à ſcriptore ipſo in eo fieri dicuntur, conuerteris. Nempe principio ait: Aluus ſoluta, ſitis magna, lingua aſpera, ſicca, ſalſa. non eo adiecto quod in priore adiecit. Nothus ſiquidem cauſus ex legitimi ſymptomatis alterũ quidem habet, alterum non. Deinceps autẽ linguã aſperam eſſe inquiens & ſiccam, non adiecit nigram, quo modo in priore: ſed pro hoc ſymptomate ſalſam dixit. Nempe vt cũ lingua amarulẽta redditur, flauam redundare bilem oſtẽdit: ita cũ ſalſa,

ſalſum

ſalſum ſalſuginoſumq́ue appellatum humorem, qui ex pituitæ generibus, quæ tria ſunt, vnum exiſtit, vt tibi innotuit, acido ſcilicet dulci & ſalſo. Quo modo igitur prior cauſus ex amara bile conſtans, pallidas gemi. nam ob cauſam parit excretiones, tum quòd tenuis fuerit, tum quòd febris vrens augeatur, prænata in eo quæ flaua eſt bile: ſic pituitoſus humor neque facilè excernitur, neque febrem auget, neque ſitim ardentem habet, neque in ſpiritum vertitur, vaneſcitq́ue, atque ob id de eo dixit: aluus ſoluta, excernere† ipſam ſolam oſtendens, quod ipſi non excernere aduerſatur: ſubit ſiquidem his venter non tamen ſecũdum humoris cuiuſpiam formam ſpeciemq́ue, ſed his quæ in alimentum miniſtrata ſunt, corruptis. Non enim hi potu reguntur, vt quamplurimi eorum qui priore infeſtãtur cauſo. Nempe hi citam habent excretionem, tenuem ſcilicet & feruentem aſſecuti humorem: ſeram verò alij ob frigidam glutinoſamq́ue & craſſam pituitæ ſubſtantiam. Fieri ergo nequit vt qui ita laborant ſolo vtantur potu. Id ſiquidem didicimus in his morbis qui in quinta vel ſeptima die valida exiſtẽte virtute coctionẽ ſunt recepturi. Verũ ſi morbus ad nonũ vel decimum quartũ vel vigeſimũ ſeſe prorogaturus ſit, in eo circa initia ptiſanę cremore vtimur.

† Ant. co. non αὐτὴν μόνην sed μόνον. i. ſolùm habent.

Vrinæ

Vrinæ defectus.

Dici id ab ipsis consueuit, vel cùm nõ esfatu digna, vel nullo pacto emittitur vrina. Fit autem in instituto pręsenti sermoni causo propter humoris crassitiem.

Vigilia.

Causo vtrique commune, id est, atque ob id in priore mentionem huius fecit: fit siquidem in illo magis quod caput accendatur, inflammeturq́ue magis.

Et refrigerata extrema.

Symptoma hoc secundi est causi. Verùm sermonem non simpliciter efferre conuenit, sed cum definitione aliqua. Neq; enim perpetuò talis existit, at cùm malignus fuerit. Nempe in biliosis vrentibusq́ue febribus, caliditatem ad extrema vsque corporis extendit, etsi † non malignus causus fuerit. At in pituitosis fumosa est caliditatis substãtia, cùm scilicet vel in ventre vel hepate vel pulmone salsus humor putruerit, ob quam quidem caliditas ignea redditur. Verùm si maligus fuerit morbus, refrigerantur extrema ob virtutis imbecillitatem, phlegmonesq́ue totum ad se sanguinem trahentis magnitudinem. Nam absque his nunquam lethalis efficitur morbus.

† In ant. nõ est μη. i. nõ, & fortè melius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Causus hic, nisi sanguis è naribus fluxerit, vel circa collum abscessus fiat, vel crus doluerit, & æger sputa crassa excreauerit (hæc autem astricta aluo fiunt) vel coxæ dolor, vel pudendi liuor superuenerit, non iudicatur. Testis quoque intensus indicatorius existit.

Quòd soluãtur per abscessus magis quàm per excretiones quæ ex pituita putrescente oriuntur febres, sæpius est demõstratum. At in præsenti causo non abscessus modo commemorauit, verùm quoq; & sanguinis profusionem adiecit, magisq; in his causis quorum sedes in pulmone existit. Nempe in huiusmodi affectionibus caput incalescit, sanguine repletur, effunditq; quod ex eo redundat tum ruptis, tum adapertis venis. Ob eandem causam ceruici abscessus fiũt, & parotides his qui ita afficiũtur. Verùm quibus affectionis sedes † in ieiuno] vel hepate existit, deorsum magis fiunt abscessus: qua efficitur ratione vt crus doleat, pudẽdum liueat, testiculusq; his tẽdatur qui ita afficiũtur. Fit autem testis intentio interdum ab ea quę in eo fit inflammatione, interdum quoque* & ob cuiuspiam eorũ quæ superius inflammãtur vlce

† κύστιν alicubi legitur. i. vesica.

* Ab aliquo eorum que superius inflãmãtur attractus. *Sic melius, vt arbitror.*

vlcerationem. Quoſdam autem eorũ qui in pulmone afficiuntur, craſſa expuere cocto iam morbo diximus. Ex eo igitur liquet doctrinam cõfuſam eſſe, inordinatam & indefinitam: quod tametſi eam quæ librorũ gratia fit † illuſtrationem euidentiamq́;] deceat, libro tamen nullo pacto eſt peculiare propriumq́;. Nam cũ multis membris paſsis tales fiant febres, deinceps & ex ordine ſymptomatum catalogũ ſcribere oportebat, & non inordinate indefiniteq́;, ſed ſecundum peculiarem propriumq́; , & præſentem morbum efficere. Et ſanè in hũc dictũ eſt modum, aluus ſoluta: non quòd cauſis ſymptoma hoc perpetuò inſit, ſed vt interdũ. Nam quibus vẽter ita vt dictũ afficitur, his corrupto cibo deiectiones liquidę exiſtunt. Verùm quibus pulmo ita habet, ventre haudquaquam patiente, his deiectiones huiuſmodi de neceſsitate non fiunt, cùm interdũ modo contrario ita affectis dura aluus cõtingat, & difficulter excernãt. Pręterea & quibus in iecinore cauſi ſubeſt radix, & qui ob iecur cauſo laborant, iis quæ excernuntur, interdum quidẽ liquida exiſtunt, & interdum ſicca, veluti quæ σπυραθώδη appellantur, quaſi in gyrum voluta ſpiroſaque dixeris, combuſtis ſcilicet à viſceris phlegmone ſiccioribus, & quaſi in nucleum formatis excrementis: σκύβαλα

† ὑποτυπώσει. *quaſi delineationẽ dixeris.*

Græci vocant. Cùm igitur viſcus huiuſmo-di ſolùm phlegmone obſidebitur, id effi-ciet. Verùm ſi cum phlegmone fuerit & im-becillitas, liquida deiiciuntur, viſcere ſcilicet alimentum ad ſe trahere nequeunte. Sed de-iectiones huiuſmodi ab his quæ ventre affe-cto fiant, chyloſitate diſtinguuntur.

Sorbitiones dato attractorias.

Quod ſæpius dicere ſolitus, quòd ſcilicet obſcura lectio nihil doceat, id & nunc dicã. Nam qui ex pituitæ vitio laborant, oxyme-litis quidem potus his eſt commodiſsimus: ſed alimentum ptiſanæ cremor. Ego tamen quanquam hoc noſcam, atque à nullo didi-cerim, diuinare non poſſum quaſnam dicat attractorias ſorbitiones. Oxymeli ſiquidem & ſecatorium & inciſorium & abſterſorium dici poteſt: attractorium tamen nullo pa-cto, quia ſanè quod ab ipſo attrahatur de-monſtrare non poſſumus. Ad hunc modum neque ptiſanæ cremorem attractorium eſſe aſſeremus. Sed fortè quiſpiam dicet, velle ipſum ventrem ſubducere attractoriis, id eſt, quæ craſſum trahunt ſuccum: cuiuſmodi eſt quod pituitam trahit. At verò ſorbitiones non dixiſſet. Nempe hoc munus medica-mentorum eſt, & non ſorbitionum, ſicuti neque potuum. Innotuit ergo quónam pa-

cto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

cto in obſcuris dictionibus nihil certi compertiq; habeamus: quapropter neque dictionem hanc defendere conabimur, quòd nihil in ea certum finitumque reperiatur. Cæterùm non mihi conſtat quónam homines pacto vt in aliis multis manifeſtè errent ſic, & in eo quod his quæ obſcurè dicuntur gaudeant: quãquam omnes vno fermè ore perſpicuitatem orationis virtutem eſſe, obſcuritatem verò vitium proclament.

In acutis morbis ſanguinem detrahes, ſi vehemens morbus videatur, flo-rueritq́; ægrotanti ætas, & virium adfuerit robur.

Sermo hic nimirum Hippocrate eſt dignus: ſubitque mihi in admirationem quòd inter aphoriſmos eum non ſcripſerit, cùm in paucis verbis vis magna comperiatur, quod aphoriſmis vſu euenire ſolet. De his ergo qui ſanguinis egent detractione, frequens apud medicos fuit ſermo. Quorum quæ de ea detractione maximè probabilia videntur, duobus à me ſcriptis ſecurè ſunt enarrata libris: quorum alter de ſanguinis detractione inſcribitur: in quo quæ commodant omnia docẽtur: alter ſcriptus eſt, vt dixi, me-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

dicis tum empiricis,tum dogmaticis. Verùm amethodi, id eſt, ab omni methodo alieni Theſſalij,vti & cætera ſine demonſtratione ſimpliciter dicunt,ſic & ſanguinis detractionem χαλαστικὸν,id eſt relaxatorium cenſent eſſe remedium:χαλαστικὸν verò non vno exponunt modo,vt per commẽtarios noſtros cùm de methodica ſecta ageremus oſtendimus. Qui autem omnem de ſanginis miſsione hiſtoriam intelligere voluerit,legere tum noſtros tum reliquorum medicorum libros poteſt. Nunc verò ſummam ipſam in paucos tandem relatam ſcopos audi. Sanguinem etenim primùm detrahes ſi magnus tibi videatur morbus. Tali autem remedio vtitur propter vehementes affectus, quod à qualitate deſumitur. Neque refert ſi vel vehementem vel magnum morbum dixeris. Secũdus ſanguinis detrahendi ſcopus eſt,ſi æger floruerit. Neque enim puer neque ſenex,ſanguinis ſuſtinent detractionem,etiam ſi morbus quo ipſi laborauerint magnus fuerit. Tertium ſcopum nõ prætermiſit libri huius cõſcriptor,qui facultatis robur exiſtit. Neq; enim in iis qui ætate florẽt,cũ languẽt,perpetuò robur apparet. Quã ob cauſam quis fortè duo hęc ſola pro ſcopis detrahẽdi ſanguinis ſatis eſſe autumabit,magnitudinẽ ſcilicet morbi,& virtutis robur. Neque enim ſenex

quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

quod annoſus ſit per ſe, ſed propter virtutis imbecillitatē non fert ſanguinis detractionem. At certe pueri quanquam vitali facultatè valeant, tamen neque hi ſanguinis ſuſtinent miſsionē. Promptè enim eorum ſubſtātia tum propter humiditatē, tum propter temperamēti caliditatem euaporatur. Detractione igitur ſanguinis non egent, qui inſitam naturalemq́ue habēt vacuationem. Ob eam cauſam ſcoporum ſanguinis detrahendi numero nō ſatisfacere videntur magnitudo morbi & virtutis robur: meliusq́; feceris, ſi & florentiū ætatē adieceris. Quod porrò in fronte dictionis dictum eſt: In acutis morbis ſanguinē detrahes, vt conſideretur eſt dignum. Sed quo modo longorum morborum non meminit? Quoniam ſanè de acutis nunc docet, atque ob id ſolos eos memorauit. Nempe & ex longis multi ſunt qui ſanguinis egēt detractione, cum & hi dictis tribus ſubiaceant ſcopis. Cæterum cùm omnia hæc recte dicta ſint, quoſdam tamen non rectè vſos fuiſſe eſt putandum. Quo è numero eſt Menodotus empiricus, in ſola plethorica appellata ſyndrome ſanguinis miſsionē obſeruari aſſeuerans. Nunc autem & ea non exiſtente, venam ſecamus cùm dolor vehemens hominem prehenderit, vel pars aliqua fracta fuerit, vel os ex loco pulſum ſit, vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

alius quispiam articulus contractus reductusque sit. Neque etiam plethorica facta syndrome sanguinem semper mittimus, sed & frictione, & balneis multis, & abstinētia quæ tribus vel quatuor diebus fiat, ad id quod naturale est reuocamus. Verùm de his abunde tum in libro de plenitudine, tum in libro de sanguinis detractione est pronunciatum: pręterea & in libro de morbis curandis. Ad præsens ergo hæc veluti in sanguinis detractionis commentario dicta sufficiant. Verum vt nihil desit, adiiciam & eum qui ab ambiente nos aëre desumitur scopum, cùm fuerit abūde calidus & siccus, ita vt cito ab eo corpus euaporetur. Nempe tunc à sanguinis mißione abstinemus, etiam si morbus magnus fuerit, florensque ætate homo. Id ergo autor solum prętermisit, reliquis scriptis, atque etiā patientis ipsius corporis habitum. Verū præcedente oratione & mentionem habitus fecit, qui & ætatis differentias in se comprehēdere potest, vt ostendam.

Porrò si angina fuerit, & si aliud quippiam ex pleuriticis malum, ecligmate repurgato: at si æger ob copiosam sanguinis mißionem imbecillior fuerit, clysmum tertio quoque die ventri infundes, donec in

tuto

tuto æger fuerit, & fame indigeat.

Συνάγχη, id eſt angina, partium quæ in gutture ſitæ ſunt phlegmone eſt, quæ poſt ſanguinis miſsionem repurgari poteſt, id eſt quæ in partibus phlegmone obſeſsis continentur, per ſputa euacuari poſſunt. Nempe corpus impurum excrementoſumq́ue quod vacuatur, iure optimo expurgari quiſpiam pronunciauerit. Cæteris autem acutis morbis omiſsis, de pleuritide mentionem facit, quo modo & in prima libri parte fecit. Si vero imbecillior, inquit, æger tibi eſſe videbitur, vel propter ſanguinis ablati copiam, vel ob aliam quamuis rationem, purgationis vice clyſterem tertio quoque infundes die. Nēpe relaxato per ſanguinis miſsionem corpore, quod ex morbificis humoribus qualitate vitioſum ſuperfluit, per clyſterem id euacuari iubet. Quòd autem ſcopus illi ſit non ſolum alimenti excrementa ſubducere, verum quoque & paſſum locum expurgare, palàm eſt. Quod verò finem orationis facit, Et fame indigeat. his qui in primo libro à nobis demonſtrata meminerūt etiam manifeſtum euadit.

Obſeſsi inflammatione hypochondria, non ſpirituum interclusione, ſepti trāſuerſi

intensio, vel spirituum protensiones, quibus orthopnœa sicca pus non subit: sed à spirituum interclusione pathemata hæc superueniunt. potissimum verò & iecinoris dolores, & lienis grauitas, atque inflammationes aliæ, & superiores septo dolores, morborumque collectiones, quas ἀποστάσεις dicunt, solui nõ possunt, si quis primum purgante vti medicamento aggressus fuerit. Nam venæ sectio in his præferenda venit. Deinde clysmis est opus, si vehemens & magnus fuerit morbus: si verò non, & postea medicamento opus sit, sanè id post sanguinis missionem secure & mediocriter porrigendum.

Morborũ qui primũ sanguinis egẽt missione deinde ab ea purgari expostulãt, catalogum facit. Primũque inter omnes scribit, φλεγμαίνοντα ὑποχόνδρια, id est flagrantia, flãmatiaque hypochondria. Neque vocẽ hanc φλεγμαίνοντα ex Hippocratis consuetudine audias velim. Nempe flammantes morbi omnes & calidi, voce hac significantur: cuiusmodi sunt erysipelata, herpetes, & carbũ-

culi

culi,& quæ proprie phlegmonæ appellantur. Verùm recẽtiores medici omnes, speciei flagrantium corporum vni vetus commune nomẽ indunt,vocantque hoc pacto solum eum tumorem qui durus cũ dolore & multa caliditate existit. Verũ quum & alij præter naturam existunt tumores,vt scirrhus,& qui à recentioribus medicis œdema appellatur:fuit siquidem & id aliquãdo commune nomen tumorum omnium præter naturam atque ipsius inflationis:diximus quidem alibi libro vno de tumoribus præter naturam, verum in præsentiarum,vt cætera,ita & hoc summatim dicatur. Scirrhus quidem durus tumor est,& doloris expers. verum inflatio bifariam est.nempe collecto in quibusdam cauitatibus vel sensui expositis, vel ratione contemplabilibus,flatuoso spiritu. Fuerunt sanè qui aliquando tumores præter naturam in musculis secuerunt,tanquam pus in imo reperturi,sed nihil aliud præterquam spiritum qui totam per carnem minutatim disseminatus esset,inuenerunt.Præterea & thrõbi soli aliquando ab his qui ita secuere, vel humiditas viscosa,vel mucosa est reperta.Verũ in talibus tumor vel ex thrõbo vel mucore erat,carne ad hũc affici modũ apparente: spiritus aũt in ea ꝑ minuta e st disseminatus. Nõ igitur in præsenti dictiõe, Phlegmone

obsessa

obſeſſa hypochondria, ſecundũ aſſuetum. Hippocrati ſignificatum dicta eſſe vidẽtur. Nempe quam mentem habebit quod ipſi adiicitur nõ flatuum intercluſione? cum flãmea caliditas in hypochondriis ſiue cum flatu fuerit, ſiue non eandem habeat indicationem. Neque etiã ita dicere eſt viſus vt aceruatim coniunctimq;, tum inflammationem tum ſpirituum intercluſionem fieri dicatur, quum id falſum ſit. Nunquam enim ſpiritus intercluſio flagrãtem hypochondrio infert affectionẽ. Qui ergo hæc ſcripſit, Phlegmone obſeſſa hypochondria, dicere eſt viſus quę in tumorẽ ſublata ſunt. Poſt hęc autem mentionem de ſepti tranſuerſi intenſione fecit, deinde & protenſione ſpiritus. Septi trãſuerſi intẽſio manifeſta eſt omnibus. Sed ſpiritus protenſos dicere viſus eſt veluti interruptos: de quibus in prima libri huius parte ſcriptum eſt: Spiritus offendens in ea quę extra fit aëris delatiõe. Super quo in dictionis illius expoſitione eſt enarratũ. Siccam autẽ orthopnœam dixit eam ſpirandi difficultatem, quę ſine ſputis† vel tuſsi vſqueadeo vehemens eſt, vt inclinari citra ſuffocationem qui ita afficitur, non poſsit: quam fieri non ignoras ab anguſtia earum pulmonis capacitatũ quæ ſpiritum deferunt: quæ id patiũtur, iacentibus magis, minusq; ſtantibus, * & pro

† *In ant. cod. non eſt ἄνευ- βήξεως. i. ſine tuſsi. & forſitã melius.*

* *Ego verò ſic vertere͂, quũ oẽs quæ in thorace ſunt partes rectè collocatæ ſint.*

profecto recte sedentibus omnibus quæ in thorace existunt partibus: quo fit, vt & orthopnœa appellitetur. Sed cum ea interdum fiat ob visceris phlegmonem, vt in peripneumoniis, interdumq; & oppleto† gutture, sanguinis misiõe ait egere eos qui orthopnœa sunt affecti: eos inquam, quibus pus collectũ non sit. Nempe quibus pus collectũ sit, eos puris vacuatione egere constat. Qui autem à spiritus interclusione (quod in angustiam acto pulmone fieri solet) hæc patiuntur, eos sanguinis misione iuuabis. Pari modo & iecinoris dolores splenisque atque cæteras omnes inflammationes sanguinis detractio iuuabit, atque vniuersas morborum collectiones: Græci, συστροφὰς dicunt. Quod autem συστροφὰς morborum dixerit eas quæ ab intumescentibus fiunt partibus, par est. Audio siquidem & nunc multos in Asia nostra, tumores præter naturam omnes ita nũcupantes. In his siquidem prius quàm sanguis mittatur, purgationem interdicere oportet, quã quam & hanc quoque mentem, rationemq; deinceps dicat in ea quæ sequitur dictione.

Quicunque autem ea quæ inflammantur, statim morborum inter initia medicamento soluere conantur, ij non solum ab intensa

† βρόγχον, rami sunt asperæ arteriæ & sunt viæ spiritus in pulmone.

intensa inflammataq́ parte nihil adimũt quum non cedat obsequaturq́ quæ adhuc cruda est affectio: verùm quoque & quæ morbo † aduersa, & sana sunt, absumũt contabefaciuntq́: ductoq́ ad imbecillitatẽ corpore, morbus superior euadit: qui vbi corpus vicerit, remedium non habet.

† ἀντίχουτα id est resistentia.

Hunc exposuimus aphorismum, cùm illũ exponeremus: Cocta medicari & mouere: atque in eisdem quibus & nunc symptomatis. Recte autem ad sanguinis missionẽ prius deueniendũ præcipit, vbi vitiosi aliqui humores in partem aliquã confluant atque in ea aceruentur, quod vt dixi συςρέφεσθαι, id est colligi, in ea parte dicitur. Quod autẽ in fine ante hanc scriptæ dictionis scribitur, quidam dignotioni inaccessum efficiũt, nomẽ φαρμακείας in casu accusandi pro genitiuo legentes ad hunc modũ: ἀσφαλείας μὲν καὶ μετριότητος δεῖσθαι φλεβοτομίαν μετὰ φαρμακείην: qua dictione significari volunt ad sanguinis missionem à medicamento veniendum. Verum in tota dictione prius ad sanguinis missionem veniendum, deinde ad medicamentum præcipitur: non autem è contrario, vt hi scribunt, assumendum medicamentũ, dein.

deinde ad ſanguinis detractionem deueniẽdum. Cætera dictionis dilucida his ſunt, qui exacte † dicta noſtra animaduertunt.

† ἔιρηκε habẽt antiq. cod. id eſt eius dicta.

Quod autem quis repente obmuteſcat, id venarum interceptiones occluſionesq́ faciunt, ſi ſano abſque occaſiõe vel forti alia cauſa id contigerit.

Venarum ἀπολήψιες, id eſt interceptiones, appellat oppletiones, quæ à copia exoriuntur. Cum igitur ſupra modum opplete fuerint venę, premi virtutem, grauariq́; eſt neceſſe, atq; in extinctionis agi periculum natiuam caliditatem, quæ ob multitudinem, copiamq́; ſuffocationi quippiam ſimile patitur. Oriuntur ſiquidem epilepſiæ, & apoplexiæ, & ſyncopæ cardiacæ. Nempe vno communi aphonię, id eſt vocis carentiæ ſymptomate, ſymptomata huiuſmodi ſignificauit. Adiecit autem orationi: Si ſano abſque occaſione vel alia forti cauſa id contigerit. vbi πρόφασιν, id eſt occaſionem, dico cauſam euidentẽ, manifeſtãq́;: vt ſi qs in lucta vel pãcratio ex brachiorũ accõmodatiõe ad periculũ ſuffocationis circunductus fuerit. Cauſam verò aliam fortẽ dico, qualis vel tumore, vel maximo animi mœrore percuſsis accidit.

In

In ægris autem vocis priuatio huiuſmodi fieri poteſt, læſis dũtaxat his quæ voci effor mandæ ſubſeruiunt inſtrumentis, vel etiam his quæ reſpirationi deputauit natura: poteſt quoque contingere ob recentem quandam exolutionem & afflictionem virtutis. Vt au tem ab huiuſmodi aphoniis vocisq́ue priua tionibus eam diſtinguat quæ orationi appo ſita eſt, adiecit: ſi ſano contigerit.

Venam igitur brachij dextri internã ſecare oportet.

Velociſsime & plurimũ ex his quæ prin cipes ſunt partibus vena ea corpus vacuat, atque ob id in acutiſsimis morbis ad eã ſeſe confert.

Sanguinemq́; auferre, inſpecta ſecun- dum habitũ ætatemq́; pluris minoris ve ratione.

Superius cùm de ſcopis miſsionis ſangui nis ageret, corporis habitum quidem omi- ſit, ſed hoc in loco virium non meminit. Ve rùm habitus nomen pro virtutis nomine di ctum eſſe opinantur nõnulli, vna ex re duo dici perperam exiſtimantes. Nempe habitũ ad corporis conſtitutionem deferentes dici mus vtpote cùm quis vel mollis, vel durus fuerit

fuerit. Robur verò virtutis functionum vehemētiæ attribuimus. Ex quo fit, vt duo hi ſint ſcopi, vacuandi quidem indicationem †quod communes ſint, habentes, ſed inter ſe differentes, veluti & ab ætate. Verùm ætatē ipſam ad corporis habitum referre eſt melius, & non virtutem. Nam pueris propter habitus mollitiem, ſucci perſpirabili cute facilè digeruntur: ſenibus verò non facilè, propter ſiccitatem & frigiditatē: ſatisq́; eſſe tres hos detrahendi ſanguinis ſcopos quiſpiam dicere poteſt: indicationem accipientibus nobis †& à morbi qui curatur magnitudine, & habitu, & virtute. Cuiúſnam autem ambiens nos aër eſſe debeat temperaturæ inſpiciendum eſſe, eſt ſupra dictum.

† ἔνδειξιν κοινὴν ἔχοντες. i. indicationem cōmunē habentes habent ant. cod.

† Quòd euacuare oporteat, addūt hic cod. anti. & ſic habuiſſe videtur vetus tranſl.

Quàm plurimis autem horum accedunt hæc: faciei rubores, oculorum conſtantia, manuum porrectio, dentium ſtridores, pulſus, maxillarum contractio, refrigeratio extremorum, & ſpirituum in venis interceptiones.

Inter hæc quæ †deinceps accedunt, faciei ſolius qui ante ſcribuntur rubores, ſanguinis copiam indicant. Succedit oculorū conſtantia, id eſt immobilitas, & manuū porrectiones. Nempe & eas lædi ob neruorum prin-

† ἐξαίφνης habēt ant. cod. et ita legit vetus interpres. i. repente.

cipium contingit, ſed aliter quàm ſit oculorum conſtantia. Nempe ea, veluti torporem quendam functionum in neruorum primordio indicat. Manuum verò porrectiones, & dentium fremitus, neque ob quietem, neque ob principij immobilitatem, ſed propter vitiatam motionem exoriuntur. Quid autem pulſus indicent, non omnino conſtat. Nempe veteres in motionibus dolorem in membris inflammatis excitantibus, hoc promunt proferuntq; nomen: in palpitationibus quoque, & prætereà in vehementi arteriarum motione. Maxillarum contractio cõuulſionis eſt ſymptoma, manuumq; porrectiones, & fremitus dentium. Extremorum verò perfrictio in huiuſmodi affectionibus caliditatem natiuam ab humorum multitudine grauari oſtendit. Quod autem in fine dictionis apponitur ſpirituum in venis interceptiones, id vt de pulſus carentia, ἀσφύξιαν Græci vocant, dicatur probabile eſt. Nam veteres, arterias, venas appellabant. Spirituum ſanè interceptiones, quaſi inclinationes & quietes, ab autore dici poſſunt. Sunt qui ſequentis dictionis alteram habentis ſententiam principiũ conſtituant dictionem hanc, cui quæ deinceps ſcripta eſt, coniungunt, copulantq;.

Cum

Cùm dolores accesserint, bilis atræ, fluxionumqué acriũ destillationes fiunt: delent morsa interna, morsæqué atq; admodùm arefactæ venæ intẽdũtur, trahũtqué inflãmatæ quæ influunt: quapropter corrupto sanguine, nequeuntibusqué spiritibus naturales pertrãsire meatus, infrigidationes fiunt ob stationem, vertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & conuulsiones, si iã ad cor, vel hepar, vel in venam peruenerint. Hinc epilepsiæ, & paraplexiæ, si cõtinentes locos fluxiones inuaserint, atq; spiritibus exire nequeuntibus exaruerint.

Eiusdem cum prædictis generis est sermo qui nunc effertur, quem & nonnulli illis copulant: atque ob eam causam bifariam verbum hoc προσγίνηται, id est accesserint, scribi reperitur. Sunt enim qui præsentem sermonem cum prædictis coniungant, scribentes πρὸς syllabam cũ, σ, elemento: alij verò non coniungunt, scribuntque πρὸ sine, σ. Verùm quod in oratione dicitur, huiusmodi est: Dolorum motio fluxionem humiditatũ ad eã quæ dolore vexatur partem excitare consueuit. Cùm igitur vitiosis

ſuccis corpus refertum fuerit, bilis atræ cæterorumq́; acrium humorum fluxiones exoriuntur, ob quas dolet æger magis, mordenturq́; interna, grauanturq́; morſæ à prædictis humoribus quæ in affecto loco ſunt venæ: idq́ue ipſum rei alterius cauſa redditur †contraria. Nempe repleta à fluxionibus huiuſmodi quæ afficitur particula, corrumpitur quidem in primis ſanguis ipſe, deinde vaſa opplentur, quòd in eo cunctas ſpirituum vias arcet, cohibetq́ue. Nempe & id declarauit inquiens: Nequeuntibusq́ue ſpiritibus naturales pertranſire meatus. quod ſanè ſpirituum interceptiones paulò ante vocauit. Cùm autem ſanguis* eſt, atque cum eo ſpiritus, infrigidationes fiunt, vertigines, aphoniæ, capitis grauitates, & conuulſiones: quibus ſuccedunt paraplexiæ, & epilepſiæ cùm in locos oppletas venas continentes deſiderint fluxiones. Locos dixit corporis partes, quas autor ante ſcripſit, cor, hepar, & venam quæ prædicta coniungit viſcera: venam inquam poſteà à medicis cauam appellatam, quòd venarum omnium quæ per corpus animalis diſſeminantur latiſsima ſit. Iure igitur ſanguis in locis huiuſmodi propter venarum repletionem ſpiritum penetrare non permittit, ſed veluti in mortuo corpore coaleſcit, concreſcitq́ue. quod & autor

† Codex veteris interptis videtur non habuiſſe id contraria. & fortè melius.

** ſtã videtur legendũ, hoc eſt ſteterit.*

autor ipse ostendit, inquiens: Atque spiritibus exire nequeuntibus, exaruerint. at propriè magis dixisset à spiritibus. † Coalescunt siquidem & quæ siccantur, & quæ refrigerantur. Nunc autem non propter exiccationem concrescit coalescitq; sanguis, & qui in ipsum defluunt vitiosi succi. Nempe exeuntibus ipsis, & † incorruptus, & naturaliter fusus, liquidusq; redditur sanguis: verùm cùm manent, natiuamq; caliditatem respuunt extinguuntq;, is tanquam mortuo in corpore coalescit. Cùm ergo ita affectis sanguis detrahitur, is frigidus, crassusq;, & vix effluens apparet: idque propter huiusmodi refrigerationem. Interdum autem & toto corpore conuulsiones fiunt, interdumq; salubriter & commodè. Nempe corpus totum quatientes, vniuersas calfaciũt partes, adeò vt ex multitudine aliud per cutim digeratur, aliud ad aliquam ex non præcipuis expellatur partem: vbi cùm indissolubiliter impactum fuerit, paraplexiam facit. Nam quòd eas quæ apoplæxia vel epilepsia ad aliquã ex nõ pręcipuis partem irruunt, paralyses, id est resolutiones, Hippocrates ita appellet, est demonstratum. Interdũ quoq; & facta absq; cõuulsione apoplexia nonnullis morbus in partis resolutionem finiuit, qui paraplexia appellatur. Cætera dictionis sunt manifesta.

† *Forsitan sic legẽdus est hic locus, exire nequeũtibus coalescunt. Coalescũt &c. sic etiam græ. restituendus.*

† *καὶ ῥιπιζόντων addit hic cod. ant. et sic legit vetus interpres. i. flabellatis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Talibus ſanè prius adhibitis fomentis, venam confeſtim ab initio ſecare oportet, cùm nondum fixa ſint omnia quæ contriſtant, tum ſpiritus, tum fluxiones. Facilius etenim remediis patent.

Qui ita habent, his ante fotus adhibere oportet, quoniã coaluit in ipſis ſanguis, difficulterq; effluit. Sed *quoniã & in fotu ipſo fricatio fiat, facere quod ſcripſimus eſt melius, ſecare ſcilicet internam cubiti venam. Non enim ſemper ita concreuiſſe ſanguis reperitur, vt effluere non poſsit. Fricandæ igitur in eo tempore multis ab hominibus cunctæ corporis partes. & ſi mediocriter ſanguis fluxerit: rurſus fricandæ, ſuperq; auferendus ſanguis. Si verò non fluxerit, fricandæ quidem & fouendæ donec fluxerit. Vbi verò in paraplexiam deſierit affectio, breui fricare expedit tempore & fouere rurſum fricare & fouere donec citiſsimè hæc deſierint, dum fixi adhuc non ſunt ſpiritus, & euacuationi contumaces.

Poſteà reficere expedit, & habita iudicationis ratione ſuperiorem ventrem, ſi non leuetur, purgare: inferiori verò ſi non

deiecerit, clysmum iniicere. Coctum deinde asinæ lac dabis: bibétque heminis duodecim non minus: & si virtus tolerauerit, sexdecim magis.

Ab ea quæ per sanguinis misionem fit vacuatione, refici hominẽ, roborariq́; præcipit: vt si nihil leuatus videatur, ad eam quę per superiores partes, id est per vomitum fit purgationem agatur. Verùm purgans medicamentum neque nominatim perstrinxit, neq; ipsius fecit delectum. Nempe quod ad morbi magnitudinem, virtutisq́; robur respicientes, vel album veratrum, vel ex aliis quæ vomitum cient, quicquam exhibeamus, nemo ambigit. Quæ autem de aluo inferiore dicta sunt, clara existunt, expositorisq́; haud indiga. Neque admirationi sit lactis copia, cum antiquis omnibus ita fuerit assuetum. Quod autem lac asinæ propter humiditatem exhibeant, supra est dictum. atque amplius, quod non spissetur epotum, velut quæ crassa sunt. At cum eo mellis quippiam salisq́; miscere oportet.

Synãchus. i. angina, fit cũ hieme, vereq́; fluxio multa & viscosa ad iugulares defluxerit venas, plurimũq́; hæ propter latitudinẽ traxerint spiritũ. Cũ aũt et frigida,

& glutinosa fuerit, spiritus obstruit permeationes, sanguinemq; coercens, quæ vicina sunt inspissat. sanguinemq; ipsum immobilem reddit, & constantem: quippe cum frigida natura sit & obstrictoria, ob id † suffocantur liuente lingua, atq; in rotundum acta, flexaq; propter eas quæ linguæ subduntur venas. Nã præcisa, quam nonnulli cionida, id est, columellam vocãt, vena vtrinq; crassa apparet. Cùm igitur hæ oppletæ fuerint, linguæ quæ ob siccitatem & sicca & spongiosa existit, innituntur. Lingua autem vi ex venis humidum accipit, atque ex lata rotunda, ex bene colorata liuens, ex molli dura, atque ex facile flectenti contumax efficitur. Eã ob causam citò † iugulat, nisi citò aduersus eam pugnaueris. Sanguinem ergo ex brachiis detrahens, mox venas, quæ sub lingua sunt, secabis, deinde medicamentis quibusdam attractoriis vteris, calida exhibebis gargarismata, caput abrades, ceratumq; tum collo, tum capiti circumpones,

† Codices ant. habẽt sicut legit vetus interpres πνίγνυται i. cogitur.

† Suffocat

nes,

nes, lanisq; circumuolues, mollìq; spongia ex aqua calida expressa fouebis. Bibet autem aquam, & mulsam non frigidam, cremoremq; assumet, vbi ex indicatione in tuto fuerit.

Siue synanchon dicere volueris, siue cynanchon: vel alterum quidem horum synanchen, alterum verò cynanchen, siue vtrunque synanchen vocaueris, duas synanches sciueris esse rationes. Nempe ad curationem nominibus opus nobis non est. Consueuit siquidem eam docere lōgè melius quàm hi, qui in nominibus falsa enunciant. Subscribam autem tibi compendiosè doctrinam ipsius peculiarem, suscepto ita exordio. Fluxionum quæ ex capite deferuntur, quædam substantia tenues existunt, aliæ ex crassis, viscosisque humoribus constant. Quæ igitur tenues sunt, hæ latis penetratis venis, in angustioribus detinentur. Tales autem sunt, quæ guttur ambiunt. Contrarium autem in crassis cōtingit, quòd non ingrediantur vniuersas, quæ strictè admodùm existunt venas, ante scilicet in capacioribus detentæ. Cùm igitur in faucium venis tales impacti fuerint humores, pars in tumorem attollitur, veluti guttur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ex aliis, † quanquam gutturis quàm faucium strictiores multò existant venæ. Corpus autem totum vacare excrementis debet, & nō plethoricum esse geminam ob causam: nempe tum ob eam, quæ à † vacuatione est reuulsionem, tum quòd vacuato corpore cum à parte affecta quod influit expellimus, id facilius consentit, nihilq́; si calido aliquo euaporare volueris, à corpore ipso parti calfactę mittitur. Corpus igitur totum, vena secta, vacuare oportet, & purgatione, & clysteribus. Verùm affectas partes tum medicamentis astringentibus, quæ profluentes retrudant humores, atque ex infarctis qui non admodum infarcti sunt, & qui non valde glutinosi & crassi: tū calidis & acribus quæ contentos in membris passis digerant humores. Venæ, quæ sub lingua sunt, sectæ eam quæ faucibus est phlegmonem sine medicamentis vacuant. Sed quoniam humorū crassi alij, glutinosiq́;, acrioribus proptereà indigent medicamentis, quæ scilicet & secare & in tenuia diuidere, & tum glutinosa tum crassa cōfringere possint. Prætereà & ad exteriorem superficiem reuellere oportet, circumpositis collo quæ attractoria polleant facultate medicamentis. Nempe colli superficiarias partes, quàm imas affici est melius: quòd spiritus quidem cum inspirationes

† vtpote quòd dicerem ego.

† πρὸς τὸ κινεῖν habent ant. cod. i. ad euacuandum.

rationes fiunt, ad fauces, gutturq́; irruat, & cùm expirationes fiunt, per ea foras deferatur. Sæpius verò quæ ad partes prædictas procedunt fluxiones, eæ ad partes quaſdam alias exprimente natura tranſmutantur, atque interdum principio ita deferuntur, vt rurſum aliæ oriantur, tum faucium, tum gutturis fluxionum differentiæ. Quòd autem quæ ad cutem receſſerunt, his quæ in profundum decubuerunt multò ſalubriora exiſtant, conſtant omnibus. Commune tamen in vtriſque tum colli, tum capitis, à quo fluxiones fiunt, auxilium tibi ſit. Sermo hic & ſynanchas, & cauſas, & affectos locos, & curationes docuit. Neq; ſi vel ſynanchen, vel ſynanchon, vel cynãchon appellaret, fuit ſolicitus. Qui igitur librũ hunc ſcripſit, neglectis nominibus, omnes qui tum in faucibus, tum gutture exiſtunt, arctantq́; reſpirationem affectus ſynanchos appellitans, duas horum ſpecies eſſe ait: alteram quidem quæ à glutinoſa, frigidaq́; fluxione facta ſit, quam pituitoſam vocare poſsis: alterã verò à calida, acriq́;, quam ſi picrocholam bilioſamq́; ſimpliciter appellaueris, non peccabis. Priorem autem fluxionem in latiores decumbere venas ait, bilioſam etiã in tenuiores peruenire oſtendens. Cætera dictionis ſunt manifeſta. Ad ea autem quæ retuli, conuertas

ani

† Et si primum non. animũ oportet: † & si primam speciem non intellexeris, bis & ter lege & intelliges. Ego autẽ ad secũdam synanchi speciem transibo.

Cum æstate vel autumno fluxerit ex capite calida & nitrosa fluxio, quasi ab anni tempore tum acris, tum calida fuerit, atque huiusmodi sit, mordet, vlcerat, spiritu implet, orthopnœã parit, siccitatemq́; multam, præterea quæ intuenti apparent, haudquaquam tumentia videntur.

Quo modo, & quã ob causam hæc fiũt: quoniã à calidis & acribus. Priorem siquidem fluxionem, quæ pituitosa est, hieme vel verè defluere ait: Hanc verò secundam autumno & verè: In aliis anni tẽporibus ex proportione, vt antea est dictum. Orthopnœam autem huic superuenire anginæ generi ait, quæ insignis nota est angustiæ, partẽ ex his quæ respirationi subseruiunt aliquã fatigantis, vt supra est demonstratum. Quod si hos amplissimè aperire os volueris, linguamq́ue represseris, cohibuerisq́;, vt quæ in faucibus sunt inspectare queas, nullum sanè præter naturã tumorẽ vt in antedictis inuenies: quod scriptor explanauit cùm inquit, Pręter ea qu intuenti apparent, ἰσχνά, id est, non tumentia, vidẽtur. Nempe quod in faucium meat

inflam

inflammatum eſt, non videtur: quod autem ex apertis videtur, id omne citra inflammationem exiſtit, parteſq́; non tument. Nempe hæc vox ἰσχνὸν, tumenti præter naturam, interdũ opponitur. Quam vocis huius nũc dictam ſignificationem ignorantes nónulli dictionem ridiculè exponunt. Alij autem †excogitant, comminiſcunturq́ue,] vt hi, ad hunc ſcribentes modum: Præterea quæ intuenti apparent, ἄχροα, id eſt decolora, videntur. Cæterùm ita affectis fit interdum, vt & fluxionis partem recipiant faucibus vicini, atque à tergo ſiti ordinatiq́ue muſculi, vbi & ſtomachus, qui ſæpius & ipſe afficitur. Poſt hoc ſanè in præſenti dictione ſcriptum quoque eſt quod ſequitur.

†μετασκευάζουσι, id eſt permutant.

Tendines quoque ceruicis poſteriores cõtenduntur, apparentq́; tetani modo intẽdi.

Quod deinceps dictum eſt, magis adhuc guttur affici oſtendit. Nempe & vocis generationem in ea animalis abſolui parte eſt demonſtratum: quapropter inquit.

Voxq́; ἀπέῤῥωγε, id eſt abrupta eſt, & ſpiritus paruus eſt.

Nempe vox omnino ἀπέῤῥωγε, id eſt ἀπόλλυται, id eſt, diſperiit, abruptaq́ue eſt, paſſo vt dictum eſt gutture. Reſpiratio autem parua redditur propter meatus anguſtiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ſtiam. Recenſetur autem in commẽtariis de difficultate ſpirandi, quod longior tempore ſit & interuallis frequens, quod ſcriptor in hunc enuntiauit modum.

Spiritúſq; reuulſio frequens & violenta accedit.

Spiritum, & eam quæ inſpirationi ſuccedit expirationem, & eam quæ expirationi ſuccedit inſpirationem, dixit: ex vtroq; enim frequens redditur ſpiritus. Nam ita affectis, quæ inſpirationi ſuccedit quies, breue tempus habet: ſimiliter & quę expirationi ſuccedit ante inſpirationem. demonſtrationes horum in libris de ſpirandi difficultate enarratæ ſunt.

Talibus arteria vlceratur, incẽditurq́; pulmo, neq; externum aẽrem admittere intro queunt: quibus niſi ad exteriores partes malum ſua ſponte perferatur, hi grauius, ineuitabiliusq́; habebunt & propter anni tempus, & quod à calidis acribusq́; id ſit humoribus.

Arteriam quoque vlcerari his qui ita affecti ſunt, dictum eſt, propter humoris acrimoniam: ſed pulmonem ardere † viduatum, deſtitutumq́ue, ait, doctrinę veræ ſermonem coniun

† *Vetus interpres videtur* στεγνόμενον *legiſſe. i. aſtrictum.*

coniungens, copulansque. Nempe in commentario de vſu reſpirationis, demonſtratum eſt, animal in reſpirationis priuatione, non ob ſubſtantiæ penuriam perire: ſed quòd calor natiuus, tum ventilatione deſtituatur: quapropter non immeritò qui immoderatior exiſtit, pulmonem accendit. Hanc igitur anginæ ſpeciem, tum grauiorem, tum ineuitabiliorem eſſe priore ait, tum propter ante dicta, tum quòd æſtiuum, autumnaleq́; ſit anni tempus, & quòd ex acrioribus oriatur humoribus. Qua efficitur ratione, vt ea quę cum coniunctione eſt dictio, melior ſit quàm ea quæ ſine coniunctione eſt. Significat autem ab his quæ ante dicta ſunt, & propter anni tempus in quo fit, & propter humorem à quo oritur, maioris eſſe periculi ſecundam anginę ſpeciem. Non eſt ergo ſimpliciter ſcribendum, quòd tum vitatu difficilior ſit propter anni tempus. Quòd ſi & abſque coniunctione ſcriptionem ſeruare quis voluerit, coniunctionem eam ita ſubaudire oportebit, vt ſi in dictione eſſe. Multa ſiquidem & alia apud antiquos defectiuo modo ſcripta reperiuntur.

Si febris hominem prehenderit, vetere excremento deſcendente, vel nuper cibatum, ſiue cũ lateris dolore, ſiue nõ, is quieti

tantis permittendus, donec cibus primùm ad ventrem imum descenderit.

Dictiones quoque huiusmodi, ea quæ libro de victu in acutis morbis apponuntur, Hippocratis scripta non esse ostẽdunt. Non enim qui perfectè de pleuritide in legitima libri huius parte tractauerat, eum rursus hic pauca apponere oportebat.

Quæ sequuntur anti. codi. græco. non habent sicut nec habuit vetus interpres.

Sumat autem in potu oxymeli. † *At cùm grauitas ad lumbos vsque descenderit, tum vel clysmum dare, vel medicamento purgare oportet. Atque cùm purgatus fuerit, sorbitionem primum mox aquam mulsam. deinde cibaria, & coctos pisces ministrare, vinumq́ quod aquosum sit & exiguum noctu, interdiu verò dilutam mulsam. Cùm verò flatus malè olentes fuerint, balanus, vel clysmus confert: si non, bibentes oxymeli tantis per cohibere oportet, donec ad inferiorem aluum descenderit, deinde clysmate subducere conuenit.*

Indefinitè, indistinctèque dictũ est: quãquam quod hic scriptum est, definitè, distinctèque in legitima libri huius parte dictum sit,

ſit, & quæ poſt id, vſquequo piſcium meminit Hippocrates: quoniã adhuc de languentibus in libro ipſe agebat, & non iis qui ex morbo reualeſcunt. Cætera dictionis manifeſta ſunt.

At ſi liquidam aluum habenti cauſus ſuperuenerit, ſi tibi purgatio idonea videatur, eam nõ tribus primis diebus adhibebis, ſed quarto.

Quod intempeſtiuè quidem hic de cauſo egerit, prędictis ſcilicet in principio, tum differentiis, tũ curationibus, nemo eſt qui ignoret. Nempe & dictiones ex mente ſunt aphoriſmi illius: Cocta medicari & mouere, non cruda, neque in principio, niſi turgeant: plurima verò non turgent. Quidam aliter ſcribunt, cauſos ab initio medicari volentes, vt dictio talis ſit: Intra tertiũ diem adhibebis. Expedit igitur nõ omnino à tertio medicari die, ſed vt aphoriſmus canit: In acutis morbis raro & in principiis medicamento purgante vti. Rem ergo ſecũdũ aphoriſmorũ mẽtem definire oportet, ſcrutariq; cùm in principiis purgatione vtẽdum ſit, & cũ morbi coctio expectãda ſit. Qui autẽ vel in principio ſimpliciter dixerit, vel neutrũ definierit, fallitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Cùm autem purgaueris, sorbitionibus quibusdam vtitor, obseruatis ita febrium accessionibus vt nũquam cum adsunt, neque cùm futuræ sunt, exhibeas: sed vel cùm cessant, vel quieuerunt, & maximè à principio recesserunt. Frigentibus ergo pedibus, neque potum, neque sorbitionem, neque aliud quippiam huiusmodi dabis: sed maximum existimato, si id tantisper obseruaueris donec valde incaluerint: deinde ita quod cõfert exhibe. Frigiditas siquidem pedum, parte plurima, febris accessuræ signum existit: quo tempore si quid porrigas, maximè prorsus peccabis: nempe & morbum non parum augebis. At verò cum febris desierit, contrario modo pedes reliquo corpore calidiores fiũt. Nempe cùm augetur, pedes refrigerat, incensaq́ꝫ ex thorace ad caput flammam mittit. Calore igitur toto ad supernas partes concurrente, atque ad caput expirante, non absque causa pedes frigescunt: vtpote qui natura & carne vacent, & neruis

abun

abundent: præterea & à calidißimis separati locis refrigerantur, sese ad thoracem colligente calore. Rursum & cum febris soluitur, & in minutas redigitur partes, calor ac pedes ex proportione descendit. Quo tempore caput & thorax refrixerunt, atque ob id cibus dandus. Nempe cum pedes frigidi fuerint, venter de neceßitate calet, fastiditq́ cibum, intenditur hypochondrium, iactatur propter internam turbationem corpus, mens fixa non est, dolet æger, lancinatur, vellicaturq́, vomere affectat: & si mala vomuerit, dolet. Ergo cum calor ad pedes descenderit, curritq́ vrina, & si non sudet, omnia cessant: quo tempore sorbitionem dare expedit, nam alias perniciosa existit.

De particulari cibi miniſtrandi tempore dictũ quidẽ eſt paucis in legitima libri parte: ſed æquè & nũc prolixius, manifeſtiusq́ue dicitur, quaſi ſermo preſens alterius ſit explanatio, ſeruata Hippocratis mẽte, quã tum in cæteris dixit, tũ in eo quod febrẽ ex thorace accendi, atq; in caput flammam mittere ait.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Quibus autem aluus per febres perpetuò liquida eſt, his pedes maximè calfaciens ceromatisq́ contegens atque faſciis obuoluens ita attende, vt reliquo corpore frigidiores non ſint: ſi verò pedes calent calorificum nullum exhibe, ſed ne frigeſcãt obſerua. Potu autem eſt vtendum quam minimo, aqua frigida, vel mulſa.

Διὰ τέλεος, idem cum διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, ſemper & perpetuò ſignificat. At cùm multi exiſtãt affectus in quibus per totum malum aluum liquidam eſſe contingit, fieriq́ue nequeat vt curationem habeant vnã, quo modo ſæpius eſt demonſtratum, tantum abeſt vt ex dictione quicquam vtiliter dicatur, vt etiam iacturam facturus ſit, qui ſcriptum curationis modum in affectibus multis iuuare crediderit. Nam vt cætera omittam, cùm aluus liquida eſſe poſsit tum propter ventris phlegmonem, tum propter contabefacientem, colliquantemq́ue febrem, frigidæ potus phlegmone contrarius eſt: colliquantibus verò febribus conuenientiſsimus, eo quod didiciſti tempore exhibitus.

Quibus per febres aluus liquida eſt, & mens turbatur, horúmq́ multi floccos vellunt

lunt naresq́; fodiunt, & parũ quidẽ interrogatis respondent, sed ex se nihil quod compositum sit dicunt: talia his melancholica esse arbitror. His igitur ita habẽtibus, si venter liquidus fuerit, absuménsq́;, & contabefaciẽs, sorbitiones frigidiores, crassioresq́; exhibendas esse puto: potusq́; quisi stant, vinosiorésq́; vel etiã astringẽtiores.

Phreniticorum sanè hæc sunt symptomata. Sed venter quidem interdum cum phrenitide liquidus efficitur, non tamen id proprie ipsi inest: quapropter liquidã aluum† distincte curare expedit, phrenitim verò alia seorsum persequi sanatione. In ea autẽ quã autor scripsit sanatione, nullo pacto animi intentionem ad phrenitidem dirigit: sed curare eum magis velle arbitror affectionem quãdam ex vẽtris quidem parte aliqua prodeuntem, sed caput ita ad condolentiam trahentem, vt ex ventris affectu desipiat. Talia autem non recte melancholica esse dictum est. Megis enim ea à flauã proficiscuntur bile, cohibita aluo.

† ἐκ τῶν διοριςμῶν, *id est ex quibusdã definitionibus quod videlicet non semper eodem modo, vt in priori comen. dixit.*

Quibus itẽ febribus vertigines à principio, & capitis pulsus sunt, & vrina te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

nuis, his ad iudicationes vsque febris accessionem expectare oportet: quòd si delirent quoque, nil mirum.

Cùm caput circumagi videtur, δῖνος, id est vertigo vocatur affectio: cùm autem & tenebricosa simul fuerit visio, σκοτόδινος, id est tenebricosa vertigo appellitatur. Fit autem ob inordinatam spiritus flatuosi motionem, qui vel in capite localem habet generationem, vel sursum ex infernis fertur partibus. Omnes autem spirituum huiusmodi generationes turbationem indicant: ob quas & cum symptomatis tumultuosis iudicationes fiũt. Scire etenim oportet affectiones huiusmodi medium quodam modo obtinere tum earum quæ periculo vacant, tum perniciosarum. Conatur siquidem caliditas natiua corporis humores tũ dissoluere, tum effundere: sed tenuare ipsos, & per inuisibilia foramina excernere non potest. Cùm verò perfectè languet, neque soluere incipit, atq; ob id spiritus flatuosus non summè languẽte natiua caliditate ortum habet. Aegrè igitur valere periculo omni vacat. Natura siquidem morbo superior existit. Verùm maximè ægrè valere letale est natura enim non parum à morbo vincitur. Cùm autem

non

non vincitur, prædicta fiunt ſymptomata: atque poſtea quàm languerit, iudicationes abſoluuntur, aliæ ad ſalutem aliæ ad mortẽ. Pulſus autem qui in capite fiunt, id eſt, ſenſibiles arteriarum motiones caliditatis multę ſymptomata exiſtunt: ob quas ſæpenumero deliria fiunt. Ad hunc itaque modum vniuerſim habẽtibus quæ dicta ſunt, quum vbi quis parum valere cœperit, ab vrinarũ quidem tenuitate cruditas morbi iudicetur, caput autem flatuoſo impletum eſſe ſpiritu ſignificent vertigines cũ pulſibus, ſcire oportet naturã haudquaquam quieſcere: ſed interdum contentos in corpore prauos humores ita aggredi, vt à bonis eos ſeparet, atque quouis modo excernat, vel ad eam quæ minus præcipua ſit, reiiciat partem. Prædictus igitur ſermo ad ante dictorũ prænotionẽ pręſenſionẽq; maxime cõfert. Nẽpe interdũ ab initio morbi febres quidẽ moderatæ fiunt, ſed ſymptomata huiuſmodi caput infeſtant, propter contentorum in corporis vẽtre humorum calorẽ atque exhalationem. Sanè capitis ſolius quouis aliter modo habẽtis caliditatẽ, balneũ iuuabit, ptiſanæ ́que cremor pro ſorbitione ſatis erit verũ cũ ſpiritus calidus, flatuoſuſque, ob humorum prauitatem ad caput fertur, lauare hos nõ confert. Tute igitur ſingula hæc facienda ſunt.

Definitio autẽ affectionum vna sola est ex vrinarum cruditate & concoctione: quorũ autor recte meminit, inquiens: Vrina tenuis: quod sæpius cruditatis signum esse, est pronũciatum. Quo fit, vt nullus sit medicus qui in morbis huiusmodi negligentius vrinas contempletur.

Quibus principio vrinæ & nebulosæ, & crassæ existunt, hos annuentibus cæteris purgare conuenit. Quod si vrinæ inter initia tenues fuerint, tales non purgabis: at si videatur, clysterem exhibebis. Tales autem ita curare confert.

Siue his quæ in antedicta oratione relata sunt, hæc coniungit, siue non, quod ex ipsis vtile quis habere cõmune potest, quod scilicet corporis purgationem prorsus vitare oporteat, cùm in humoribus adest cruditas, id manifestauit, inquiens: Vrinæ tenues: tanquã crassæ coctionis notas habeant. Iam hoc ipsum substantiam indicat, & verbum hoc νεφελοειδία, id est nebulosæ, vrinas significat nebulas habentes. Nempe nigras adiecisset, si nos eas audire voluisset. Multa siquidem nomina communia citra distinctionem dicere consueuerunt, cùm id quod in significantiis rerũ melius est, declarare voluerint.

Sic

Sic sanè cùm iudicationes ad salutem fuerint simpliciter dicũt, iudicatus est. Defuncto verò iudicato non simpliciter efferunt, sed hoc totum, iudicatus obiit. Præterea cũ quis excretam bilem simpliciter dixerit, palidam, & non nigram intelligimus. Sic certe & in præsentiarum vrinas nebulosas audire oportet eas quæ albas habẽt nebulas, quæ coctionis notæ existunt. Quoniam igitur cocta medicatur, ob id & nunc ita scripsit libro huius autor: Tales autem ita curare cõfert. Nihil autẽ de sanguinis misione loquutus, ea particulatim enarrat ex ordine omnia: nõ quod interdum ita habentibus, sanguinis misione opus non sit, sed quod nunc sola alia docere velit. Nempe de sanguinis misione abunde supra est dictum.

Corpus quieti permittere, vngere, & æqualiter contegere oportet, mulsamq́ aquosam bibẽdam, & ptisanæ cremorem speri sorbendum dabis. Ventrem ab initio clystere duces, sed medicamenta purgantia non admouebis. Nẽpe si ventrẽ moueris: vrina non maturabitur, febrisq́ citra tum sudorem, tũ iudicationem in longum protrahetur tempus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Sermonẽ quoq; hunc percurrit, ſcopum in eo habens, eã quæ cũ moderata calfactione ſit quietẽ. Cremorem autem ptiſanæ ab initio elargitur, quod mulſa ad vigorẽ vſq; & iudicationem ſufficere non poſsit. Morbus ſiquidẽ crudus eſt, & longè abſunt concoctiones. Præterea mulſam quæ aquoſa ſit, adhibet propterea, quod aquam per ſe, & ſolam, nihil boni habere demonſtratũ ſit. Veſperi autem ptiſanã mauult exhiberi, quàm mulſam. Nempe cùm antea in legitima libri huius parte didicerimus, ptiſanam mulſa poſterius exhibendam, melius fuit & nunc ita dicere: Mulſam quidem prius, poſteriorẽ verò ptiſanã exhibe. At vero cùm veſperi pro poſterius dixerit, particulariorem efficit doctrinam, & nõ vniuerſaliorẽ. Cur autem eos purgare haud velit, in quibus ſumma ineſt cruditas, cauſam recenſuit epilogiſticà magis quàm analogiſticam: quàm recenſere ad eũ ſpectat, qui quod fit, ſola citra logicam demonſtrationem experientia nouit. Dogmatici autem viri erat docere, quam ob cauſam purgantibus nobis ita habentes non coquatur vrina, febrisque ſine ſudore & iudicatione perſeueret. Perfectius quidem & diligentius alibi hęc omnia ſumus contemplati: ſed in præſentiarum quod præſenti enarrationi prodeſſe poſsit, ſummatim dicemus. Tu er-

go

go animũ ad me conuerte. Cùm facultates, vt ſcis, quatuor ſint, atque inter eas non minime valeat alteratrix, per quam diſpenſatis ab ea corporibus natura alimentum aſsimilat, coctio nuncupatur nutrituræ ſubſtantię permutatio ſecundum qualitatem exiſtens. Natura igitur aſſumpto in vẽtrem deuoratoq́; alimento, à cæteris quidem motionibus ceſſare debet, vt ſoli quod coquendis cibis deputatum ſit operi vacet: ſed auxilio externo aliquo indiget, ſi aliquãdo imbecillior redditafuerit, quo modo & in ea humorũ quæ in venis fit concoctione contingit. Quiete quidem indiget ſequentem ante caliditatẽ, quod calfactum, frigefactumq́ue, vel exiccatum & humectatũ ſit, ſingulis horũ alio & alio tẽpore factis. Ob id igitur q hęc ſcripſit, hominẽ curari voluit quieti permiſſum, vnctũ, & æqualiter veſtimẽtis obuolutum. nempe aduerſus vim febris humiditatẽ eam quę vnctionibus cõparatur, remediũ eſſe putauit: præterea & neq; valenter calfacere, neque refrigerare, ſed lenire: mulcereq́;, quibus maxime indigent quæ coquũtur, maturanturq́;. Quod ſi hæc coctioni humorũ conferãt, purgationes cõtrariæ exiſtũt. Nẽpe corpus vehemẽter mouẽtes frãgunt. Tali ſiquidẽ virtute prędita ſunt omnia quæ purgant medicamẽta: hęceſt ergo cã cur purgationes

coctionibus aduersentur. Ad eam autē quæ sermoni huic cōtinuatur seriem pergamus.

Cùm iudicatio prope fuerit, sorbitionē ne dederis, si perturbetur: sed cùm perturbatio desierit, atque in melius profectum sit. obseruandæ autem febriū omnium iudicationes, sorbitionesq́ hoc auferendæ tempore.

Mentem Hippocratis hoc in loco seruat qui librū hunc scripsit: in principio quidem mulsam & ptisanæ cremorem exhibens, & cum prope est iudicatio cremorem tollens.

Consueuerunt febres hæ protrahi & abscessus habere, si aurium quidem ceruicisq́ infernæ partes frigidæ fuerint: quod si frigidæ non fuerint, † profectò mutationes habent. Nēpe fluit è naribus sanguis & ventres hi turbantur.

† In ant. cod. non ἀλλὰ sed ἄλλως legitur id est alias.

Quibus vrina ob humorum cruditatem tenuis est, his iure optimo protrahantur febres, quæ ante coctionem solui nequeunt. Quod autem tales per abscessus iudicentur, sæpius iam est dictum. Rarius autem & per excretionem solutiones horum fiunt. Vtrū autem in superiore corporis parte vel inferiore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

riore abſceſſus generabitur, quæ hic dicuntur, his quæ in prognoſtico ſcripta ſunt, concordant, conſentiuntque.

Quibus febres graues & implacidæ ſunt, & hypochondria contendunt, iacentésq; ægri ſeſe loco continere non poſſunt, atq; extrema frigeſcunt, abſolutiſsima tũ diligentia, tum cuſtodia indigent, eósq; ita degere oportet, vt nihil præter oximeli aquoſum tangant: ſorbitionem autem nõ dabis, donec ſeſe malũ remiſerit, & vrinæ maturentur.

Ἀσώδεις febres appellat in quibus ægri ἀσῶνται, id eſt grauiter afficiũtur, atque implacite, moleſteque habent. Difficilis autem tolerantia atque implaciditas, inquietatioq́; ſequitur interdum febrem immobilem & æſtuoſam, ſæpius quoque & ſtomachi malitiam. Os autem ventriculi ita me dicentem audi. Incepit ergo à febribus ipſis ἀσώδεσ, id eſt graues & implacidas inquiens, & hypochondria contendentes, deinde ad febrientes pertranſiit. Nam quod iacentes ſeſe continere non poſsint, de febrientibus eſt dictũ: veluti & quod extrema refrigerantur. Iacentes autem ſeſe non continere, grauiter languen

guentium, atque difficulter ferentium, im-placidorũq; & inquietorum nota eſt: extrema autem frigere, magnæ viſcerũ phlegmones, quę ex craſsis ſuccis orta ſit, vt antea demonſtrauimus, cum de ſecunda cauſi ſpecie ageremus. Quod ſi vehemẽs frigus fuerit, quod virtus valde imbecilla ſit, iam tibi cõiectura eſt. Non immerito igitur ita languẽtes plurima tum cuſtodia, tum diligentia indigere ait. Porrigunt autẽ & ipſis non abſq; cauſa oxymeli, vtpote craſſos, glutinoſosq; propter humores fatigatis. Adiecit autem ſermoni aquoſum, collatione illius, quod his exhiberi ſolet, in quorum pulmonibus tales continentur humores. Nam acrius longe in illis eſſe cõuenit, quod propter longã in diſtributione ad affectã partem delationẽ de neceſsitate ſoluatur virtus: his verò tale hypochondrio incurſat quale epotũ eſt. Nullo autem pacto ſorbitionem ita habentibus dare prius quàm morbus ad maturitatẽ deductus fuerit, indiſtinctæ eſt pronunciatum ſeruantibus nobis quod edocuit Hippocrates. Adiiciendũ ſermoni, ſi æger ſuffecerit: quòd vti manifeſtum forte prætermiſit.

Iacere autem in conclaui obſcuro debent, & lecto valde molli, diuq; poſitum eum ſuſtinere, & quãminime ſeſe proiicere. &

re & iactare. Nempe id tales maxime iuuat.

Nunc decubitum obſcura in domo non tanquam maturatorium auxilium, ſed tanquam difficilis tolerantiæ, inquietationisq́; quæ ob ἄσην, id eſt moleſtiam, angoremq́; fit, correctoriũ voluit. Gratia cuius & lecti mollis meminit. Tentare autem ſeipſum nõ proiicere, ſed conquieſcere, laboranti modo vtroque commodat, tanquam & morbi totius concoctionem iuuans, & virtutẽ ipſam conſeruans.

Hypochondrium autem lini ſemine illines, cauebisq́; ne cùm apponitur, frigeſcat: ſit autem tepidum ex aqua & oleo coctum.

Mollit lini ſemen, idq́; habet vt non manifeſte calfaciat: quæ maxime expoſtulat phlegmone omnis. Et ſanè tactu tale ipſum oſtendit, quale & ſecundum virtutem eſt: perquam tepidum ipſum adhibere præcipiẽs. Cæterum aquæ & olei mixtura tepidam generat caliditatẽ, mollitq́ue & mitigat, vtpote moderatam habens facultatem. Cuius potiſsimum eſſe debent, vt demonſtrauimus, quæ & maturant, & per halitum digerunt.

Con

Coniectura autem colligere oportet ex vrinis quidnam futurum sit. Nempe craſſiores pallidioresq́; meliores: tenuiores vero & nigriores, pernicioſæ magis.

Non quicquid futurum ex vrinis docet, ſed vel ſalutem vel mortem. Salutem indicant craſsiores & pallidiores. Craſsiores autē dixit tenuibus & non naturalibus comparans, vt & paulo ante intelligere voluit. Neque enim craſſas, neque tenues, quæ ſecundum naturam habent dixeris, ſi rectè volueris interpretari. Porrò tenues & nigræ, deterrimę ſunt. A tenuibus ſiquidem ſolis, morbi cruditas indicatur. Nam quod exacte tenue eſt, id aquoſum eſt, quapropter & albū. Sed prænotiones ex vrinis, in commētariis prognoſtici dictæ ſunt.

Si autem mutationes habent, tempus indicant, morbusq́; de neceſsitate modo ad peius, modo ad melius permutat inæqualitatem.

Nempe ſi id & in laborantibus obſeruaueris, vere hominem ex vrinarum varietate in longius decidere tempus reperies, atque medias incurrere permutationes. Plures nāque ſignificantur affectiones quę nō eadem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

egent curatione, neque æqualem habent ſo lutionis præfinitionem.

Inconſtantes febres donec conſtent ſinere oportet: vbi autem conſtiterunt, victu & curatione conuenienti pugnabis, quod naturale eſt contemplatus.

Febres inconſtantes dixit, in quibus nihil, καθεστικὸς, id eſt conſtans, quietumque exiſtit: quod ſignificat τὸ βέβαιον, id eſt certum compertumque. Sunt autem certa quæ in periodis & vrinis apparent. Sed periodi principium non oſtendunt primis diebus: vrinæ verò ſuperueniunt aliàs aliæ, & ſæpenumero terquaterq; interdiu & noctu meiere contingit: diſsimilesq; inter ſe apparent vrinæ. Formam ergo talis febris inconſtantem eſſe ait, quod idem eſt perinde atque diceres, non exactè formam vnam ſeruantem. Expoſui tibi exactas febrium formas, & in commentariis de febrium differentiis: & in ſecundo iudicationum libro. In huiuſmodi itaque febribus non in principio victu vti præcipit: ſed ſinere donec qualiſnã ſit febris cognoſcamus, & tũc victus formã præfinire.

Sunt autem facies ægrotantiũ multæ.

Ὄψιας, id eſt facies dixit, quaſi differẽtias,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

vel modos, vel species. Aegrotãtium verò, pro his qui ægrotãtibus fiũt morbis. Nẽpe sæpius est demonstratum eã esse antiquis omnibus consuetudinem, vt à pathematis ad patientes, & à patientibus ad pathemata trãsferant appellationes, quasi febriũ vel febrientium differentias dicere nihil referat. Sic & pleuriticorum vel angina laborantium, aut pleuritidis vel anginæ. Facies ergo dixit laborantium, quoniam eos oculis cõtemplantes reperimus differentias.

Quo fit, vt animaduertere debeat medicus, ne quampiam manifestarum causarum ignoret.

Quod manifestas causas græcè προφάσεις appellet, didicimus: & sanè nunc eam de his appellationem ferre constat. Infert igitur.

Neq; eas quæ ad ratiocinationem spectant, neque quæ in numerum parem vel imparem apparere oportet.

Quasi causarum alias quidem manifestas absq; ratione artificiosa cognoscant omnes, alias verò soli qui ratione artificiosa vtũtur. His quoq; & attendẽdum ait, quas in numerum parem vel imparem apparere oportet.

Maximè verò numerus impar est obseruandus. Nempe hi dies in hanc vel illam

iam declinantes partem reddunt.

Dies impares multa pollere virtute non simpliciter, sed in acutis morbis est intelligendum, quod insignes in vtrãq; tum salutem, tũ mortem, mutationes efficiãt: id enim significat vocabulũ, quod græcè ἐπιρρόπους, id est huc & illuc declinantes dixit. In acutis quidẽ hi sunt: tertius, quintus, septim⁹, nonus vndecimus, decimusquartus, & decimusseptim⁹. In lõgis, sexagesim⁹, & octogesim⁹. Medij horũ sunt, vigesim⁹, trigesimusquartus, & quadragesim⁹. Impares aũt & hi.

Obseruare aũt oportet primũ diẽ quo æger parũ valere cœpit, principiũq; vnde & quãdo inspicere: existimatur siquidem id scitũ præcipuũ. Cùm autẽ ægrum interrogaueris, atq; omnia fueris perscrutatus, in primis quidẽ quonã habet caput modo, si dolore careat, nihilq́; graue in se habeat: deinde si hypochondria latusq́; dolore infestetur, si videlicet hypochondrium laboret, vel attollatur, vel obliquitatem habeat, vel satietatem, aut latus doleat, simulq́; cũ dolore tussicula fuerit, vel tormina dolórve ventris: cũ inquam

horum quippiam hypochondrio aderit, potiſsimum ventrem clyſmis ſoluere oportet: bibat autẽ mulſam calidam, coctáq;. Ad hæc perdiſcendum, ſi cùm exurgit, defectu animæ corripiatur, & ſi facilè ſpiret. Inſpiciẽdum quoque vtrúmne deiectio nigra admodùm colore fuerit, vel ſyncera, qualis ſanorum exiſtit, & ſi febris exacerbet die. Nempe in huiuſmodi morbis, tertianæ conſiderandæ ſunt exacerbationes: conſpicienda prætereà & alia: & ſi quarta dies tertiæ quippiã ſimile attulerit. Nã tunc æger in periculo eſt. Quantum autem ad ſigna attinet, nigra deiectio mortem indicat. Quæ verò ſanæ ſimilis, cum omni die apparuerit ſalutẽ.

Obſeruandam in primis ait primam eſſe diem, in qua morbi cauſam cognoſci iubet. Nempe hæc oratio, ἐξ ὅτου καὶ ὅτε, id eſt vnde & quando, quíſnam ſit morbus indicat. Interrogari autem præcipit in primis quidem, quonã modo habet caput, mox hypochondria, deinde latus: hypochondria quidem ſi dolor quiſpiam afficiat, vel attollantur, vel quandã habent ακολιθητα, id eſt ἀνομαλίαν, id eſt

id est obliquitatem siue inæqualitatẽ: quod in prognostico hac dictum est oratione. Si inæqualiter affecta sunt dextra ac sinistra parte, vel si κόρον habent inquit: quod ciborum repletionem esse arbitror. Interrogari quoque & alia quæ in dictione habentur, iubet. Deinde hypochondriis ita affectis, soluere aluum clysteribus præcipit, mulsamq; bibere calidã & coctam. Sed indistinctè hęc locutus deinceps scribit: Ad hęc perdiscendũ & cùm exurgit, defectu animi corripiatur, etsi, inquit, facilè spiret, quod defectu animi correpto opponitur. Cõspiciendã prætereà iubet deiectionem, vtrũ ne nigra sit, vel syncera & inculpata, qualis in sanis esse videtur, veluti & si febris tertio exacerbet die. Et si his ita habentibus quarta dies tertiæ quippiam simile in accessione attulerit periculosam eã esse asseuerans. Nempe quartam diẽ quæ septimæ index est, rẽ nouam ædere ex grauibus est notis. Rei autem nouæ æditio designatioq; patet omnibus. Nam si prima die & tertia fiat, & secunda facta haudquaquam fuerit, quod quinta accessionem habitura sit par est, & non quarta quapropter si quarta habuerit, mali cuiuspiam alterius generationem demonstrat. Si autem & nigra deiecerit, mortem indicat fore. Tu autẽ multa ex dictis prætermittẽs memoriã rei huius

habe. Nã si prima & tertia die proportionalem attulerit accessionẽ febris, atq; nouiter quidẽ q̃rta paroxisinũ fecerit, sed ęger nigra deiecerit, signũ est letiferũ. Quod si diebus oĩb⁹ sanis similia deiecerit, salutẽ ęgro spera.

Cùm autem venter glandi non obedierit, spiritusq́; tum placidus, tum quietus fuerit, surgensq́; æger in sedem, vel dum in lecto est animæ defectu corripiatur, si hæc vel mari, vel fœminæ inter initia fuerint, delirium forè expecta.

Confusa est dictionis huius intelligentia. Nempe vbi glans nihil profecerit, videturq́; æger placidus quietusq́; esse, si vtiq; & cùm exurgit defectu animæ corripitur, delirium expectandum: perperam dictũ esse mihi videtur, cũ rei huic neq; experiẽtia, neq; ratio patrocinẽtur: quãquã tale quippiã aliquãdo fiat. Prænotiões tamẽ nõ eorũ sunt quę rarò accidũt, sed eorũ q̃ semp vel magna ex pte.

Manus quoque contemplari oportet: nam si tremulæ fuerint, huic sanguis è naribus profluet.

Sermo quoq; hic, neq; quod continuum est, neq; quod magna ex parte fit, sed quod rarò accidit docet.

Nares

Nares quoque inspiciendæ: nam si per vtranque spiritus æqualiter trahatur, & si multus ex ipsis feratur, conuulsio fieri consueuit: † *quæ si fiat, propinqua mors est, quam prædicere pulchrum fuerit.* † *In anti. cod. tā græcè quàm lat. hæc nō habentur.*

Cùm tremunt manus, nempe ita dicere expedit: si spiritus multus per vtranq; narem feratur, conuulsionem superuenire ait. Consueuit autem ita appellare conuulsificā affectionem, quæ in musculis naris pinnas mouentibus fit.

Si in febre hiemali lingua aspera redditur, prehēdātq; animæ defectiones, huic tametsi febris remitti consueuit, in eo tamen qui per famem fit cruciatu, conseruare ægrum oportet, & aquæ, mulsæq; potione, & ptisanæ cremore: neque febris quieti est fidendum. Nempe qui signa huiusmodi habent, his mortis periculum impendet. † *Ergo cùm hæc noueris, optimeq; contemplatus fueris, ita prædicere pulchrum fuerit.* † *Nō sunt hæc in antiquis gr. cod. neque in latinis.*

Sunt qui febrem hiemalē simpliciter intelligant eā, quę in hieme fit, alij eā quę hiemi peculiaris sit. Ea aūt ex pituita est, veluti

æstiua ex ipsa bile. Si ergo, inquit, in huiusmodi febre lingua aspera fuerit, atq; animæ defectus, eam periculosam esse est fatēdum: atq; ob eam rem febrium quieti fidendum non est, si cum prauis fiant tum symptomatis, tum signis, veluti in præsentiarum cum animæ defectu & linguæ asperitate. Nō negligenter itaq; ait regēdos ęgros, aquāq; & mulsam & ptisanæ cremorē exhibēdū. Sed sanè hęc pugnare vidētur aduersus id quod fame cruciandos dixerit. Nā huiusmodi cruciatus qui græcè λιμοκτονία dicitur, maximè quidem abstinentiam omnimodam significat: aut si nō, saltem eā quæ in potibus solis fit victus rationē. Sic sanè & mulsam, & ptisanæ cremorem dare permisit. Videtur ergo eos ob id fame cruciandos dicere, quod qui remissiones huiusmodi quietissimas habēt, longo ita tempore in his morentur, protrahantq;, vt falsi circumuentiq; nonnulli validiorem ministrauerint alimoniam, & potissimum ob animæ defectionem. Quo fit vt ad victum hunc is, qui per mulsam atque ptisanæ cremorem multis fit diebus, rectè dictus sit ex fame cruciatus, vel inedia.

Cùm autē in febribus quinta die terrificum quippiam fuerit, vel venter repēte liquida deiecerit, & animæ defectus

pre

prehenderit, vel vocis priuatio, vel conuellatur æger, vel singultiat, ex his angi grauiterq; affici consueuit, sudoresq; circa tum mustacem, tum faciem, tum ceruicē ab occipitio esse consueuerunt. Qui autem hæc patiuntur spirituosi paulò post morientur.

Ex iis quę per obseruationem empirice à medicis scripta sunt, quædā talia existūt, vt, ex semel aut bis conspectis modi vniuersalis adnotationem habeant, tāquā sæpenumero in eisdem & similiter cōsiderari possint. Tale autem quippiam & id est quod nunc dicitur. Nempe contemplatus ægrum quendam liquida quædam deiecisse, atq; animæ defectu prehensum, voceq; priuatum, aliū verò conuulsum, & posteà vel ambos, vel alterū ἀσώδη, id est fastidiis plenum, grauiterq; affectum, partesq; tum faciei, tum colli sudantes, deinde obiisse, hæc scripsit quod signorum empiricorum concursum existimaret. Sed sanè hæc possunt & stomachicam prægredi syncopen, fieriq; valent & propter copiā oppressa virtute, vel ea ipsa alio languente modo. Vnumquodque siquidem eorū quæ dicta sunt, per se malum est, nedū si sint conuenientia omnia. Nēpe ex repētinis deiectio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

nibus deficere animam periculosum est, veluti & voce priuari, & fastidiis, angoreq; plenum esse: partibus verò, tum faciei, tum capitis duntaxat sudare, non bonũ. Quo igitur modo hæc, tum multa, tum mala existunt: sic & alia quæ in prognostico scripta sunt. Potestq; quispiam hæc inter se connectens videri nouum quippiam docere, quod si & dictionẽ obscurã, ambiguamq; veluti ænigma sermoni miscuerit, iam plebeiis & ex ea sapientior esse videbitur. Admirantur siquidem plebeij, quæ non intelligunt. Viro autem qui superuenientia symptomata ab eorum quæ morbum indicant concursu distinguere nouit, sermo is varius quidem deprehendetur, sed inutilis. Nempe pathognomonica syndrome, ita enim Græci symptomatum ægritudinem indicantium concursum vocant, morbi speciem demonstrat. Superuenientia verò symptomata mansuetudinem ipsius & malitiã. Eũq; qui singulorum horum symptomatum vires didicit, quæ apparent, tum æstimare, tum inter se comparare oportet. Et si quidem tum fortiora, tũ plura videntur quàm bona mala, hominem in periculo esse est sciendum. Verùm si bona malis & fortiora, & plura fuerint, de ægro bene sperandum: quod te facere iubet & ipse Hippocrates. Nempe in prognostico

singu

ſingulorum tum ſymptomatum, tum ſigno rum vires particulatim docuit, atque circa libri finem ita ait: Oportet autem eum qui rectè ſit tum cõualituros, tum morituros prædicturus, pręterea & in quibus ægritudo pluribus diebus, & in quibus paucioribus permanſura ſit, ſigna omnia perdiſcere atq; ęſtimatis eorũ inter ſe viribus, vt ſcriptũ eſt, ferre ſentẽtiam. Signorum autem vires ęſtimari præcipit, atq; ex ipſis prænoſcere quidnam futurum ſit. Vbi ergo bona malis permixta fuerint, viribus quodã modo paria æquaq;, exercitato eſt opus viro, qui in operibus ea ſæpenumero fuerit contemplatus. Vbi verò omnia vel mala, vt nunc, fuerint, vel bona, cuius patet quod futurum ſit. Cùm enim deiiciẽte aluo deficere animam ſignum per ſe malum ſit, pari modo & malum vocis priuatio. Si præterea æger neruorum diſtentione conflictetur, vel ſingultiat, vel faſtidiis refertus ſit, manifeſtius indicabit periculum. Si præter hæc & aliud quodpiam malum ſuperuenerit ſignum, vt circa faciem, ceruicemq́ue ſudores, atque adhuc quæ nunc à ſcriptore huius libri dicuntur, nullo quod bonum ſit malis permixto ſigno, quod talis de neceſſitate ex ſignorum malorum aceruatione morietur, notum euadit. Adiectum autem in fine dictionis

πνευματωθέντες, id eſt ſpirituoſi facti, tãquam ænigma, ceu quippiam eorum quę de neceſſitate forè non reclamant, quicquid ſignificet, ſiue ſpirituum copiam quibus venter inflari poſsit, ſiue magnam & frequentem reſpirationem: quam ſanè his quas comitatur affectionibus haudquaquam bonam eſſe didicimus, veluti & eam quæ ventris eſt. Quapropter veſtigãda alia ſigna non ſunt, his de neceſsitate antegredientibus. Nõdum enim ex his veluti ex nonnullis quæ caſu eueniunt, futurorum † ſecura quædam fit prænotio.

† ἀσαφής. i. obſcura, alicubi legitur.

Quibus per febres crura tuberculis afficiuntur, eaq́ tractu temporis manente etiamnum febre non maturuerint, faucibusq́ haudquaquam tumentibus irrepſerit ſuffocatio, non maturuerint inquam, ſed extincta ſint, iis ſanguis è naribus fluere conſueuit. qui ſi multus fluxerit, morbi ſolutionem portendit: ſi non multus, morbi prolixitatem. Quare quo minus fluxerit, eo deterius & prolixius erit malum. Quod ſi & alia facilia fuerint, pedum dolores ſunt expectandi: qui*

*In ant. cod. legitur μὴ δὲ σβεθῇ. i. neque extincta ſint.

ſi pedem

si pedem affecerint, & dolorosus perseueret, inflammeturq́, & non leuetur, dolores post paulò ad ceruicem peruenient, clauiculamq́, & pectus, & articulum. Nempe & hic tuberculosus fieri debet. Quibus extinctis, si manus vel contrahantur, vel tremulæ fiant, talem neruorum distentio prehendit, & desipientia: superciliis oriuntur quæ φλυζάκια vocant: ruboresq́ ęgrũ habent, & ex palpebris altera ad alteram germinat: dura prehendit phlegmone, tumet vehemẽter oculus, & delirium valde crescit, intenditurq́, atque noctu magis quàm interdiu indicatur. Signorum autẽ multa fiunt in numero impari magis quàm pari. Vtro tamen horum fiant, perniciosi superueniunt.

Qui librũ hũc cõfecit, is hæc omnia quæ dicta sunt, deinceps inter se contẽplatus vniuersalem quendam particulari ex obseruatione sermonẽ temere fecisse mihi videtur. Melius siquidẽ erat, si quo Hippocrates modo in epidemiis morbis scribere cõsueuit, is ita fecisset: præfatus quidẽ ab initio patiẽtis nomen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

nomen, deinde dies in quibus singula facta sint, narratione assecutus, vt & in ipsis quæ nunc dicta sunt symptomatis facere potuit. Nẽpe in cuiuspiam cruribus orta sint tubercula, eaq; non recipiant maturitatem: febriat quoque is, & suffocationem incurrẽs ab his liber sit tuberculis: existimabit ꝑfectò quis sursum factam humorũ qui crus infestabãt transmutationem, quę in horũ transitu suffocationem homini peperit. Si ergo talis euasurus est, profluere per nares sanguis poterit: qui si multus fuerit, morbũ soluit: si nõ, protrahetur ægritudo. Et si reliqua bene fiant, succedantq;, rursum ad pedes decũbere huic dolor poterit. Quod ita factum esse statuatur, veluti ex his hominẽ πυριφλεγῆ factum esse, quod caliditatem multã circa pedẽ manifestare cõsueuit, vel febrẽ multã igneamq; & flagrãtem. Et si post hæc non soluta fuerint † symptomata, reuersa iterũ ad superiores partes humorũ copia, dolores pariet in collo, clauicula, humero & pectore. Vt autem huic omnia hæc absq; ratione cõtingerunt, nẽpe id extincta esse fuit, ita manus tremulas factas esse statuatur: deinde neruorũ distentionem, quod ad neruosas partes decubuerit humorũ copia, principiumq; ipsorũ prehẽderit, vnde insania, subsequutã esse. Cõtemplatus igitur autor quendã ex his qui ita affecti

† τὸ νόσημα habent ant. cod. i. morbus.

sunt,

ſunt, φλυκταίνας in ſuperciliis habẽtem (nẽpe id ſignificãt φλυζάκια) omnibus ita habẽtibus futurũ ſymptoma hoc temere pronũtiauit. Idẽmq; de his quę cõtinuata ſerie ſcripta ſunt, ſermo exiſtit. Nẽpe quod vni ita affectorũ vel duobus factũ eſt, id ad omnes extendẽs, ait & ipſos rubores habere, & ex palpebris alteram ad alteram germinare, duram quoq; fieri phlegmonem, & vehemẽter tumere oculos. Quorũ cæteris quidem cuiuis patent: ſed ex palpebris alterã ad alterã germinare eſt ambiguũ, vtrũ ne ſignificare voluerit, quãdam ex parte earum exurgentem cõſertionem, vel carnoſam quandam generationem, ab altera quidẽ enaſcentem, ſed ad alteram ſeſe extẽdentem. At verò ſi rei huius quo pacto inuentio quippiam vtilitatis afferret, de ea amplior, fuſiorq; foret ſcrutatio.

Hos ſi ab initio purgare volueris, id ante diẽ quintũ facito, vbi vẽter murmurauerit: ſi nõ, à medicamentis abſtineto, Verũ ſi murmurauerit fuerĩtq; excremẽta biliosa ſcãmonia mediocriter purgato: q̃tũ verò ad aliã ptinet ſanationẽ, quãminimè exhibebis tũ potus, tũ ſorbitiões, vt meli⁹ æger habeat, niſi decimãquartã fuerit egreſſus.

Sana

Sanationem prædictæ concursionis scribit, quã nominatim perstringere mihi, vt dixi, non placet, cùm etiam & sanatio nihil cõmune habeat præterea quæ sæpius ante sunt enarrata. Ait siquidẽ considerandam aluum: quam per murmurationes cognitã, purgandam esse præcipit: & si biliosa deorsũm repant, scammoniam biliosa expurgantem exhibet. Quod verò ad reliquum sanationis attinet, sorbitiones perquam exiguas ministrari præcipit, quousque decimumquartum pertransierint diem: qua oratione morbum ante decimumquartum diem coqui non posse significatur.

Cùm febricitãti decimoquarto die vox intercepta fuerit, tantum abest vt morbus celeriter tum solui, tum discedere consueuerit, vt etiam diuturnitas ipsi indicetur. Cùm ergo in eo die apparuerit vocis interceptio, morbus protrahitur.

Dictio hæc his superfluit, qui mala symptomata maiori prædita esse facultate didicerunt, cùm in diebus iudicatoriis apparent. Nempe qui librum hunc scripsit, nunc in re vna, quæ decimoquarto diei est particularis, hoc est vsus vniuersali. Nempe vt diebus ce-

teris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

teris iudicatoriis, sic & decimaquarta, si malum aliquod symptoma apparuerit, id maiorem habet efficaciam. Adnotare autẽ oportet quod futurum est, neque simpliciter, neque vt res tulerit, sed cum definitione. Nam si ex signis bonis, quæ maiorem habent efficaciam laboranti adfuerint, longiori tempore saluari æger poterit. At si nullum tale fuerit, morietur, nequeunte morbi concoctioni satisfacere virtute. Qui igitur hęc scripsit, prolixiorem omnino forè morbũ malè pronũtiauit. Nẽpe & is citò mori potest, cui vox decimoquarto die interrupta est si cùm sæuis aliis notis factũ fuerit hoc symptoma.

Cùm febrientis lingua quarto die turbata quædam loquitur, venterq́ liquida biliosa deiicit, talis delirare consueuit. † *Sed obseruare oportet quod euenientibus succedit.* †*Hæc in ant. non habentur.*

Id quoque & in alio quodam die apparet: verùm si quarto apparuerit, in primis periculosiorem septimum fore demonstrat, id est, quæ illo die futura sunt.

In acutis morbis quæ æstate & autumno fit repentina sanguinis destillatio, robur, multamq́ in venis inflammatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

nem significat. Itemq́ quod postero die vrina tenuis apparebit. Et si æger ætate floruerit, fueritq́ corpore ob exercitationes bene carnoso vel melancholico ex potatione manus tremulæ fuerint, delirium vel conuulsionem prædicere bene est.

Dictio quoq; hæc symptomatum multorum quę non in ægro omni coëunt, conueniuntq;, implicationem, permixtionemq; habet: quo fit, vt & inutilia sint, quę ad hunc scribuntur modũ, cùm doctrina ab vniuersalibus recipiat commoditatem. quo Hippocrates modo facere cõsueuit. Dictum autem est vniuersalium † quędam perpetuam quandam habere virtutẽ, vsumq;, alia verò vt plurimum.] Quod si anceps quippiã vel rarum fuerit id ad doctrinam inutile cẽsetur. Quæ igitur recensuit, particulatim cõtemplemur: atque ante omnia, quod primo est dictũ: In acutis morbis, quæ æstate & autumno fit repentina sanguinis destillatio, robur, & multam in venis inflammationem indicat. Melius siquidẽ erat quod robur venas curatione egere indicaret, pronuntiare. Nouimus enim quod sanguinis è naribus stillationes malum semper quippiam esse ait, propterea quod natura quidem concupiat quod superfluum

† Quæ perpetua quidẽ sunt, prima sunt virtute & vtilitate: quæ verò vt plurimum, secundum locum habent. Sic Gal. græ. ait.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

fluum eſt excernere, ſed ob propriã imbecillitatem, nequeat, vel ſanguinis craſsitiem, vel partiũ denſitatem, vel quędam ex his, vel propter omniũ cõcurſum. Cùm autem malum ſemper hoc ſignũ ſit, magiſq; quod primis tum æſtatis, tum autumni tẽporibus virtutem ipſius intendi contingit (nempe in eis diebus flaua redundat bilis, ambienſque nos aër calidus eſt: quo fit, vt ſanguinem vtranq; ob cauſam, bene fluẽtem eſſe oporteat) magnitudo quædam cauſæ indicatur, propter quam fluere inhibetur, quam robur eſſe ait, fortè denſitatem ita appellans. Quod porrò ita affecti venarũ curatione egeant nondum oſtendit, prius quàm aſtruat quámnam dicat curationem, nec tamen dixit. Prædictionem præterea primã dixit, quod ſcilicet poſtero die vrina tenuis apparebit, nõ ſolo eo die de neceſsitate crudis apparẽtibus, verùm quoq; & aliis præcedẽtibus. Cõuulſionem quoque & deſipientiam fore ait, ſi laborans ætate floruerit. Præterea & exercitati, & bonæ ipſius carnoſitatis meminit, & temperamẽti. Nempe melancholicus, nomen eſt temperamẽti. Huc adde quod ex potatione eum manus habere tremulas ait. Hæc ſanè ſymptomata poſſunt inter ſe complicari permiſcerique, non tamen de neceſsitate: quibus magna ex parte ſuccedent deſipientia & conuulſio.

Et ſi paribus quidem diebus ſuperuenerint, melius: in iudicatione autem pernicioſum, niſi multus abunde effuſus ſanguis viam redundantiæ fecerit, vel per nares, vel per ſedem, vel per abſceſſus, vel commutationes, vel ad hypochondriorum dolores, vel ad teſtes, vel ad crura. Coctis autem his, viæ patent ſputis, vrinæq́; excernũtur craſſæ, læues & albæ.

Gemina eſt ſcriptio in hoc verbo ἐπεγίνεσθαι, id eſt ſuperuenire: vna quidem ſcripta per, τ, elementum tertia ſyllaba, altera per, γ. Verùm ſiue per priorem ſcriptionem ægros diebus paribus ἐπετείνεσθαι, id eſt intendi dixerit, ſiue ſecundum poſteriorem prædicta ſymptomata diebus paribus ἐπεγίνεσθαι, id eſt ſuperuenire affirmauerit, non cõtinuo exiſtit & melius, quanquam id dixit. Neque enim ſi pares fuerint, intueri oportet, ſed ſi & iudicatorij. Nempe quartam, quæ par eſt, & ipſe ex ordine paulò ante maximam habere facultatem aſſeruit. Cęterùm quod deinceps dicitur, verùm exiſtit. Nam ſi ſanguis multus, quouis modo id fiat, excretus fuerit, ſalutis ſpem habet. Pręterea & per abſceſſum ipſos, & per commutationem ſeruari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

ait: abſceſſum quidem ferè ſua peculiari appellatione declarãs. Sed cõmutationem cum ait, ad hypochondriorum dolores, vel ad testes, vel ad crura. Differunt autem inter ſe, quod ἀπόστασις, id eſt abſceſſus iudicationem infert, ægrumque à moleſtiis omnibus liberat: μετάστασις autem, id eſt cõmutatio, aliarum habet principium acceſsionum, offenſionumq́; vt & aliud exigat tempus ad coctionem mali corporis locus, ad quem infeſtantium humorum facta ſit commutatio. Eam ob cauſam adiecit: Coctis autem his, permeationes fiunt ſputis, vel craſsis vrinis læuibus & albis. ſigna coctæ commutationis edocens excoctis tum ſputis, tum vrinis.

Febri ſingultuoſæ laſerpitij ſuccum oxymeli, daucum tritum, propina: galbanumq́; ex melle, & cyminum in eclegmate, ſorbendumq́; ptiſanæ cremorem dato. Talis autem euadere non poteſt, niſi ſudores ſuperuenerint iudicatorij, & ſomni æquales, Vrinæq́; exierint craſſæ & acres, aut in abſceſſum confirmetur morbus.

Λύγγας & λύγγος, id eſt ſingultus appellata conſueuerunt. Sunt autem motiones quę-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

dam stomachi conuulsificæ, quas quidem fieri aiunt propter inmoderatam vel inanitionem, vel repletionem. Quæ si propter inanitionem fiant, fere sanationem non recipiunt: si verò ob repletionem fuerint, ab his quę infarcta secant, absterguntque sanantur medicamentis. Quo è numero sunt, quæ hoc in loco scripta sunt. Videtur autem & nunc morsus is fieri propter acrimoniã stomachum mordentem, vt cùm quispiam piperis plus, vel simile quippiam deuorauerit. Et sanè fuerunt ex febriẽtibus, qui in singultu rodentem, acerrimumque vomuerunt humorem: à quo tandem symptomate sunt liberati. Verùm febris huiusmodi nequaquã singultuosa appellatur. Nempe vt singultuosa vocitetur, permanere amplius debet singultus, vel etiam per totum morbum simul cum febre exacerbare: febrem hanc per sudores iudicatorios, somnosque æquales, vacuatasque vrinas, tum crassas, tũ acres sanari ait: talibus quidẽ vel ex cretis, vel in abscessum confirmatis.

Coccalus, id est nux pinea, & myrrha in eclegmate exhibeantur, bibantq́ oxymelitis per quam exiguum.

Scriptum quoque & inordinate hoc est. Commodus siquidem fecisset, si paulo ante

in ea

in ea orationis parte, qua eos sanauit, quibus tū thorax, tū pulmo per sputa expurgari debent, id scripsisset, & non febri singultuosæ adiecisset. Et sanè quod dicitur obscurū est & claritate destitutū. Nēpe κέκκαλος ab ipso dictus, non ita, sed κῶνος magis ab antiquis Græcis appellitatur, veluti à recētioribus medicis propemodum omnibus στρόβιλος. Consueuit autē ex eo eclegma conficere, vbi maxime pinguis fuerit, id est vbi multam circūfusam habuerit quæ peculiaris sit resinā. Coquunt autē fructū hunc in aqua cum prasio recenti, mox de cocto melis exiguū miscēt, coquuntq; iterū donec mellis accipiat crassitudinem: quo ad hūc modū confecto medicamento, vtimur ad thoracis, pulmonisq; expuitiones. Quo autem modo & alia quędam medicamēto huic sępius immitūt, ita & autorē libri huius myrrham immitere verisimile est, quod postea velut cōpendio manifestauit inquiens: Coccalus & myrrha in eclegmate exhibeātur. Potest autē & ipsos qui edūtur conos cum myrrha exhibere, atque huic fortasse mel non perperam medicamento misceri intellexerimus. Sunt qui dictionem hanc, ab antescripta separant, seorsumque scribunt: alij finem ante scriptæ, principium huius efficiunt, hoc pacto: Si autem abscessus confirmentur, coccalus

& mirrha in eclegmate exhibeantur. vt morbis in abſceſſum confirmatis, ea medicamẽtum eſſe intelligamus: quod à ratione alienum cenſeo, propter id quod ita infertur: Bibantq; oxymelitis per quam exiguũ. Nẽpe in ſingultuoſa febre formidandũ acetum præcipit ratio: in his vero quæ in abſceſſum confirmantur, nequaquam. Eam ob cauſam ſunt qui dictionem hanc quadantenus quidem antea ſcriptæ coniungant, copulentq; ſed quadantenus ſeparant, atque adiecta con iunctione autem, ita ſcribunt: Si autem in abſceſſum firmetur morbus. tãquam de ſin gultuoſa antedicta febre id dictum ſit: volente autore ſi in abſceſſum aliquando firmari cõtigerit ſingultuoſam febrem, coccalum cum myrrha exhibere, & copiam oxymelitis vitare potionem. Syllaba autem vltima verbi huius ἐρεῖζῃ, id eſt firmetur, ſiue per, ζ, literam ſcribatur, ſiue per, ξ, nullam quę inſignis ſit facit ſermonis mutationem.

Quod ſi ſupra modum ſiticuloſi fuerint bibant aquam hordei.

Quod potum hunc tanquam ſitim adimentem exhibeat, eſt manifeſtum. Sed melius feciſſet, ſi prius, quonam pacto parare hordeum oporteat, enunciaſſet: vtrũ ne ſimpliciter madefacere, vel ex eo zythum vt

huius

huius temporis homines conficere,vel quouis alio parare modo.

In peripneumonijs & pleuritide ita considerare oportet: Si febris acuta fuerit, si dolores lateris, vel alterum, vel vtrunque infestent, & si æger in ea quæ sursum fit spiritus latione laboret, tussesq́ adsint, & sputa educãtur, rufa vel liuida, vel & tenuia, & spumosa, & florida, & si quippiam aliud discrepans, præter ea quæ di dicimus.

Pleuritidis,peripneumoniæq́ue,tum magna,tum effatu digna quidem omnia in legitima libri huius parte sunt definita,distinctaque:sed quæ medicis omnibus patent,ea sunt prætermissa. Talia autem sunt quæ impręsentiarũ ab autore scribunt.& primũ quidẽ à veteribus empiricis appellata; syndrome,quã veteres affectibus considentia symptomata appellabãt:si videlicet febris acuta, dolorq́; lateris vel alterius vel vtriusque,& potisſimũ qui in expiratione fit. Nẽpe id est,Et si æger in ea q̃ sursum fit spiritus latione laboret,tusses adsint,& sputa educantur, rufa vel liuida,& tenuia,& spumosa, & flo-

rida,& quouis aliter modo præter solitum euariantia. Nempe hoc significat, inquiens: Et si quippiam aliud discrepans habent, prę-ter ea quæ didicimus. Quæ omnia pleuriticis, peripneumonicisq; ostendi ait, si contin gant. Sed hoc ita regere expedit.

Si dolor sursum penetrauerit, vel claviculam, vel mammā, vel brachium, venam brachij internam secare oportet qua dolor afficit parte.

Rursus & in præsenti loco partis legitimę sententiam elaborat: quoniam in ea prætermissum est quod simul cum dictis intelligitur: adiicitque illud, venam scilicet secandam recto à latere dolēte tramite: quod exposuit inquiens: Venam brachii internam secare oportet qua dolor afficit parte. sed manifesta vsus breuitate, orationē negligentius percurrit. Nam venam cubiti dicere debuit, cùm venam brachij dixit.

Sanguinemq; auferes pro corporis habitu, anni tempore, ætate, & colore: ampliusq; non veritus, si dolor acutus fuerit, ad animi vsque defectionem detrahes.

Rursus hoc in loco plus quàm mediocriter scopos detractionis sanguinis omnes recensere conatus, quosdam silentio præteriit.

Neque

Neque enim virtutis meminit, neque sangui nis mutationis, nec verò regionis, nec temperamenti. Plus autem auferre, atque ad animæ vsque defectionem id audacter agere præcipiens, deliquit sanè in dictione quum adiecit, quam ob causam audere conueniat. Nempe quod dolor acutus sit, plus quidem sanguinis vacuamus, sed fluere sinimus, non quia acutus sit, sed ob alia, vtpote si virtus robusta fuerit, floruerit ætas, sanguis abũdauerit, & laborantis natura tum densior, tũ durior, atque ægre magis perspirabilis, & sanguinis copiosi fuerit. Anni etiam tempus, & temperamentum eucraton: sic sanè & regio. Nempe quod ad animæ vsque defectionem sanguinem auferre non vereamur, nobis ex his accidit.

Clysterem postea exhibebis.

A sanguinis misione clysterem exhibere iubet. Sed melius erat adiecisse Hippocratis definitionem, si non sponte probè deiecerit aluus.

SI DOLOR SVB thorace fuerit, valdeq́ infestauerit, pleuritico ventrem subpurgabis, nihilq́ dum purgabitur dabis: à purgatione autem oxymeli.

Verum

Haec cod. ant. non habent nec græ. nec lati.

Veruntamen purgans medicamentum quarto die ministrabis, † tribusq; primis diebus clysteres exhibebit quibus si non leuetur, ad hunc purgabis modum. Custodies deinde ægrum, donec ad febris priuationem & septimũ peruenerit diem: qui si in tuto esse videatur, in primis exiguum, tenuemq; cremorem, eumq; melle conditum dabis: si vero facile reuocatur, & facile spirat: lateraq; non doleant, sensim craßiorem, copiosioremq;, & bis die ministrabis.

Pleuriticum nominauit, id quod ab Hippocrate in legitima libri huius parte est dictum: vbi ita habentes pleuriticos purgat: facit autem id duobus modis. Quarto vero die medicandum indistincte pronunciauit. Neque enim inter morbi initia aliquod remediorũ huiusmodi ægro iniungere oportet, desumpto à numero dierum scopo. sed quod Hippocrates recẽsuit, est exequendũ. Nam vel statim ab initio prius quàm in partem aliquam confirmentur humores medicandum, vel postea cum ad maturitatem perducti fuerint. Quam ob causam, & prima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

interdum die, & secunda, & quarta, & interdum quinta, medicamenta dedimus, & non in quarta solum, quo modo is dixit.

Quod si non facile reuocari videatur, potionis minus, sorbitionem exiguam, cremoremq́ tenuem, & semel exhibebis: atque eo quo melius degit tempore, quod ex vrinis deprehẽdes.† Nempe in istiusce modi morbis sorbitio ante vrinarum, sputorumq́ concoctionem, danda non est. †His etiã carent cod. ant. *Quod si purgatus multa deiecerit, dare oportet, minus tamen & tenuius. Non enim ob vacuationem dormire, neque cõquoquere poterit similiter, neque indicationes sustinere. Verùm vbi crudorũ colliquatio facta fuerit, & quæ renituntur reiecta, nihil obstabit.*

De particulari cibi exhibendi tempore agens Hippocrates, & libri huius autor in iis quæ supra scripta sunt, eam quæ tum in thorace, tum in pedibus est caliditatem animaduertendam esse voluerunt. Nempe vrinarum consideratio ad vniuersalem victus formam, nõ ad particularem commoda esse videtur. Quo fit, vt non rectè hoc in loco

cremo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

cremorem tenuem ſemel exhibendum eo quo melius degit tempore: deprehendumq́; ex vrinis. Nempe tametſi breuiſsimam in particularibus acceſsionibus ad melius incli nationem vrinæ habuerint, tempus tamen huiuſmodi non vſqueadeo protrahitur, vt has recondamus, expectemusq́ue vtrum nebulas vel ſublimes, vel ſubſidẽtes habuerint. Hæc ſiquidem non in pauco fiunt tempore. Atqui in acutis morbis interdum ægri in declinationis principio de neceſsitate ſunt alendi.

Cocta autem ſunt ſputa, cùm puri ſimilia fuerint. Vrinæ autem, cùm hypoſtaſes erui modo ſubrubras habuerint. Cæterũ autem laterum doloribus tepefactoria apponere & ceromata, nihil vetat: cruraq́; & lũbos calido inũgere, & pinguedine illinire, hypochõdrijs quoque aduſque mãmas ex lini ſemine cataplaſma imponere. Vbi autem peripneumonia ad ſtatum peruenerit, quando non repurgantur, auxilium non habet, & mali eſt, ſi laborans ægrè ſpirauerit fuerintq́; vrinæ tenues, et acres, atque ſi ſudores circa ceruicẽ caputq́;

oriam

oriantur. Nempe sudores huiusmodi mali sunt, vincēte ob æstū impetuq́; & violētiā ægritudine, nisi vrinæ & crassæ prodierint, & concocta exierint sputa. Vtrū autem ex his spōte euenerit soluit morbum.

Neque autorē hunc de coctis vrinis supra ad hunc scripsisse modum recordor, neque Hippocratem aliter asserere, quā quod vrina optima sit, quæ sedimentū habet tum album, tum læue, tum æquale. Cætera quæ de peripneumonicis, pleuriticisq́; in orationis textura narrantur, conspicua sunt, tū vbi libri huius autor ab Hippocratis recedit sententia, tum vbi maxime, vel prorsus, vel aliqua ex parte huic annuit & consentit.

Peripneumoniæ eclicton seu eclegma. Galbanū & nucleū pineum ex melle attico dabis, vel abrotenū ex oxymelite. Piper quoque & nigrū helleborum vbi ferueseceris, pleuritico etiam circa initia dolenti, bibendum offeres. Quod si panacem ex oxymelite feruefactam, percolatamq́; propinaueris, bene facies. Proderit autē & hæc hepaticis, aut ex septi transuersi dolore affectis, atque his omnibus qui aut per

aluum

aluum, aut per vrinas expelli desiderãt, ex vino & melle. Verùm quæ vetri expurgando exhibiturus sis, ea cum mulsa aquosa, & multa propinabis.

Medicamentum primum secundumque sputa educunt. Sed quod ex elleboro nigro conficitur, ventrem subducit. Quod vero ex panace est, quibusdam vtile sit recensuit.

Dysenteria quæ cessauit, abscessum vel tuberculum aliquod pariet, nisi desierit, vel in febres, vel sudores, apparuerintq́; vrinæ crassæ, & albæ, & læues, vel in tertianas, vel in varices, aut dolor in testiculum vel crura, vel coxam firmetur.

Sermo quoque præsens sine definitione & distinctione est prolatus: quod neq; qualem dicat dysenteriam demõstrauerit, quod neque omnis quæ cessauerit, hæc inferat.

In biliosa febre morbus regius cum rigore ante septimum diem enatus, morbum soluit: si verò absque rigore præter occasionem superuenerit, pestiferum.

Neque proculdubio ante septimum diẽ cùm rigore enatus morbus regius febrem

soluit

ſoluit, neque poſt ſeptimum. Sed ſanè ita diſtinguere oportet. Febrientibus morbus regius ſuperuenit, interdum quidem tanquam affectionis hepatis ſymptoma: interdũ quoque & natura bilẽ per cutim excernere contendente, ſed nequeunte: veluti in abſceſsibus omnibus fieri cõſueuit. Verùm in aphoriſmis de huiuſmodi morbis regiis eſt enuntiatum.

Lumborũ tetanus, atq; in melancholicis per venas ſpirituum interceptiones, cùm fuerint, ſanguinis detractione ſoluuntur.

Cùm inquit propter melancholicum ſanguinem in venis redundãtem ſpirituum interceptiones fiunt, ſanguinis miſsio ſoluit: ſi interceptionem dicit ſpirituum qui in arteriis ſunt (nam & arterias, antiqui venas appellabant) quænam alia fuerit quàm pulſus carentia, priuatioq́; ? Græcis ἀσφυξία dicitur. Si verò eorum qui in pulmone ſunt ſpirituum, interceptionem dicit, rurſum & appellatam apnœam, quaſi non reſpirationem dixeris obſcurè inſinuabit. Poteſt quoque ſanguinis tum copia, tum craſsitudo non arterias modo inflare vt permeare non poſsit, verùm quoque & propriè appellatas venas.

Cùm autẽ ob tendines vehementer in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

anteriorem reuelluntur partem, sudoresq́; circa ceruicem, faciemq́; oriuntur, morsis ob laborẽ, arescentibus his qui ad οὐραῖον, id est caudam vergunt tendinibus: crassissimi hi spinam continuant, quæ † maximæ enatæ copulæ ad pedes vsque finiuntur: is si neque febris, neque somnus superuenerint, fuerintq́; secutæ coctionem habentes vrinæ, sudoresq́; iudicatorij, vinum creticum vinosum bibat, edatq́; polentam coctam. Cerato quoque perungatur, & crura ad pedes vsque calidis in pelui madefacta, super imposito velamine conteguntur, brachia item ad digitos vsque inuoluantur. Spinam præterea à ceruice ad coxam vsque molli pelle, quæ pinguedine & cera illita sit, velabis ita, vt anteriora etiam contineantur. Intermißisq́; quæ per vtriculos fiunt fomentis, calida perfundes aqua, linteo obuolues, & in conclaui cubare ægrum facies. Ventrem autem ipsum non admodùm solueris nisi balano, si longo iam tempore se

† Antiqui cod. habẽt ἢ μίσοι. i. vel mediæ non autẽ μέγιστοι.

con

continuerit, idq́; si bene tibi processerit: sin autem†, modi radicem in vino odorato tritam & daucum mane ieiuno prius quàm madefeceris, propina. Post hæc citò farinam coctam tepidam voret pluri mã, vinumq́; cùm voluerit, bene temperatum superbibat, idq́; si ad melius tibi processerit: si non, prædicere te oportet.

† *Aliter moleos.*

Sermo quoque hic indistinctè & indiscretè est prolatus, præter id quod & nomina quædam impropriè scripta sunt. Nempe ob laborem morderi tendines, impropriè est dictum: verbo hoc mordere acribus humoribus, & non doloribus quadrante. Prætereà & quod in principio dictionis dicitur: Vehementer in anteriorem reuelluntur partem. Deinde ait: Arescentibus qui ad ὀραῖον, id est caudam vergunt tendinibus, qui crassiores spinã cõtinuant. Eos qui vsq; ad caudam protenduntur ita vocans. Appellant autẽ ὀραῖον, ossis extremũ. Quod si partem vtrãq; tẽdi manifestare voluerit, atq; tũ in scapulas, tũ in pectus tetanum intẽdi, fieri sanè potest, quo modo paulò ante dixit: Tetani lumborum. Non tuto autem morbi facilitatem ex vrinarũ cõcoctione prenoscit,

Nempe tametsi febris cruditates per vrinas manifestè indicētur, morborum tamen musculos infestantium, haudquaquam secura est per vrinas significatio, †imò exigua. Vinum autem his indiscretè exhibere vtrúmne ob frigiditatem passus æger fuerit, an aliam ob causam, nō exiguum est delictum: imò petulans potius immodestumq́;. Absq; item ratione dictum est *vētrem soluendum non esse, nisi balano. Nempe in huiusmodi morbis commodè interdum soluitur. Cętera dictionis manifesta sunt.

† *Sed id exiguum est, dicit ipse græ.*

*Morbi omnes soluuntur vel per os, vel per aluum, *vel per vesicam, vel per aliā quæ talis sit, partem: sudor autem morbis omnibus est communis.*

*Non reperiuntur hæc in antiquis.

Sermo hic, neque vniuersalis est, neque communiter inest omnibus: neque enim per hæc solùm morbi soluuntur, verùm quoque & per vterum, & per sanguinis è naribus eruptionem.

Quibus à capite fluxio est, his helleborum dare oportet.

Helleborum dare omnibus, quibus à capite fluxio est, non est necesse. Nempe interdum capiti soli prouidere consueuimus.

Quicunque propter abscessum vel phle

borrhagian, vel incontinētiam, vel aliam quampiam fortem causam suppurantur, his ne helleborum dederis, neque etenim proderit: & si quippiam afficiatur æger, fecisse id videbitur helleborus. Si verò corpus dissoluatur, vel caput doleat, vel oppleantur aures, vel nares, vel sputum, vel genuū grauitas afficiat, vel corpus præter solitū tumeat: quodcunque horum contigerit, dabis: modo hæc neque ob potum fiant, neque ob veneres, neque ob tristitiā, neque ob vigilias. Si enim quippiam horum causam fecerit, ad id curationem dirigere oportet.

Phleborrhagian, venarum ruptionem dicit. Quod autem neque ex huiusmodi causa suppuratis, neque his qui propter abscessum, neque ob causam aliam afficiuntur, dare helleborum oporteat, nemo ignorat. Sed qui ob incontinentiam, intemperantiamq́; suppurantur, perperā in hoc recensentur catalogo. Intēperantia ipsa per se intemperantes lædente, vt redundantia, cruditate, crapula, venere multa, vigiliis & quibusdam similibus. Cæterùm prædicens quibusnam

elleborum exhibere oporteat, inquit: Si verò corpus dissoluatur, id est fractum admodùm reddatur, absque scilicet manifesta causa, vel dolor in capite diuturnus, & solutu difficilis fuerit. Nempe & id te subaudire oportet in capitis dolore, & deinceps in his, quæ serie continuata dicuntur omnibus, oppletis scilicet auribus, naribus, & sputo. Adiicit & genuum grauitatem, doloremq́;, & corporis præter solitum tumorem. In omnibus siquidem his, quæ sine manifesta causa facta sunt, vult elleborum exhiberi. Diuertens autem sermonem vniuersalem ad particularia, inquit: Modo neque ob veneres, neque ob curas, neque ob vigilias dicta facta sint. Si enim ex horum aliquo facta sint, pugnandum aduersus efficientem causam præcipit. Quænam autem ex his omnibus quæ recensuit, verè diligenterq́; dicta sint, & quæ non, didicistis tum in Hippocratis libris, tum in commentariis nostris.

Dolores ex itinere si fuerint, lateris, dorsi, lumborum, & coxæ, & qui inter respirandum dolent occasionem habentes: sæpius enim dolores ex crapula cibisq́ inflantibus ad lumbos & coxam venire consueuerunt: quibus talia fuerint, vrinæ

diffi

difficultas accedit. Horum iter causa est, corizæ item & raucedinis.

Sine ordine hæc memorauit. Nam prædicens dolores ex itinere, laterum, dorsi lumborum & coxæ, rei inanis exhibitionem repræsentationemq; fecit, perinde atque quonam modo hæc curentur esset dicturus. Deinde facto ita additamento, Sæpius enim dolores ex crapulis cibisq; inflantibus venire consueuerunt: intulit, Quibus talia fuerint, vrinæ difficultas accedit. Post hæc quoque inquit: Horum iter causa est, coryzæ item & raucedinis. acephalum, vt quispiam dixerit, id est sine capite & vertice rei faciens sermonem.

*Quæ ob victus rationem eueniunt, multa quidem vnusquisque pro non assueta victus format maximè declarat. Nam qui prandere non consueuerunt, & prãsi fuerint, his tumor vẽtris ingẽs accidit, dormitatio, † & plenitudo: quod si su percœnauerint, vẽter turbabitur: * hi ĩ balneo (cõfert enim) dormiãt, expergefactiq; plures lẽta ambulatione absoluat circuitus: & si vẽtrẽ exonerauerint, cœnẽt*

† εὐπ[illegible]μὸς addũt ant. cod.

* Hæc q̃ sequũtur in antiquis cod. græ. & lati. non reperiũtur.

parumq́ vini, sed meracioris bibant. Si ventrem non exonerauerint, corpus calido perungant. Et si sitiuerint, vinū aquosum album & dulce bibant: si non, amplius dormiant, conquiescantq́. Cæterùm talis īstituatur victus, qualis ex crapula laborantibus institui solet. Pocula aquosiora tardè meant, ac veluti in orbē aguntur, circaq́ hypochondria innatant, & non decurrunt ad vrinas. Quibus qui repletus fuerit, nullum celeriter ex his absoluet opus, quæ compositum corpus vi & celeritate conficere potest. Maximè autem quiescat, donec cum cibis concocta fuerint: meraciora verò & austeriora palpitationē in corpore atque in capite pulsum efficiūt. His bene fuerit, si superdormiant, calidumq́ quippiam sorbeant ex his quæ suauißima habent. Ieiunium enim aduersus capitis dolorem crapulámq́ malum est. Qui semel tantùm die cibum assumunt, imbecilli fiunt, & calidū mingunt, vtpote præter consuetū vacuati: os

ipsi

ipsi salsum efficitur, & amaricat, atque in quouis opere contremiscunt, tempora contenduntur: cœnamq́ non ita cõcoquere perinde atq; pransi fuissent, queunt. Minus igitur quàm consueuerunt bibant, liquidioremq; mazã panis loco assumant, atq; ex oleribus rumicem, vel maluam, vel betas, & ptisanam. Dum autem cibantur, vinum modicè bibant, aquosiusq́, atque à cœna parum ambulent, donec excurrat vrina, mixerintq́.

Totum hunc sermonem in legitima libri huius parte abundè, tum elaboratum, tum explanatum scimus: quo fit, vt ex illis quæ modo dicantur simili possis tum discernere, tum iudicare. Neque mihi diutius morari in his est necesse.

Cibi aũt maximè notas & indicia faciũt.

Eduliorum vim nõ ex ratione aliqua, sed experientia iudicare conuenit. Neq; hic refert βρώματα vel ἐδέσματα, id est cibos vel edulia dicere. Cæterùm qui hæc scripsit, tale quippiã ostẽdit per hoc verbũ ἐπισημαίνειν, id est notas & indicia facere. Nẽpe nota corporibus signũq; fit (vt inquit) secundũ vnã-

quanque quæ ex cibis valentibus fit mutationem. Consequenter autem ea enumerat.

Allium flatum parit, caliditatemq́ in thorace, capitis item grauitatem facit, & cibi fastidium: si & alius quispiam dolor ex consuetudine ante infestauerit, irritat. Cæterùm vrinas ciet, estq́ hoc præditum bono: eūq́ qui potaturus sit & sese crapulæ daturus, vorare allium optimum est.

Si vnumquodque eduliorum experiētia iudicandum sit, non rectè dictum esse videtur, flatuosum esse allium, neque caliditatis maioris sensum quàm cepam comedētibus inferre: & si in nulla alia corporis parte, neq; etiam in thorace, neque similiter ἀσιτίη, id est cibi fastidium, & potissimum vbi quis ipsum parum ante feruefactum assumpserit. Eduliorum autem multa corpus, si plethoricum fuerit, †calfaciunt: cùm verò ante vacuatum fuerit, siccant abundè. Peccauit igitur libri huius autor, qui indiscretè rem enuntiauit. Nam melius erat vti dictum est definire. In præsentiarum autem simpliciter de allio censuit: sed melius fecisset, si & exiccare & calfacere ipsum dixisset, & non flatuosum esse. Nempe aduersus indiscretum indistinctumque ferre sententiam, consuetudo non est

† *Legitur in aliquibus cod. ant.* ὑγραί-*ve. i. humectant.*

est. Subaudire autem oportet, vbi tempestiuè datum fuerit: quod parato ante corpore manifestat. Ante autem paratur, si neq; plethoricum, neque cacochymum fuerit. Non rectè igitur capitis grauitatem ab eo fieri ait. Nempe si prȩuacuato corpore, allium obtuleris, capitis grauitatem sanabis, partisque alterius omnis. Demiror autem quónam pacto quæ hucusque percurrit præfatus, deinceps dixerit: Eumq; qui potaturus sit, & sese crapulæ daturus, vorare ipsum optimum est. Videtur autem ex his neque crapulam, neque ebrietatem efficere: sed ab his ita præseruare, vt & grauitatem expellere possit, & flatus sanare. Vera quidem hæc dixit, atque adhuc ex cientibus vrinas vnum esse allium. Sed alia falso adiecit, simulque & pugnantia, si dicantur.

Caseus flatum parit, atque astrictionem, cibosq́; accendit, & crudum quoque incoctumq́; existit, atque his qui se potu repleuerunt deterrimum est.

Caseus recens & mollis, duro & sicco flatuosior existit, minusque quàm durum siccumque astringit, id est, vẽtrem sistit. Siccus etenim flatuosus minus est, sed ventrem magis sistit: preterea & siticulosus magis existit, quod ostendit cùm inquit: Ciboq; accẽdit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Crudum autem & incoctũ, in dictionis iacet medio, quod exacta enũtiatione caret. Ostendit autẽ quod crudũ omne incoctũq; in corporis humoribus cõtractum, ex huiuſmodi eduliis fieri natũ eſt: cuiuſmodi eſt caſeus, crudum & incoctum exiſtens edulium, quaſi ita diceret: Caſeus flatũ parit, atq; aſtrictionẽ vẽtris, æſtuoſusq; eſt: præterea & crudũ & ĩcoctile eſt eduliũ, talesq; ſuccos generat. Ait ꝑtereà & deterrimũ eſſe his q ſe potu repleuerunt: quod & idiotis ipſis patet. Neq; ſiquidẽ aliàs bonũ eſt eduliũ caſeus, vtpote qui craſſum ſuccum, & coctu difficilem pariat. Si verò inter bibẽdũ eo quis vtatur repletus, deterrimum omniũ eduliorũ redditur: grauat ſiquidẽ os ventris, primũq; corrumpitur, & alia deinceps ſecum corrumpit.

Legumina omnia flatuoſa ſunt, & cruda, & cocta, & fricta: minimè autem vel macerata, vel viridia: his autẽ vtendum non eſt, niſi cum cibariis. Sed horum ſingula ſuum vitium habent.

Ventrẽ implẽt legumina omnia, coctuq; difficillima ſunt quæ cruda exiſtunt: fricta flatuoſa minus, ſed concoctioni non minus renitũtur. Quæ autẽ plurimũ cocta ſunt, ea exiſtunt

existunt moderatiora. Quod autem sequitur, in exemplaribus nonnullis scriptum est ita: Et macerata, & viridia. vt talia præfatis vitiis sint prædita. In quamplurimis verò nõ ita scriptum reperitur, sed principio altero, in hũc modũ: Minimè autem vel macerata, vel viridia. Viridia dicũtur, quæ sicca non sunt: † macerata verò, quę in aqua fuerint madefacta. Cæterũ leguminibus haudquaquã sine cibariis vtendum esse pręcipit: cibaria nimirum eos qui ex tritico panes fiunt, affirmãs: vel simpliciter omnia quæ quouis modo parantur: vel forsitan & alia omnia ex quibus conficiunt zeam scilicet, tipham, & hordeum. Rustici ex milio panes conficiunt.

†Et quæ nondum omnino perfecta sunt, addit græ. cod.

Cicer crudum frictumq́; parit flatum & laborem.

Sunt qui cicer scribant ob id flatuosum esse, quod pudenda intendat. Quod autem in fine dictionis laborem dixerit, id ad eum referre oportet, qui propter inflationem fit dolorem.

Lens astringit atque turbationem facit, si non detracto cortice ingeratur.

Vocem hanc ἄραδον turbationem quandam, & veluti pugnam quæ in ventre ex discrepantibus facultate cibariis oritur, significari dixi: quo modo & nũc significat, si cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

cortice aſſumatur, vtpote quæ quàm caro ipſius longè coctu difficilior exiſtat.

Lupinus inter hæc minimè mala habet.

Vocabulum hoc ἥκιστα, id eſt minimè, vocabulo huic μάλιστα, id eſt maximè, contrarium indicat. Lupinum autem minime prædictorum omnium ait habere mala.

Laſerpitij tum caulis, tum ſuccus, nonnullis quidem maximè, inexpertis verò per ventrem non deſcendit. Nominatur autem hoc malum cholera arida.

Laſerpitij radicẽ homines æquiuoce cum tota herba vocare cõſueuerunt: hãc & herbę ſuccum inexpertis, id eſt inaſſuetis ſiccam generare choleram ait. Sed quænam ea ſit post paulò ipſe docebit, ita inquiẽs: Ab arida cholera venter inflatur, & ſtrepitus inſunt. Patet ergo ſpiritum flatuoſum ex laſerpitij ingeſtione colligi in vẽtre: eſt enim acre & ęſtuoſum. Quidnam autẽ ſignificet vocabulum hoc, Nonnullis, nihil ex dictione eſt manifeſtum. Atque ob id explanaturus quiſpiam, quod maximè probabile videbitur, id eſſe affirmabit. Nempe in talibus dicere quod ex ratione eſt, incertum exiſtit.

Maximè autem id fit, ſi cum multo caſeo, aut bubularũ carniũ edulio miſceatur.

Siccam

Siccam ab eo vocatam choleram, ait maximè his fieri qui laſerpitium ſimul cum caſeo multum ingeſſerunt, aut cum carne bubula. Nempe flatus qui ex laſerpitio oritur, cum † opplentibus & tardè penetrãtibus edu liis mixtus, manet in ventre & non deſcẽdit. † ἐμπλαστικοῖς dicit Gal.

Bubulæ etenim carnes melancholica proritant pathemata. Nempe harum natura inſuperabilis eſt, nec quiuis ventriculus eas concoquere poteſt.

Agebat quidem de laſerpitij virtute, ſed bubularum carnium eſum ſupermiſcuit: factoque ad pathemata melancholica trãſitu, ea à bubulis carnibus proritari ait. Deinde geminas aſsignans cauſas, hoc ait: Nempe harum natura inſuperabilis eſt. Vſus eſt igitur hac coniunctione, Nempe, eorum modo, qui dictorum cauſas referunt. Nõ tamen cur à bubulis carnibus melãcholica proritentur pathemata, cauſam dixit: quanquã aliam quãpiam cõmuniorẽ dixerit, qua ſcilicet natura ægre conficiatur, & valida ſit. Natura enim ea inſuperabilis, quã nullus ſuperauerit.

At optimè liberabuntur, qui coctis vtentur & perquam vetuſtis.

Hæc quoque ſermonis textura vniuerſaliorem habet admonitionẽ nõ in melãcho-

licis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

licis. Nam bubulis carnibus & coctis & vetustis vti præstat: sicuti & aliis omnibus quæ difficulter concoquuntur. At impropriè voce hac βέλτιστα, id est optimè, est vsus. Neque enim melancholico laborantes morbo, neque homo alius quispiã vel sanus, vel æger, optimè liberatur bubulas carnes & coctas & vetustas ingerens. Nempe inter omnia quæ eduntur, hæ non bonã prestant alimoniam: bene tamen talia ingerentes cæteris minus læduntur. Si ergo pro voce hac βέλτιστα dixeris ἥκιστα, id est minimè, sermonem reddes integrum.

Caprinæ carnes, quæ in bubulis mala sunt, omnia habent, & cruditatẽ: suntq́ flatuosiores, ructusq́ magis generant, & choleram pariunt. Verùm quæ odoratissimæ, solidæ, & suauissimæ sunt, †non hæ optimæ sunt, tum coctæ, tũ crudæ: quæ verò suauitate omni carẽt, malè olent, & duræ sunt, deterrimæ atque non recentes.

† *In aliquibus exempl. negatio non est.*

Cur caprinæ carnes bubulis vitiosiores sint, causam hoc in loco dixit. Nempe cùm coctu difficiles bubularum modo existant, flatuosiores etiam sunt, & sepius mouent ructus, qui mlam habeãt qualitatem. Cùm igitur bubulis & acriores, & calidiores sint, si incoctæ

incoctæ maneant, choleram pariunt. Qua efficitur ratione, vt frigidas eas magis quàm calidas esitare oporteat.

Optimæ autem æstate, autumno verò penitus illaudabiles.

Optimas esse ait caprinas carnes, inter se quidem nõ cùm cæteris comparatas. Oportebat igitur quantum ad anni tempus attinet, vitiosissimas ob tẽperaturam esse. Contingit autem capris tẽpore æstiuo meliorem esse alimoniam: quo modo praua sunt quæ herbas vorãt animalia, vbi viridem herbam non habeant. Capris autẽ maximè idoneam prębent alimoniam germina arborum, caulesque, quos à fine veris æstas largiter & copiosè habet. Quod autem alimonia ad carnis bonitatem plurimum possit, potes ex vulpibus certior fieri, qui autumno probatissimam ob vuas habẽt carnem. Sic passer & ficedula maximè laudabilem carnẽ obtinent. Autumno igitur capræ nutrimento idoneo destitutæ, tum deterrimam, tum perquam tenuem habent carnem. Hieme autem meliorem sanguinis consequuntur habitum, naturalem intemperiem à temperatura temporis contractam corrigentes.

Porcelli carnes prauæ sunt, cùm vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

crudiuſculæ, vel ambuſtæ fuerint. Nempè tum choleraceæ ſunt & turbatoriæ. Suillæ autem carnium omnium optimæ ſunt: valentiſſimæ verò quæ non admodum neque pingues, neque graciles ſunt, nec victimæ veteris ætatem ſunt aſſecutæ. Edendæ verò ſunt detracta pelle & frigidiuſculæ.

Χοῖρον propriè appellabãt veteres porcum valde paruum, vt apud poëtam reperitur: ἔσθιε νῦν ὦ ξεῖνε τὰ δὴ δμώεσσι πάρεστι χοίρε᾽ ἀτὰρ συάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσιν. id eſt, veſcere nunc ô hoſpes, ſeruorum cibus porcelli ſunt. Proci etenim plus quàm abſolutos edunt ſues. Non ſanè video quo pacto ſyalos ederent proci, (nam & ſyalos veteres appellabant ſues eos, qui perfectos abſolutoſque ſupra eſſent) niſi quod & ignariſſimi eſſent dignoſcendorum tum eorum quæ facilè concoquuntur, tum ſuauium eduliorum: quales & ſeſe oſtendebant cùm ventres caprarum pingui & ſanguine plenos eſitarent: quo ſanè quod difficilius concoquatur edulium reperies nullum. Caro autem optima, tum ad ſuauitatem, tum ad concoctionem eorum eſt, qui mediam ætatem ſunt aſſecuti: veluti deterrima eſt porci vetuſtiſsimi,

tustissimi, atque eius qui confestim à partu voratur porcelli. Nempe hi terrestrium ferè omnium quæ vorant homines animalium, maximè humidam obtinent carnem. Atque ob eam rem, quum nuper genitorum caro exuperanter humida sit, plurimum inde generat pituitam: & si subcruda fuerit, multo adhuc magis. Simili quoque ratione pinguissimam suum carnem ea quam medij & bene carnosi habent, deteriorem existimat, suspitionem humiditatis habens, ob quam pinguedo omnis carne sui generis deterior, tum ad concoctionem, tum nutritionem existit. Quæ autē ob assationem ambustæ sunt, tum ad succi bonitatem, tum ad concoctionem sunt inhabiles, choleramque pariunt, propter eam, quæ his accedit, acrimoniam. Nempe ea choleraceorum eduliorum communis est malitia, cùm & humida & acria fuerint. Talia siquidem similiter corrumpuntur, suaq; acrimonia vasorū eorum quæ ad ventrem decūbunt, ora remordent: atque fluxionum earum quæ ex toto corpore in eū fiunt, causę efficiuntur. Quod autem porcelli absque pelle, id est absq; cutè edendi sint, nemo ignorat. Non enim cutis animalis carni similiter concoqui nata est, vtpote quod frigidior existat. Frigidiusculos quoque & hos manifestè edendos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

præcipit, calidas omnes carnes veritus, ac fortaſſe calidas frigi diuſculis tum æſtuoſiores, tum flatuoſiores eſſe exiſtimans. Ego autem in caprinis carnibus, & quæcunque calida ſunt, ſermonem admitto. In moderatis verò, tum caliditate, tum frigiditate, cuiuſmodi ſuillę carnes ſunt, ſimpliciter indiſcretè ita dici non admitto. Nempe ei qui diſtinxerit, calidæ frigidis idoneæ magis erunt.

Ab arida cholera venter inflatur, ſtrepitus fiunt, & dolor tum laterum, tum lumborum: nihilq́ alnus deiicit, ſed aſtringitur.

Choleram ab hominibus ſimpliciter appellatam ab arida per humiditatem diſtinguit. In vtraque autem nomine communi eſt vſus: generationis modum, qui communis eſt, reſpiciens. Vt enim cholera humida, ex acribus oritur humoribus, qui ex eſorum ingeſtione prodierunt, ſic arida ex ſpiritu flatuoſo acri. Quo fit, vt quæ propè ventrem ſint neruoſa corpora mordeantur, intendanturq́ue, & dolorem pariant. At cùm ſpiritus hi poſsint interdum quidem retineri, interdum & exire, aridam propter retentos ſpiritus generari choleram aſſerere non poſſum. Nam probabilius fuerit, ita appellare quæ penetrant, egeruntur q́ue.

Ita

Ita affectum ne vomat seruato, venterq́ subducatur. Clysterem ergo ex calido & perquam pingui adhibebis, perunctumq́ in aquam demittes calidam & quamplurimam, in scapha reclinans, & calida sensim perfundes: & si calfacto venter subducitur, morbus solutus est.

Quam citissimè clysterem exhibere, & vomitum prohibere, pręcepta sunt communia omnium quæ in ventre præter naturam continentur, & quæ vt excernantur apprimè contendimus. Simili modo & calidum exhibere clysterem: prouocat siquidē calidum, & frigidum reprimit. Clysma autem pingue aridam propriè sanat, quoniam & virtute contrarium est, siccitatem nimirum humectans, morsusque leniens. Eundem habes scopum, si in scapha fouendo tum aqua, tum oleo & calfacis, & mitigas, solarisque.

Confert quoque & huic dormire.

An eum dum in scapha fouetur, dormire velit, an sine illa, non constat. Quod autem ipsum dormire per se cruditatibus omnibus maximo remedio sit, consideranti patet.

Bibere item vinum tenue, & vetus, & meracius.

Vinum quidem exhibent, vt concoctioni adiumento ſit, ſed tenue, vt in ventre non moretur: vetus verò & meracius, vt calfaciat magis. Vinum ſiquidem omne habitum calfacit, magiſque quod vetus eſt.

Oleum quoque dabis vt quieſcat, & venter ſubducatur: & ſoluitur morbus.

Oleum quæ acria ſunt lenit, placatque, & ſiccitatem emendat, ventremque moderatè ſubducit: quibus omnibus ei qui curatur eſt opus.

A cibis autem atque **aliis abſtineat.*

* ποτῶν. i. potibus habent anti. cod.

Si corpori nihil deſit, nullaque apponẽdi quippiã premat neceſsitas, & cruda quædam concoctionis indiga cõtineantur, his requie eſt opus, & non cibariis prius quàm cõtenta mediocriter concoquantur.

Verùm ſi dolor non ceſſauerit, lac aſinæ bibendum † *donec purgetur dabis.*

† ὥσπερ. i. vt, antiq. cod. leg.

Si feceris quod dictum eſt, & dolor non ſoluatur, contriſtantis cauſæ maiorem eſſe acrimoniam exiſtimandum: atque ob id corpus purgare oportet. Lacte aſinæ vtendum præcipit, quod purgantia inter medicamenta omnia mitius, trãquilliuſque exiſtit: id quoque & lacte omni humidius eſt, & ventrem magis ſubducit.

Si ven

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Si venter liquidus fuerit: bilisq; excernatur, vexentq; tormina, & vomitus, & † suffocatio, quiescere his est optimũ, mulsam bibere, & vomere.

† *ἄδικρυο* *legitur in antiquis id est morsus, & ita legit vetus interpres.*

An de arida adhuc cholera agat, an per se hæc intelligenda sint, non satis constat. Sed quocunque res ierit, contineri in ventre videtur bilis, quæ acris & elui contumax sit. Ventrem autem moderate subducere, atque quæ in vẽtre continentur cõcoquere molitur. Subducetur autẽ mediocriter aqua mulsa, & per requiem cõcoctio fiet. Qui autem in affectionibus huiusmodi sæpius valenter auxiliatur, is cacochymiam valente medicamento affatim expurgat, vires cõtemplatus, ægri habitum, anni tempus, ætatem, & constitutionem. Quod autẽ in fine dictionis dicitur, mulsam bibere & vomere, quasi superiorem ventrem expurgari autor voluerit: melius cum aduerbio, non, dicetur. Nã mulsa detergẽdi pollens facultate, quæ corrupta sunt in naturalem præuertit viam, idque citra oris ventris tum læsionem, tum periculũ, quæ per vomitum contrahi possunt.

Hydropum duæ sunt naturæ: quorum hyposarcidius si hominẽ aggreditur, vi-

tari non poteſt. Alter ex flatibus conſtat, multaq́ & bona indiget fortuna: curaturq́ tolerantia, fotu, & temperantia. Sicca autem & acria edat. Ita enim maxime tũ minget, tum valebit. Si difficulter ſpirauerit, fueritq́ anni tempus æſtiuum, & floruerit ætas, viribusq́ fuerit valentibus, ſanguinem à brachio tolles, deinde calidos panes ex vino nigro & oleo tinctos dabis: isq́ quamminime bibat, & quamplurimum laboret: ſuillamq́ edat carnoſam ex aceto coctam, vt aduerſus arduas reſiſtat inambulationes.

Sunt qui non hypoſarcidium, ſed epiſarcidium ſcribant. Neque tamen anaſarca & catasarca alicubi ſcriptum reperi, quanquam recentiores ita nominent. Cùm autem hydropum naturas duas affirmauerit, atque de poſteriore flatus citra quoduis aliud ſymptoma dixerit, de priore autẽ nihil omnino, nõ ſolum in aliquo cõfuſus videtur, verũ quoque & in hydropum differentiis falli apparet. Quidam ergo ex medicis quatuor hydropũ differentias eſſe affirmant, à iuſto recedentes: aduerſus quos verba in preſentiarũ face

facere tempeſtiuum non eſt:verum qui hæc ſcripſit,manifeſtè defecit. Nempe hydropũ vnus humidi ſubſtantia tenuis copiam in tota inferiore thoracis regione aceruat, quam aliquando perpurgantes humidum euacuamus: Alter locum hunc non aqua ſed ſpiritu plenũ habet,& ferè ſuperiora omnia tumentia. hũc tympaniã appellant. Qui autẽ habitum totũ pituitę plenum habet,eũ hypoſarcidium nõnulli appellant. Quo fit, vt non exactè duas hydropum eſſe naturas dixerit. Neque etiã rectè protulit, ἐγχειρίων γίγνεσθαι, id eſt,ſi aggreditur. Nam verius dixiſſet,ita ſcribens: Interficit autem protinus poſtea quàm factus fuerit. Scripta eſt autem ita dictio, ſed perperam ab eo, qui primum ſcripſit. Alterius ſanè hydropum quem ex flatu conſtare ait,ſanationem ſcribit, quæ profectò hydropum omnium quod commune eſt,habet. Principio autem ſcripſit tolerantiam,fotum,& temperãtiam,calida & ſicca guſtare admonens,quod ſolius anaſarca eſt, quem vt inſanabilem prætermiſit. Nempe hic ſolus cùm incipit,eget interdum ſanguinis detractione,cũ ſcilicet ex retentione vel hæmorrhoidis,vel muliebrium,vel ex quapiam quæ ita plethorica ſit cauſa, inceperit. Tympaniam verò & aſcitem,nullus per ſanguinis miſsionẽ ſanare eſt auſus. In eo igitur

qui sanguinis detractione eget, fiat quę subsequẽs est curatio, quæ scilicet calfacit & siccat. Sanè libri huius autor ad id quod expedit intentionem direxisse videtur. Nõ tamen rectè dixit, Si difficulter spirauerit, sanguinis eget detractione, si non propter plethoram hydropa incurrat, propè scilicet ad extinctionem accedente naturali caliditate, vt igni cõtingit. Nẽpe vt ignis propè extinguitur immisis lignis tum humidis, tũ multis, nisi quis multitudinem sustulerit: sic & in frigidiore ob copiam sanguine, vbi calor natiuus propè extinguitur, præsentissimum est remediũ sanguinis missio: quo tempore periculũ ita prehenderit. Perperam quoque dictioni apponitur, fueritq́; anni tẽpus æstiuum. Nempe plus minus auferẽdi sanguinis alia quędã scopi esse dicta sunt, sicuti & anni tempus: auxilij verò huius, affectionis natura. Dioscorides non æstiuum anni tempus scripsit, sed vernũ, virtutis exolutionẽ æstate adfuturã suspicatus, hieme verò affectioni refrigerationẽ. Vulgariter autem & ineptè admodum panes calidos ex vino nigro & oleo ei cui sanguis est detractus exhibet, scopum quidẽ verùm roborandæ virtutis habens, vt exercitationũ patiẽtiis sufficere possint. Sed materiam scopo dignam non inueni. Vinum etenim nigrum, sanguinem plu-

rimũ generat,ſed tãtum vt & ſuperfluus, ſit & melãcholicus fiat. Verùm huic melius eſt vinum dare fuluum, tenue quidem ſubſtantia, vt vrinas moueat:ſed non ætate nouum, quo modo ſanè multis contingit. Vinorum etenim nigrum,ſanguinem plurimum generat,ſed tantũ vt & ſuperfluus ſit,& melãcholicus fiat. Verùm huic melius eſt vinum dare fuluum,tenue quidem ſubſtantia, vt vrinas moueat:ſed non ætate nouum quomodo ſanè multis contingit. Vinorum & enim nouorum nullum eſt fuluum, ſed vel album,vel rubrum,vel nigrum:vetuſtate autem fiunt & fulua & flaua. Atqui quamminimum bibere,& quamplurimum laborare rectiſsimè eſt dictum. Nempe talis viuendi modus calfacit & ſiccat. Suillæ carnes ſi quo dictum eſt modo edantur,florentibus ætate & validis dari poſſunt. Cæterorum autem nullus eas probe coquere poteſt:vtpote qui iam propè eſt vt caloris natiui patiatur extinctionem. Melius ergo ita affectis dare quæ probè coquent.

Qui ventrem inferiorem calidum habent, ſubeuntq́ acres deiectiones & inequales, hi à colliquatione id patiũtur: qui ſi valentes fuerint, reuelles elleboro albo:

ſi non

si nõn, cremorem tritici frumentacei crassum, frigidumq́ dabis, & quod ex lente etnos conficitur, panemq́ subcineritium & pisces febrientibus quidem elixos, non febrientibus verò assos. Vinum præterea haudquaquam febrientibus nigrum dabis: aliis verò aquam aut à mespilis, aut myrtis, aut malis, aut sorbis, aut palmulis, aut vitium œnanthe.

Excrementa his ob inustionem, nõ ob colliquationem subire, proprie magis dixisset. Nam colliquatio in eo fit absumpta cõtabefactaq́; propter febrem morosam vel pinguedine, vel molli carne. Inustio verò in ventre oritur, propter acrem eorum quæ ingesta sunt caliditatem, ob quam & febrire contingit. Elleborum præterea huic albũ exhibet, quod indicauit per hoc verbum ἀντισπάσαι, est reuellere, nẽpe per ventrem superiorem. SI verò æger quauis ex causa nõ possit elleborum adsumere, viceritque acrimonia, pocula dare iubet tum astringentia, tum refrigerantia. Adiicit autem eduliis & quæ assiccare possunt, veluti panes subcineritios, atque assos pisces. His ita & non sine ratione enunciatis, quemnam ventrem inferiorem

riorem dicat, eſt contemplandum. Veteres enim thoracem interdum ventrem ſuperiorem appellantes, alimenti receptaculũ omne quod à ſepto tranſuerſo eſt, ventrem inferiorem nominant. Interdũ autem ventrem ſuperiorem appellantes, in quem cibi adſumũtur, quæ ab eo ſunt omnia, ventrem inferiorem vocitant. Interdum quoque & ſola quę craſsiora ſunt inteſtina. Sunt qui colon dũtaxat ventrem inferiorem vocant. Forſan igitur quęſiuiſſemus quamnã vel quaſnam ex prędictis particulis probabilius impræſentiarũ intelligere ſperaremus, ſi effatu dignũ quippiam percepturi eſſemus. Sed quoniam horum inuentio nihil nos admonet magis quàm ea quæ ipſi & ſcimus & diſcernimus, quòd nonnulla quidẽ rectè dicta ſunt, nonnulla verò non, cognitionisq́ue curioſitatem magis quàm commoditatem habent: melius eſt cito relinquere, & potiſsimum cum huiuſmodi liber Hippocratis legitimus non ſit.

Si verò febris non fuerit, vexentq́ tormina, primum quidem lactis aſinini calidi pauxillum, deinde ſenſim paulatimq́ plus bibat, & lini ſemen, & triticeã polentã mixta hordeacea & ſparſa adem-

pto

pto amaro faba ægyptia, vel oua semicocta edat assa, & similam, & milium, & chondrum ex lacte coctum. Cocta hæc & refrigerata edat, atque his similia tum poculatum edulia ingerat.

Quamplurimi exponentium conuenientius hæc cum prædictis componunt, præsentem sermonem adhuc de his qui calidum habent ventrem inferiorem fieri existimantes. Alij paucique separãt, & seorsum exponunt, scopusq; his est vt interdum quidem cacochymiã expurgent, interdũ verò & cõtéperent, infrenẽtq;: interdũq; resiccent, & interdum refrigerent. Lac ergo asininum expurgare potest & † contemperare. Lini semen, tum siccare, tum refrigerare. Quæ autem ex tritico conficiuntur poleniæ, * cõtemperãt: quibus non perperam remiscentur hordeaceæ, vtpote quæ siccẽt & refrigerent. Fabæ ægyptiæ mediocriter refrigerare possunt. Oua autem, & similia, & chõdrus, crassi sunt succi & boni, & humorum acrimoniam infrenant. Siccat autem in edulio milium quo refrigerat modo. Omnia hæc frigida exhibet propter humorum qui affectum procreant, tum acrimoniam, tum caliditatem.

† ἐπικεραννύναι.

* ἐπικεραστικὸν. *id est contemperatoriũ & infrenatorium.*

Eius

Eius medicinæ partis quæ victu medetur, maximum est febrium tum intentiones, tum declinationes, non in acutis modo, verùm quoque & in longis obseruare, vt tempora quibus cibi offerendi non sunt, & tuto, & quibus offerendi existunt, cognoscas, † atque adhuc quãdo plurimum ab intentione aberint.

† ἔστι δὲ, id est autem alicubi legi.

Artis ciborum exhibendorum maximum esse ait particulare cibi porrigendi tẽpus nosse: scopumque vnum ait quod scilicet tempus illud, quo cibus exhiberi debet, quamplurimum absit ab febris intentione, quam ἐπίτασιν, dicit, accessionis principium intelligẽs. Id autem nõ in diuturnis solũ, sed quoque in acutis verũ esse videtur. Sed quare longis in morbis adiecit? Nẽpe quòd in his magis, & forsan solis euidẽs sit scopus. In acutis etenim morbis deprehẽsa in pedibus caliditas, cibi tempestiue offerendi signum sufficiens fuit. Non tamen in longis ita nutrire oportet, sed melior declinationis pars est expectãda, quod in acutis haudquaquam est expectandum, timore cito futuræ accessionis. Sunt qui dictionem hãc ita scribant: Eius medicinæ partis quæ victu medetur

detur, maximum est, vt in acutis ita & in lõgis obseruare & scire quando cibum dare oporteat. Alij finem dictionis ita scribunt: Atquè adhùc cùm plurimum à febris accessione aberunt, scire oportet. vt præter cætera quæ nos in ægro contemplari voluit, & id admoneat. Quòd si quis perquirit, & non particulari tempestiue cibandi inuẽtioni copulat, id importunum esse de alimonia præceptum, atque re nulla dignum videtur.

Cognoscere autem & eos oportet, qui capite dolent vel ob exercitationes, vel cursum, vel iter, vel venatum, vel quẽuis alium importunum laborem, vel venerea. De colores itẽ, raucos, lienosos, exangues, spirituosos, sicce tußientes, siticulosos, flatuosos, & venarum interceptiones. Huc adde, quibus extenta sunt, tum hypochondria, tum dorsum, tum latera, torpentes, obscurè vidẽtes, eos quibus aurium tinnitus est molestus, eos qui vrinas non continent, morbo laborantes regio, quorum venter cruda egerit, sanguinem è naribus, vel sede vehementer profundentes, inflatos, & quos vehemens labor

infe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

infestat. Nulli etenim horum, nisi superuicerint, medicamentum exhibebis. Nam periculo, ægrum expones, nihilq́; iuuabis, spontaneasq́; tum permutationes, tum iudicationes adimus.

Quod inordinatè & pręparationis ad cõmentationem modo omnia hoc in libro scripta sint, cuiuis patere arbitror. Multa sanè, vt dixi, in hoc bene dicta sunt: ob quæ ad ea quæ dicta sunt non rectè quidam animo & studio incubuerunt, magisq́; qui sibi conscij fuerũt, veluti discretoria eorum quæ scribuntur sciẽtia carẽtes. Quæ ergo hac in dictione dicuntur, catalogum habent eorũ, qui vt medicationem recipiant, idonei non sunt. Καθαίρεσθαι autẽ, id est purgari, & φαρμακεύεσθαι, id est medicamento purgãte vti, idem significãt, vt φαρμακεύειν & καθαίρειν. Videamus ergo quibusnam ab initio purgationem interdicat. Capite dolentes recenset, vel ob exercitationes, vel alium quemuis importunum laborem: summatim eos intelligens, qui ex intempestiuis laboribus capite dolent, haudquaquam expurgandos. Labores autem intempestiui, importuniq́; omnino sunt, quos præsens hoc tẽpore corporis affectio ferre non potest. Admonebo autẽ

tete impræsentiarũ rei quæ ad multa est vtilis, quam semper in memoria haberi velim. Corpore igitur nostro ad morbosam affectionem parato, ita vt propè cõpleta sit, externum quippiam obueniẽs eã affectionem manifestauit, febrem videlicet accendẽs, vel capitis dolorẽ, vel catarrhũ, vel tussim excitans, vel aliud quod tale sit. Deinde ex eo continẽter ad morbosam affectionis præparationem, non sine periculo languent, neq; cursu morbũ excitãte, vel vehemẽti omnino motione, vt neq; intemperantia, vel refrigeratione, vel alia quauis simili causa. Nihil etenim horũ suaptè natura vehementẽ generare languorẽ potest. Nã si febris ab horum aliquo fiat, hęc ex diariarum genere erit: aut si symptoma aliquod aliud generetur, id sæpius pauco edurabit interuallo. Et sanè, vt retuli, propter corporis dispositionem vnũquodq; horũ, nõ morbi causa, sed πρόφασις, id est occasio, redditur. Nã huiusmodi causas propriissimè quis appellauerit προφάσις, non simpliciter euidẽtes & manifestas, vt hi sæpius vocare consueuerunt, cùm ab aliqua manifestarum causarũ noxa in corpore euidens fuerit. Si enim nulla alia corporis dispositio adfuerit, neque morbus effatu dignus subsequetur, eiusq; quod in corpore fit detrimenti, quod ipsum fecit, causa est. Scieueris

itaque

itaq; hoc in loco de his agi causis, quę non sua ratione corpori adferunt detrimentum. Summa autem horum est vna quidē & prima, labores varij & particulares, cursus scilicet, luctæ, pancratia, venerea, fricatio, æstuatio, frigus, vigilia, ira, mœror, & timor. Venereorum quidē meminit, verū cætera subticuit, quanquā virtute eadē prædita forent. Nam quæ, vt dictum est spiritū perturbant, ea purgatione non egent, quòd morbus huiusmodi à cacochymia cōtractus nō sit. Ab his autē digressus indiciis autor, quos prius dixit declarauit, Propriè autem ἀχρόος, id est decolores, λιφαίμος, id est sanguine carentes vocant: †eosq; qui corpus aliter quàm secū- † ἔτι τε
dum naturam sit affectū, habēt, κακοχρόος, δι᾽ ἄλλην
id est mali coloris, appellant. Hi ergo deco- διάθεσιν
lores calfieri expostulant tum exercitationi- ὁ κατὰ τὴν
bus, tum vini facultate calidi potu, & cibis φύσιν ἔ-
qui talem obtineant facultatem. Raucos χοντας †
deinde subiungit: nempe & horum humi- σῶμα.
ditatem & frigiditatem ob delapsum ad guttur rheuma sanare conuenit, exiccatis scilicet topicorum auxiliorum vsu, tum capite, tum cæteris quæ affecta sunt membris. Pręterea & lienosos purgatione haudquaquam egere inquit: quod non rectè dictum arbitror, quum lienosis, si aliis quibusdam purganda sint quæ nigra existūt. Post lienosos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

meminit, λειφαίμων, id eſt eorũ qui ſanguinis inopiam habent, etſi nondum apertè, manifeſteq; fuerint decolores. Deinde mentionem de ſpirituoſis facit, ſiccè tuſsientibus, & ſiticuloſis, obſcurè ita loquutus, vt nõ conſtet vtrum ne ſinguli horum ſeorſum intelligendi veniant, an hi tres vnà comprehẽdi. Neq; adhuc in ſingulis horum, ſeorſum intellectis, perſpicuus eſt ſermo, vt & antea iam eſt enuntiatum. Nempe πνευματώδεις, id eſt ſpirituoſos ſæpius eos duntaxat vocãt qui cùm inſpirant, aëris indigent. Interdum autem & inflatos, quorum vterque multas habet cauſas: quas omnes ſi percurrero, prolixior quàm par ſit, ſermo eſt futurus: præter id quod quidam ex his ſanguinis miſsionem exigere vidẽtur, alij purgationẽ, & remediũ aliud alij. Sic & ſiccè tuſsiẽtes nõ affectione vna fiunt, neq; ſiticuloſi. Neque etiã impræſentiarum certiores fieri poſſumus, an ne de febrientibus ſiticuloſis ſermo ſit, an de nõ febriẽtibus, an de vtriſq;. Quod ſi vnius horũ quæ in aphoriſmis recenſentur, meminerimus, quod vniuerſale eſt tolletur. Dictũ autem in aphoriſmis: Si nõ febrienti inappetentia fuerit, oris ventriculi morſus, tenebricoſa vertigo, & oris amaror: id per ſuperiora purgatione indigere ſignificat. Si autẽ os amaricat, ſiticuloſi ſunt. Pari modo & quinam

flatuo

flatuosi ab ipso dicũtur, haud scio, si videlicet cùm venarũ interceptionẽ flatuosi effecti intelligẽdi sunt, cùm adsint nõnulli, qui per se legãt: atq; adeò singula dictionis huius possem trãsmutare, possemq; omnia quę cognoscere vtile sit, citra librorum multitudinem docere: veluti & de his quæ deinceps dicuntur. Ait enim: Quibus extẽta sunt, tum hypochondria, tũ dorsum, tũ latera, torpentes, obscurè vidẽtes, eos quibus auriũ tinnitus est molestus, & qui vrinas nõ continent. Nẽpe in singulis his pathematis, & causæ, & affectiones sunt multæ, variisq; egentes curationibus. Quarũ profectò nonnullæ eam quæ per bilis eductorium medicamentum fiat, purgationem expostulabunt. De his ergo omnibus, atq; adhuc de his quę deinceps dicuntur, non enũtiationes indistinctas, sed distinctiones, doctrinasq; tum claras, tũ longo rerum vsu probatas habes in nostris tractationibus: quas qui intellexerit, omnia quæ ab autore hoc recitantur, discernere valebit. Atque si partis meminerit, quã & legitimam, & commodæ doctrinæ plenam fassi sumus. In ea si quidẽ parte cum demonstratione & explanatione, congruentibusq; distinctionibus scripta sunt omnia. Sed quæ ita disseminata sunt, vt præsens oratio, nihil iuuare possunt. Nempe si quis nunc singula

horum ſimpliciter & indiſtinctè audierit, is multa aduerſus artem perperam molietur. Quod ſi ſingula, vt oportet diſtinxerit, primum quidem nihil impræſentiarum ad eorum inuentionem iuuari deprehendetur, deinde ad eam, quæ de præſentibus ſit contemplationẽ multis egere libris videbitur. Nec verò pleriſque hominum ſuadendum eſt, vt aggrediãtur quidem ſola ea ſcripta quæ manifeſta ſunt: ea autem relinquant quæ talia non ſunt. Nẽpe ſi nullã nobis illi cognoſcendi quæ ſcripſerunt † commentationem fecerunt, vt & nos haudquaquam diligenter adhæreamus ea quæ dicuntur tum quærentes, tum diuinantes, par eſt.

† Φροντίδα. i. curam.

Si cupiam ſanguinem auferre confert, ventrem confirmare oportet, & ita auferre, mox inediam præcipere, & vinum tollere. Deinde congruenti victu, & fotibus, & infuſionibus reliquam curationem abſoluere.

Fluente aluo, ſanguinem non detrahes. Nam ſi poſt detractionem perſeuerat fluor, virtutem proſternit. Inediam autem præcipere quibus detractus fuerit ſanguis & vinum tollere, rectè dictum eſt, vt & congruo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

vti victu: sed fotibus & infusionibus curare, si de omnibus quidem quibus sublatus fuerit sanguis dicatur, id falsum est: si verò de aliquibus, dicere oportuit.

Si verò venter densus, astrictusq; tibi videatur, mollem huic adhibe clysterem.

Dignum conscriptione quod omnibus pateat, hoc non est.

Quod si medicamento opus sit, elleboro tutè sursum expurga: deorsum verò talium neminem.

Tanquam ægritudinē prædixerit, in qua hæc fieri iubet, sermonem facit: tametsi nihil prædixerit. Vel ergo exempta est quædam oratio, in qua ostendebatur ægritudo, vel obliuiosus fuit qui hæc scripsit: vel talis qualis ab antiquis appellatur μετέωρος, id est nondum fixo animo, sed suspensus.

Optimum autem est, si vrinæ cieātur, sudores prouocentur, inambulent, & tranquillè ita sese perfricent, vt non densiorem reddant habitum. Quòd si in lecto iacuerint, perfricent eum alij.

Scripsit, quoq; & hæc ita tanquam ægritudinem prædixerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Et si in thorace supra septum transuer uersum infestet affectio, resideat frequentius qui afficitur, minimeq́ reclinent donec vires valeant, sedentemq́ calido multo diu refricent. Si verò dolor ventrem inferiorem sub septo transuerso infestat, iaceat is (conuenit enim) nulloq́ pacto corpus moueatur, seclusa etiam fricatione omni.

Oratione ex hac quis cõiecerit, tum hęc, tum quæ ea pręcedunt omnia, de doloribus scripta esse. Prætermissa igitur principio dictionis sunt hæc, peccante primo libri huius scriptore, & manente posteà peccato. Quãobrem fieri non potest vt quispiam in his veritatem peruestiget, etsi plus quàm temerè in huiusmodi tempus cõterere videamur.

Quæ autem ex vẽtre inferiore soluuntur tum per vrinas, tum per sudores, si mediocriter per se delabuntur, quæ parua sunt soluuntur, vehementia verò perniciosa sunt. Nempe tales vel intereunt, vel non sine malis aliis sanescunt. Nam eiusmodi conferri solent.

Per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Per talem quoque dictionem coniicere licet, de dolorum curatione omnia quæ ab ipso ante ſcripta ſunt, dicta eſſe.

Poculum hydropi. Cantharides tres abiectis ſingularum tum capite, tum pedibus, tum aliis, in cyathis aquæ tribus terantur, atque cùm bibens laborauerit, calido perfundatur, vngatur prius. Ieiunus bibat, & panes calidos ex oleo vel pinguedine edat.

Quidam dictionis huius mentem haudquaquam intelligens audax medicus, prædictas partes à cantharidibus abiecit, deditque hydropi: cui cùm à primo die abſceſſus in ſura comparuiſſet, poſt tres alios dies ſectus eſt: effuſaq; copioſa aqua, curatus eſſe viſus eſt, quod pars tumoris præter naturam plurima ſtatim ad moderationē redacta ſit: veruntamen nō multis poſt diebus obiit. Quā ob cauſam medico quidam crimen ingeſsit, perperam data eſſe cantharidum corpora inquiens. Nempe propinanda ablatis corporibus, tum caput, tum pedes, tum alas, idq; eſſe quod in dictione enuntiaretur. Quare nō cunctatus audax ille medicus, hydropi alteri ita propinauit: moxq; facto ſimiliter in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

καὶ ῥυέντος ὁμοίως τοῦ ὑγροῦ παραχρῆμα. i. atq; fluente statim similiter humore.

femore abscessu, secto q; † multis post diebus hominem mori contigit: quanquam vrinarum prouocatorio medicamento ex cantharidibus confecto, quidam citra bibentium incommodum vsi sint.

Sanguinem supprimentia, quæ Græci ἴσχαιμα dicunt. Fici succum lana susceptũ intus ad venam appone, vel coagulum inuolutum ad nares immitte, vel chalcitidem digito ante tractam preme, cartilaginesq́ vtrinque & foris comprime, ventrem lacte asinæ cocto solue, caputq́ rade, & astringentia, si calidum anni tempus fuerit, exhibe. Sesamoides superiorẽ ventrem purgat sesquidrachmæ pondere in oxymelite tritum & potui datum. Miscetur autem veratris, ita vt tertiam efficiat partem: nempe id hoc pacto minus suffocat. Ad trichosin. Filum vbi acui foramen habenti subieceris, celsioremq́ atq; acuminatam supra tensæ palpebræ partem, ad inferiorem vsque traieceris quod superius est inferiori liga, fila autẽ extẽdẽs cõsue & colliga donec deciderit. Et si satis

quid

quidem fuerit, bene cedat: si non, deficitq́ aliquid, hæc refice. Hæmorrhoidas modo simili persequeris. Nam acui crassimum lanæ pinguis filum & quã maximum colligabis. securior etenim est huiusmodi curatio: deinde comprimes, & contabefaciente vteris medicamento, neque prius quàm deciderit perfundes, vnamq́ perpetuò relinques, & postea purgabis elleboro. Exercitetur deinde, & sudet, & manæ multũ perfricetur: à cursu cõtineatur, & crapula, & ab acribus, excepto origano. Vomat septẽ diebus, aut ter in mense. Nam hoc pacto optimè corpus habebit. Vinum fuluum bibat, austerũ, & aquosum, & paucum. Purulentis dissectos scillæ orbiculos in aqua excoque, aquamq́ valdè feruefactam effunde, aliamq́ infunde & coque ita, vt tãgenti percoctũ & molle appareat: deinde vbi triueris, cyminũ frictũ misce, sesamaq́ alba, & recẽtes quæ tritæ sint amygdalas, atque ex melle eclegma facito, datoq́. Post hæc vinum bibat, dulce,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

papauerisq́ albi triti lecyſcium aqua perfuſum, & cùm frumentacea farina melleq́ coctum tepidumq́ ſorbeat, ſicq́ diem tranſigat: deinde ad ea quæ cõtingunt reſpiciens, cœnam dato. Ad dyſenteriã. Fabarum purarum quadrantem accipe, ſurculosq́ rubiæ duodecim immiſce, atq́ abũdanter excoque, deinde delingendũ porrige. Ad oculos. Cinerem lotum abundanterq́ maceratum, vt pinguedinem non liquidam læuemq́ teres, acerboq́ vuæ acerbæ amaræq́ ſucco humectabis, in ſole deſiccabis: humectare enim oportet, vt nõ ſolutu facilis ſit: cũ aũt ſiccus factus fuerit, læui trito, & ſicco perunge oculos, & angulos conſperge. Ad eoſdem. Ebeni drachmam, æris vſti obolos nouem, & croci obolos tres in cote tere: quæ vbi triueris, vini dulcis cotulam atticam infunde: deinde ſoli expone, contege: atque vbi concoctũ fuerit, eo vtere. Ad eorum dolores. Chalcitidis drachmam, vuæ expreſſæ partes duas, myrrham, crocumq́ tere, muſtum permiſce,

ſce, in ſole excoque, & eo dolentes oculos perunge: ſit autē in vaſe id æneo. Quónam pacto vuluæ ſtrangulatio cognoſcatur. Digitis duobus comprimè: ſi ſentit, ea eſt: ſi non, conuulſio eſt. Hydropi potio conueniens. Meconij, id eſt, peplij rotundi lecyſcium atticum. Catapotia eidem. Lepidos, id eſt, ſquammæ, melæ tres latitudine cùm farina triticea agglutinentur, teranturq́; & in catapotia conuoluantur, denturq́;: deorſum enim aquam purgant, & fecem deiiciunt. Aliud. In caricas ſingulas tithymalli guttas ſeptem etiam pueris inſtilla: deinde in vaſe nouo compone, concinnaq́; & adſerua, atque ante cibū exhibe. Aliud. Meconium tere, aquam infunde, & percola, farinā macera, itrium coque, mel coctum infunde, & edendum hydropi exhibe, bibendumq́; vinum dulce aquoſum, vel dilutam mulſam porrige. Quod ab excrementis meconium colligis, adſerua & cura.

Liber

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Liber hic ex his planè oſtenditur cõmentarius eſſe variis mixtiſque conſtans theorematis, quod in eo incompoſitè inordinateq́ue ab aliis in alia fiat tranſitus: quo modo & hic in ea quæ per nares fit ſanguinis profuſione ſcripta ſunt auxilia. Nempe alia parti ipſi quæ ſanguinem profundit exhibentur: alia reuellunt, vt alui ſolutio: alia caput addenſant aſtringuntq́ue, vt refrigerantia. Quę deinceps ſunt, omnia medicamẽtorum ſcriptiones habent, & quædam commixta auxilia. De appellato igitur ſeſamo ſermonem in primis facit. Mox pilorum in palpebris manualem, operationem ſcribit, quam αν ἀβρογχισμὸν appellant. Pari modo & hæmorrhoidum, alteriusq́ue earum ſanationis meminit. Poſtea purulentorum tum medicamenta tum ſorbitiones ſcripſit: atque ab his compoſitiones eorum quæ ad oculos deputata ſunt medicamentorum. Præterea de ſtrangulationis vuluæ dignotione egit: mox de meconio: Poſtea de aquæ eductorio medicamento, & ſubinde fecis. Et demũ hydericis de meconio & itriis exhibet. Sunt autem eorum quæ ſerie continuata dicta ſunt plurima quidem manifeſta, alia nequaquam manifeſta ſunt, de quibus deinceps faciam ſermonem.

IND

INDEX EORVM, QVAE IN HOC VOLVMINE continentur.

*

Apo

flaua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

quali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Febris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Nomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Ptiſanæ

agros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Συκωτὸς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

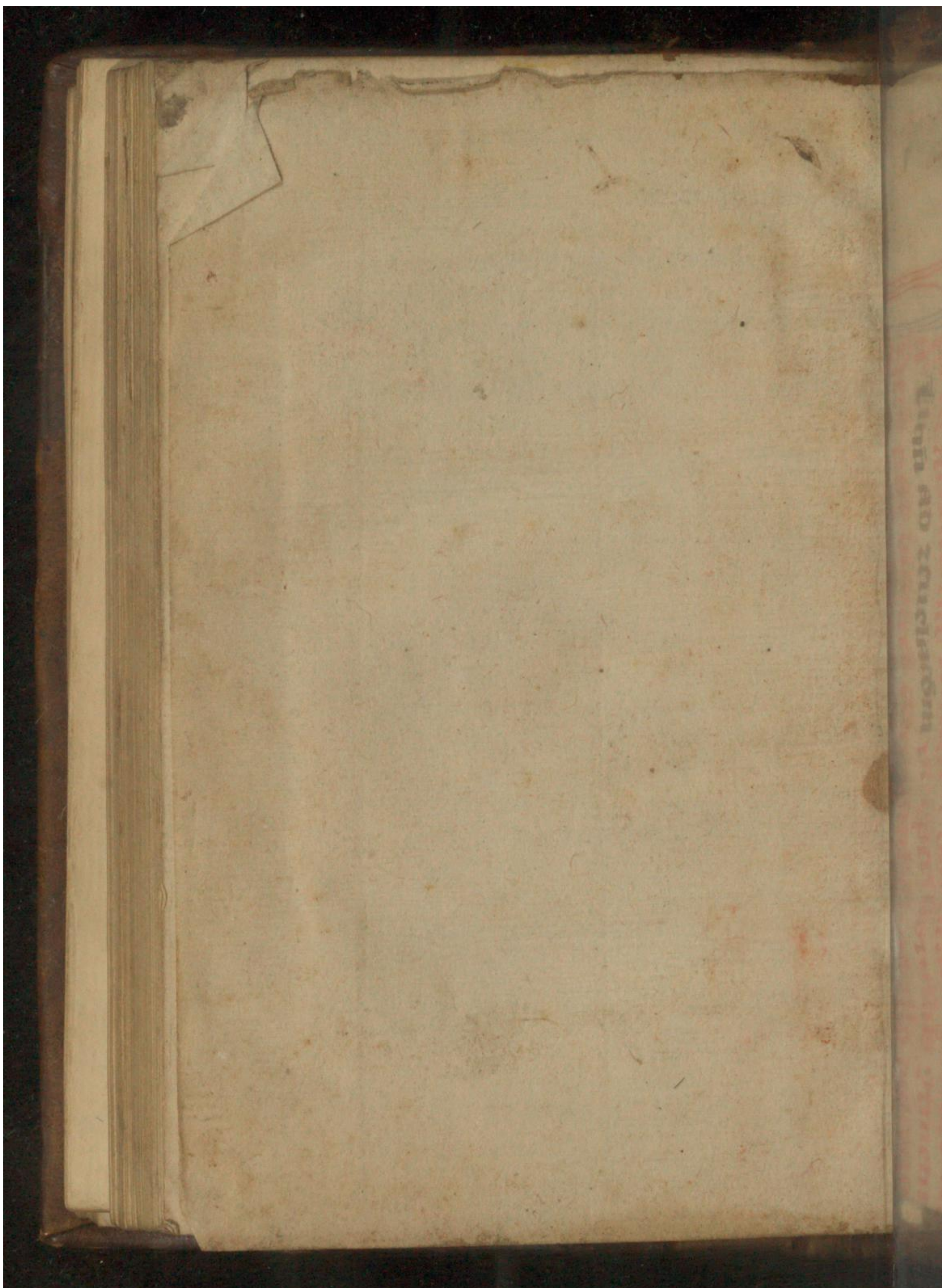
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Vinum

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

corda nr̄a ⁊ sensꝰ mēs quatinꝰ ad visionē eterne cl
Omīpēs sempiterne ds qui unigenitū | puenit
tuū añ tēpꝰ de te genitū & tēporaliter Qu
de maria virgine incarnatū lumine verū ⁊ inefa
repellentes humanam gentis tenebras adicientes
mentis fidei ⁊ veritatis nasci i mudū concede ppi
sicut eternus luce spūali irradiari mereamꝰ p eun
Ps. eā attendunt tendunt ⁊ oīs benedictione tempore in
a Lumen ad revelacōem vt i personabilis ꝯtinem
Deum fiat benedictio ... ab illo ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

[illegible] nobis repellas Et sicut suũ tuũ hodie dimisisti

[illegible] nos in pace ecc̃ie tue cit̃ dignis gubnare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2633/A